

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

ISSN-1857-9779

Б И Л Т Е Н

НА

УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

Број 1118

Скопје, 1 март 2016 година

Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Ул. „Гоце Делчев“ бр. 9, 1000 Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

Уредник на издавачката дејност на УКИМ:

проф. д-р Велимир СТОЈКОВСКИ, ректор

Уредник на Билтенот: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска - Цветановска

Бр. _____

5.8. 2013

Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на веб-страницата на УКИМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ” бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на веб-страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања, рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа, прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми, рецензиите на учебници и учебни помагала, како и рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј”. По објавување на материјалите на веб-страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатаат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во **електронска форма**.

Поради усогласеност и униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт **Georgia**. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на надредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со корегирани знаци во италик формата за македонските букви ‘**g**’, ‘**u**’, ‘**uu**’, ‘**i**’ може да се добие во компјутерскиот центар на УКИМ на барање на факултетот. Исто така, таму може да се добие софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач кога работи под Windows XP оперативниот систем при притискање на копчето ‘`’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**è**’, а при притискање на копчето ‘~’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**й**’.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на веб-страницата, ве молиме, рефератите откако ќе бидат лекторирани, да ја доставите оригиналната верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија да ја доставите на e-mail адресата: t.basevski@ukim.edu.mk (so mali bukvi).

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе ја добиеме бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

Проректор

Проф. д-р Коле Василевски

Изготвил:Т.Б.

Одобрил:К.М.

Содржина на Билтен број 1118 од 1 март 2016 година

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметот гинекологија и акушерство на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р сци. Марија Хаџи Лега**).....7-35
2. Реферат за избор на два асистенти-докторанди по предметот хирургија на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р Владимир Рендевски, д-р Биљана Андоновска, д-р Борислав Кондов, д-р Александар Илиевски, д-р Никола Брзанов, д-р Илина Гаџевска**).....36-68
3. Рецензија на ракописот **Практикум за вежби по медицинска биохемија (за студенти по општа медицина)** од авторите **Соња Алабаковска, Јасна Богданска, Гордана Босилкова, Марија Геракаровска, Снежана Ефремова-Аарон, Јулијана Кавракова-Брезовска, Петраки Корнети, Ирена Костовска, Марија Крстевска, Даница Лабудовиќ, Катерина Тошеска-Трајковска, Светлана Цековска**, пријавен на Медицинскиот факултет во Скопје.....69-74
4. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Маркери за предвидување на рана неонатална инфекција во бременоста со руптура на мембраните пред родилниот процес** од **ас. д-р Вљор Адеми Ибиши**, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....75-87
5. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски труд пријавени на Медицинскиот факултет во Скопје (**Радмила Трајкова, Николина Здравеска, Оливер Калпак, Ирфан Ахмети, Вања Филиповски, Патриција Каламарас, Гордана Богиновска-Беака, Марко Спасов, Дафина Карацова, Мери Киријас, Ирена Ефтимовска-Рогаџ**).....88-89

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Правната положба на вработените во здравствениот сектор во Република Македонија** од **м-р Виктрија Баџакова**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....90-97
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Регионалниот развој услов за влез во Европската унија** од **м-р Весна Гоцева**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....98-105
3. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (**м-р Селим Адеми**).....106
4. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (**Катерина Климоска, Марија Димитриевиќ, Мусрет Синани, Кристина Велјановска, Ивана Чичовска, Софија Струмениковска, Давид Србиновски, Кристина Цветковска, Бојан Здравевски, Марија Филева, Андриана Матлиоска, Берниса Рахиќ, Аника Метикош, Бисера Ралева, Јасна Лазарова, Стефани Мишевска, Моника Тодоровска, Зорица Секуловска, Сања Лазова, Милена Спасовска, Димитар Абрашев, Николчо Стоилков, Павлина Димитриева, Љубинка Митковска, Елена Богданска, Бобан Величковиќ, Адријана Ваневска, Лирим Емини, Нена Станојковиќ, Ивана Маневска, Катерина Божиновска, Марија Филиповска, Рахела Цоневска, Ненад Алексиќ, Марија Спасовска, Галена Благоевска, Бојан Стојаноски, Рената Василевска, Наташа Јанковска, Ѓорѓе Матевски, Катерина Караколева, Бесим Хакику, Зорица Прентоска, Дајана Камчева, Фани Јаневска, Милена Меновиќ, Славе Василев, Магдалена Тодорова, Марија Христова, Виолета Радојева, Рушка Бабиќ, Борче Мирчески, Александар Ристески, Дејан Давитковски, Димитар Цеков,**

Мирјана Атанасова, Јулијана Богиновска, Ана Петрова, Нада Симакоска, Бојана Давитковска).....107-116

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на насловен вонреден професор на Институтот за хемија при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Рубин Гулабоски**)..117-130
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација под наслов **Проучување на хемискиот состав на *Foeniculum vulgare* од Македонија со примена на хроматографски методи** од **м-р Менче Најдоска-Богданов**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....131-137
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**Олга Стефковска, Елена Додевска**).....138

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски труд на Стоматолошкиот факултет во Скопје (**Катерина Златановска**).....139
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Стоматолошкиот факултет во Скопје (**д-р Биљана Пановска**).....140

ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Процена на благосостојбата кај несилки и нејзиното влијание врз застапеноста на *Salmonella* во јајцата** од **м-р Мирко Проданов**, пријавена на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје.....141-146

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски труд на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје (**Александар Бахтовски, Бијана Котеска, Александра Богојеска, Ристе Стојанов, Милош Јовановиќ, Александар Карадимче, Катарина Тројачанец, Ефтим Здравевски, Петре Ламески, Иван Китановски, Александар Дединец, Игор Трпевски, Емил Станков**).....147-148

ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на ракописот **Практикум по основи на физичка хемија** од авторите: **доц. д-р Наталија Наков, проф. д-р Руменка Петковска, проф. д-р Зоран Кавраковски**, пријавен на Фармацевтскиот факултет во Скопје.....149-154
2. Рецензија на ракописот **Практикум по физичка хемија за фармацевти** од авторите: **доц. д-р Наталија Наков, проф. д-р Руменка Петковска, проф. д-р Зоран Кавраковски**, пријавен на Фармацевтскиот факултет во Скопје.....155-162
3. Рецензија на ракописот **Аналитика на лекови и легислатива – практична настава** од авторите: **доц. д-р Катерина Брезовска, доц. д-р Јелена Ацевска, проф. д-р Сузана Трајковиќ Јолевска, проф. д-р Анета Димитровска**, пријавен на Фармацевтскиот факултет во Скопје.....163-170

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области (дисциплини): **развојна психологија, психологија на образование и воспитување и воена психологија** на Филозофскиот факултет во Скопје (**д-р Ана Фрицханд**).....171-191
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Филозофскиот факултет во Скопје (**Никола Веселинов, Христина Лавуровска, Верче**

Андонова, Бобан Трајчевски, Марија Максимовска, Јасмина Бабачиќ, Џемиље Фазлија, Катерина Бајдевска, Елизабета Никодиновска, Роза Ивановска, Душко Весковски, Билјана Стојановска).....192-193

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски труд на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**м-р Кристина Димовска**).....194
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**Линдита Бислими, Магдалена Анџелика Тасевска**).....195

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Економија на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетскиот систем и електропреносната мрежа во Република Македонија** од **м-р Виолета Ташева**, пријавена на Економскиот институт во Скопје.....196-201

ИНСТИТУТ ЗА МЕКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Институтот за македонска литература во Скопје (**Галина Ивановска, Јасмина Поркојевиќ-Миленковиќ, Јасмина Јанческа, Драгана Ефтимова, Дафина Цепароска, Бојана Ристоска, Александра Младеновска-Костиќ, Катица Мицева**).....202-203

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) менаџмент на знаење на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје (**д-р Ѓорѓи Манев**).....204-209
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Моделирање на менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија** од **м-р Благој Салев**, пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.....210-214
3. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Услови и можности за организациска трансформација на човечките ресурси во хуман капитал** од **м-р Габриела Крстевска**, пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.....215-221

РЕФЕРАТ**ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО – НАУЧНИ****ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТОТ ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО****НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет - Скопје, објавен во весниците „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“ од 2.2.2016 година, и исправката објавена на 3.2.2016 година за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметот ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО, како и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет бр. 02-627/18, донесена на XV редовна седница одржана на ден 22.2.2016 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Славјанка Поповска, доц. д-р Горан Димитров, доц. д-р Глигор Тофоски, проф. д-р Бети Зафирова Ивановска, доц. д-р Оливер Станков.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметот ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО, во предвидениот рок се пријави помл. ас. д-р сци. Марија Хаџи Лега.

Марија Хаџи Лега**1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ**

Кандидатката д-р Марија Хаџи Лега е родена на 12.5.1973 година, во Штип. Средно образование завршила во Штип, во 1991 год. Во текот на основното и средното образование била првенец на генерацијата со бројни награди на републичко и сојузно ниво (СФРЈ) од областа на хемијата, биологијата и математиката. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет во Скопје, 1991-1997 год. Дипломирала во 1997 година, со просечен успех 9,7.

Кандидатката активно се служи со англискиот, српскиот и хрватскиот јазик.

Во учебната 2011/2012 година се запишала на супспецијализација од област на перинатологија на Медицинскиот факултет во Скопје, која ја завршила во септември 2014 со што се стекнала со звањето супспецијалист по перинатологија.

Во учебната 2010/2011 година се запишала на трет циклус (докторски) студии на Медицинскиот факултет во Ниш, Република Србија, на студиската програма медицина-клиничка медицина со обем од 180 (сто осумдесет) бодови ЕСПБ. Студиите ги завршила во ноември 2014 година, со просечен успех 9,94.

Дисертација на тема: „ **Процена на биофизички, биохемиски и микробиолошки параметри во предикција на предвремено породување** “ ја одбрала на 19.11.2015 година, пред Комисија во состав:

проф. др Јасмина Поповиќ, претседател

проф. д-р Гордана Коциќ, член

проф. д-р Гордана Ранцеловиќ, член

проф. д-р Милан Стефановиќ, ментор и член

доц. д-р Дејан Филомоновиќ, член од Медицинскиот факултет во Белград

Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област гинекологија и акушерство (потесна област: перинатологија).

Во 2002 година е избрана во звањето помлад асистент на Катедрата за гинекологија и акушерство, а рефератот е објавен во Билтенот бр. 804/02. Во исто звање е реизбрана на 22.5.2007 година.

Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот бр.920 од 15.5.2007 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 804 и 920, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет - Скопје, кандидатката д-р Марија Хаџи Лега изведува практична настава- вежби на прв циклус студии на студиската програма општа медицина.

Научноистражувачка дејност

Д-р Марија Хаџи Лега има објавено вкупно 84 научни трудови од областа на гинекологијата и акушерството, 15 трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно списание со меѓународен уредувачки одбор, од кои 3 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 1 труд со оригинални научни/стручни резултати објавен во зборник на трудови од научен собир со меѓународен уредувачки одбор, 10 пленарни предавања на научен собир со меѓународно учество, 3 секциски предавања на научен собир, 68 апстрактни објавени во зборник на конференција - меѓународна, учество на научен собир со 4 усни презентации и 6 постерски презентации. Била национален координатор на 1 меѓународен научен проект.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Марија Хаџи Лега активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Одделот за патолошка и високоризична бременост како негов раководител. Врши стручна експертиза и во Амбуланта за супервизија и фетални скрининзи. Од август 2012 година назначена е за в.д стручен директор на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство.

Д-р Марија Хаџи Лега е претставник на Република Македонија во Здружението за перинатална медицина на Југоисточна Европа, како и член на научниот комитет при истото Здружение. Член е и на Управниот одбор на Здружението за перинатална медицина на Република Македонија.

Д-р Марија Хаџи Лега е независен експерт во Европската комисија за европски програми за истражување и иновации.

Кандидатката д-р Марија Хаџи Лега остварила експертски активности во областа на репродуктивното здравје, унапредување на матерналното здравје преку вклучување во бројни активности на СЗО (Beyond the numbers), изработка на Акционен план за безбедно мајчинство.

Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во врвни центри, а во областа на перинатологијата:

1. Школа за матернално и фетално здравје, Салцбург, Австрија, 2008 година;
2. стручен престој во Одделот за пренатална дијагностика при болницата „Burlo Garofolo“, Трст, Италија и стекнување со диплома за 3-то (напредното) ниво за пренатална ултразвучна дијагностика;
3. стручен престој во Haris Birthright Research Center, King's College Hospital, Fetal medicine foundation, London 2011 година;
4. Royal Brompton Hospital, ISUOG, London - сертифицирање за пренатално откривање на срцеви мани;
5. стручен престој во Haris Birthright Research Center, King's College Hospital, Fetal medicine foundation, London, напредна фетална ехокардиографија, декември 2014 година;
6. Школа за репродуктивна медицина, Салцбург, Австрија;
7. престој во St.Mary Hospital, Fukuoka, Japan – Training Course in Hospital Management by the Japan International Cooperation Agency under International Cooperation Program of the Government of Japan, јануари/февруари 2015 година.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи:

- Комитет за безбедно мајчинство, Министерство за здравство на Република Македонија од 2012 година;
- претседател на Комисијата за биопотпомогнато оплодување при Фондот за здравствено осигурување од 2014 година;
- Второстепена комисија за прекин на бременост;
- Комисија за контрола на квалитет при Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство;
- Етичка комисија при Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство;

- акредитиран испитувач за стручен испит на докторите на медицина во периодот од 2014 до 2016 година;
- член на Комисијата за спроведување на стручен надзор при Лекарската комора на Македонија.

Во изборниот период, д-р Марија Хаџи Лега учествувала во изготвување и пријавување на научен проект за предвременно породување.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Марија Хаџи Лега во периодот 2011/2012 (летен семестар) е оценета со 4.74, 2012/2013 (зимски семестар) со 4.2 бода, 2012/2013 (летен семестар) со 8,46 бода, во 2013/2014 (зимски семестар) со 7.71, во 2014/2015(зимски семестар) со 8.65 и во 2016 (зимски семестар) е оценета со 9,63 бода, со што доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф.д-р Славјанка Поповска
с.р.
2. Доц. д-р Горан Димитров
с.р.
3. Доц.д-р Глигор Тофоски
с.р.
4. Проф.д-р Бети Зафирова Ивановска
с.р.
5. Доц. д-р Оливер Станков
с.р.

АНЕКС2

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Марија Николче Хаџи Лега

(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, УКИМ, Скопје, ЈЗУ Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: гинекологија и акушерство

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
1	Одржување на вежби (лабораториски, клинички, аудиториски или изработка на семинарски труд) (0,03)	
	асистент по предметот гинекологија и акушерство - студенти по општа медицина (26 семестри, 27 групи)	45,4
	асистент по клиничко испитување (6 семестри) - студенти по општа Медицина	1,08
2	Консултации со студенти (0,002)	
	асистент по предметот гинекологија и акушерство (26 семестри)	1,04
3	Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка практика (0,2)	
	130 студенти	26
4	Настава во школи и работилници – раководител (1,5)	
	Континуирана едукација за матични гинеколози 2013	1,5
	Континуирана едукација за матични гинеколози 2014	1,5

Ред. број	Назив на активнoста (наставно-образовна):	Поени
	OMI VISITING PROFESSORSHIP IN OBG, Skopje, Macedonia 30.10.2015, The Open Medical Institute, Medical University of Vienna & University Clinic for Gynecology and Obstetrition, Medical School, The university Of SS Cyril & Methodius	1,5
	Прв српско македонски симпозиум за гинекологија и акушерство, декември 2015, Белград	1.5
5	Настава во школи и работилници – учесник (1)	
	3 rd Macedonian Ian Donald Course – Advanced in ultrasound in Obstetrics, Gynecology and Neonatology, Skopje, 26-28 September 2014	1
	4-th Macedonian Ian Donald Course – Advances in Ultrasound in Obstetrics, Gynecology and Neonatology, held in Skopje, Macedonia on the 25 th -27 th September 2015	1
	Certificate for invited lecture „Predictors of preterm delivery in symptomatic patients” OMI VISITING PROFESSORSHIP IN OBG, Skopje, Macedonia 30.10.2015, The Open Medical Institute, Medical University of Vienna & University Clinic for Gynecology and Obstetrition, Medical School, The university Of SS Cyril & Methodius	1
6	Ментор и едукатор на здравствена едукација	
	Едукатор на специјализанти по гинекологија и акушерство	24
	ВКУПНО	106,52

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		
Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
1	Учесник во меѓународен научен проект (5 бода)	

	„Комбинација на биохемиски и биофизички маркери во предикција на предвремено породување“ – учесник, документ од Министерството за здравство на РМ	5
2	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор (6 бода)	
	Cervical length and Phosphorilated insulin like growth factor binding protein-1 as the predictors of spontaneous preterm delivery in symptomatic women. <i>Hadzi-Lega Marija¹, Daneva Markova Ana¹ I Stefanovic Milan².</i> Sanamed 2014, 9 (2) ISSN-1452-662X 80% од 6 = 4.8	4.8
	Evaluation of effect of laparoscopic treatment of ovarian endometrioma with stripping tehnique on ovarian reserve Georgievska J., <i>Hadzi Lega M.</i> , Sapunov S., Tofoski G., Vasilevska K Medicus 2014, Vol 19, 519-522 60% од 6 = 3.6	3.6
	Comparison of Foley Catether and prostoglandin E2 tablets for the induction of labor at term. Ana Daneva Markova ¹ , <i>Marija Hadži-Lega¹</i> , Milan Stefanović ² . Acta Medica Medianae 2013;52(4):21-26. 80% од 6 = 4.8	4.8
	Disturbed warm chain: Neonatal hypothermia. Snezana Jancevska ^{1,2} , <i>Marija Hadži -Lega^{1,2}</i> . Archives of public health 2013 Vol 5 No.1: 38-42, ISSN 185-7148 90% од 6 = 4.8	5,4
	Fetal fibronectin and phosphorilated insulin like growth factor binding protein-1 as predictors of spontaneous preterm delivery. <i>Hadži-Lega M.¹, Daneva Markova A.¹, Stefanovic M. ², Girevski V.¹</i> Acta Medica Medianae 2014, Vol 53, no I, March 2014 ISSN 0365-4478 60% од 6 = 3.6	3.6

	<p>Interleukin 6 and fetal fibronectin as a predictors of preterm delivery in symptomatic patients <i>Hadzi Lega M</i>, Daneva Markova A, Stefanovic M, Tanturovski M. Bosnian Journal of basic Medical Sciences, Jan 2015. ISSN 1840-4812 $60\% \text{ од } 6 = 3.6 + \text{IF} (0,44) = 4,04$</p>	(IF) 4.04
	<p>Correlation of cervical length, fetal fibronectin, pHIGFBP-1, and cytokines in spontaneous preterm birth up to 14 days from sampling. <i>Hadzi Lega M</i>, Daneva Markova A, Stefanovic M, Tanturovski M, Journal of Perinatal Medicine. ISSN (Online) 1619-3997, ISSN, December 2014 $60\% \text{ од } 6 = 3.6 + \text{IF} (1.36) = 4.96$</p>	(IF) 4.96
	<p>Evaluation of fetal heart rate during Amniocentesis in fetuses with normal and abnormal karyotype. <i>Hadži -Lega M.</i>, Daneva-Markova A., E. Sozovska, Macedonian Medical Review 2014 ; 68 (1) $80\% \text{ од } 6 = 4.8$</p>	4,8
	<p>Effect of lipid parameters on foetal growth in gestational diabetes mellitus pregnancies Slagjana Simeonova Krstevska, Brankica Krstevska, Valentina Velkovska Nakova, <i>Marija Hadzi Lega</i>, Igor Samardziski, Vladimir Serafimovski, Vesna Livrinova, Irena Todorovska, Aneta Sima MANU Contributions. Sec. Med. Sci., XXXV 2, 2014 $60\% \text{ од } 6 = 3.6$</p>	3,6
	<p>Prevalence of Thyroid Dysfunction and Autoimmunity in Pregnant Woman with Gestational Diabetes and Diabetes Type 1. Velkovska Nakova.¹, Krstevska B.², Dimitrovski Ch.³, Simeonova S.⁴, <i>Hadzi Lega M.</i>⁵, Serafimovski V.⁶. Contributions, Sec. Biol. Med. Sci MASA XXXI 2, p.51-59 (2010) ISSN 0351-3254 $60\% \text{ од } 6 = 3.6$</p>	3,6
	<p>Factor V Leiden, Prothrombin and MTHFR Mutation in Patients with Preeclampsia, Intrauterine Growth Restriction and Placental Abruption Vesna Livrinova, <i>Marija Hadzi Lega</i>, Anita Hristova Dimcheva, Igor Samardziski, Rozalinda Isjanovska Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences, September 18, 2015 $60\% \text{ од } 6 = 3.6$</p>	3.6
	<p>Cytokines and C – ractive protein in moderate and severe preeclampsia Ana Daneva Markova, <i>Marija Hadzi Lega</i>, Jasmina Popovic Perinatal Journal 2015, 23 (3):186-193 $80\% \text{ од } 6 = 4.8$</p>	4.8

	<p>The correlation of maternal interleukin 4 and indicators of moderate and severe preeclampsia Ana Daneva Markova; <u>Marija Hadzi Lega</u>, Katerina Kasapinova; Anastasika Popovska International Journal of Medicine and Helth Research, IJMHR/vol.1/Issue 1/2015 60% од 6 = 3.6</p>	3.6
	<p>Nuchal translucency and normal karyotype correlations and possibilities. Ana Daneva Markova¹, <u>Marija Hadži-Lega</u>¹, Arta Bina¹, Tanja Nikolova¹. Medicus 2013, vol.18 (2): 134-136 60% од 6 = 3.6</p>	3.6
	<p>Combination of selected biochemical markers and cervical length in the prediction of impending preterm delivery in symptomatic patients <u>M. Hadzi Lega</u>, A. Daneva Markova, M. Stefanovic, M. Tanturovski Clinical And Experimental obstetrics & Gynecology, Vol XLIII no 1, 2016 ISSN 0390-6663, 7847050 Canada Inc 60% од 6 = 3.6+0.42 I.F</p>	(IF) 4.02
3	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор (3 бодови)	
	<p>Нов алгоритам за пренатална грижа на проценка меѓу 11та и 13та гетациска недела <u>Марија Хаџи Лега</u> 3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation) Symposium UGAK</p>	3
4	Пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество (3 бодови)	
	Потврда за учество како предавач: „I Reginalnom Kongregusu o Ultrazvuku u Ginekologiju I Opstetriciju, Zagreb, 2014“	3
	Certificate for attending lecture at the 3 rd Macedonian Ian Donald Course – Advanced in ultrasound in Obstetrics, Gynecology and Neonatology, Skopje, 26-28 September 2014	3
	Certificate, invited lecturer at the 3 rd Congress of Gynecologist and Obstetricians of Macedonia, 16-19 May, Ohrid Macedonia, AGOM, 2013	3

	Certificate of participation as a invited speaker “Prediction of preterm delivery in patients in preterm labor” during the 12 th World Congress of Perinatal Medicine held in Madrid from 3 rd to the 6 th November 2015	3
	Certificate for invited lecture „Predictors of preterm delivery in symptomatic patients” OMI VISITING PROFESSORSHIP IN OBG, Skopje, Macedonia 30.10.2015, The Open Medical Institute, Medical University of Vienna & University Clinic for Gynecology and Obstetrition, Medical School, The university Of SS Cyril & Methodius	3
	Certificate for invated lecture at the 4-th Macedonian Ian Donald Course – Advances in Ultrasound in Obstetrics, Gynecology and Neonatology, held in Skopje, Macedonia on the 25 th -27 th September 2015	3
	Certificate - Advanced Course in Neurosonography, Ian Donald Inter university school of Medical Ultrasound, workshop, held in Skopje, Macedonia on the 25 th -27 th September 2015 (invated lecture)	3
	Certificate of attendance as a speaker in XXXI International Congress “Fetus as patient” June 11-13, 2015 Saint Petersburg	3
	„Prediction of preterm delivery in symptomatic and asymptomatic patients“ - Invited speaker at 6 th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015	3
	Прв Српско Македонски Симпозиум за Гинекологија и акушерство, декември 2015, Белград	3
5	Секциски предавања на научен/стручен собир (1 бод)	
	Сертификат за учество на стручен состанок како предавач на тема: „Скрининг во втор триместар на бременоста“, ЛКМ, Здружение на приватни гинеколози – акушери, 2014	1
	Сертификат за учество на стручен состанок како предавач на тема: „Скрининг во Прв триместар на бременоста“, Здружение на приватни гинеколози – акушери, 2013	1
	Сертификат за учество како поканет предавач на дваесет и вториот редовен состанок на Здружението за перинатална медицина на РМ, 17.05.2014 година, Скопје	1
6	Апстракти објавени во зборник на конференција- меѓународна (1 бод)	
	Regular vaginal pH measurment and probiotics-reduced risk for preterm delivery Kornelija Trajkova, Gordana Adamova, <u>Marija Hadzi Lega</u> , Jadranka Georgievaska, Igor Samardziski, Daniela Jovanova, Tatjana Gurzanova, Slagjana Simeonova, Goran Kocoski Journal of Perinatal Medicine Vol. 41 (2013), Abstracts, 11th World Congress of Perinatal Medicine 2013, Moscow	1

	<p>Prevalence antibiotic susceptibility of genital mycoplasma hominis and ureaplasma urealiticum in a University hospital in Macedonia Atanasova Boshku A, <u>M. Hadzi Lega</u>, A. Daneva Markova Poster abstracts – EuroMedLab Paris 2015, 21-25 June 2015 Clin Chem Med 2015, Special Suppl, pp S1 – S1450, June 2015</p>	1
	<p>Doppler prediction of adverse perinatal outcome in PIH and IUGR M. Hadzi Lega, Z. Petanovski, <u>M. N. Hadzi Lega</u> Congress Program The 11th world Congress on Controversies in Obstetrics and Gynecology & Infertility, Paris, France November 27-30, 2008</p>	1
	<p>Predicting pH at birth in absent or reversed end – diastolic velocity in the umbilical arteries M. Hadzi Lega, D.M Jovanova, K. Daneva, <u>M. Hadzi Lega</u>, G. Adamova Congress Program The 11th world Congress on Controversies in Obstetrics and Gynecology & Infertility, Paris, France November 27-30, 2008</p>	1
	<p>Comparison of vaginal and cesarean section delivery for fetuses in breech presentation D. Jovanova, I. Krstevska, <u>M. Hadzi Lega</u> Congress Program The 11th world Congress on Controversies in Obstetrics and Gynecology & Infertility, Paris, France November 27-30, 2008</p>	1
	<p>Clinical factors associated with morbidity and mortality in iugr fetuses delivered between 25 and 32 weeks of gestation. T. Nikolova, <u>M. Hadzi Lega</u>, M. Hadzi Lega, N. Nikolova <i>University Clinic of Obstetrics and Gynecology Perinathology</i> XXII European Congress of Perinatal Medicine, Granada, Spain, May 26-29, 2010; The Journal of Maternal - Fetal & Neonatal Medicine Volume 23, supplement 1, 2010</p>	1
	<p>Metabolic parameters and perinatal outcomes of gestational diabetes mellitus in women with polycystic ovary syndrome. <u>Mar. Hadzi Lega</u>, E. Dzikova, A. Bina, Z. Petanovski, T.Nikolova, N. Nikolova <i>Private General Hospital Re Medika Obstetrics and gynecology</i> XXII European Congress of Perinatal Medicine, Granada, Spain, May 26-29, 2010; The Journal of Maternal - Fetal & Neonatal Medicine Volume 23, supplement 1, 2010</p>	1
	<p>The doppler changes of fetal circulation in patients with preeclampsia and intrauterine growth retardation E. Dzikova 1, G. Adamova 1, Z. Dzikov 2, I. Samardziski 1, Go. Dimitrov 1, I. Andonova 1, K. Trajkova 1, <u>M. Hadzi-Lega 1.</u> <i>University Gynecology and Obstetrics Clinic Peripartal Intensive Care</i></p>	1

	XXII European Congress of Perinatal Medicine, Granada, Spain, May 26-29, 2010; The Journal of Maternal - Fetal & Neonatal Medicine Volume 23, supplement 1, 2010	
	<p>Vaginal ph value in women with signs of preterm delivery.</p> <p>Trajkova, G. Adamova, I. Samardziski, S. Jovcevski, E. Dzikova, T. Gurzanova, <u>M. Hadzi-Lega</u>, V. Jovanovska, V. Livrinova, B. Pavlovski, D. Dabeski, A. Sima, I. Todorovska, I. Shuplinovska</p> <p><i>University Clinic of Obstetrics and Gynecology Perinatology</i></p> <p>XXII European Congress of Perinatal Medicine, Granada, Spain, May 26-29, 2010 The Journal of Maternal - Fetal & Neonatal Medicine Volume 23, supplement 1, 2010</p>	1
	<p>Severe preeclampsia and coagulopathy</p> <p><u>Mar.Hadzi Lega</u>, L. Petrovski, G. Adamova,V. Jovanovska, D.Jovanova, T. Nikolova, K. Trajkova, V. Livrinova, I. Samardziski, N. Nikolova</p> <p><i>University clinic of Gynecology and Obstetrics High risk pregnancy</i></p> <p>XXII European Congress of Perinatal Medicine, Granada, Spain, May 26-29, 2010; The Journal of Maternal - Fetal & Neonatal Medicine Volume 23, supplement 1, 2010</p>	1
	<p>Preeclampsia and intrauterine growth restriction</p> <p>Livrinova V, <u>Hadji Lega M</u>, Samardjiski I, Todorovska I,Simeonova S, Ilieva N. 30th Jubilee Congress - The Fetus as a patient, Budva, Montenegro, 2014</p>	1
	<p>Maternal and newborn outcomes in eclampsia cases.</p> <p>Ilieva N, <u>HadjiLega M</u>, Samardjiski I, Livrinova V, Todorovska I, Aleksioska I, Simeonova S,PopGeorgievska M.</p> <p>Abstract Book, 30thJubilee Congress of The Fetus as a Patient Society, May 08-10, 2014, Budva, Montenegro</p>	1
	<p>Evaluation of the effect of hypertensive disordeer in pregnancy to prematurity andadverse neonatal outcome.</p> <p>I Samardjiski, <u>M Hadzi-Lega</u>, S Janchevska, V, Livrinova, I Todorovska, S Simeonova, NIlieva.</p> <p>Abstract Book. 30th Jubilee Congress of The Fetus as a PatientSociety,</p> <p>May 08-10, 2014, Budva, Montenegro</p>	1
	Maternal and newborn outcomes in eclampsia cases.	1

	<p>Ilieva N, <u>HadziLega M</u>, Samardjiski I, Livrinova V, Todorovska I, Aleksioska I, Simeonova S, PopGeorgievska M.</p> <p>Abstract Book, 30th Jubilee Congress of The Fetus as a Patient Society, May 08-10, 2014, Budva, Montenegro</p>	
	<p>Lactic Dehydrogenase as a Marker of Adverse Pregnancy Outcome in Severe Preeclampsia.</p> <p><u>Hadzi Lega M.</u>, Adamova G., Livrinova V., Hadzi Lega Mak., Petrovski Lj., Jovanova D., Jovanovska V., Daneva K.</p> <p>8th World Congress of Perinatal Medicine. J Perinat Med 35 (2007) Suppl II. S169</p>	1
	<p>Umbilical artery pulsatility index in pregnancies complicated by insulin dependent diabetes mellitus without hypertension</p> <p><u>M HadziLega</u>, K. Daneva Trajkova, V. Livrinova, T. Nikolova.</p> <p>The Journal of Maternal-Fetal and Neonatal Medicine Vol 21 Suppl 1. 2008;194</p>	1
	<p>Is Teenage Pregnancy a Risk of Prematurity and Poor Perinatal outcome?</p> <p>K. Trajkova, G. Adamova, I. Samardziski, E. Petkovska, D. Jovanova, <u>M. HadziLega</u>, T. Gurzanova, E. Dzikova, V. Trajkovski, V. Livrinova, A. Vojnika, A. Bina, S. Simeonova.</p> <p>The Journal of Maternal-Fetal and Neonatal Medicine Vol 21 Suppl 1. 2008;127</p>	1
	<p>Genital Infections as a risk factor for premature contractions.</p> <p>S. Simeonova Krstevska, Lj. Petrovski, I. Samardziski, <u>M. Hadzi Lega</u>, V. Livrinova, I. Todorovska, K. Trajkova, V. Tofiloska, A. Sima, J. Dimitrovska.</p> <p>University Clinic of Obstetrics and Gynecology, PHO Jasmina.</p> <p>8th National Congress of Maternal Fetal Medicine and Perinatology Association of Turkey, Abstract Book, PP-009. 11-14th oct 2012, Istanbul, Turkey</p>	1
	<p>Preterm delivery in adolescent pregnancy</p> <p>Kornelija Trajkova, Gordana Adamova, Igor Samardziski, Sasha JovCheski, <u>Marija Hadzi Lega</u>, Elena Dzikova, Pavlovski</p>	1

	<p>Borivoje, Tatijana Simeonova, Irena Aleksioska.</p> <p>9th Congress of Perinatal Medicine Berlin Germany. 2009; 831</p> <p>Journal of Perinatal Medicine, 2009 Oct; 37 Suppl 1:1-957</p>	
	<p>Perinatal Mortality of preterm infants and mode of delivery.</p> <p>K. Trajkova, G. Adamova, I. Samardziski, E. Petkovska, T. Gurzanova, G. Tofoski, E. Dzikova, M. Hadzi Lega, B. Pavlovski.</p> <p>Second Congress of South East European Society of Perinatal Medicine Istanbul Turkey. 2007; 51</p>	1
	<p>Neonatal outcome of fetal breech presentation after vaginal delivery versus cesarean delivery-Our experience.</p> <p>Trajkova K, Adamova G, Samardziski I, Dzikova E, Gurzanova T, Tofoski G, Hadzi Lega M, Pavlovski B, Markova A.</p> <p>8th World Congress of Perinatal Medicine. J Perinatal Medicine 35 (2007) Suppl II S284</p>	1
	<p>Factor associated with operative delivery of the second vertex twin after spontaneous vaginal delivery of the first one</p> <p>Nikolova T, Adamova G, Vojnika A, Pavlovski B, Hadzi Lega M, Tofiloska V, Bina A.</p> <p>11th Congress on Controversies in Obstetrics, Gynecology and Infertility (COGI), Paris, 2008; Abstract book: 134 a.</p>	1
	<p>Risk of preterm delivery in twin birth weight discordance.</p> <p>Nikolova T, Adamova G, Vojnika A, Bina A, Hadzi Lega M.</p> <p>Symposium of the Association of the Albanian Medical Doctors, Kumanovo. 2008; Abstract book: 239.</p>	1
	<p>The effect of alpha methyl dopa on uterine artery doppler in pregnancies with hypertensive disorders.</p> <p>Nikolova T, Pavlovski B, Livrinova V, Blazeva K, Hadzi Lega M, Nikolova N.</p> <p>Macedonian Cardiology Congress, Ohrid. 2010; Abstract book: 78.</p>	1

	<p>The predictive value of preoperative transvaginal sonography in the staging of tumor pattern in ovarian cancer cases.</p> <p>Kiproska G, Antovska V, Nikolova T, Hadzi Lega M, Nikolova N.</p> <p>13th Biennial Meeting of the International Gynecologic Cancer Society</p> <p>(IGCS), Prague. 2010; Abstract book: 1258.</p>	1
	<p>Ultrasonography in preoperative assessment of myometrial invasion in patients with endometrial cancer.</p> <p>Hadzi Lega M, Kiproska G, Nikolova T, Nikolova N.</p> <p>13th Biennial Meeting of the International Gynecologic Cancer Society (IGCS), Prague. 2010; Abstract book: 1556.</p>	1
	<p>Risk of malignancy index in preoperative evaluation of patients with pelvic mass.</p> <p>Nikolova T, Antovska V, Dimitrov G, Nikolova N, <u>Hadzi Lega M</u>, Daneva-Markova A.</p> <p>17th International meeting of the European Society of Gynecological Oncology, Milan. 2011; Abstract book: 859.</p>	1
	<p>Factors associated with operative delivery of the second vertex twin after spontaneous vaginal delivery of the first one</p> <p>T.Nikolova, G.Adamova, A.Vojnika, B.Pavlovski, <u>M.Hadzi-Lega</u>, V.Tofiloska, A.Bina</p> <p>Congress Program, the 11th World Congress on controversies in obstetrics, gynecology and infertility, 134a, Paris, France, 2008</p>	1
	<p>Predisposing factors for preeclampsia in twin pregnancies</p> <p>Tanja Nikolova, Gordana Adamova, Sasa Jovceski, Marija Hadzi-Lega, Irena Risteska, Ana Daneva, Arta Vojnika, Valentina Tofiloska, Irena Suplinoska, Natasa Nikolova</p> <p>Abstracts, Journal of perinatal medicine, 9th World Congress of Perinatal medicine, 537, Berlin, Germany, 2009</p>	1
	<p>Risk of preterm delivery in twin birth weight discordance.</p> <p>T.Nikolova, G.Adamova, A.Vojnika, A.Bina, <u>M.Hadzi Lega</u></p> <p>Symposium for arterial hypertension, Kumanovo, MK; 2008: 239</p>	1

	<p>Is Teenage Pregnancy a risk of prematurity and Poor Perinatal outcome?</p> <p>K.Trajkova, Gordana Adamova, I.Samardziski, E.Petkovska, D.Jovanova, M. Hadzi-Lega, E.Dzikova, V.Trajkovski, A.Vojnika, A.Bina, S.Simeonova</p> <p>The Journal of Maternal-Fetal and neonatal Medicine Vol.21 Suppl1</p>	1
	<p>Effect of epidural analgesia on labour, mode of delivery and neonatal outcome</p> <p>Irena Aleksioska Papetsiev1, <u>Marija Hadzi Lega</u>1, Adela Stefanija1, Atanas Sivevski1, Aleksandra Stojoska Lazarova1, Iskra Krstevska1 6th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015</p>	1
	<p>Our experience in medical management of patients with ectopic pregnancy with methotrexate</p> <p>Jadranka Georgievska1, Aneta Sima1, Valentina Tofilovska1, <u>Marija Hadzi Lega</u>1 6th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015</p>	1
	<p>Gastric cancer in pregnancy</p> <p>Ivo Kjaev1, <u>Marija Hadzi Lega</u>1, Igor Aluloski1, Kocoski Goran1, Rosa Spasova1 6th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015</p>	1
	<p>Paraparesis in term pregnancy, a case report</p> <p>Slagjana Simeonova Krstevska1, <u>Marija Hadzi Lega</u>1, Igor Samardziski1, Aneta Sima1, Vesna Livrinoval, Irena Todorovska1 6th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015</p>	1
	<p>Pregnancy after cervical conisation</p> <p>Slagjana Simeonova Krstevska1, Marija Hadzi Lega1, Igor Samardziski1, Irena Gosheval, Ajla Shabani1, Natasha Ilieva1, Gabriela Bushinoska1, Jasmina Dimitrovska2 6th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015</p>	1
	<p>Outcome of labour in women with effective spinal analgesia</p> <p>Adela Stefanija1, <u>Marija Hadzi Lega</u>1, Irena Aleksioska Papestiev1, Atanas Sivevski1, Elena Georgieska Nikolovska1 6th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015</p>	1
	<p>Aspirin and magnesium for protection of praeclampsia in women with prior preeclampsia</p> <p>Irena Todorovska1, <u>Marija Hadzi-Lega</u>1, Drage Dabeski1, Igor Samardziski1, Vesna Livrinoval</p>	1

	<p>1 University clinic of Obstetrics and gynecology, Peripartur intensive care, Skopje, The Former Yugoslav Republic of Macedonia</p> <p>6th Congress of the South-European Society of Perinatal Medicine, Zagreb Croatia 4-6.12.2015</p>	
	<p>Increased number of amniocentesis despite growing use of noninvasive tests in R. Macedonia</p> <p>Kjaev I, Kocoski G, Spasova R, Gjoreski J, Livrinova V, <u>Hadzilega M</u></p> <p>Abstract book, 14th World Congress in Fetal Medicine</p>	1
	<p>Interleukin 6 and fetal fibronectin in prediction of preterm delivery in symptomatic patients</p> <p><u>M. Hadzi Lega</u>, A. Daneva Markova, M. Tanturovski</p> <p>XXIV European Congress of Perinatal Medicine, 4-7 June 2014, Florence, Italy, The Journal Of Maternal-Fetal Medicine, Volume 27, Supplement 1, June 2014</p>	1
	<p>Cervical length and phosphorilated insulin growth factor binding protein-1 as a predictors of spontaneous women</p> <p><u>M. Hadzi Lega</u>¹, A. Daneva Markova¹, M. Micevska¹, A. Atanasovska Bosku¹, & V. Gjirevski¹</p> <p>XXIV European Congress of Perinatal Medicine, 4-7 June 2014, Florence, Italy The Journal Of Maternal-Fetal Medicine, Volume 27, Supplement 1, June 2014</p>	1
	<p>Low Birth Weight, a smoke related condition among the albanian population in R. Macedonia</p> <p>Kjaev I., <u>M. Hadzi Lega</u>, A. Bina, R. Spasova & G. Kocoski</p> <p>XXIV European Congress of Perinatal Medicine, 4-7 June 2014, Florence, Italy The Journal Of Maternal-Fetal Medicine, Volume 27, Supplement 1</p>	1
	<p>Cytokines and Cervical Length in gestational Hypertension: Incidence of preterm birth</p> <p>Ana Daneva Markova, <u>Hadzi Lega M</u>, Bina A, Tofilovska V, Atanasova Bosku A</p> <p>30th Jubilee Congress - The Fetus as a patient, Budva, Montenegro, 2014</p>	1
	<p>Evaluation of the effect of Hypertensive Disorders in pregnancy to prematurity and adverse neonatal outcome</p> <p>Igor Samardziski, <u>Hadzi Lega M</u>, Jancevska S, Livrinova V, Todorovska I, Simeonova S, Ilieva N.</p>	1

	30 th Jubileee Congress - The Fetus as a patient, Budva, Montenegro, 2014	
	<p>Fetal Fibronectin and IGFBP-1 as predictors of spontaneous Preterm Birth</p> <p><u>Marija Hadzi Lega</u>, Daneva-Markova A, Micevska M, Atanasovska Bosku A, Gjirevski V</p> <p>30th Jubileee Congress - The Fetus as a patient, Budva, Montenegro, 2014</p>	1
	<p>Maternal and Newborn Outcomes in Eclampsia Cases</p> <p>Natasha Ilieva, <u>HadjiLega M</u>, Samardjiski I, Livrinova V, Todorovska I, Aleksioska I, Simeonova S, PopGeorgieva M</p> <p>30th Jubileee Congress - The Fetus as a patient, Budva, Montenegro, 2014</p>	1
	<p>Prediction of preterm birth with different biochemical markers and cervical length</p> <p><u>Hadzi-Lega M.</u>¹, Daneva Markova A.¹, Stefanovic M.², Girevski V.,¹ Sterjovska-Aleksovska A.³</p> <p>13th World Congress in Fetal Medicine, Poster presentation, Nice, France, June 2014</p>	1
	<p>Correlation of pro and anti inflammatory cytokines in different grades of pre-eclampsia</p> <p>Daneva Markova A, <u>Hadzi Lega M</u>, Atanasovska Bosku A, Stefanovic M</p> <p>13th World Congress in Fetal Medicine, Poster presentation, Nice, France, June 2014</p>	1
	<p>Sonographic cervical length and biochemical markers in spontaneous preterm birth (SPTB) up to 14 days from sampling</p> <p><u>Marija Hadzi Lega</u>, Ana Daneva Markova, Milan Stefanovic</p> <p>11th Congress of the Mediterranean Association for Ultrasound in Obstetrics and Gynecology, Perinatal Journal, Vol 22 Supplement, 9-12 Oktober 2014, Belek, Antalya, Turkey</p>	1
	<p>Ratio of middle cerebral artery/umbilical artery Doppler velocimetry and status of newborn in preeclampsia;</p> <p>Daneva Markova A, Hadzi Lega M, Stefanovic M, Sterjovska A</p>	1

	<p>11th Congress of the Mediterranean Association for Ultrasound in Obstetrics and Gynecology, Perinatal Journal, Vol 22 Supplement, Oktober 2014</p> <p>9-12 Oktober 2014, Belek, Antalya, Turkey</p>	
	<p>Adverse effects of amniocentesis In twin pregnancies T. Nikolova, G. Adamova, A. Daneva Markova, <u>M. Hadzi lega</u>, E. Dzikova Abstract for the 14th International Congress on Twin Studies and The 2nd World Congress on Twin Pregnancy, Florence, Italy, April 1-4, 2014. Twin Research and Human Genetics, Volume 15 Number 2, April 2012 (Impact Factor 1,583)</p>	1
	<p>Ductus venosus Doppler at 11 to 13 weeks of Gestation in the Prediction of Outcome in Twin Pregnancies <u>M. Hadzi Lega</u>, A. Daneva Markova, S. Simeonova Abstract for the 14th International Congress on Twin Studies and The 2nd World Congress on Twin Pregnancy, Florence, Italy, April 1-4, 2014. Twin Research and Human Genetics, Volume 15 Number 2, April 2012 (Impact Factor 1,583)</p>	1
	<p>Perinatal outcome of twin pregnancies after assisted reproduction and spontaneus conception A. Daneva Markova, T.Nikolova, <u>M.Hadzi Lega</u>, N. Nikolova Abstract for the 14th International Congress on Twin Studies and The 2nd World Congress on Twin Pregnancy, Florence, Italy, April 1-4, 2014. Twin Research and Human Genetics, Volume 15 Number 2, April 2012 (Impact Factor 1,583)</p>	1
	<p>Тешка прееклампија и нарушена хемостаза <u>Хаџи Лега М.</u> Самарџиски И, Ристеска И, Атанасова А, Данева Трајкова К, Abstract Book, First Ohrid Meeting of gynecologist and perinatologist 23-26 june, Ohrid Macedonia</p>	1
	<p>Влијание на прееклампијата врз прематуритетот и интраутериниот застој во растот.</p> <p>Самарџиски И, Станкова К, Ристеска И, <u>Хаџи Лега М</u>, Трајкова К, Кочоски Г,</p> <p>Прв охридски состанок на гинеколози и перинатолози, Охрид, Македонија, јуни 2005 година, Книга со апстракти 78-79</p>	1
	<p>Предикција на Ултразвучните наоди кај Placenta praevia за постоење Placenta Acreta и Percreta</p> <p>Тодоровска Ирена, <u>Хаџи Лега М</u>, Самарџиски И, Ливринова В, Дабески Д, Симеонова С</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation) Plenary Sesion – perinatology ПЕ 18</p>	1
	<p>Role of heme oxygenase and carbon monoxide in the pathogenesis of Preeclampsia</p>	1

	<p><u>Hadzi-Lega Marija</u>, Daneva-Markova A., Stefanija A, Livrinova V, Chibisheva V, Janushevska A.</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation), Plenary Sesion – perinatology ПЕ 21</p>	
	<p>Twin Pregnancy: A comparison study of preterm labor, preterm premature rupture of membranes, gestational age at delivery, maternal age, and length of hospital stay</p> <p>Daneva-Markova Ana, <u>Hadzi-Lega M</u>, Bina A, Sterjovska A.</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation) Plenary Sesion – perinatology ПЕ 26</p>	1
	<p>Vaginal Birth after caesarean section (VBAC) at university clinic of Obstetric and Gynecology, Skopje, Macedonia</p> <p>Aleksioska Papastiev Irena, Stefanija A, <u>Hadzi Lega M</u>, Kocoski G, Lazarova A, Aleksioska N</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation) Plenary Sesion – perinatology ПЕ 28</p>	1
	<p>Болка под десен ребрен лак во втор триместар на бременост: приказ на случај</p> <p>Симеонова-Крстевска Слаѓана, Лазарова А, <u>Хаџи Леџа М</u>, Милковски Д, Јаневска Д, Димитровска Ј.</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid, Plenary Sesion – perinatology ПЕ 29</p>	1
	<p>Влијанието на обезитетот во бременоста на начинот на породувањето кај пациентки со претходен царски рез</p> <p>Цикова Е, <u>Хаџи Леџа М</u>, Стефанија А, Димитров Г, Чибишева В, Стојовска-Лазарова А</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation) Plenary Sesion – perinatology ПЕ 32</p>	1
	<p>Преваленца на вагинални и цервикални инфекции кај пациентки со заканувачки абортус во наша средина</p> <p>Исјановски Филип, Георгиевска Ј, Трајкова К, <u>Хаџи Леџа М</u></p>	1

	3 rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation) Plenary Session – perinatology ПЕ 54	
	<p>Хронична миелоична леукемија и бременост: приказ на случај</p> <p>Самарџиски Игор, Симеонова-Крстевска С, Ливринова В, <u>Хаџи Леџа М</u>, Стојановски З, Сима А.</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid (With International Participation) Plenary Session – perinatology ПЕ 76</p>	1
	<p>Евалуација и третман на пациентки со аднексална и оваријална торзија</p> <p>Павловски Б, Созовска Белчовска Е, Георгиевска Ј, Трајкова К, <u>Хаџи Леџа М</u>.</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid, Plenary Session – minimal invasive surgery МИХ 4</p>	1
	<p>Хистолошка Диференцијација на крварења кај пациентки во постменопауза.</p> <p>Сима Анета, Георгиевска Ј., <u>Хаџи Леџа М</u>., Трајкова К., Војника А., Симеонова С.</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid, Plenary Session – gynecologic oncology ОГ 10</p>	1
	<p>pH - вредност на вагина и должина на цервикален канал кај пациентки со заканувачки абортус</p> <p>Трајкова К, Георгиевска Ј, Хаџи Лега М, Павловски Б, Сима А, Ристевска И</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid, Plenary Session – Plenary session – perinatology ПЕ 1</p>	1
	<p>Correlation between C-Reactive Protein and Preeclampsia</p> <p><u>Hadzi-Lega Marija</u>, Daneva – Markova A., Stefanija A., Livrinova V., Chibisheva V., Janushevska A.</p> <p>3rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid, Plenary Session – Plenary session – perinatology ПЕ 4</p>	1

	<p>The cost of prematurity</p> <p>Kornelija Trajkova, Elizabeta Zisovska, <u>Marija Hadzi Lega</u>, Katerina, Brezovska, Gordana Adamova</p> <p>First Macedonian and Fourth Adriatic Congress on Pharmacoeconomics and Outcomes research, Ohrid, Republic of Macedonia 24-27 April 2014</p>	1
7	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација) (1 бод)</p>	
	<p>Fetal Fibronectin and IGFBP-1 as predictors of spontaneous Preterm Birth</p> <p><u>Marija Hadzi Lega</u>, Daneva-Markova A, Micevska M, Atanasovska Bosku A, Gjirevski V</p> <p>30th Jubilee Congress - The Fetus as a patient, Budva, Montenegro, 2014</p>	1
	<p>Sonographic cervical length and biochemical markers in spontaneous preterm birth (SPTB) up to 14 days from sampling</p> <p><u>Marija Hadzi Lega</u>, Ana Daneva Markova, Milan Stefanovic</p> <p>11th Congress of the Mediterranean Association for Ultrasound in Obstetrics and Gynecology, Perinatal Journal, Vol 22 Supplement, 9-12 Oktober 2014, Belek, Antalya, Turkey</p>	1
	<p>Cervical Length and different biochemical markers in spontaneous preterm birth in symptomatic patients</p> <p>Hadzi Lega M. Daneva Markova A. Stefanovic M. Girevski V. 20-24 June 2014 Crete, Greece 14th World Congress of Fetal Medicine</p>	1
	<p>Correlation of cervical length and different biochemical markers in spontaneous preterm birth up to 7 days in symptomatic patients</p> <p><u>Marija Hadzi Lega</u>, Ana Daneva Markova, Vlatko Girevski</p> <p>Oral presentation during 12th World Congress of Perinatal Medicine, Madrid (Spain) from 3rd to 5th of November, 2015</p>	1
8	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (постерска презентација) (0.5 бода)</p>	
	<p>Fetal Fibronectin and IGFBP-1 as predictors of spontaneous Preterm Birth</p> <p><u>Marija Hadzi Lega</u>, Daneva-Markova A, Micevska M, Atanasovska Bosku A, Gjirevski V</p>	0,5

	30 th Jubilee Congress - The Fetus as a patient, Budva, Montenegro, 2014	
	Prediction of preterm birth with different biochemical markers and cervical length <i>Hadži-Lega M.</i> ¹ , Daneva Markova A. ¹ , Stefanovic M. ² , Girevski V., ¹ Sterjovska-Aleksovska A. ³	0,5
	13 th World Congress in Fetal Medicine, Poster presentation, Nice, France, June 2014	
	The effect of maternal obesity on pregnancy outcomes in women with preeclampsia <i>M. Hadzi Lega</i> , A. Daneva Markova, A. Popovska, D. Mijakovski the 8 th International symposium on Diabetes, Hypertension, Metabolic syndrome and pregnancy, April 15-18 2015 in Berlin, Germany	0.5
	Correlation of cervical length and different biochemical markers in sontanous preterm birth up to 14 days in symptomatic patients, <i>Hadži-Lega M.</i> Daneva Markova A. Girevski V. Stefanovic M. Poster presentation, International Society for Prenatal Diagnosis 19 th International Conference on Prenatal Diagnosis and Therapy, 13-15 July 2015, Washington, DC United States	0.5
	Anti-inflammatory II 4 in moderate and severe preeclampsia Ana Daneva Markova, Marija Hadzi Lega, Vlatko Girevski 12 th World Congress of Perinatal Medicine, Madrid (Spain) from 3 rd to 5 th of November, 2015	0.5
	Pro and anti-inflammatory cytokines in moderate and severe preeclampsia M. Stefanovic ¹ , J. Popovic ¹ , <i>M. Hadzi Lega</i> ² , A. Daneva Markova ² the 8 th International symposium on Diabetes, Hypertension, Metabolic syndrome and pregnancy, April 15-18 2015 in Berlin, Germany	0,5
	ВКУПНО	178,8 2

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1	Воведување нова јавноздравствена метода во областа на медицинските науки и здравството (првпат воведена во државата)	
	Успешно воведување на нова метода за предикција на предвремено породување со комбинација на биофизички и биохемиски предиктори кај пациентки со заканувачко предвремено породување, ноември 2014 година	4

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	Успешно имплементирање на лактариум во Оддел за интензивна нега и терапија, ноември 2014	4
	Успешно имплементирање на најновата skin to skin (kangaroo care) со отворање на кабинет за кенгурирање на Одделението за интензивна нега и терапија на новороденчиња, декември 2014 година	4
	Воведување на напредната фетална ехокардиографија како нова метода на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство, декември 2014 - во рамки на проектот: Воведување на 100 нови методи	4
	Формирање на Банка за хумано млеко на Одделението за интензивна нега и терапија на новороденчиња во рамки на проектот: Воведување на 100 нови методи	4
2	Клиничка или научно-апликативна студија во областа на медицинските науки и здравството (учесник) (1 бод)	
	„Комбинација на биохемиски и биофизички маркери во предикција на предвремено породување“ – учесник, документ од Министерството за здравство на РМ	1
3	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството	
	Специјализација по гинекологија и акушерство, Медицински факултет - Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Македонија, 2001-2005	2
4	Завршена супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството	
	Супспецијализација по перинатологија, Медицински факултет Скопје, Р. Македонија, 2012 година	1
	ВКУПНО:	24
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС		
1	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание	
	Перинатолошки резултати во РМ во 2014 година Државен центар за репродуктивно здравје на Р. Македонија	0,5

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
2	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание	
	Official Journal of South East European Society of Perinatal Medicine Gynaecology Obstetrics & Reproductive Medicine, 2015 год.	1
2	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир	
	3 rd Congress of Gynecologists and Obstetricians of Macedonia 16-19 May 2013, Ohrid	1
	3 rd Macedonian Ian Donald Course – Advanced in ultrasound in Obstetrics, Gynecology and Neonatology, Skopje, 26-28 September 2014	1
	4 th Macedonian Ian Donald Course – Advances in Ultrasound in Obstetric and Neonatology, Skopje, Macedonia 25-27 September 2015	1
	OMI VISITING PROFESSORSHIP IN OBG, Skopje, Macedonia 30.10.2015, The Open Medical Institute, Medical University of Vienna & University Clinic for Gynecology and Obstetrition, Medical School, The university Of SS Cyril & Methodius	1
	Прв српско македонски симпозиум за гинекологија и акушерство, декември 2015, Белград	1
3	Подготовка на национални документи (стратегии, закони и сл.)	
	активен учесник во подготовка на Акциониот план за безбедноМајчинство при Владата на Р.Македонија, 2012 година	2
4	Учество во комисии и тела на државни и други органи	
	Комисија за формирање на Комитет за безбедно мајчинство, Министерство за здравство, Р.Македонија	1
	Член на Комисија за вршење на надзор над стручната работа на ЈЗУ ОБ Гевгелија, во Одделението за гинекологија и акушерство, Министерство за здравство на Р. Македонија, 2015 година	1
5	Студиски престој во странство (до три месеци)	
	Сертификат од Школа за матернално и фетално здравје, Салцбург, Австрија, 2008 година	0,5
	Сертификат за престој и Школа за репродуктивна медицина, Салцбург, Австрија, 2013	0.5

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	Сертификат за трето ниво (највисоко ниво) за Ултразвучен фетален скрининг, Медицински факултет, Универзитет во Трст - Италија (остварен стручен престој со стипендија на Европската школа за матернално здравје во Универзитетската болница „Burlo Garofolo Hospital“, Trieste, Italy), 2010 година	0,5
	Стручен престој во: Haris Birthright Research Center, King's College Hospital, Fetal medicine foundation, London, 2011 година	0,5
	Сертификат за пренатално откривање на срцеви маани од ISUOG, Royal Brompton Hospital, London, 2013 година	0,5
	Стручен престој во: Haris Birthright Research Center, King's College Hospital, Fetal medicine foundation, London, во рамки на Проектот воведување на 100 нови методи (воведување на напредната фетална ехокардиографија како нова метода на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство), декември 2014 година	0,5
	Престој и добиен Сертификат за Hospital Management Training, JICA, Japan, Јануари-февруари 2014, Сертификат за завршен курс - Project Cycle Management, JICA, Japan, јануари-февруари 2014	0,5
7	Учество во комисији и тела на државни и други органи	
	Член на Лекарската комора на Македонија, од 1997 година	1
	Член на Здружението на гинеколози и акушери на Македонија, 2005 година	1
	Член на Македонската асоцијација на перинатолози, 2008 година	1
	Член на Комитет за безбедно мајчинство, Министерство за здравство, Р. Македонија и активен учесник во подготовка на Акциониот план за безбедно мајчинство при Владата на Р.Македонија, 2012 год.	1
	Член на Комисија за ревизија на перинатална смртност при Министерството за здравство на Република Македонија	1
	Член на Етичка комисија на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство од 2012 год.	1

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	Претседател на Второстепена Комисија за прекин на бременоста при Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство, Скопје, 2013 година	1
	Член на Комисија за контрола на квалитет на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство, Скопје	1
	Претседател на Комисија за Биолошки потпомогнато оплодување (БПО), при Фондот за здравствено осигурување на РМ, 2014 година	1
	Член на Научен комитет при Здружението за перинатална медицина на Југоисточна Европа	1
	Претставник за Р. Македонија во Здружението на перинатална медицина за Југоисточна Европа, 2014 година	1
	Член на Комисија за контрола и следење на интрахоспитални инфекции при Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство	1
	Член на Комисија за изработка на Акциониот план за подобрување на националното планирање на здравствените услуги во областа на репродуктивното здравје и безбедно мајчинство за 2016 година.	1
	Член на тело за спроведување на стручен испит на здравствените работници (при Лекарската комора на Република Македонија)	1
	Член на Комисијата за спроведување на стручен надзор при Лекарската комора на Македонија	1
8	Учество во изработка на национална програма од одредена област (3 бодови)	
	Акционен план за намалување на матерналната, перинатална и доенечка смртност за 2013 и 2014 година	3
	Предлог - акционен план за подобрување на националното планирање на здравствените услуги во областа на репродуктивното здравје и безбедно мајчинство за 2016 година	3
	ВКУПНО:	35

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	106,52
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	178,82
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	24
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	35
Вкупно	344,34

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

6. Проф.д-р Славјанка Поповска
с.р.
7. Доц. д-р Горан Димитров
с.р.
8. Доц.д-р Глигор Тофоски
с.р.
9. Проф.д-р Бети Зафирова Ивановска
с.р.
10. Доц. д-р Оливер Станков
с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатите, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на помл. ас. д-р сци Марија Хаџи-Лега.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека помл. ас. д-р сци Марија Хаџи-Лега поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да бидат избрана во звањето ДОЦЕНТ по предметот ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, помл. ас. д-р сци Марија Хаџи-Лега да биде избрана во звањето ДОЦЕНТ по предметот ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Славјанка Поповска
с.р.
2. Доц. д-р Горан Димитров
с.р.
3. Доц. д-р Глигор Тофоски
с.р.
4. Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска
с.р.
5. Доц. д-р Оливер Станков
с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА 2 АСИСТЕНТИ-ДОКТОРАНДИ ПО ПРЕДМЕТОТ ХИРУРГИЈА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 132 од Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија број 35/08, 103/08, 26/09, 99/09, 115/10, 17/11, 51/11, 123/12, 15/13, 24/13, 41/14, 116/14, 130/140, 10/15, 20/15 и 98/15), а во врска со членовите 9, 42, 46 и 48 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр.274/13), Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата XV редовна седница одржана на **22.2.2016** година, во согласност со конкурсот објавен на **2.2.2016** година и исправката објавена на **3.2.2016** година, во дневните весници „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“, донесе **Решение за избор на 22 асистенти-докторанди по предметот ХИРУРГИЈА**, и за таа цел формира **Рецензентска комисија** во состав:

1. проф. д-р Ѓорѓе Џокиќ
2. проф. д-р Ѓорѓи Јота
3. проф. д-р Виктор Камилоски.

На конкурсот се пријавија 6 кандидати: д-р Владимир Рендевски, д-р Биљана Андоновска, д-р Борислав Кондов, д-р Александар Илиевски, д-р Никола Брзанов и д-р Илина Гацевска.

Рецензентската комисија ги разгледа пријавите на кандидатите и поднесената документација.

Врз основа на документацијата, како и ценејќи го севкупниот стручен, научен и наставен развој на кандидатите, Рецензентската комисија има чест да го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Д-р Владимир Рендевски

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Владимир Рендевски е роден на 15.9.1979 год. во Битола. Основно и средно образование завршил во Битола. Во текот на своето школување учествувал на бројни натпревари од областа на природните науки каде што се здобил со над 40 награди и признанија. Меѓу позначајните успеси се четири пати трето место на државните натпревари по физика во периодот 1994-1997 и првенец на генерацијата 1994. Во 1998 се запишал на Медицинскиот факултет во Скопје, каде што и дипломирал во 2004 год, со просечен успех 9,34. Во 2005 год. се вработил во Високата медицинска школа при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, каде што е избран во звањето помлад асистент по предметот хирургија (Билтен бр. 276 од 1.9.2005). Во 2006 год. се вработил во Одделот за неврохирургија при Клиничката болница „Д-р Трифун Пановски“ во Битола. Специјализација по неврохирургија завршил во 2010 год. на

Медицинскиот факултет во Скопје, а потоа продолжил со работа како специјалист во матичната установа во Битола. Во 2012 год. својот работен ангажман го продолжил во ЈЗУ Универзитетска клиника за неврохирургија - Скопје, каде што работи и денес.

Испитите од постдипломските студии ги завршил на Медицинскиот факултет во Скопје со просечен успех 9,75 и во моментот магистерскиот труд „Прогностичка улога на плазматскиот глутамат во вреднување на клиничкиот исход кај пациентите со спонтанa супратенторијална интрацеребрална хеморагија“ е одобрен за одбрана од страна на Рецензентската комисија.

Победник е на 26. Меѓународен конгрес за студенти и млади доктори во Охрид, 2003 год.

Од странските јазици, активно го владее англискиот јазик (PRELIMINARY ENGLISH TEST CAMBRIDGE ENGLISH) – B1 - ниво и TEST OF LEGAL ENGLISH SKILLS (TOLES) – FOUNDATION LEVEL, а се служи и со германскиот јазик – A1 - ниво.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, НАСТАВНИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА

Наставно-образовна дејност

Кандидатот д-р Владимир Рендевски во 2005 година е избран во звањето помлад асистент по предметот хирургија на Високата медицинска школа при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола (Билтен бр. 276 од 1.9.2005 год), а во текот на академската 2005/2006 година вршел практична настава на студентите од 3. година по предметот хирургија.

Во 2015 година е избран за предавач (дел од работната група) од Министерството за здравство на РМ, за спроведување на програмата МБД (медицина базирана на докази), теоретски и практичен дел, за едукација на избрани лекари за 2014/2015 година.

Научноистражувачка дејност

Д-р Владимир Рендевски има објавено вкупно 48 научни трудови од областа на медицината, од кои 4 труда во целосна (in extenso) форма, а останатите во форма на усна или постерска презентација на 34 конгреси, конференции и симпозиуми во земјата и во странство. Меѓу позначајните учества се вбројуваат следниве:

1. 26thInternational medical student scientific congress, Ohrid, Macedonia, 2003;
2. 27thInternational medical student scientific congress, Ohrid, Macedonia, 2004;
3. 7thBalkan congress for medicine and dentistry for students and young doctors, Ohrid, Macedonia, 2004;
4. 8thInternational medical congress for students and young doctors MEDIS 2004, Timisoara, Romania, 2004;
5. 4thZagreb International medical summit for students and young doctors, Zagreb, Croatia, 2004;
6. 28th International medical scientific congress for students and young doctors, Ohrid, Macedonia, 2005;

7. Интернационални медицински конгрес „39-ти дани превентивне медицине“, Ниш, Србија, 2005;
8. 5thZagreb International medical summit for students and young doctors, Zagreb, Croatia, 2005;
9. 2-ри симпозијум за више и високе медицинске школе са меѓународно учешће, Београд, Србија, 2006;
10. 6. Балкански конгрес на радиолози, Врњачка бања, Србија, 2008;
11. стручен состанок на експертска група: Радиолошка дијагностика на заболувањата на ЦНС и ’рбетниот мозок, Македонска асоцијација на радиолози, Битола, Македонија, 2009;
12. 3. Конгрес на хирурзите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, Македонија, 2010;
13. стручен состанок на експертска група: Актуелности и дилеми во лекувањето на спонтаните интрацеребрални крварења (зборник на трудови), Здружение на неврохирурзи на Македонија, Скопје, Македонија, 2010;
14. Стручен состанок на експертска група: Епилепсија, актуелности и дилеми во конзервативниот и хируршки третман, Здружение на неврохирурзи на Македонија, Скопје, Македонија, 2010;
15. стручен состанок на експертска група: Surgical anatomy supratentorial midline lesion, предавач: Prof. Ugur Türe, MD, Турција, Здружение на неврохирурзи на Македонија, Скопје, Македонија, 2010;
16. стручен состанок на експертска група: Новини во лекувањето на глиобластомите, стандардни и дилеми, Здружение на неврохирурзи на Македонија, Скопје, Македонија, 2011;
17. 9thBalkan congress of Radiology, Cluj-Napoca, Romania, 2011;
18. 9thAnnual Conference of SPINE EXPERTS GROUP, Скопје, Macedonia, 2011;
19. 24th European Congress of Radiology ECR 2012, Vienna, Austria, 2012;
20. стручен состанок на експертска група: Мозочен удар, бидејќи ние се грижиме, Здружение на невролози на Македонија, Скопје, Македонија, 2012;
21. стручен состанок: Темпорални и екстратемпорални лобни епилепсии, „Поликлиника Неуромедика“, предавач: проф. д-р Методи Чепреганов, Битола, Македонија, 2012;
22. 1st Congress of southeast European neurosurgical society – SEENS, Белград, Србија, 2013;
23. стручен состанок: Современ терапевски пристап во лекување на невропатија, Здружение на невролози на Македонија, Скопје, Македонија, 2013;
24. секциски состанок: Анестезија во неврохирургија, Здружение на лекарите по анестезија, реанимација и интензивно лекување, Здружение на неврохирурзи на Македонија, Скопје, Македонија, 2013;
25. стручен состанок: Advances in Neurosurgery, Здружение на неврохирурзи на Македонија, Скопје, Македонија, 2014;
26. стручен состанок: Невропсихијатриски аспекти на деменциите, Здружение на невролози на Македонија, Скопје, Македонија, 2104;
27. стручен состанок: Употреба на нови орални антикоагуланси кај пациенти со мозочен удар, Здружение на невролози на Македонија, Скопје, Македонија, 2014;
28. стручен состанок: Улогата на дифузијата во диференцијација на мозочни лезии, Невроваскуларен Imaging-приказ на случај, Здружение на радиолози на Република Македонија, Дојран, Македонија, 2014;
29. секциски состанок: Мала промена за голема придобивка во лекувањето на Паркинсонова болест, Здружение на невролози на Македонија, Скопје, Македонија, 2014;
30. стручен состанок: Одбележување на светскиот ден на мозочен удар (world stroke day) 29.10.2014, Здружение на невролози на Македонија, Скопје, Македонија, 2014;

31. Symposium: Advanced approach in the treatment of spinal pathology, Acibadem Sistina, Skopje, Macedonia, 2014;
32. стручен состанок: Модерна антикоагулантна терапија во превенција на венски тромбемболии, Македонско друштво на ортопеди и трауматолози, Скопје, Македонија, 2014;
33. стручен состанок на Здружението на хирурзи на Македонија, Штип, Македонија, 2015;
34. стручен симпозиум на тема: Повреди и заболувања на 'рбетот: дијагноза и насоки во третманот. Македонско друштво на ортопеди и трауматолози, Скопје, Македонија, 2015.

Под менторство на проф. д-р Наталија Долненец-Банева, во универзитетските клиници за неврологија и неврохирургија во Скопје, го изработува магистерскиот труд „Прогностичка улога на плазматскиот глутамат во вреднување на клиничкиот исход кај пациентите со спонтана супратенторијална интрацеребрална хеморагија“, кој во моментот е одобрен за одбрана од страна на Рецензентската комисија на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Трудови за рецензија

За избор во звањето асистент-докторанд, кандидатот ги приложува следниве трудови:

1. Spiroska E, **Rendevski V.** Дијагностички можности на EDI (Eating Disorder Inventory/ Garner et al. 1983) во откривањето на Anorexia и Bulimia nervosa. In: 26th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2003, p. 210-211.

Овој научен труд ги истакнува предиктивните можности на тестот EDI (Eating Disorder Inventory/ Garner et al. 1983) во дијагностицирањето на болните со анорексија и булимија нервоза. Добиените резултати покажуваат дека нарушувањето од видот анорексија нервоза е проследено со: преокупација со тежината и формата на телото, присуство на морбидни стравови за покачување на телесната тежина, упорна преокупираност со диета, силна желба за слабеење, тенденција кон перфекционизам, тешкотии за формирање на блиски релации, како и неможност за изразување на сопствените мисли и чувства кон другите лица. Со тоа е истакната успешната примена на ЕДИ-тестот при дијагностицирањето на нарушувањата во исхраната во општата популација.

2. Mihajlovska A, **Rendevski V.** Succesfull prophylaxis and treatment of fungal infections in patients with acute leukemia. In: 27th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 208-209.

Во студијата е презентирана успешноста од антифунгалната профилакса и третманот со азоли кај пациентите со акутна леукемија. Кај овие пациенти, заради применетите високи дози на интензивна хемотерапија и последичната пролонгирана неутропенија, зголемена е инциденцата на инвазивни фунгални инфекции, и тоа најчесто предизвикани од специесот кандида. Антифунгалната профилакса со примената на Flucanazole се покажа како сигурен и ефективен лек кај болните од акутна леукемија, во превенција и совладување на фунгалните инфекции.

3. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Arsov V, Tolevska M. Ишемичен удар како резултат на Мојамоја болеста. In: 27th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 226.

Се работи за труд во кој е прикажан првиот дијагностициран случај со болеста мојамоја во Република Македонија. Заболувањето се карактеризира со стеноза на внатрешната каротидна артерија и нејзините гранки со последователно настанување на колатерали, без при тоа да се стават во корелација со некоја друга идентификувана состојба. Извршени се испитувања со повеќе дијагностички методи: ЦТ-ангиографија, колордулекс сонографија на каротидните артерии и МРА (панцеребрална ангиографија), по што се забележани бројни промени. Од заклучокот произлегува дека иако постојат и други методи за дијагностицирање на мојамоја болеста, сè уште од исклучително значење се ангиографските дијагностички процедури.

4. **Rendevski V**, Mihajlovska A. Clinical staging on the admission as an impact to the functional outcome in patients operated on of cerebral aneurisms. In: 27th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 271-272.

Во трудот се опфатени 80 пациенти со интракранијални аневризми, хоспитализирани и оперирани на Клиниката за неврохирургија во Скопје, во периодот 1998-2002 год. Клиничката состојба при прием е рангирана според класификационата скала на Хант и Хес, а клиничкиот исход 12 месеци постоперативно според модифицираната скала на Ранкин. Согласно со добиените резултати и адекватната статистичка обработка на податоците, покажана е значајна статистичка корелација ($p < 0,01$) помеѓу клиничката состојба при прием и клиничкиот исход.

5. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Arsov V. Correlation between the clinical condition of patient at their admittance in hospital and the clinical outcome in patients operated from the cerebral aneurysms. In: 27th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 273-276.

Авторите ја презентираат важноста во проценката на клиничката состојба при прием согласно со Хант и Хес-скалата, за пациентите оперирани од церебрални аневризми и поврзаноста со функционалниот исход.

6. Toleska M, Stefanovski I, Todorov R, Spiroska E, Toleska N, **Rendevski V**. Evaluation of the causes of the neurotrauma. In: 27th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 292-296.

Во студијата е истакнато дека трауматските оштетувања на мозокот претставуваат 50% од сите трауматски несреќи и се значаен фактор за висок морбидитет, морталитет и големи здравствени трошоци особено изразени во помладите популациони групи (5-44 години). Според податоците, главна причина за повреди на главата и мозокот се сообраќајните несреќи (40,23%) и падовите од висина (28,9%). Од сите видови на повреди, повредите на мозокот се оние што најчесто резултираат со леталитет или перманентна неспособност.

7. Mihajlovska A, **Rendevski V**, Pangovska I, Spiroska E, Arsov V, Pangovski I. Successful prophylaxis and treatment of fungal infections in patients with acute leukemia. In: 7th Balkan Congress of Medicine and Dentistry for Students and Young Doctors, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 75.

Авторите ја презентираат важноста во профилаксата од фунгални инфекции кај пациентите со акутна леукемија. Презентирани се 40 пациенти со акутна леукемија, хоспитализирани на Клиниката за хематологија во периодот 2002-2004 год., на средна возраст од 38,4 год., со полова дистрибуција: 24 мажи и 16 жени. Според типот на акутната леукемија: 28 пациенти биле со акутна нелимфобластна, а 12 пациенти со акутна лимфобластна леукемија. Антифунгалната профилакса со Fluconazole е применета кај сите пациенти уште со почетокот на индуктивната хемотерапија, додека кај 12 пациенти откако беше изолирана и докажана фунгална инфекција. Кај овие пациенти, клиничкиот тек бил следен 17 дена, при што знаците за фунгална инфекција се повлекле во целост, а микробиолошките изолати станале негативни.

8. **Rendevski V**, Arsov V, Mihajlovska A. Severe laryngeal and bronchial spasm at patient with massive blood-loss. In: 7th Balkan Congress of Medicine and Dentistry for Students and Young Doctors, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 76.

Со приказот на овој случај е истакната хипоксијата, како преципитирачки фактор за настанување на ларинго-бронхоспазам кај пациентка врз која е извршена Hysterectomy abdominalis после вадење на плодот со Sectio caesarea и настанок на силно крварење.

9. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Arsov V, Pangovski I. Correlation between the clinical condition at admittance in hospital and the clinical outcome in patients operated from the cerebral aneurysms. In: 7th Balkan Congress of Medicine and Dentistry for Students and Young Doctors, Ohrid, Macedonia, 2004, p. 86.

Авторите го презентираат клиничкиот исход според модифицираната скала на Ранкин, кај пациентите оперирани од мозочни аневризми и поврзаноста со клиничката состојба при прием.

10. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Lazova E, Dimov A. Correlation between the extent of Subarachnoid Hemorrhage (SAH) and the clinical outcome in patients operated from cerebral aneurysms. In: 4th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2004, p. 34.

Во трудот се обработени пациенти од претходната студија, но овде како појдовен параметар се разгледува наодот на ЦТ-скенот при прием, рангиран соодветно според класификационата скала на Фишер и испитување на корелацијата со клиничкиот исход 12 месеци постоперативно, рангиран согласно со модифицираната скала на Ранкин. Од добиените резултати се заклучува дека постои значајна статистичка зависност ($p < 0,01$) помеѓу претходно испитуваните два параметра.

11. Dimov A, Trimceska K, **Rendevski V**. Treatment of hypovolemic shock in extensive burns in children's age. In: 4th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2004, p. 56.

Авторите ја прикажуваат ефикасноста од примената на Carvajal-пристапот, како метода за надополнување на течност, кај децата со хиповолемичен шок настанат од екстензивни изгореници. Резултатите од овој труд покажуваат дека: потребата од хируршки третман, бројот на болнички денови и леталитетот се значително помали кај децата ресусцитирани со течност според Carvajal-формулата, во однос на третираните деца на други начини.

12. Mihajlovska A, **Rendevski V**, Pangovska I, Spiroska E. Successful prophylaxis and treatment of fungal infections in patients with acute leukemia. In: 4th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2004, p. 58.

Авторите ја истакнуваат важноста и ефикасноста во третманот на инвазивните фунгални инфекции предизвикани од *Candida* специес кај пациентите со акутна нелимфобластна и лимфобластна леукемија. По соодветниот третман, резултатите покажаа повлекување на клиничките знаци карактеристични за фунгална инфекција.

13. Pangovska I, Spiroska E, Toleska M, **Rendevski V**. The treatment of spontaneous intracerebral hemorrhages. In: 4th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2004, p. 60.

Анализирани се 51 пациент со инфратенторијално церебеларно крварење. Според резултатите, стапката на морталитет изнесува 30%, додека од преостанатите пациенти, со добар исход се 56%, дополнителна помош е потребна кај 25%, а неопходност од перманентна грижа кај 19%.

14. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Lazova E, Dimov A. Correlation between the extent of subarachnoid hemorrhage (SAH) and the clinical outcome in patients operated from cerebral aneurysms. In: 4th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2004, p. 62.

Во студијата е анализирана поврзаноста помеѓу КТ-наодот при прием, рангиран според класификационата скала на Фишер и клиничкиот исход по 12 месеци, кај пациентите оперирани од мозочни аневризми. Од наведените резултати се согледува значајна статистичка зависност помеѓу испитуваните варијабли.

15. **Rendevski V**, Lazova E, Mitrevska B, Tanovska V. Amnioplastic as a treatment of children's combustions. In: 4th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2004, p. 62.

Компаративна студија во која се вклучени 30 деца со дермални и субдермални изгореници, хоспитализирани на Клиниката за детска хирургија во Скопје. 15 деца се третирани со амниопластика по хируршката обработка на изгорениците (испитувана група), а кај другите 15 деца (контролна група) е извршен класичен третман за санирање на изгорениците. Според резултатите, кај децата од испитуваната група, за 4-5 пати е пократок бројот на болнички денови и исто така е намалена психичката траума од болните преврски, во однос на децата од контролната група.

16. Arsov V, **Rendevski V**, Mihajlovska A. A case report of patient with severe laryngeal and bronchial spasm with massive blood loss. In: 8th International Congress for medical students and young doctors "MEDIS 2004", Timisoara, Romania, 2004, <http://www.umft.ro/rfmsa/medis2004/chiru.htm>

Прикажан е случај на 26-годишна пациентка, прворотка, примена на Клиниката за гинекологија и акушерство во Скопје, со дијгноза Graviditis m.l. VIII (34. гестациска недела), Placenta praevia totalis, partus pretemporarius. По извршеното породување со Sectio caesarea и hysterectomy abdominalis, заради појава на силно крварење од матката, при екстубација на пациентката настана интензивен ларинго-бронхоспазам и соодветна реанимација со последователно попуштање на спазмот и стабилизирање на состојбата. Со приказот на овој случај е истакнато

значењето на хипоксијата од настанатиот хиповолемичен шок во настанување на ларингеалниот спазам.

17. Jordanoski G, Mihajlovska A, **Rendevski V**, Stojanovski B. Peritoneal dialysis in Republic of Macedonia. In:28th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2005, p. 109.

Научниот труд ги покажува искуствата од примената на перитонеалната дијализа (ПД) во Република Македонија. Во истражувањето се вклучени 21 пациент, подложни на ПД, односно КАПД (континуирана амбулантска перитонеална дијализа) на Клиниката за нефрологија во Скопје, во периодот 1998-2004. И покрај компликациите што се појавиле во текот на примената на КАПД (перитонитис, катетерски компликации и компликации во врска со зголемување на интраабдоминалниот притисок), резултатите ја афирмираат перитонеалната дијализа во Република Македонија, како еквивалентен и успешен модел на терапија, особено применлив и супериорен во првите 2-3 години, а воедно економски и многу поисплатлив во однос на хемодијализата.

18. Stojanovski B, Mihajlovska A, Jordanoski G, **Rendevski V**. Urinary sediment-„Repetitio”. In:28th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2005, p. 112.

Трудот ја истакнува важноста од адекватното земање примерок на урина и начинот на проверка на примерокот, како клучна точка за правилна иницијална дијагноза во клиничката нефрологија. Резултатите покажуваат дека правилно земениот примерок на среден млаз од утринска урина (со претходно извршена тоалета) е адекватен примерок за изведување на понатамошна комплетна анализа на урината и добивање на веродостојни резултати. Истакнато е и значењето на временскиот интервал помеѓу земениот примерок и процесот на изведување на анализата, од причина што настануваат повеќе промени во урината кои значително влијаат на крајниот резултат.

19. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Pangovska I, Cvetanovska V, Dimov A, Pangovski I, Jordanoski G. First verified Creutzfeldt-Jacob disease (case report). In:28th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2005, p. 117.

Се работи за труд во кој е прикажан првиот дијагностициран случај на болеста Кројцфелд-Јакоб (Creutzfeldt-Jacob disease, CJD), на Клиниката за неврологија и верифициран на Институтот за патолошка анатомија при Медицинскиот факултет во Скопје. Болеста претставува рапидно, прогресивно и фатално невродегенеративно нарушување, кое е предизвикано од церебрален прионски протеин. Патоанатомски се забележува интензивна невронска деструкција, со последователна глиоза (спонгиформна енцефалопатија). Хоспитализираната пациентка која беше на 52-годишна возраст, со екстрапирамидни и пирамидни невролошки испади (моторна дисфункција) и клинички знаци на деменција, само 25 дена по приемот почина, со клиничка манифестација на „cardiac arrest”.

20. **Rendevski V**, Lazova E, Mitrevska B, Tanovska V, Mihajlovska A, Cvetanovska V, Pangovska I, Jordanoski G, Pangovski I, Dimov A. Amnioplastic as a treatment of children's combustion. In:28th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2005, p. 119.

Резултатите од извршените микробиолошки изолати покажуваат дека кај децата со применета амниопластика, секундарното загадување на раната е многу помало во однос на децата третирани на класичен начин.

21. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Ljatif A, Pangovska I, Shterjovska A, Pangovski I, Jordanoski G, Mangaroski D. Beacopp treatment as salvage therapy in patients with relapsed and/or refractory Hodgking's disease. In: 28th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2005, p. 120.

Студијата е приказ на првите искуства од спроведената BEACOPP-хемотерапија, во лекувањето на пациентите со примарно рефрактерен и напреднат стадиум на Хочкиновата болест, како и кај оние пациенти во релапс фаза на оваа болест. Во тек на 18-месечниот интервал на следење, сите 7 пациенти биле живи, од кои 4 пациенти биле константно без какви било знаци за болеста, додека останатите 3 пациенти биле подложни на дополнителен третман заради перзистирање на заболувањето.

22. Pangovska I, Pangovski I, **Rendevski V**, Toleska M, Spiroska E. The treatment of intracerebellar hemorrhages. In: 28th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2005, p. 121.

Анализирани се пациенти со инфратенторијално церебеларно крварење, хоспитализирани на Клиниката за неврохирургија во Скопје, кај кои третманот зависеше од клиничката слика (евалуирана според Глазгов-кома скалата), степенот и локализацијата на хеморагијата (големината на хематомот, локализација во мозочно стебло и вентрикуларниот ситем) и присуството на ризик-фактори (дијабетес, хепатални нарушувања и нарушувања во коагулацијата).

23. **Rendevski V**, Arsov V, Mihajlovska A, Pangovski I, Pangovska I, Jordanoski G, Toleska M. The newest epidemiological and clinical aspects of Sclerosis Multiplex in Macedonia. In: 28th International Medical Student's Scientific Congress, Ohrid, Macedonia, 2005, p. 124.

Овој научен труд претставува една пообемна ретроспективна студија, во која авторите на современ и прегледен начин ги прикажуваат најновите епидемиолошки и клинички аспекти на мултиплекс склерозата во Република Македонија, во период од 5 години. Вклучени се 333 пациенти, хоспитализирани на Клиниката за неврологија во Скопје, во периодот декември 1999-април 2004.

24. Stoilova S, **Rendevski V**. Pollution of waters of the Prespa lake. In: 39th Days of the preventive medicine, Nis, Serbia, 2005, p.

Се работи за епидемиолошка студија во која авторите се осврнуваат на детална анализа на загаденоста на водата на Преспанското Езеро, во која на прегледен начин се обработени и прикажани резултатите од микробиолошките анализи.

25. Dimov A, Trimceska K, Stojkovski F, **Rendevski V**, Mihajlovska A. Anterior hypospadias treatment with snodgrass operative technique. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 38.

Авторите ги презентираат резултатите од 22 пациенти, момчиња на возраст 2-14 години со anteriorna хипоспадија кои беа оперирани со Snodgrass-методата на Клиниката за детска хирургија во Скопје. Прикажана е малата инциденца на

постоперативни компликации споредено со други методи кои се користени во решавањето на оваа проблематика.

26. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Rendevski A. The newest epidemiological and clinical aspects of multiple sclerosis in Macedonia within the period between December 1999-april 2004. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 56-57.

Епидемиолошка студија во која пациентите се групирани врз основа на повеќе параметри: пол, возраст, етничка припадност и место на живеење, па според тоа добиени се резултати за: преваленца на болеста, дистрибуција на податоците по пол, возрастни групи, етничка припадност, како и по географски региони на живеење. Во студијата се направени и компаративни истражувања во однос на останатите земји од европскиот континент, а даден е и осврт за најсовремените клинички достигнувања и искуства за оваа мошне актуелна и прогресивна, демиелинизирачка невролошка болест.

27. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Lazova E, Rendevski A. The first patient in Macedonia with verified Creutzfeldt-Jacob disease. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 109.

Кај прикажаниот пациент во студијата се утврдени бројни клинички знаци за невролошки и психијатриски нарушувања. По настанувањето на летален исход и резултатите од аутопсијата и имунохистохемиските испитувања на мозочното ткиво, било докажано присуство на церебрален прионски протеин, како главен фактор во настанување на интензивна невронална деструкција на мозочното ткиво.

28. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Pangovska I, Pangovski I. Comparative results between using the Foley's catheter and prostaglandin vaginal tablets in cervical ripening of term pregnancies. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 109-110.

Прикажана е компарација помеѓу примената на Фолиев катетер и простагландинските вагинални таблети, за индукција на цервикалното зреење кај гравидни пациентки. Резултатите покажале дека: цервикално зреење било постигнато кај 30 пациентки во анализираната група (88%) и кај 18 пациентки во контролната група (45%), со средно време на зреење на цервиксот од 5,2 часа и 12,2 часа во наведените групи, соодветно.

29. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Rendevski K, Stoilov M. Epidemiological examination and results about the causes of neurotrauma. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 111.

Студијата претставува епидемиолошка студија, во која се презентирани резултатите од најважните причини за настанување на трауматските повреди на главата.

30. **Rendevski V**, Ivanoska A, Mihajlovska A, Stojanovski B. The first verified patient in Macedonia with ischaemic stroke due to MoyaMoya disease. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 112.

Во трудот е прикажан клинички случај на 46-годишен пациент хоспитализиран на Клиниката за неврологија во Скопје, поради слабост на левите екстремитети и скоро целосно слепило. По извршените ангиографски иследувања докажана е болеста мојамоја, која се карактеризира со стеноза на внатрешната каротидна артерија (a.carotis interna) и нејзините гранки со последователно настанување на колатерали, без при тоа да се стават во корелација со некоја друга идентификувана состојба.

31. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Mangaroski D. Patent foramen ovale (PFO)-a risk factor for cryptal cerebral stroke. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 113.

Во трудот е истакната важноста од навремено решавање на ембрионалниот дефект на атријалниот септум т.н. patent foramen ovale, и неговата поврзаност со настанување на акутен исхемичен мозочен удар.

32. **Rendevski V**, Mihajlovska A, Rendevski K, Rendevski A. Evaluation and comparative analyses of the scoring systems for traumatic brain injuries. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 114.

Епидемиолошка студија во која се наведени резултати од анализи за трауматски повреди на мозокот. Според резултатите, главни причини за повреди на главата и мозокот се сообраќајните незгоди (44,25%) и падот од висина (26,75%).

33. **Rendevski V**, Pangovska I, Pangovski I, Rendevski K. Evaluation of the treatment and the outcome of the spontaneous intracerebral hemorrhages. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 115.

Авторите ги презентираат резултатите од лекувањето на 115 пациенти со интрацеребрална хеморагија, кои биле третирани во периодот 1995-2005 на Клиниката за неврохирургија во Скопје. Според резултатите, 59% од пациентите биле со добар исход, на 28% им била потребна дополнителна помош, 13% зависеле од постојана помош во секојдневните активности, а со летален исход завршиле 36%.

34. Mihajlovska A, **Rendevski V**, Trimceska K, Dimov A. The comparative results and informations about analyses of the urinary sediment. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 116.

Во резултатите и заклучоците од овој труд, авторите наведуваат за правилноста во земањето на примерок од урина, а воедно ја истакнуваат и важноста на временскиот интервал помеѓу земениот примерок и лабораториската анализа. Во поглед на интерпретацијата на резултатите, важно е тие да се анализираат во состав и со клиничките знаци на пациентот.

35. Mihajlovska A, **Rendevski V**, Dimov A, Trimceska K. The latests results about the BEACOPP treatment as a salvage therapy in patients with relapsed and/or refractory Hodgkin's disease. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 117-118.

Во овој научен труд, авторите ја прикажуваат примената на BEACOPP-хемотерапискиот протокол на лекување кај пациентите со Хочкиновата болест. Според наведените резултати од лекувањето на 8 пациенти е истакнато дека овој

протокол на терапија може да се користи кај пациентите со примарна, рефрактерна или релапс фаза на Хочкиновата болест, а појавата на очекуваните компликации може да се превенира и да се третира со стандардните постојни процедури.

36. Mihajlovska A, **Rendevski V**, Mijakoski D, Rendevski A. Results about the peritoneal dialysis in the Republic of Macedonia in a period 1998-2005. In: 5th Zagreb International Medical Summit for Students and Young Doctors, Zagreb, Croatia, 2005, p. 118-119.

Авторите ги презентираат резултатите од примената на перитонеалната дијализа во нашата земја во периодот 1995-2005, на Клиниката за нефрологија во Скопје. Се истакнува супериорноста на оваа метода во однос на хемодијализата во првите 2-3 години од третманот на болните со бубрежна инсуфициенција, како и порастот на бројот на здравствените центри за перитонеална дијализа во здравствените установи во Европа.

37. Ivanoska A, **Rendevski V**. Prevencija Diabetes Mellitus-a u decjem uzrastu (**in extenso**). In: 2nd Symposium of Health Colleges and Health Schools (with international participation), Belgrade, Serbia, 2006, p. 68-70.

Во трудот, авторите ја истакнуваат важноста на дијабетесот во детската возраст како сериозен здравствен проблем, даваат епидемиолошка анализа за периодот 2001-2003 за Македонија, а во заклучоците се истакнати примарни, секундарни и терцијарни постапки на превенција за намалување на бројот на заболени пациенти.

38. **Rendevski V**, Ivanoska A, Ristevska S, Mihajlovska A, Velkovska M, Rendevski A. Cerebralna tromboza-Epidemioloske osobenosti i prevencija (**in extenso**). In: 2nd Symposium of Health Colleges and Health Schools (with international participation), Belgrade, Serbia, 2006, p. 75-78.

Трудот претставува епидемиолошка студија во која се обработени 168 пациенти со исхемичен мозочен инсулт како резултат на церебрална тромбоза, хоспитализирани на Клиниката за неврологија во Скопје, во тек на 2005 година. Авторите ставаат аспект и на превентивните мерки што придонесуваат кон намалување на оваа честа патолошка состојба.

39. Blazevski B, Agai L, **Rendevski V**. Улогата на клиничката слика во предикција на лумбалната диск екструзија (**in extenso**). In: Medicus 2010, Vol. XIII (1) 20-23, Macedonia, 2010, p. 20-23.

Во оваа научна студија, авторите истакнуваат 4 знаци и симптоми кои се сигнификантно позастапени кај пациентите со екструзија на лумбален дискус, во однос на групата пациенти со протрузија, а со тоа се истакнува и важноста во улогата на клиничката слика во поставување на правилна дијагноза на оваа болест.

40. Pangovski I, **Rendevski V**, Lozanche K, Blazevski B, Pangovski I, Shumkovski R, Mihajlovska-Rendevska A. Прогностички фактори во преживувањето кај пациентите со медулобластом во адултната популација. In: 3rd Congress of surgeons of Macedonia with international participation, Ohrid, Macedonia, 2010, p. 43.

Авторите го презентираат искуството во третманот на адултните пациенти со медулобластом хоспитализирани на Клиниката за неврохирургија во Скопје, како и осврт на прогностичките фактори важни за преживување од овој тип на мозочни неоплазми.

Според наведените резултати, 5-годишното преживување изнесува 76%, додека 10-годишното - 58%.

41. Pangovski I, **Rendevski V**, Stolevski V, Mihajlovska-Rendevska A, Kostov M, Pangovska I. (2010). Хируршки искуства во 29 случаи на пациенти со менингеом во задната черепна јама. In: 3rd Congress of surgeons of Macedonia with international participation, Ohrid, Macedonia, 2010, p. 44.

Во трудот се прикажани искуствата од хируршкиот третман на 29 пациенти со менинегом во задната черепна јама, оперирани на Клиниката за неврохирургија во Скопје, во периодот 2000-2009. Од резултатите за степенот на хируршка ресекција споредени со преживувањето и постоперативните секвели, сè повеќе се потенцира суптоталната ресекција на туморот со коадјувантна радиотерапија, но за целосни заклучоци се потребни пообемни научни истражувања.

42. **Rendevski V**, Pangovski I, Blazevski B, Shumkovski R, Mihajlovska-Rendevska A, Pangovski I. (2010). Пролиферативниот потенцијал на менингеомите во зависност од клиничките и радиолошките особености на туморот. In: 3rd Congress of surgeons of Macedonia, Ohrid, Macedonia, 2010, p. 149-150.

Авторите го анализираат Ki-67 антигенот, односно SI (staining index), кој може да се квантифицира и испитува постоперативно, по отстранување на менингеомот и е извршена корелација со возраст и пол на пациентите, локализација на туморот, присуство/отсуство на калцификати и перифокалеан едем. Испитуваниот антиген е во директна корелација со растечкиот потенцијал, односно степенот на малигнитет на менингеомот.

43. Stolevski V, Lozanche K, Lazareski A, Gavrilovska A, Kostov M, **Rendevski V**. Combined transnasal endoscopic and transcranial bifrontal approach in olfactorius meningioma. In: 3rd Congress of surgeons of Macedonia, Ohrid, Macedonia, 2010, p. 155.

Во трудот е прикажано искуство во лекувањето на два пациента со тумор-олфакториус менингеом во предната черепна јама со деструкција на базата и пропација кон етмоидалните клетки и дел од сфеноидалниот синус. Оперативно е работено со комбинација на две хируршки техники, и тоа: стандардна бифронтална краниотомија и интракранијална редукција на туморот и ендоскопска трансназална техника со која се постигна екстирпација на деловите од туморот што пропацираа во наведените параназални синуси.

44. Pangovski I, Shumkovski R, Gavrilovska A, **Rendevski V**, Pangovski I. Важноста, актуелноста и значењето на лекувањето на спонтаните интрацеребрални хематоми (**in extenso**). In: Expert Meeting-Activities and dilemmas in the treatment of spontaneous intracerebral hemorrhage (Proceedings), Association of the neurosurgeons of Macedonia, Skopje, Macedonia, 2010, p. 2-7.

Во научниот труд се истакнати епидемиолошките, патофизиолошките, клиничките и радиолошките аспекти на интрацеребралните хематоми. Со посебен осврт, авторите ја истакнуваат важноста во брзата дијагноза и

препознавање на болеста што е од голема важност за понатамошното лекување и клиничкиот исход.

45. **Rendevski V**, Mihajlovska-Rendevska A, Chaparoski A, Vrchakovski M, Angelovski N. Evaluation of clinical and magnetic resonance (MR) findings of posttraumatic syringomyelia with results of surgical treatment. In: 2nd International seminar for magnetic resonance imaging, Ohrid, Macedonia, 2011, p.28.

Трудот е ретроспективна студија во која се прикажани 10 пациенти со посттрауматска синингомиелија во вратниот сегмент на ѓрбетниот мозок. Извршена е клиничка и радиолошка евалуација на постоперативните резултати од кои се наведува рапидно намалување на синингомиеличната шуплина на наодите од постоперативно изведената нуклеарна магнетна резонанца.

46. Bundovska S, Mitreska N, Grunevski M, Miladinovska C, Veljanovski D, **Rendevski V**. (2011). Obstacles in early detection of lung cancer in the Republic of Macedonia. In: 9th Balkan congress of Radiology, Cluj-Napoca, Romania, 2011, http://www.radiology2011.econgres.ro/uploads/program%20final_print_mic.pdf

Во студијата се презентирани радиолошките иследувања на 24 пациенти со дијагностициран карцином на белите дробови, со различен тип и анатомска локализација, реализирани на Клиниката за радиологија во Скопје. Во понатамошните иследувања дополнително се извршени лабораториски испитувања и бронхоскопска или трансторакална иглена биопсија. Од резултатите, 14 пациенти биле со дијагностициран карцином во III и IV стадиум на болеста.

47. Pangovski I, Sumkovski R, **Rendevski V**, Micunovic M, Ilievski B. Prognostic factors in the survival in patients with medulloblastoma in adult population. In: 1st Congress of southeast European neurosurgical society – SEENS, Belgrade, Serbia, 2013, p. 120.

Во трудот се обработени и прикажани резултатите од лекувањето на 33 пациенти со медулобластом на возраст над 16 години, третирани на Клиниката за неврохирургија во Скопје, во периодот 1990-2009. Кај 20 пациенти е направена тотална ресекција на туморот, суптотална кај 7, инкомплетна кај 2 и биопсија кај 4 пациенти. Средното време на преживување изнесува 16,1 година. Прогнозата зависи од полот на пациентите (жените имаат подобра прогноза), од М-степенот на класификација по Chang, како и од присуството/отсуството на дезмопластична варијанта (дезмопластичниот тип на медулобластом има подобра прогноза).

48. **Rendevski V**, Chaparoski A, Mirchevski V, Jovkovski S, Pangovski I, Filipche V, Gavrilovska D. A, Elezi F, Kamiloski T, Baneva N, Nikodijevic D, Cvetkovska D, Novotni G, Aleksovski V, Lazarev M, Zahariev V, Micunovic M, Bajrami G, Zupanovski A, Shuntov B, Rendevska M. A, Stomnaroska D. O. Постоперативна евалуација на степенот на рецидивирање на хроничните субдурални хематоми. In: Стручен состанок на здружението на хирурзи на Република Македонија, Штип, 2015, стр. 16-17.

Ретроспективна студија во која се евалуирани 38 пациенти со хроничен субдурален хематом, оперирани на Клиниката за неврохирургија во Скопје во периодот 2013-2014 год. 35 пациенти биле оперирани со единечна или двојна симплекс трепанација на краниумот, а 3 пациенти со класична краниотомија. Кај

сите е направена евакуација на хематомот, со последователна лаважа и субдурална дренажа. Од анализа на резултатите за појава на рекурентност (повторна појава на хематомот) се заклучува дека таа била почеста кај хематомите со дебелина над 20 mm, кај постарите пациенти и кај билатералните хематоми.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Владимир Рендевски, како специјалист-неврохирург, активно учествува во работата во ЈЗУ Универзитетска клиника за неврохирургија во Скопје. Самостојно го врши најголемиот дел од оперативните интервенции од областа на онколошката, спиналната и васкуларната неврохирургија. По едномесечниот едукативен престој во Истанбул, Република Турција, во неврохируршкиот оддел на Serrahpasa-медицинскиот факултет, во фаза на едукација е во областа на ендоскопската неврохирургија за третман на туморите на хипофизата. Во текот на 2014 и 2015 година започна со работа и со првите пациенти за интраоперативен невромониторинг во нашата земја. Во поглед на стручни обуки, курсеви и усовршувања, кандидатот ги има завршено следниве:

1. Школа за критично болни пациенти: тимски пристап во лекувањето на критично болните пациенти, Скопје, Македонија, 2006;
2. Seminar for Gamma knife radiosurgery, surgical treatment of movement disorders, role of stereotactic radiosurgery of malignant gliomas and brain metastases and new techniques in external beam radiotherapy, ACIBADEM HEALTHCARE GROUP, 2008;
3. Курс за дигитализација на рендген, Македонска асоцијација на радиолози, Скопје, Македонија, 2008;
4. 1stInternational seminar for magnetic resonance imaging, Ohrid, Macedonia, 2008;
5. Школа за критично болни пациенти: мониторинг, дијагноза, клиничка одлука, Скопје, Македонија, 2010;
6. 2ndInternational seminar for magnetic resonance imaging, Ohrid, Macedonia, 2011;
7. Educational course SURGERY OF THE MIDFACE, Skopje, Macedonia, 2011;
8. WFNS Educational course in Macedonia, Macedonian Neurosurgical Society, Skopje, Macedonia, 2012;
9. семинар: Лумбална дискална хернијација, Ремедика, Скопје, Македонија, 2012;
10. работилница на тема: Примена на периферни регионални блокови, Здружение на лекарите по анестезија, реанимација и интензивно лекување, Скопје, Македонија, 2013;
11. работилница на тема: Антикоагуланти, хирургија и анестезија, Клиника за торакална и васкуларна хирургија, Скопје, Македонија, 2013;
12. семинар: Мозочен удар бидејќи ние се грижиме, Здружение на невролози на Македонија, Скопје, Македонија, 2013;
13. **1-месечен едукативен престој** во Неврохируршката клиника при Serrahpasa-медицинскиот факултет во Истанбул, Турција, за: **ендоскопски трансназален трансфеноидален пристап во лекување на тумори на хипофизата**, март-април 2015.

Д-р Владимир Рендевски е член на следниве стручни здруженија: Лекарска комора на Македонија (ЛКМ), Македонско лекарско друштво (МЛД), Здружение на неврохирурзи на Македонија и Southeast European Neurosurgical Society (SENS) – Здружение на неврохирурзи од Југоисточна Европа.

Д-р Биљана Андоновска

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Биљана Андоновска е родена на 17.6.1985 год. во Скопје. Средно образование завршила во ДУСО „Орце Николов” во Скопје. Дипломирала на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, во 2010 год., со просечна оценка на студии 9,47. Во мај 2011 год. започнала со приватна специјализација по општа хирургија и се наоѓа во интензивни подготовки за полагање на специјалистичкиот испит.

За време на специјализацијата пројавува особен интерес во областа на детската хирургија и пластичната и реконструктивна хирургија, со волонтерско ангажирање и работа во супспецијалистичката амбуланта, работа во операциона сала и работа на дежурства.

Од 1 ноември 2014 год. е ангажирана со волонтерски договор, а од февруари 2015 год. е вработена со договор за дело на Одделението за општа хирургија при ЈЗУ ГОБ „8- ми Септември” во Скопје, односно не е во редовен работен однос во наставна база на Факултетот.

Во периодот по дипломирањето и за време на специјализацијата продолжува со својата стручна и научна надградба, како учесник на бројни работилници, курсеви и семинари. Автор и коавтор е на 23 стручни и научни трудови. Активно ги владее англискиот (PRELIMINARY ENGLISH TEST CAMBRIDGE ENGLISH) – GRADE C и италијанскиот јазик.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, НАСТАВНИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА

Научноистражувачка дејност

Д-р Биљана Андоновска, во периодот по дипломирањето и за време на приватната специјализација, продолжува со својата стручна и научна надградба, како учесник на бројни работилници, курсеви и семинари. Позначајни се: Art of Breast Augmentation – Workshop, Zagreb, Croatia 2014; Webiner: Reshaping the Breast with Anatomical Implants. Mentor Professional Education 2014; Webiner: Successful Strategies for Composite Fat Grafting. Mentor Professional Education 2014; курс „Конгенитални мегаколон”, Институт за здравствена заштита мајке и детета Србије “Д-р Вукан Чурик”, Београд, Србија 2013; Second International Emergency Medicine Symposium. Physicians Association of Turkey (EPAT) and “St. Cyril and Methodius” University, Skopje, R.Macedonia 2013; работилница „Насоки за спроведување инспекција во банките за ткива, здравствените установи и центрите за трансплантација”, Национална фондација за трансплантација, Скопје, Р. Македонија 2012; работилница „Биотехнологија и трансплантација”, Национална фондација за трансплантација, Скопје, Р. Македонија, 2012; International Hand Surgery Course, Dubrovnik, Croatia 2011; ISAPS Instructional Course, Prague, Czech Republic, 2011.

Автор и коавтор е на 23 стручни и научни трудови.

Трудови за рецензија

За избор во звањето асистент-докторанд, кандидатката ги приложува следниве трудови:

1. Andonovska B., Andonovska D., Obocki E., Sapova B., Andonovski D. Auricular Prominence – Our Experiences. 10th Congress of Serbian Society for Plastic Reconstructive and Aesthetic Surgery 2010. Abstracts Book; 81.

Во трудот, авторите го презентираат нивното искуство во решавањето на конгениталната аурикуларна проминенција кај дваесет пациенти на возраст од 5 до 14 години, со примена на метода која ја минимизира лезијата на аурикуларната 'рскавица, споредбено со други оперативни техники за решавање на овој деформитет кои доведуваат до значително 'рскавично оштетување. Со применетата метода постигнати се одлични естетски резултати, со препорака да се применува кај ушни школки со поголеми димензии од нормалите и екстремно зголемен аурикуло-цефаличен агол.

2. Andonovska B., Andonovska D., Obocki E., Sapova B. Local Antibiotic Treatment of Soft Tissue Infection in Pediatric Surgery. First Congress of Serbian Association of Pediatric Surgeons 2010. Abstracts Book; 227.

Во трудот, авторите го презентираат нивното искуство во третманот на мекоткивните инфекции во детската хирургија, со локална апликација на Gentamycin, во форма на Septopal – minichains и Septopal – chains кај 12 пациенти со: инфицирани рани, апсцеси, флегмони, фистули и инфицирани бурзи. Постигнатите резултати биле задоволителни, докажана е предноста на локалната примена на Gentamycin-от во однос на парентералната примена и значењето на локалниот антибиотски третман во скратениот период на хоспитализација.

3. Andonovska B., Andonovska D., Marcikik G., Obocki-Lukovska E., Sapova B., Andonovski D., Kudjan M. Amniotic Membrane in the Treatment of Children with Burns. First Congress of Serbian Association of Pediatric Surgeons 2010. Abstracts Book; 199.

Во трудот, авторите го презентираат нивното искуство во примената на амнионската мембрана како биолошка преврска за третман на изгореници кај деца. Во оваа компаративна студија, анализирани се резултатите во третманот кај 30 деца со дермални и субдермални изгореници кои се третирани со амнионска мембрана, споредбено со постигнатите резултати во третман на изгореници кај 30 деца кои се третирани со конвенционални методи. За амниопластика била применета амнионска мембрана конзервирана во 76% алкохол. Изнесено е значењето на амнионската мембрана како биолошка преврска и нејзината улога во: бариера за бактериска колонизација, контрола на загуба на вода и забрзување на епителизација. Клинички е докажана забрзаната епителизација кај изгореници кои се третирани со амнионска мембрана, споредбено со конвенционалниот третман. Резултатите докажале дека кај дермалните изгореници постои забрзана реепителизација под амнионската мембрана, додека кај субдермалните изгореници оваа биолошка преврска е од

времен карактер, додека не се подобри општата состојба на пациентот и ќе се изврши некректомија и ауто трансплантација на тенок кожен трансплантат. Примената на амнионската мембрана како биолошка преврска дава значително побрзо заздравување на изгорениците споредбено со конвенционалниот начин на локален третман.

4. Андоновска Б., Андоновска Д., Марцикиќ Г., Обочки Е., Доновска Н. Примена на топични агенси за третман на не екстензивни изгореници. XVIII конгрес на лекарите на Македонија со меѓународно учество 2011. Зборник на апстракти: 150 – 151.

Авторите како цел на трудот имаат да се детерминира дали топичните агенси применети за третман на неекстензивни изгореници се сè уште ефикасни кон мултиантибиотик-резистентни микроорганизми. Анализирани се вкупно 143 пациенти со изгореници $\leq 20\%$ TBSA. Применети биле три вида на топични агенси: антибактеријални агенси, антисептици и антифунгоциди. Биле постигнати добри резултати при третманот со сите три вида топични агенси, а како заклучок е изнесено дека третманот на изгореници со екстензитет $\leq 20\%$ TBSA со топични агенси, без системска употреба на антибиотици е ефикасен при постоење на инфекција на изгорената површина со MDROS (multi – drug resistant organisms) и се препорачува за рутинска примена.

5. Andonovska B., Andonovska D., Marcikik G., Stevkovska M., Obocki E., Andonovski D., Atanasova E., Sapova B., Ugrinovska J. Burns in Patients Over 70 Old – Our Experience. VIIth Congress of the Balkan Association of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery 2011. Abstracts Book; 100.

Во трудот, авторите ги анализираат етиолошките фактори, третманот и постигнатите резултати од третманот кај пациенти со изгореници на возраст над 70-годишна возраст. Во петгодишен период се лекувани и анализирани 39 пациенти. Како најчести етиолошки фактори се лоцирани врелата вода и огинот. Анализираниите пациенти, зависно од екстензитетот на изгорениците биле поделени во три групи, прва група со изгореници $\leq 20\%$ TBSA, втора група со изгореници од 21 – 40% TBSA и трета група со изгореници над 40%. Пациентите биле третирани со: амнионска мембрана, рана и одложена тангенцијална ексцизија и со микрофибер преврски. Како заклучок авторите навеле дека изгорениците кај пациенти над 70-годишна возраст, особено изгорениците од трети степен и над 20% TBSA имаат висока стапка на морталитет од 33 -100%, поради постоење на други хронични заболувања.

6. Andonovska B., Cadikovski V. Cadaveric Transplantation in Macedonia – Mission Possible? International Medical Scientific Congress 2013. Authorised Lecturer.

Авторите во трудот даваат преглед на кадаверната трансплантација во Република Македонија и на Балканот. Потенцираат дека кадаверната трансплантација е на многу ниско ниво, поради сензитивноста на проблематиката, особено во постконфликтната и мултикултурална земја како Република Македонија. Авторите го презентираат анализираното расположение кај населението за донирање на органи и зависно од добиените резултати, испитаниците се поделени во четири групи. Даден е заклучок дека граѓаните на Р. Македонија

треба интензивно да се информираат околу законските одредби за донирање на органи.

7. Andonovska B., Andonovska D. Pitanguy's Method of Prominent Ear Correction: Our Experience. International Symposium for Pediatric Surgery 2015; Abstract Book; 21-22.

Авторите ги презентираат нивните петгодишни резултати од примената на Pitanguy-евата метода на формирање на рскавичен островест флеп за решавање на аурикуларната проминенција. Анализирани се вкупно 32 пациенти со аурикуларна проминенција, на возраст 4 – 16 години. Детално е опишана методата на формирање на отсутниот или хипопласичен антихеликс со новосоздаден рскавичен остров, како и сите хируршки постапки за намалување на аголот под кој ушната школка е поставена во однос на главата. Авторите даваат детален опис и на постоперативниот третман. Во резултатите е потенцирано дека пациентите се следени во период од една до пет години постоперативно. Постигнати се одлични естетски резултати без компликации и рекурентност.

8. Andonovska D., Marcikik G., Shosholceva M., Andonovski D., Atanasova E., Obocki E., Shehu I., Milanova M., **Andonovska B.** Surgical Treatment of Palpebral Ptosis-Our Experience. 10th Congress of ESPRAS 2005. Abstracts Book; 246.

Во трудот, авторите го презентираат сопственото искуство во хируршкиот третман на палпелбралната птоза со методата на фронтална суспензија. Методата била применета кај 12 пациенти, од кои 7 со билатерална и 5 со еднострана птоза. Во резултатите е изнесено дека се постигнати одлични естетски и функционални резултати. Како заклучок е изнесено дека методата на фронтална суспензија е подеднакво ефикасна независно дали палпелбралната птоза е еволуционална или нееволуционална.

9. Andonovska D., Obocki E., Marcikik D., Atanasova E., Shapova B., Andonovski D., **Andonovska B.,** Cakar N. Management of Partial Thickness and Full Thickness Burns Using a Silver Enhanced Hydrofibre. IPRAS 2007. CD; P/BURN 9.

Авторите го презентираат нивното едногодишно искуство во примена на преврски со Hydrofibre, кои содржат јонско сребро, кај 22 пациенти со изгореници од дермален и субдермален тип. Кај дермалните изгореници ваквиот локален третман бил применет веднаш по дебридманот, додека кај субдермалните изгореници, хидрофибер преврските со јонско сребро биле аплицирани по извршената екцизија и некректомија. Микробиолошката анализа на брисевите по ваквиот третман покажале негативен, односно стерилен наод кај 82% од анализираниот материјал. Во заклучокот е потенцирано дека третманот на дермалните и субдермалните изгореници со хидрохибер, кој содржи јонско сребро, е супериорен над конвенционалниот третман.

10. Andonovska D., Marcikik G., **Andonovska B.,** Obocki-Lukovska E., Sapova B., Atanasova E., Stevkovska M., Stojanova S., Sosolceva M., Ristovski S., Cukalevski P. Treatment of Donor Sites of Skin Grafts of Partial Thickness with Hydrofiber

Dressings. VIth Congress of the Balkan Association of Plastic Reconstructive and Aesthetic Surgery 2009. Abstracts Book; 125.

Во трудот, авторите го презентираат нивното искуство во третман на донорните регии на кожни трансплантати со хидрофибер преврски. Третирани се дваесет пациенти, со вкупно 28 донорни површини, кај кои е докажано дека третманот на донорните регии со хидрофибер преврски значително ја забрзува епителизацијата и ги подобрува естетските резултати на реепителизираните површини од кои е подигнат кожен трансплантат. Реепителизацијата кај 17 донорни регии (68%) настанала за период пократок од 10 дена. Авторите заклучуваат дека третманот со хидрофибер на донорните регии е супериорен, едноставно се третира, ја намалува болката, забрзување на реепителизацијата и подобрување на квалитетот на лузната.

11. Andonovska D., Trajkovska T., Sosolceva M., Marcikik G., **Andonovska B.**, Stojanova S., Obocki-Lukovska E., Andonovski D., Ristovski S., Sapova B., Gjorceva M., Troik T., Oranska G., Vasileva O., Tolevska V., Shehu I., Nikolovski M., Ristovska A. Fluid Resuscitation Early in Major Burns: Ten Years Experience. IV Congress of Macedonian Anesthetologists 2010. Abstracts Book; 66.

Авторите го презентираат своето десетгодишно искуство во флуидната ресусцитација кај пациентите со екстензивни изгореници, кај возрасни над 30%, кај малите деца и старите лица над 10%. Применета била Parkland-формула за рана флуидна ресусцитација.

12. Andonovska D., Marcikik G., Obocki E., **Andonovska B.**, Stevkovska M., Atanasova E., Sapova B., Andonovski D. Amnion membranae in the treatment of burns. 10th Congress of Serbian Society for Plastic Reconstructive and Aesthetic Surgery 2010. Abstracts Book; 102.

Во трудот, авторите го презентираат своето искуство во третман на изгореници од различен степен, со апликација на амнионска мембрана, како биолошка преврска која поради својат ацелуларност се одликува со најмал ризик од рана графт реакција. Студијата во која се анализирани 60 пациенти со изгореници и третирани со амнионска мембрана, се базира на патохистолошки и микробиолошки испитувања на биоптичен материјал. Биоптичните материјали се земаат третиот и седмиот ден, а понатамошната реепителизација била следена клинички. Компаративната студија помеѓу група третирана со амнионска мембата како биолошка преврска и контролната група третирана со конвенционални методи покажала сигнификантност на реепителизацијата $p < 0,035$. Во заклучокот, авторите ја препорачуваат патохистолошката егзаминација на изгорениците како стандардна метода во клиничката практика.

13. Андоновска Д., Марцикиќ Г., Атанасова Е., Обочки Е., **Андоновска Б.**, Шапова Б. Контраверзи за екцизиониот раб на примарниот кожен малиген меланом. III конгрес на хирурзите на Македонија со меѓународно учество, 2010. Зборник наапстракти; 111.

Во трудот авторите ги дискутираат контраверзите за екцизиониот раб на примарниот кожен малиген меланом. Во петгодишен период се оперирани и

анализирани 66 пациенти со малигни меланом. Најчесто применувана хируршка техника која авторите ја примениле кај 44 (66,66%) пациенти била екцизија со кожна автотрансплантација. Како заклучок, авторите изнесуваат дека ширината на хируршката екцизија на примарниот кожен малигни меланом е правопрпорционална на длабочината по Breslow.

14. Andonovska D., Shapova B., Marcikik G., Obocki E., **Andonovska B.**, Stevkovska M., Atanasova E. Surgical Treatment of Chronic Pilonidal Sinus: A Randomized Trial of Closed Technique Compared with Open Treatment with Microfiber Dressing. VIIIth Croatian Congress of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery 2010. Abstracts Book; 48.

Во трудот, авторите го презентираат своето искуство во хируршкиот третман на хроничниот пилонидален синус. Анализирани се 100 пациенти, истите поделени во две групи на пациенти, група третирана со екцизија и повеќекратни преврски со микрофибер (32 пациенти) и група на пациенти третирана со екцизија и примарно затварање – сутура (48 пациенти). Анализирани се: времето на заздравувањето на раната и периодот на враќањето на животните активности. Не е докажана сигнификантна разлика. Како заклучок, авторите констатираат дека компликациите се поретки кај првата група, но времето на заздравување е пократко кај втората група.

15. Andonovska D., Obocki E., **Andonovska B.**, Andonovski D. A Case of Extensive Nevus Pigmentosus et Pilosus of the Face in Young Girl – Surgical Treatment. VIIth Congress of the Balkan Association of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery 2011. Abstracts Book; 68.

Во трудот, авторите прикажуваат случај на оперативен третман на екстензивен пигментиран пилосен невус на лицето кај дете на четиригодишна возраст. Извршена екцизија на невусот кој зафаќал две третини од челото, еднострано лицето, очните капаци, лицето, носот и менталната регија, со покривање на постекцизиониот дефект со кожен трансплантат со полна дебелина од ингвиналната регија. Во втората фаза, авторите извршиле корекција на веѓата. Постигнат бил одличен естетски резултат.

16. Андоновска Д., Марцикиќ Г., Обочки Е., Шапова Б., **Андоновска Б.**, Стевковска М., Атанасова Е., Угриновска Ј. Локален третман на изгореници. Стручен состанок на Здружението на физијатри на Р. Македонија, 2011.

Во својот труд, авторите ги дефинираат целите на третманот на изгорениците. Авторите изработиле алгоритам за современ локален третман на изгорениците. Дадена е дефиниција – како да се превенира одложено ткивно оштетување на изгорениците. Авторите ја презентираат предноста на примената на биолошките заменуваачи во локалниот третман на изгореници и ги дефинираат како – златен стандард. Освен примената на биолошките преврски, а меѓу нив со посебен осврт на амнионската мембрана, авторите се осврнуваат на препаратите за локален третман со антибактериски својства, препарати за ензимски дебридман и препарати за забрзување на епителизацијата. Во трудот, авторите презентираат бројни случаи на пациенти кои биле третирани со современи сретства за локален третман на изгореници.

17. Андоновска Д., Марцикиќ Г., Стевковска М., Атанасова Е., Обочки Е., Шапова Б., **Андоновска Б.** Третман на аурикуларни деформитети – Наше искуство. Втор курс за ринопластика. Зборник на трудови. Нетковски, Баудони, Ширгоска, Андоновска 2013; 28-35.

Во трудот, авторите изнесуваат една ретроспектива од петнаесетгодишен период, анализирајќи 232 пациенти со вродени деформитети на аурикулата, 92 пациенти со трауматски аурикуларни деформитети и 233 пациенти со хируршки аурикуларни дефекти како последица од екцизија на бенигни и малигни тумори. Авторите ги анализираат сите вродени деформитети на ушната школка, со посебен осврт на аурикуларната проминенција и нејзиното решавање, презентирајќи ги предностите и недостатоците на бројните оперативни техники кои се применуваат за корекција на аурикуларната проминенција. Авторите ја презентираат методата со формирање на неразвиениот антихеликс со формирање на нов антихеликс. Авторите анализираат и 92 случаи на посттрауматски дефекти и новно решавање и ги изнесуваат најчестите етиолошки фактори. Авторите презентираат и единствен случај на комплетна реконструкција на ушна школка, по ампутациона повреда, со креирање на силиконска ушна школка од силиконски блок, имплантирање во супкутан џеп, трансплантација на кожен трансплантат, понатаму одвојување на новоформираната ушна школка и нејзино моделирање. Авторите анализираат и 223 случаи на постоперативни дефекти и деформитети по извршена хируршка интервенција најчесто поради постоење на малигна туморска промена и решавање на деформитетот. Како заклучок, авторите констатираат дека реставрирањето на обликот на ушната школка бара одлично хируршко познавање на една од најзначајните реконструктивни проблематики.

18. Андоновска Д., Угриновски Е., Толевска В., Митева Е., **Андоновска Б.** Пластична реконструктивна и естетска хирургија во Неуромедика. Стручен состанок на Поликлиника „Неуромедика“, 2014.

Во трудот, авторите се осврнуваат на севкупната проблематика од областа на пластичната реконструктивна и естетска хирургија која се решава хируршки во установата. Дадена е дефиниција на пластичната и реконструктивна хирургија, како и дефиниција на естетската хирургија. Даден е посебен осврт на историскиот развој на пластичната и реконструктивна хирургија. Презентирани се бројни оперативни техники и прикажани се десетици постоперативни резултати од пациенти оперирани во Приватната поликлиника „Неуромедика“, во 23-годишен период.

19. Andonovski D., Andonovska D., Obocki-Lukovska E., **Andonovska B.** Surgical Treatment of Essential Blepharospasm Our Experience. VIth Congress of Balkan Association of Plastic Reconstructive and Aesthetic Surgery 2009. Abstracts Book; 199.

Во трудот, авторите го дефинираат блефароспазмот како неволна билатерална спазмодична контрактура на мускулот орбикуларис окули. Изнесни се резултати од оперативен третман со фронтална суспензија со нересорптивен сутурен материјал. Анализирани се дваесет оперирани пациенти. Заклучено е дека третманот со Botulin toxin дава краткотрајни резултати, а методата на миектомија е инфериорна споредбено со методата на фронтална суспензија.

20. Marcikik G., Andonovska D., Stevkovska M., Atanasova E., Gorceva M., Obocki E., Shapova B., Ugrinovska- Popovska J., **Andonovska B.** Dupuytren's Contracture – Our Experience. VIIth Congress of the Balkan Association of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery 2011. Abstracts Book; 165.

Авторите го презентираат своето петгодишно искуство во решавањето на Dupuytren-ова контрактура, со примена на методата на парцијална фасциектомија, во бледа стаза. Резултатите биле задоволителни, со постоперативни компликации кај 10%.

21. Stevkovska M., Marcikik G., Andonovska D., Atanasova E., Obocki E., Sapova B., Ugrinovska J., Gorceva M., **Andonovska B.** Surgical Treatment of Tumors of the External Surface of the Nose – Our Experience. VIIth Congress of the Balkan Association of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery 2011. Abstracts Book; 66.

Во трудот, авторите ја презентираат својата четиригодишна работа во хируршкото лекување на тумори на носот. Оперирани биле вкупно 70 пациенти, 33 жени и 37 мажи, на возраст од 40 до 81 година, оперативна техника на екцизија и директна сатура кај 5 пациенти, одложено заздравување кај 2 пациенти, кожен графт кај 12, локални флепови кај 26 пациенти и регионални флепови кај 25 пациенти. Патохистолошката анализа кај 62 пациенти потврдила постоење на базоцелуларен карцином, а кај 8 пациенти планоцелуларен карцином. Примената на различни оперативни техники ја овозможила и втората значајна поента кај овој вид на оперативни интервенции, да покрај радикалност на оперативните зафати во отстранувањето на туморот, се постигне и добар естетски изглед на најекспонираниот дел на лицето, а тоа е носот.

22. Обочки Е., Тударова С., Џокиќ Ѓ., Марцикиќ Г., Андоновска Д., Шапова Б., Стевковска М., Атанасова Е., **Андоновска Б.** Малигни меланом на кожата – енигма на денешницата. Интердисциплинарен состанок – Меланома 2012.

Во трудот, авторите го дефинираат меланомот како неоплазма која произлегува од активирани или генетски изменети епидермални меланоцити, како резултат на комплексна интеракција на генетски конституционални фактори и фактори на околината. Авторите даваат осврт на епидемиологијата, етиологијата, ризик-факторите, симптомите и знаците, прекурзорите, клиничките форми на малигниот меланом, дијагностиката, диференцијалната дијагноза, класификацијата, хируршкото лекување и превенцијата. Во заклучокот, авторите потенцираат дека мултидисциплинарниот пристап е неопходен за оптимизирање на откривањето и лекувањето на овој високо малигнен кожен тумор.

23. Шапова Б., Андоновска Д., Марцикиќ Г., Стевковска М., Атанасова Е., Обочки Е., Угриновска Ј., **Андоновска Б.** Превенција на секвели кај пациенти со изгореници. Стручен состанок на МАПРЕХ 2011.

Во трудот, авторите потенцираат дека превенцијата на секвелите кај пациентите со изгореници мора да започне во моментот на хоспитализацијата, во облик на долготраен процес, а основна цел е пациентите да се оспособат или да се вратат приближно до самостојно живеење со минимално губење на функционалните

активности. Анализирани се сите форми на рехабилитација, хируршко и конвенционално третирање на секвелите од изгореници.

Д-р Борислав Кондов

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Борислав Кондов е лекар специјалист по општа хирургија вработен на Клиниката за тораковаскуларна хирургија при Медицинскиот факултет во Скопје. Роден е на 26. VIII 1984 год. во Скопје. Медицински факултет запишал во Скопје во 2003/2004 година, а го завршил во 2009 год. со просечен успех 9,94. По завршувањето на лекарскиот стаж, во 2011 год. се вработил на Клиниката за тораковаскуларна хирургија при Хируршката клиника на Медицинскиот факултет во Скопје.

Специјализацијата по општа хирургија на Медицинскиот факултет во Скопје ја започнал во 2010 година и успешно ја завршил на 30.6.2014 год.

Докторски студии од областа на медицинските науки на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје запишал во 2012 год.

За соработник на Катедрата за хирургија на Медицинскиот факултет во Скопје е избран во 2013 година, од кога активно е вклучен во практичната едукација на студентите по медицина. За стручњак од практиката на Катедрата за хирургија на Медицинскиот факултет во Скопје е избран во 2014 год.

Од странските јазици активно ги владее: англискиот јазик, за што има сертификат Preliminary English Test ниво-Б1, германскиот јазик и српскиот јазик.

Одлично владее со работа на компјутери, умее да работи на програмите Word, Excel, Power Point и знае да пребарува на интернет.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, НАСТАВНИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА

Наставно-образовна дејност

За соработник на Катедрата за хирургија на Медицинскиот факултет во Скопје е избран во 2013 година, од кога активно е вклучен во практичната едукација на студентите по медицина. За стручњак од практиката на Катедрата за хирургија на Медицинскиот факултет во Скопје е избран во 2014 год.

Во 2012 и 2013 год. учествувал како организатор на Работилница за торакална дренажа и предавач на Летната школа за ургентна медицина организирана од EMSA - Европската медицинска студентска асоцијација.

Во 2014 година е избран за предавач (дел од работната група) од Министерството за здравство на РМ, согласно со Законот за континуирано

стручно усовршување на докторите по медицина, во организација на Министерството за здравство, за спроведување на програмата МБД (медицина базирана на докази), теоретски и практичен дел, за едукација на избрани лекари за 2014/2015 и 2015/2016 година.

Научноистражувачка дејност

За време на студиите бил активен во работата на стручно-научниот клуб „Проф. д-р Димитар Арсов“, во кој период има изработено два студентски труда со кои учествувал на 30. и 32. Интернационален студентски конгрес по медицина на Македонија со меѓународно учество во Охрид.

Д-р Борислав Кондов е автор на 6 и коавтор на 10 стручни и научни трудови објавени во домашни и во странски списанија и има бројни активни и пасивни учества на конгреси, конференции и симпозиуми во земјата и во странство.

Меѓу позначајните учества на конгреси се вбројуваат следниве:

- III конгрес на хирурзите на Македонија со меѓународно учество - Скопје, 2010 год.;
- 21th Annual Congress of European Respiratory Society, Amsterdam, 2011;
- 8. Конгрес на македонските анестезиолози со меѓународно учество, 2014 год.;
- VII конгрес на кардиоваскуларните хирурзи на Србија со меѓународно учество, Нови Сад, 2014 год.;
- XIX конгрес на лекарите на Република Македонија со меѓународно учество, Скопје, 2015 год.;
- 64. Интернационален конгрес на Европското здружение за кардиоваскуларна и ендоваскуларна хирургија, Истанбул, 2015 год.

Д-р Борислав Кондов има и многубројни учества на стручни состаноци, работилници и симпозиуми на македонските стручни здруженија на лекарите специјалисти од разни специјалности, и тоа: хирурзите, анестезиолозите, пулмолозите, онколозите, трансфузиолозите, рендгенолозите и др.

Д-р Борислав Кондов е автор на 6 и коавтор на 10 стручни и научни трудови објавени во домашни и во странски списанија.

Трудови

1. **B Kondov**, A Mishkovski, I Marin, M Vasic, E Srbinovska Kostovska. Analysis of the risk factors in patients with multivessel coronary artery disease. 30th International Medical Scientific Congress, Ohrid, 2007, P19
2. **B Kondov**, S Marinkovic Petrusevska. The incidence of Q fever in hospitalized patients with community acquired pneumonia. 32th International Medical Scientific Congress, Ohrid, 2009, p-28
3. Kondov G., Kondova I., Arsovski A., Smileski D., **Kondov B.** Evaluation of albendazole in treatment of surgically treated hydrated cyst of the lung. 17th Annual Congress of European Respiratory Society, Stockholm, 2007, P3783
4. Кондова Топузовска И., Г. Пешликовска, Е. Бошкоска, А. Анастасовска, С. Петрушевска Маринковиќ, **Б. Кондов**, Значење на лабораториско-биохемиските наоди во дијагнозата на пневмониите добиени во заедница. IV

- конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, Мак. мед. прегл. 2008, Супл. 72., Год. 62, стр: 173.
5. С Јовев, З Спировски, Т Трајковска, Р Чоланчески, Б Антевски, А Абдули, **Б Кондов**. Хирургија кај ранооткриен белодробен карцином - потреба од прегледи за негово рано откривање. Мак. мед. прегл. 2010, 64 (3): 40-45.
 6. Сашко Јовев, Зоран Спировски, Трајанка Трајковска, Ристо Чоланчески, Борче Антевски, Авни Абдули, **Борче Кондов**, Хирургија кај неситноклеточен белодробен карцином (N2 статус). Мак. мед. прегл. 2011, 65 (3): 186-190.
 7. Sashko Jovev, Idriz Orana, Zoran Spirovski, Trajanka Trajkovska, Risto Colanceski, **Borce Kondov**, Belodrobni resekcii i nivnoto vlijanie vriz srcevo-belodrobnata hemodinamika. M E D I C U S, ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · XVI (2) · Dhjetor 2011
 8. Sasho Jovev, Idriz Orana, Risto Colanceski, Avni Abduli, **Borce Kondov**, Pacienti operirani zaradi pnevmotoraks, aktuelni stavovi za hirurski tretman. M E D I C U S, ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · XV (1) · Qershor 2011
 9. Kondov G, Colanceski R, Kondova Topuzovska I, Spirovski Z, Caeva Jovkovska B, Kokareva A, Popovska A, Petrussevska Marinkovic S, **Kondov B**. Analysis of lung function test in patients with pleural empyema treated with thoracotomy and decortication, Contributions, Sec. Biol. Med. Sci., MASA, 2011, XXXII, 2, p. 259–271.
 10. Kondov Goran, Crvenova Simonida, Spirovski Zoran, Trajkovska Trajanka, Jovev Sasko, Kondova- Topuzovska Irena, Tolevska Natasa, **Kondov Borislav**. Early complications after lung resections at patients treated for lung cancer with and without neoadjuvant hemiotherapy, 21th Annual Congress of European Respiratory Society, Amsterdam, 2011, P2811
 11. Kondov G, Crvenova S, Spirovski Z, Trajkovska T, Jovev S, Kondova-Topuzovska I, Tolevska N, **Kondov B**. Early complications after lung resections at patients treated for lung cancer with and without neoadjuvant hemiotherapy, Macedonian Journal of Medical Sciences. 2012 Jul 31; 5(2):177-180.
 12. Nikola Gramatikovski, Vlado Popovski, Menka lazareska, Vjolca Aliji, **Borislav Kondov**, Goran Kondov, Ance Popovska. Menagement of Large Carotid Body Tumor: Case Report. The Journal of Cardiovascular Surgery. 2015, Vol. 56- Suppl. 1 to No. 2, PP-292, pp 242-243.
 13. **Borislav Kondov**, Nikola Gramatikovski, Ida temenugova, Menka lazarevska, Goran Kondov. Surgical Revascularization of the Femoral Vein and Artery After Traumatic Injury with a Knife. The Journal of Cardiovascular Surgery. 2015, Vol. 56- Suppl. 1 to No. 2, PP-299, pp 245.
 14. **Kondov B**, Spirovski Z, Milenkovic Z, Dzhonov B, Kondov G. Radical skin-sparing mastectomy with primary prostetic reconstruction as treatment of early breast cáncer: a case report, Physioacta Vol. 9- No 2, 2015, 109-117.
 15. **Борислав Кондов**, Боро Цонов, Горан Кондов, Зоран Спировски, Александар Јосифов, Александра Симеонова, Марга Пенева. Примарна реконструкција на дојка во еден акт со силиконска протеза по радикална мастектомија со заштеда на кожа (skin-sparing mastectomy) во третман на ран малигном на дојка, XIX конгрес на лекарите на Република Македонија со меѓународно учество, Скопје, Мак. мед. прегл. Год. 69 (Супл.89), Т5-036, стр. 122, 2015.
 16. **Борислав Кондов**, Никола Граматиковски, Анита Кокарева, Александар Јосифов, Александра Симеонова, Анче Поповска, Горан Кондов. Споредба на цервикален блок наспроти општа анестезија во интраоперативен невромониторинг кај пациенти со ендартеректомија на каротидни артерии, XIX конгрес на лекарите на Република Македонија со меѓународно учество, Скопје, Мак. мед. прегл. Год. 69 (Супл.89), Т5-037, стр. 123, 2015.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Борислав Кондов активно е вклучен во стручно-научната работа на Клиниката за торакална и васкуларна хирургија.

Д-р Борислав Кондов, како специјалист хирург, активно учествува во работата во ЈЗУ Универзитетска клиника за торакална и васкуларна хирургија во Скопје. Самостојно го врши најголемиот дел од оперативните интервенции од областа.

Во поглед на стручни обуки, курсеви и усовршувања, кандидатот ги има завршено следниве:

- како студент, во 2006 год. бил на едномесечен студентски стаж по интерна на Одделот за пулмологија и кардиологија во Клиничкиот центар во Риека, Хрватска;
- во август 2008 год. бил на едномесечен студентски стаж по хирургија на Одделот за пластична хирургија во Турку, Финска;
- во март 2008 год. бил на стручен престој по пластична хирургија во Виена, Австрија, Medizinische Universitat Wien, AKH – Universitatsklinik fur chirurgie, Klinische abteilung fur wiederherstellungs und plastische chirurgie;
- во септември 2008 год. бил на стручен престој по кардиохирургија во Виена, Австрија, Medizinische Universitat Wien, KH-RIETZING / Rosenhugel, Austria;
- во мај 2008 год. има завршено курс по реанимација преку European Resuscitation Council во Скопје;
- Школа за критично болни пациенти: тимски пристап во лекувањето на критично болните пациенти, Скопје, Македонија, 2010;
- Во јули-август 2012 год. бил на стручен престој на Клиниката за васкуларна хирургија во Белград, под менторство на проф. д-р Лазар Давидовиќ;
- во 2013 год. учествувал и успешно го завршил Третиот интернационален курс за реконструкција на дојка во Загреб.

Д-р Борислав Кондов е член на следниве стручни здруженија: Лекарска комора на Македонија (ЛКМ), Македонско лекарско друштво (МЛД) и Здружение на хирурзите на Македонија.

Д-р Александар Илиевски

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Александар Илиевски е роден на 22.7.1977 година во Битола, каде што го завршил основното образование, а потоа и гимназија, природно-математичка насока, во 1995 година. Завршил Медицински факултет со просек 9,5 во 2001 година.

Од 2002 до 2012 год. е вработен на Ортопедија (порано Клинички центар, па одделна ЈЗУ и крајно ЈЗУ ТОАРИЛУЦ), установа која се занимава и со хируршка дејност. Од 2012 год. е префрлен на ЈЗУ Универзитетска клиника за урологија.

Во 2014 год. се стекнал со звањето специјалист по урологија.

Автор е на повеќе научни трудови презентирани на меѓународни собири во странство.

Запишан е на постдипломски студии при Медицинскиот факултет во Скопје.

Од странските јазици, активно се служи со англискиот, но нема предвиден сертификат за познавање на англискиот јазик.

Успешно се користи со поголем број апликативни компјутерски програми од интерес.

Член е на: Лекарската комора на Македонија, Македонското лекарско друштво и Македонското здружение на уролози.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, НАСТАВНИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА

Научноистражувачка дејност

Д-р Александар Илиевски е автор на повеќе научни трудови презентирани на меѓународни собири во земјава и во странство.

Трудови за рецензија

За избор во звањето асистент-докторанд, кандидатот ги приложува следниве трудови:

1. **Иlievski A**, Ilievski P, Stankov O, Vesicocolonic fistulas manifested as bladder tumors, 33rd Congress of the societe international d'urologie, 2013, Vancouver, UROLOGY Vol 82, 3 Suppl. 1, September 2013, MP-12.09, pp 112.

Авторите на овој труд презентираат два случаја на присутна фистула помеѓу везика и колон. Притоа авторите ги наведуваат симптомите, начинот на дијагностика и терапискиот пристап на оваа ретка, но исклучително тешка патологија. Основна метода во дијагностиката е цистоскопијата. Терапискиот пристап подразбира парцијална ресекција на мочниот меур и ресекција на колонот со анастомоза.

2. **Иlievski A**, Ilievski P, Nakovski R. Cystic Dilatation of the collecting ducts of Cowper 35th Congress of the societe international d'urologie, 2015, Melbourne, 2015, Abstract book, UP.224, pp 181

Авторите на овој труд опишуваат многу ретка аномалија кај возрасни - цистична дилатација на Куперовите жлезди. Го опишуваат начинот на дијагностицирање и хируршкиот третман. Трудот е приказ на случај.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Александар Илиевски активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Универзитетската клиника за урологија, и тоа во дијагностицирање, хируршки третман на заболувањата на урогениталниот тракт, како и постоперациона грижа.

Стручното надградување на д-р Александар Илиевски во континуитет се реализира преку посета на повеќе меѓународни едукативни курсеви, конгреси и симпозиуми, и тоа:

- 33rd Congress of the societe international d'urologie, Vancouver, 2013;
- 35th Congress of the societe international d'urologie, Melbourne, 2015.

Д-р Александар Илиевски е член на МЗУ (Македонско здружение на уролози), Македонското лекарско друштво, како и на Лекарската комора на Р. Македонија.

Д-р Никола Брзанов

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Никола Брзанов е роден на 1.2.1981 година. Медицински факултет завршил во Скопје со просек 8,63 во 2005 година.

Од 2009 год. е вработен на ЈЗУ ТОАРИЛУЦ. Специјализацијата по општа хирургија ја започнал во 2007 год., а ја завршил во 2015 год., со што се стекнал со звањето специјалист по општа хирургија.

Автор е на повеќе научни трудови презентирани на меѓународни собири, симпозиуми и конгреси во земјава и во странство.

Запишан е на постдипломски студии на Медицинскиот факултет во Скопје во 2008 год. од областа на хирургијата и гастроентерохепатологијата.

Од странските јазици, одлично се служи со англискиот, но нема предвиден сертификат за познавање на англискиот јазик.

Успешно се користи со поголем број апликативни компјутерски програми од интерес.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, НАСТАВНИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА

Научноистражувачка дејност

Д-р Никола Брзанов е автор на повеќе научни трудови презентирани на меѓународни собири во странство.

Трудови

1. Gavrikovska- Brzanov A, Nikolova Z, Jnkulovski N, Sosolceva M, Taleska G, Mojsova- Mijovska M, Jovanovski- Srceva M, Angusev D, Sazdov D, **Brzanov N**. Evaluation of effects of elevated intraabdominal pressure on the respiratory

- mechanics in mechanically ventilated patients. Maced J Med Sci. <http://dx.doi.org/10.3889/MJMS.1857-5773.2013.0306>
2. Gavrikovska- Brzanov A, Sosolceva M, Nikolova-Todorova Z, Taleska G, Mojsova- Mijovska M, Jovanovski- Srceva M, Dzambazovska Trajkovska V, **Brzanov N**. Evaluation of the effects of increased intraabdominal pressure on visceral perfusion. Medicus 2013, Vol. 18 (2): 39-46
 3. Gavrikovska A, Taleska G, Trajkovska T, Popovska E, Kokareva A, Mojsova- Mijovska M, Temelkovska- Stevanovska M, Popovska A, **Brzanov N**. Intraoperative fat embolism in a polytraumatized patients. Book of Abstr. IV Congress of Macedonian Anesthesiologists. Ohrid, Macedonia. (45)
 4. Gavrikovska A, Slaveski D, Boshnacka L, Taleska G, Mojsova- Mijovska M, Jovanovski- Srceva M, Angusev D, Dimov A, **Brzanov N**. Evaluation of tracheal intubation using the Airtraq and Machingtosh laryngoscopes in patient undergoing coronary artery bypass grafting surgery (CABG). Book of Proceeding. V Congress of Macedonian Anesthesiologists. 2014, Ohrid, Macedonia. (192)
 5. Gavrikovska A- Brzanov, Simeonov R, Donev Lj, Leshi A, Kuzmanovska B, Srceva- Jovanovski M, Taleska G, **Brzanov N**. Successful management of malignant hypertension in kidney transplantation. Book of Proceeding; Macedonian medical association of children's surgeons- international symposium for pediatrics surgery, 2015, Berovo, Macedonia (32)
 6. Gavrikovska A- Brzanov, Donev Lj, Leshi A, Kartalov A, Kuzmanovska B, Srceva- Jovanovski M, Mojsova- Mijovska M, Simeonov R, **Brzanov N**. Is postoperative pediatric emergence delirium influenced by the type of anesthesia in hernia repair? Book of Proceeding. VI Congress of the Association of Pediatricians of Macedonia with international participation. 2015, Struga, Macedonia. (81)
 7. Gavrikovska A- Brzanov, Kuzmanovska B, Kartalov A, Donev Lj, Leshi A, Jovanovski- Srceva M, Spirovska T, **Brzanov N**. Evaluation of anesthesia profile I pediatric patients after inguinal hernia repair with caudal block or local wound infiltration. Maced J Med Sci. <http://dx.doi.org/10.3889/oaMJMS.2016.023>.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Никола Брзанов активно е вклучен во стручно-апликативната работа на ЈЗУ ТОАРИЛУЦ, и тоа во дијагностицирање, хируршки третман, како и постоперациона грижа.

Стручното надградување на д-р Никола Брзанов во континуитет се реализира преку посета на повеќе меѓународни едукативни курсеви, конгреси и симпозиуми, и тоа:

- како студент во 2005 год. бил на едномесечен студентски стаж по дигестивна хирургија на Одделот за дигестивна хирургија во Универзитетската болница во Прага, Чешка;
- VII интернационален колопроктолошки симпозиум во Белград, 2010 год.;

- 6th EDS POSTGRADUATE COURSE (Европска асоцијација за дигестивна хирургија), Солун, 2012;
- VIII интернационален колопроктолошки симпозиум во Белград, 2012 год.;
- 7th EDS POSTGRADUATE COURSE (Европска асоцијација за дигестивна хирургија), Истанбул, 2013.

Член е на: Лекарската комора на Македонија, Македонското лекарско друштво и Европската асоцијација за дигестивна хирургија.

Д-р Илина Гаџевска

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Илина Гаџевска е родена на 13.1.1986 година во Скопје, каде што го завршила основното и средното образование. Дипломирала на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во 2010 година, со просек 8,73.

Во 2011 год. започнала приватна специјализација по општа хирургија, која е во тек.

Во периодот по дипломирањето и за време на специјализацијата продолжува со својата стручна и научна надградба, како учесник на бројни конгреси, работилници, курсеви и семинари од областа на медицината и хирургијата.

Како стипендист од фондацијата „Илија Камчев“ за специјализација по општа хирургија, активно учествува во запознавањето со принципите и начинот на работа на Одделот за хирургија, а особено со работата на Одделението за пластична и реконструктивна хирургија при Клиничката болница АЦИБАДЕМ-СИСТИНА - Скопје, односно не е во редовен работен однос во наставна база на Факултетот.

Од странските јазици, активно се служи со англискиот, но нема предвиден сертификат за познавање на англискиот јазик.

Успешно се користи со поголем број апликативни компјутерски програми од интерес.

Член е на: Лекарската комора на Македонија и Македонското лекарско друштво.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, НАСТАВНИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Стручното надградување на д-р Илина Гаџевска, во периодот по дипломирањето и за време на приватната специјализација, во континуитет

продолжува со стручна и научна надградба, како учесник на бројни конгреси, работилници, курсеви и семинари, и тоа:

- Школа за: „Научен труд - да се напише и да се објави”, Медицински факултет - Скопје, 2006 год.;
- Секциски состанок на Здружението на психијатри на Р. Македонија, Скопје, 2011 год.;
- работилница „Биотехнологија и трансплантација”, Национална фондација за трансплантација, Скопје, Р. Македонија, 2012 год.;
- 36. Интернационален студенски конгрес по медицина на Македонија со меѓународно учество во Охрид, 2013 год.;
- секциски состанок на Здружението на хирурзите на Македонија, Скопје, 2013 год.;
- курс „Конгенитални мегаколон”, Институт за здравствена заштита мајке и детета Србије “Д-р. Вукан Чурик”, Београд, Србија, 2013 год.;
- Second International Emergency Medicine Symposium. Physicians Association of Turkey (EPAT) and “St. Cyril and Methodius” University, Skopje, R.Macedonia 2013.

ЗАКЛУЧОК И МИСЛЕЊЕ

Оценувајќи ја досегашната севкупна наставна, научна и здравствена дејност, Рецензентската комисија дојде до сознание дека кандидатите **д-р Владимир Рендевски** и **д-р Борислав Кондов** ги исполнуваат условите пропишани со Законот за високото образование за избор во звањето асистент-докторанд по предметот хирургија.

Комисијата констатира постојан континуитет и прогрес во нивната научна, педагошка и здравствена активност, како и несомнен интерес за научноистражувачка работа и дејност.

Кандидатката **д-р Биљана Андоновска** не е во редовен работен однос во наставна база на Факултетот и не може да биде предложена за избор сè додека не заснова работен однос на неопределено време во таа институција.

Кандидатот **д-р Александар Илиевски** не ги исполнува условите од член 125-а од Законот за високото образование во однос на поседување на еден од предвидените сертификати за познавање на англиски јазик и нивото кое е предвидено во цитираниот член во времетраењето на конкурсот.

Кандидатот **д-р Никола Брзанов** не ги исполнува условите од член 125-а од Законот за високото образование во однос на поседување на еден од предвидените сертификати за познавање на англиски јазик и нивото кое е предвидено во цитираниот член во времетраењето на конкурсот.

Кандидатката **д-р Илина Гацевска** не ги исполнува условите од член 125-а од Законот за високото образование во однос на поседување на еден од предвидените сертификати за познавање на англиски јазик и нивото кое е предвидено во цитираниот член во времетраењето на конкурсот и не е во редовен

работен однос во наставна база на Факултетот, така што не може да биде предложена за избор сè додека не заснова работен однос на неопределено време во таа институција.

Согледувајќи ја целосно досегашната работа на кандидатите, Рецензентската комисија заклучува дека кандидатите **д-р Владимир Рендевски и д-р Борислав Кондов** ги исполнуваат условите да бидат избрани во звањето **асистент-докторанд**, и има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ги избере кандидатите **д-р Владимир Рендевски и д-р Борислав Кондов** во звањето **асистент-докторанд по предметот хирургија** на Медицинскиот факултет во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Ѓорѓе Џокиќ, с.р.
Проф. д-р Ѓорѓи Јота, с.р.
Проф. д-р Виктор Камилоски, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ЗА ВЕЖБИ ПО МЕДИЦИНСКА
БИОХЕМИЈА (за студенти по општа медицина)“ ОД АВТОРИТЕ
СОЊА АЛАБАКОВСКА, ЈАСНА БОГДАНСКА, ГОРДАНА БОСИЛКОВА,
МАРИЈА ГЕРАКАРОВСКА, СНЕЖАНА ЕФРЕМОВА-ААРОН,
ЈУЛИЈАНА КАВРАКОВА- БРЕЗОВСКА, ПЕТРАКИ КОРНЕТИ, ИРЕНА
КОСТОВСКА, МАРИЈА КРСТЕВСКА, ДАНИЦА ЛАБУДОВИЌ,
КАТЕРИНА ТОШЕСКА- ТРАЈКОВСКА и СВЕТЛАНА ЦЕКОВСКА

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, бр.02-58/8/65, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот ПРАКТИКУМ ЗА ВЕЖБИ ПО МЕДИЦИНСКА БИОХЕМИЈА од авторите: Соња Алабаковска, Јасна Богданска, Гордана Босилкова, Марија геракаровска, Снежана Ефремова – Аарон, Јулијана Кавракова – брезовска, Петраки Корнети, Ирена Костовска, Марија Крстевска, Даница Лабудовиќ, Катерина Тошеска – Трајковска и Светлана Цековска, наменет за студентите по општа медицина (назив на единицата), за предметот Медицинска биохемија 1 и 2, избрани се: проф. д-р Слобода Цекова Стојкова и проф. д-р Весела Малеска – Ивановска.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. ОПШТ ДЕЛ

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	ПРАКТИКУМ ЗА ВЕЖБИ ПО МЕДИЦИНСКА БИОХЕМИЈА
Назив на предметната програма:	Медицинска биохемија 1 и 2
Назив на студиската програма:	Општа медицина
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	45+60 часа и 7 ЕКТС 35+45 часа и 5 ЕКТС

<p>Предметот медицинска биохемија 1 на Медицинскиот факултет е задолжителен предмети со фонд на часови 105, број на ЕКТС-кредити 7 и се слуша во III семестар, а биохемија 2 е задолжителен предмети со фонд на часови 80, број на ЕКТС-кредити 5 и се слуша во IV семестар.</p>	
<p>Реден број на изданието: прво издание</p>	
<p>Општи податоци за ракописот:</p>	<p>Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 148 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 11. Текстот е поделен во 21 вежба, а секоја вежба содржи 0-8 слики и 0-4 табели зависно од материјалот што таа го обработува.</p>

РЕЦЕНЗЕНТИ

1. Проф. д-р Слобода Цекова Стојкова
с.р.

2. Проф. д-р Весела Малеска –
Ивановска с.р.

I. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р СЛОБОДА ЦЕКОВА – СТОЈКОВА

Краток опис на содржината:	Овој Практикум е изготвен според програмата за практична настава по предметот биохемија и медицинска биохемија и е наменет за студентите по медицина. Во него, накусо се изнесени теоретските основи за органски значајните супстанции и нивниот метаболизам: протеини, ензими, липиди, јаглехидрати, пуфери, електролити, како и биохемиско - лабораториски анализи на урината. Следејќи ги упатствата, студентите се во можност самостојно да ги изработат вежбите.
Оцена за усогласеност а со предметната програма:	Ракописот е целосно усогласен со предметната програма
Предлози за потребни корекции:	До авторите беа дадени сугестии да се додаде литература што беше прифатено и искоригирано од страна на авторите.
Оцена на ракописот:	Ракописот е добро подготвен, прегледен, добро илустриран, збогатен со бројни слики и табели.
Категоризација:	Учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 148 страници и литература, формат А4, напишани на компјутер, со големина на фонтот 11. Текстот е поделен на 22 поглавја и содржи 34 нумерирани слики, 7 нумерирани табели, како и бројни ненумерирани прилози.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебно помагало по предметот биохемија, примарно наменет за студентите по медицина на Медицинскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Слобода Цекова – Стојкова с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛА МАЛЕСКА – ИВАНОВСКА

<p>Краток опис на содржината:</p>	<p>Ракописот наменет за учебно помагало - практикум на најдобар можен начин, систематски и едукативно ја разработува наставната целина за изучување на биохемиските процеси и начини за нивно одредување. Практикумот е составен од 21 вежба. Во првата вежба се објаснува начинот на земање на материјал за биохемиска анализа, факторите кои влијаат врз концентрациите на биохемиските параметри и начинот на добивање на референтните вредности. Потоа следуваат 4 вежби кои се однесуваат на испитување на составот, особините и концентрациите на серумските протеини со различни методи. Шестата вежба се однесува на биолошките оксидации за кои студентите се здобиваат со практични знаења преку одредување на активноста на сукцинат дехидрогеназата и каталазата. Следните три вежби ги запознаваат студентите општо со ензимите, ензимската кинетика, влијанието на температурата и рН врз брзината на ензимската реакција и во деветата вежба студентите се запознаваат со каталитичката активност на алкалната фосфатаза во серумот.</p> <p>Одредување на концентрацијата на витаминот С во плазмата и урината е предмет на десеттата вежба. Во воведниот дел на оваа вежба дадени се накратко значењето, функциите и поделбата на витамините според нивната хемиска структура, а потоа е разработен витаминот С, неговиот метаболизам, функции и клиничко значење. Следните две вежби се однесуваат на липидите и липопротеините, нивното одредување (на триглицеридите, вкупниот холестерол, HDL и LDL холестеролот). Одредувањето на концентрацијата на гликозата во крв со GOD-PAH методот и одредувањето на концентрацијата на гликозилираниот хемоглобин се предмет на обработка на тринаесетата вежба. Потоа следат вежбите во кои се објаснува процедурата на кружната хартиена хроматографија на смеса од шеќери и одредувањето на концентрацијата на гликогенот во црниот дроб на стаорец.</p> <p>Непротеинските азотни соединенија – уреа, мочна киселина и креатинин и нивното определување се предмет на следната, шеснаесетта вежба. Биохемиско-лабораториската анализа на урината и анализата на уринарните протеини се анализирани во следните две вежби. Проблемот на ацидобазната рамнотежа, неговото есенцијално значење и пуферските системи се опишани во деветнаесеттата вежба, во која практичната работа се однесува на одредување на концентрацијата на серумските бикарбонати со титриметричкиот метод по Van Slyke.</p>
--	---

	<p>Во последните две вежби дадено е значењето на електролитите на крвната плазма и нивното одредување, како и одредувањето на концентрацијата на серумското железо.</p> <p>На почетокот на секоја вежба е даден вовед кој концизно ја обработува материјата која е предмет на анализа во неа, опишани се методите кои се користат и на крај следи практична работа со зададена цел, темелно објаснета процедура, принцип на работа, употребени реагенси, начин на пресметување, референтни вредности на она што се анализира и впишување на добиените резултати од изведената вежба. Текстот на секоја вежба во зависност од она што го обработува, е збогатен со слики и табели за подобро и појасно разбирање на она што е предмет на анализирање во вежбата. На крајот на секоја вежба, одговорниот асистент е должен со своерачен потпис да ја потврди завршената и изведена вежба на студентот.</p> <p>На крајот, дадена е правилно цитираната литература која е составена од домашни и странски учебници, како и повеќе стручни и научни трудови од областа на медицинската биохемија.</p>
<p>Оцена за усогласеноста со предметната програма:</p>	<p>Приложениот ракопис е во согласност со наставната програма за предметите медицинска биохемија 1 и 2, кој се обврзни предмети за студентите по општа медицина. Содржината на ракописот соодветствува со содржината и со обемот на предметите од оваа наставна програма.</p>
<p>Предлози за потребни корекции:</p>	<p>До авторите беа дадени сугестии за реструктурирање на одредени вежби, како и сугестии за лекторски и технички измени на ракописот, што авторите ги прифатија и ги искоригираа.</p>
<p>Оцена на ракописот:</p>	<p>Во пишувањето на овој ракопис учествуваат група на автори. Тие концизно и на едноставен начин ги разработуваат посебните поглавја содржани во ракописот, композирани во една целина на најдобар можен начин. Текстот е напишан на разбирлив јазик и во обем кој одговара на наставната програма по предметите медицинска биохемија 1 и 2 за студентите по општа медицина, неопходно за понатамошниот процес на нивната едукација.</p>
<p>Категоризација:</p>	<p>Учебно помагало - практикум</p>
<p>Заклучок со предлог за оправда-носта за објавување:</p>	<p>Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 148 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтоот 11. Текстот е поделен во</p>

	21 вежба, а секоја вежба содржи 0-8 слики и 0-4 табели зависно од материјалот што таа го обработува.
--	--

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебно помагало-практикум по предметот медицинска биохемија 1 и 2, примарно наменет за студентите по општа медицина на Медицинскиот факултет во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТ

**Проф. д-р Весела Малеска –
Ивановска с.р.**

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „МАРКЕРИ ЗА ПРЕДВИДУВАЊЕ НА РАНА НЕОНАТАЛНА ИНФЕКЦИЈА ВО БРЕМЕНОСТА СО РУПТУРА НА МЕМБРАНИТЕ ПРЕД РОДИЛНИОТ ПРОЦЕС“ ОД АС. Д-Р ВЉОРА АДЕМИ ИБИШИ, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на својата XI редовна седница одржана на 22.12.2015 г., по предлог на Советот за докторски студии по клиничка медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, а во согласност со Законот за високото образование и Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии - докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, определи Рецензентска комисија за оцена на докторската дисертација од д-р Вљора Адеми Ибиши, со наслов: „Маркери за предвидување на рана неонатална инфекција во бременоста со руптура на мембраните пред родилниот процес“, во состав: проф. д-р Марјан Стојоски, проф. д-р Розалинда Исјановска, проф. д-р Марија Крстевска, проф. д-р Славјанка Поповска и проф. д-р Сухеда Љатифи Хоџа.

Комисијата во наведениот состав ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Вљора Адеми Ибиши, со наслов „Маркери за предвидување на рана неонатална инфекција во бременоста со руптура на мембраните пред родилниот процес“, содржи 148 страници, компјутерски обработен текст во фонт “Times New Roman” со 1,5 проред и големина на букви 12, 142 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот обработува мошне актуелна проблематика од областа на медицинската наука, оригинална е и ги содржи сите потребни елементи на едно научно истражување. Во дисертацијата се наведени една главна и 5 специфични цели, проследени со бројни активности на истражувањето, а се тестирали 4 хипотези. Резултатите се детално елаборирани, анализирани во контекст на земјата-Р.Косово и споредени со резултати од други истражувања во делот дискусија, врз основа на која се изведени заклучоците и препораките. Текстот е збогатен со 70 табели, 65 графикони и 3 слики. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот е направен концизен преглед на досегашните сознанија за состојбата на предвремена руптура на мембраните (PROM) која е честа појава во акушерството, а раната неонатална инфекција е

честа сериозна неонатална последица која е поврзана со PROM. Раното предвидување на EONI (рана неонатална инфекција) е посакувана клиничка цел бидејќи задоцнетата дијагноза заедно со задоцнетиот третман го зголемува неонаталниот морбидитет и морталитет. И покрај континуираните истражувања, идентификувањето на ефикасни предиктори за EONI кај бремености со PROM сè уште претставува голем предизвик. Дополнителен предизвик во земјите во развој е достапноста и сигурноста на тестови и тестирања.

Во заклучните согледувања се вели дека во недостаток на слични истражувања во Р.Косово, и покрај подобрувањето на акушерската и неонаталната нега, Косово сè уште останува помеѓу земјите со највисока стапка на неонатален морталитет во Европа. Терминска и преттерминска предвремена руптура на мембраните (PROM) се чести во акушерството и претставуваат ризик-фактор за развој на инфекција. Штом ќе се развие инфекција, тоа претставува една од најсериозните компликации за мајката и фетусот. Предвидувањето на рана неонатална инфекција (EONI) кај бремености комплицирани со PROM ќе им овозможи на акушерите да се одлучат за најсоодветниот третман на ваквите случаи, а пак на неонатолозите ќе им помогне рано да ги издвојат новородените со ризик за инфекција. Соодветен третман на бремености со PROM и рано издвојување на новородените со ризик за инфекција може да доведат до намалување на раниот неонатален инфективен морбидитет и морталитет.

- Во овој контекст е поставена и главната цел на истражувањето која е дефинирана да се испита предиктивната вредност за рана неонатална инфекција кај пациентки со предвремена руптура на мембрани на следниве маркери: С-реактивен протеин во серум на мајката, леукоцити во серум на мајката и концентрација на глукоза во амнионската течност, како и 5 општи цели (демографските и социо-економските ризик-фактори за предвремена руптура на мембраните кај бремени жени на територијата на Косово, колонизацијата, односно застапеноста на различни патогени микроорганизми вклучени во PROM, стапката на неонатална инфекција кај новороденчиња со предвремена руптура на мембраните во анамнезата на мајката, придружни фактори за EONI кај бремености комплицирани со PROM иначинот на породување и последиците за мајката-новороденото кај бремености комплицирани со PROM).

Дефинирани се следниве истражувачки хипотези:

Поединечни хипотези

X1. С-реактивен протеин сам по себе не е ефективен за предвидување на рана неонатална инфекција кај пациенти со PROM.

X2. Пренаталните маркери во комбинација не се корисни во предвидувањето на EONI или во планирањето на третманот итно породување наспроти конзервативен третман кај пациенти со PROM.

X3. Не постои поврзаност помеѓу абнормална генитална микрофлора и инфекција на гениталниот тракт со рана неонатална инфекција.

Х4. Демографските и социо-економските фактори не играат голема улога во појавата на предвремена руптура на мембраните кај бремените жени на територијата на Косово.

Предмет на истражување

Предмет на истражување е предвремена руптура на мембраните (PROM) се однесува на руптура на хоро-амнионските мембрани, пред да започне родилниот процес и пред почетокот на клинички видливи контракции. Таа може да настане во било која гестациска возраст, па оттука оваа состојба се класифицира како "предтерминска PROM" и "терминска PROM", во зависност од тоа дали се случува пред или по 37. гестациска недела. Временскиот интервал меѓу руптура на мембраните и почеток на породилните болки се нарекува латентен период, додека временскиот период помеѓу руптура на мембраните и породување се нарекува интервал период. Минималната латенција за да се постави дијагноза PROM е еден час. Според Coughney и сор., латентноста по руптура на мембраните е обратно пропорционална со гестациската возраст во моментот кога настанува руптурата. Кај 50% од бремените жени во термин со предвремена руптура на мембрани, породувањето спонтано ќе започне во следните 12 часа, кај 70% во рок од 24 часа, кај 85% во рок од 48 часа и кај 95% во следните 72 часа, додека кај бременостите со предтерминска PROM, кај 50% породувањето ќе започне во следните 24-48 часа, а 70-90% во наредните 7 дена. PROM е честа акушерска компликација, но поради разноличноста на податоците објавени во светската литература, тешко е да се пресмета точна инциденца на оваа појава. Поновите податоци покажуваат дека PROM се јавува кај приближно 10-12% од сите бремености. Кај овие, PROM предизвикува компликации кај 8% од бременостите во термин и 2-3% кај бременостите пред термин. Во претходни истражувања е прикажана повисока инциденца на PROM од 14 до 17%. Етиологијата на предвремена руптура на мембрани скоро сигурно е мултифакторијална, а во некои случаи непозната. Една од најсериозните неонатални последици поврзани со PROM е рана неонатална инфекција.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Анализата на литературата укажува дека постојат студии кои покажуваат дека претходен PROM е значаен фактор за повторно настанување. Pasquier и сор., во нивната кохортна студија која опфаќа 598 жени, ги испитувале причините и ризик-факторите поврзани со PROM. Тие прикажале позитивна врска помеѓу PROM и оперативно породување и претходна PROM. Според нивното истражување, појавата на преттерминска PROM во претходни бремености носи висок ризик за нејзино повторување од околу 14,3%, додека при претходна терминска PROM, стапката на повторување изнесува 11,8%. Студија спроведена во Шведска од Ladfors и сор. покажала општа стапка на повторување од приближно 20%, додека стапката на повторување кај предтерминска PROM е многу повисока. Asrat и сор. анализирале 121 бремена жена со предтерминска предвремена руптура на мембраните кои имале најмалку две последователни бремености под нивен надзор. Повторна

преттерминска PROM настанала кај 39 од 121 пациентка, што значи со стапка на повторување од 32,2%. Податоци од ограничен број студии покажуваат дека историја на претходни абортуси претставува ризик за развој на PROM. Makhlouf и сор. во својата студија за неповолни последици од бременост кај жени кои претходно имале абортус, заклучиле дека кај жени со историја на два или повеќе спонтани абортуси или еден или повеќе индуцирани абортуси постои повисок ризик за појава на предтерминска PROM во следната бременост. За споредба, студија спроведена меѓу 111.390 бремени жени во источна Кина укажува на тоа дека историја на претходни абортуси е почеста кај жени со термински PROM. Beckman и сор. укажуваат дека ризикот за PROM е најмалку двојно зголемен кај жени кои пушат за време на бременост. England и сор., регистрираат дека пушењето повеќе го зголемува ризикот за предвремена руптура на мембраните во рана гестациска возраст отколку во термин. Неколку студии покажуваат контроверзни резултати во однос на возраста на мајката како дополнителен ризик-фактор за предвремена руптура на мембраните. Во литературата постојат податоци за поврзаноста на паритетот со PROM. Ferguson и колегите во својата студија прикажале поврзаност на нискиот месечен приход и преттерминска PROM.

Според Светската здравствена организација, годишно умираат повеќе од 4 милиони новороденчиња, со глобална стапка на неонатален морбидитет од 23 на 1000 живородени. Околу еден милион умираат од неонатални инфекции. Неонаталните инфекции, како што се бактеремија/сепса, пневмонија и менингитис, годишно предизвикуваат приближно смрт кај 23,4 % новородени во светски рамки. PROM го зголемува ризикот од неонатални инфекции од 0,1 % до 1,4 %. CRP- маркер се користи како индикатор за постоење на инфекција кај бремени жени, особено кај оние со предвремена руптура на мембраните. До денес постојат неколку студии кои ја утврдувале прецизноста на CRP во предвидување на интра-амнионска инфекција или EONI. Спротивставеноста на добиените резултати може делумно да се објасни со употребата на различен праг и различните гестациски возрасти на испитуваната популација во овие студии. Бременоста е поврзана со умерена леукоцитоза, а според различни студии, таа се движи во рамките од 5 до $12 \times 10^9/L^9$. Според бројни студии, бројот на леукоцити кај мајката е еден од индикаторите кои можат да се користат во утврдување на интра-амнионска инфекција и предвидување на EONI. Испитување на амнионската течност се врши кај пациентки со PROM за да се утврди постоење на евентуална инфекција. Индикатори за инфекција во амнионската течност се: зголемени вредности за TNF, зголемен број на леукоцити, зголемена концентрација на матриксни металопротеинази, присуство на бактерии во култура и ниска концентрација на глукоза. Концентрацијата на глукоза во амнионската течност е еден од маркерите за кои е утврдено дека се корисни во предвидувањето на интра-амнионска инфекција кај бремености комплицирани со PROM.

Применети методи

Истражувањето претставува пресечна студија спроведена на Терцијарната клиника за акушерство и гинекологија на Универзитетскиот клинички центар во Приштина-Косово, во периодот од септември 2013 до

јули 2015 година. Учесници во истражувањето се бремени жени примени на Клиниката поради руптура на мембраните.

Истражувачката популација беше дефинирана како: 200 бремени жени со PROM кои ги исполнуваа условите: бременост почнувајќи од 24 гестациска недела, предвремена руптура на мембраните, породување во рамките на 72 часа по PROM, без примена кортикостероидна терапија, без примена антибиотска терапија и нивните новороденчиња (N^o=200) кои исто така беа вклучени во студијата.

При изработувањето на овој труд беа користени прашалник и формулар за евалуација кои се користеа за собирање на податоци од примањето во болница, па натаму. Беа евидентирани и анализирани податоците за демографските карактеристики, пренаталниот профил и можните фактори. Гестациската возраст се утврдуваше според последниот менструален циклус, а во случаите со нерегуларен циклус или непознат датум на последна менструација, гестациската старост беше одредувана врз основа на медицинските записи од ултразвучните прегледи во првото тромесечие. Дијагнозата руптура на мембраните беше утврдена со вагинален преглед со спекулум со потврда на постоење на насобрана амнионска течност во задниот вагинален форникс и/или директна визуелизација на истекување на течност од цервикалниот канал. Доколку беше потребно, беше изведуван и нитразински тест. Ултразвучен преглед беше изведуван за да се одреди состојбата на фетусот. Примероци од серум од мајката, амнионска течност и вагинален брис беа земени при приемот кај сите жени. Примероците од крвта беа користени за одредување на концентрацијата на CRP (изразена во mg/L) и број на леукоцити (изразен во клетки/L). Број на леукоцити поголем од $14 \times 10^9/L$ и вредност на CRP повисока од 6 mg/L се сметаа за позитивни, односно патолошки. Во примероците од вагинално земената амнионска течност се одредуваше концентрацијата на глукоза (изразена во mmol/L). Патолошка концентрација на глукоза во амнионската течност се сметаше вредност $\leq 0,777$ mmol/L. Високо земен вагинален брис од бремените жени се засадуваше на Одделот за микробиологија на Универзитетскиот клинички центар во Косово. Податоците во врска со времето поминато од PROM до породување, начинот на породување, компликации кај мајката, времето поминато од прием до отпуст се добиваа од земената анамнеза и од историјата на болеста во досиејата на пациентките. Веднаш по породувањето, физичката состојба на новороденото беше оценета со употреба на Аргаг-скала од страна на неонатолог присутен на породувањето. Новородените беа под надзор првите седум дена по раѓањето, во раниот неонатален период, во кој се забележуваше и испитуваше рана неонатална инфекција. Рана неонатална инфекција беше дијагностицирана од страна на неонатолог. Со цел да се одредат разликите во ризик-факторите, времето поминато од руптурата на мембраните, начинот на породување, индикациите за породување со царски рез, компликациите кај мајката и бројот на денови на хоспитализација, сите учеснички во истражувањето беа поделени во две групи според гестациската старост: I група – жени со терминска PROM ≥ 37 гестациска недела, и II група – жени со предтерминска PROM < 37 гестациска недела. По добивање на потребните податоци, со цел да се одреди предиктивната вредност за рана неонатална инфекција на CRP, леукоцитите и глукозата, сите новороденчиња беа поделени во две групи

врз основа на присуство на неонатална инфекција: I група – новородени без неонатална инфекција, и II група – новородени со неонатална инфекција. Сите податоци добиени со инструментот на истражување беа внесени во специјално изработена база на податоци. Основните дескриптивни статистички методи за анализа на податоците вклучија крос-табулација со соодветен Pearson χ^2 -test за оценување на разликите во честотата помеѓу варијаблите, со соодветната p-вредност за статистичка сигнификантност. Разликите во средните вредности на нумеричките варијабли се тестирани со t-test и ANOVA, со прикажување на максимална, минимална, средна вредност и стандардна девијација, како и соодветната вредност за p. Одредувана беше сензитивност, специфичност и ROC-крива.

Резултати од истражувањето

Според демографските карактеристики, повеќето испитаници во ова истражување беа на просечна возраст од $27,5 \pm 5,5$ г., минимум 18 и максимум 43 г.. 132 (66.0%) пациенти беа на возраст помеѓу 20 и 30 г., 53 (26.5%) беа постари од 30 г., додека 15 (7.5%) од нив беа помлади од 20 г. Средната возраст кај пациентите < 37 гестациска недела беше $28,1 \pm 5,5$ г., а кај оние ≥ 37 гестациска недела беше $27,2 \pm 5,5$ г., не се регистрише статистички значајна разлика ($p > 0,05$) помеѓу двете групи во однос на возраста на мајката. Средната возраст на пациентите со регистрирана неонатална инфекција беше $27,8 \pm 5,8$ г., а на оние без неонатална инфекција $27,4 \pm 5,4$ г., разликата не беше статистички значајна помеѓу двете групи (терминска и предтерминска PROM). Статистички значајна поврзаност беше најдена помеѓу возраста на мајката и регистрираната неонатална инфекција (Pearson хи-квадрат: 17,6460, $p = 0,000521$). Највисок процент од пациентите со PROM имале завршено средно образование-44,5%, 30,5% високо образование, а 25% имале завршено само основно образование. Процентуалната разлика помеѓу средношколското образование наспроти универзитетското и основното образование беше статистички значајна ($p < 0,05$). Најголем процент од пациентките со предтерминска PROM (<37г.н.) беа со средно образование-56,6%, 30,4% од пациентките имаа завршено основно образование и останатите 16% имаа универзитетска диплома. Пациентките со терминска PROM (≥ 37 г.н.) беа со средно образование, 41%, 36,1% од пациентките имаа завршено високо образование и останатите 22,9% имаа основно образование. Според тестот на разлики, процентуалната разлика помеѓу средношколското образование наспроти универзитетското и основното образование кај пациентките со предтерминска PROM (<37г.н.) беше статистички значајна ($p < 0,05$). Статистички значајна врска беше пронајдена помеѓу нивото на образование на пациентите и предтерминска и терминска PROM (Pearson хи-квадрат: 7,64002, $df=2$, $p = 0,021931$). Неонатална инфекција беше во најголем дел регистриран кај пациентки со PROM кои завршиле средно образование (57,7%). Тестот на разлики откри дека процентуална разлика помеѓу средното образование наспроти универзитетското и основното образование кај пациентките чии новороденчиња имале неонатална инфекција, беше статистички значајна ($p < 0,05$).

Според социоекономските карактеристики, најголем процент од пациентките со PROM беа невработени 82,5%, а само 17,5% беа вработени. Неонатална инфекција беше регистрирана кај 96,2% од пациентите со PROM кои беа невработени, а кај 80,5% од невработените пациенти не беше регистрирана инфекција. Статистички значајна врска беше најдена помеѓу статусот на вработеност и неонаталната инфекција (Pearson хи-квадрат: 3,85898, $df=1$, $p=0,049483$). 62,5% од пациентите со преттерминска PROM (<37. г.н.) беа умерено задоволни со животниот стандард, додека 68,1% од пациентите со терминска PROM (≥ 37 . г.н.).

Од вкупно 200 пациентки вклучени во ова истражување, 67,5% беа прворотки, а 32,5% беа повеќеротки. Тестот на разлики покажа дека процентуалната разлика регистрирана во паритетот кај пациентките со PROM, односно помеѓу прворотки и повеќеротки беше статистички значајна ($p < 0,05$). Со предтерминска PROM (<37г.н.) беа прворотки-57.1%, а 42,9% беа повеќеротки. Неонатална инфекција беше регистрирана кај 57,7% од пациентките со PROM кои беа повеќеротки и кај 42,3% од прворотките. Статистички значајна врска беше утврдена помеѓу модалитетите на паритет кај пациентки со PROM и регистрираната неонатална инфекција (Pearson хи-квадрат: 8,64575, $df=1$, $p=0,003279$). Во однос на претходниот начин на породување кај пациентките со предтерминска и терминска PROM се регистрираше сигнификантна асоцијација (Pearson хи-квадрат: 0,017402, $df=1$, $p=0,895050$).

Просечниот број на ултразвучни прегледи на пациентките со PROM беше $7 \pm 2,0$, со минимум 2, а максимум 14 прегледи, највисок процент од пациентките (44%), имале 6-8 ултразвучни прегледи. Просечниот број на гинеколошки прегледи кај пациентки со PROM според гестациската возраст, кај оние <37. г.н. изнесуваше $1,2 \pm 1,3$, додека пак просечниот број на гинеколошки прегледи кај пациентките ≥ 37 . г.н. беше повисок и изнесуваше $1,8 \pm 1,2$; т-тестот покажа статистички значајна разлика помеѓу двете групи ($p < 0,05$). Просечниот број на гинеколошки прегледи кај пациентки со PROM според регистрираната неонатална инфекција беше $1,2 \pm 1,2$, додека кај пациентките без неонатална инфекција бројот беше повисок ($1,6 \pm 1,2$): анализата со т-тест не покажа статистички значајна разлика помеѓу двете групи ($p > 0,05$). Фолна киселина земале 92% од пациентките со PROM. Скрининг за генитални инфекции бил изведен кај 49,5% од пациентите со PROM, а не и кај останатите 50,5%, статистички значајна врска беше утврдена помеѓу извршениот скрининг за генитални инфекции и гестациската возраст (Pearson хи-квадрат: 9,37379, $df=1$, $p=0,002202$). Статистички значајна врска беше утврдена помеѓу извршениот скрининг за генитални инфекции и регистрираната неонатална инфекција (Pearson хи-квадрат: 4,19439, $df=1$, $p=0,040561$). Скрининг за анемија беше извршен кај 80,5% од пациентките со PROM, а кај останатите 19,5% од пациентките не било извршено вакво испитување. Скрининг за уринарна инфекција бил изведен кај 79,5% од пациентките со PROM, а не бил изведен кај 20,5%. Статистички значајна врска беше пронајдена помеѓу извршениот скрининг за уринарна инфекција и гестациската возраст (Pearson хи-квадрат: 16,8419, $df=1$, $p=0,000041$). Статистички значајна разлика беше утврдена помеѓу извршениот скрининг за уринарна инфекција и регистрираната неонатална инфекција (Pearson Chi-квадрат: 20,3903, $df=1$, $p=0,000006$).

Највисок процент од породувањата (38,5%) кај пациентки со PROM беше со индукција, 34,5% беа спонтани породувања, а 26,5% беа породувања со царски рез. Статистички значајна разлика беше утврдена помеѓу начинот на породување и гестациската возраст (Pearson хи-квадрат: 10,9533, $df=3$, $p=0,011984$). Статистички значајна врска не беше пронајдена помеѓу начинот на породување и присуството на неонатална инфекција (Pearson Chi-квадрат: 2,36824, $df=3$, $p=0,499576$). Резултатите од вагинален брис беа позитивни кај 31% од пациентките. Од сите позитивни култури (вкупно 61), најчест најден микроорганизам беше *Staphylococcus aureus* во 31,1% од случаите, по што следуваше *Enterococcus* со 22,9%, *Candida spp.* со 19,7%, *Streptococcus* (18%) и *Escherichia coli* (8,2%). Статистички значајна врска беше утврдена помеѓу резултатот од вагиналниот брис и неонаталната инфекција (Pearson хи-квадрат: 35,6266, $df=1$, $p=0,000000$). Просечната должина на престојот во болница на пациентките со предтерминска PROM (<37г.н.) беше $8,4\pm 6,4$ денови, додека кај пациентките со терминска PROM (≥ 37 г.н.), таа изнесуваше $4,0\pm 2,4$ денови; разликата помеѓу просечните вредности беше статистички значајна ($p<0,05$). Просечната должина на престојот во болница на пациентките со PROM во однос на неонатална инфекција беше $11,3\pm 6,5$ денови, додека кај пациентките без неонатална инфекција, таа изнесуваше $4,0\pm 3,2$ денови; разликата помеѓу просечните вредности беше статистички значајна ($p<0,05$).

Неонатални карактеристики - новородените во поголем дел се машки 54,5%, а останатите 45,5% беа женски. Неонатална инфекција беше регистрирана подеднакво кај двата пола (50%/50%). Не беше пронајдена врска помеѓу полот и неонатална инфекција (Pearson хи-квадрат: 0,244046, $df=1$, $p=0,621300$). Просечната тежина на новородените беше $3090,1\pm 655,4$ гр, минимумот изнесуваше 1070 гр, а максимумот 4700 гр. Најголем процент од новородените 35% беа родени со тежина од 3000 до 3500 гр, по кои следуваат 22,2% новородени од 2000 до 2500 гр, 19,5% новородени од 3500 до 4000 гр, итн. Средната Аргар-оценка во првата минута по раѓањето изнесуваше $7,1\pm 1,2$, со минимум 1, а максимум 9. Средната Аргар-оценка во петтата минута по раѓањето беше во рамките на референтните вредности и изнесуваше $8,2\pm 1,1$, со минимум 2, а максимум 10. Средната Аргар-оценка кај новородените во петтата минута по раѓањето во однос на регистрираната неонатална инфекција беше $7,0\pm 1,5$, додека кај новородените без неонатална инфекција, таа изнесуваше $8,4\pm 0,9$; разликата помеѓу средните вредности беше статистички значајна ($p<0,05$). Статистички значајна врска беше утврдена помеѓу неонаталната инфекција и предтерминската (<37. г.н.) и терминската (≥ 37 . г.н.) PROM за $p<0,05$ (Pearson Chi-квадрат: 30,1212, $df=1$, $p=0,000000$). Од 200 новородени, 87% (174) немаа неонатална инфекција, додека кај останатите 13% (26) беше утврдена неонатална инфекција. Од новородените со неонатална инфекција, 46,2% имаа пневмонија, по што следуваат сепса кај 38,5%, SIRS кај 11,5% и едно новороденче имаше менингитис. *Exitus letalis* беше утврден кај две новороденчиња (1%). И двете беа родени од мајки со PROM пред 37. гестациска недела, кај кои беше дијагностицирана неонатална сепса.

Маркери за предвидување на EONI кои се испитуваа во студијата беа CRP, бројот на леукоцити и глукоза. Средната вредност за CRP, изразена во mg/l кај пациентки кои родиле новороденчиња со неонатална

инфекција, изнесуваше $26,7 \pm 23,5$, минимум 2,2, а максимум 86. Средна вредност за CRP mg/l кај пациентките без неонатална инфекција беше $7,6 \pm 8,1$, минимум 0,1, а максимум 69,3. Разликата беше статистички значајна ($p < 0,05$). Средната вредност на бројот на леукоцити изразена во $Le \times 10^9$ кај пациентките кои родиле новороденчиња со неонатална инфекција беше $14,3 \pm 3,6$, минимум 8,9, а максимум 20,7. Средна вредноста на $Le \times 10^9$ кај оние без неонатална инфекција изнесуваше $12,9 \pm 4,0$, минимум 4,1, максимум 33,9. Утврдената разлика не беше статистички значајна ($p > 0,05$). Средната вредност на глукоза изразена во mmol/l кај пациентките чии новороденчиња имаа неонатална инфекција изнесуваше $0,7 \pm 0,6$, минимум 0,009, максимум 4,6. Средната вредност на глукоза mmol/l кај пациентките чии новороденчиња немаа неонатална инфекција изнесуваше $0,6 \pm 0,6$, минимум 0,009, максимум 1,8. Утврдената разлика не беше статистички значајна ($p > 0,05$).

Пациентки со PROM во однос на CRP, вистински позитивни беа 24, а лажно позитивни 66; 110 резултати беа негативни, од кои 108 вистински негативни, а 2 лажно негативни. Измерената прецизност на CRP покажа сензитивност од 92,3%, специфичност од 60,9%, позитивна предиктивна вредност од 26,1% и негативна предиктивна вредност од 98,1%. Глобална точност изнесуваше 66%. ROC-анализата покажа дека CRP има предиктивност од 84% ($p = 0,000$) за дијагноза на рана неонатална инфекција. Овој резултат укажува на тоа дека CRP претставува одличен предиктор, блиску до идеалната вредност од 1.0.

Од 200 пациентки со PROM во однос на леукоцити, вистински позитивни беа 15, а лажно позитивни 55; 130 резултати беа негативни, од кои 119 вистински негативни, а 11 лажно негативни. Измерената прецизност на леукоцитите покажа сензитивност од 57,6%, специфичност од 68,3%, позитивна предвидлива вредност од 21,4% и негативна предвидлива вредност од 67%. Глобална точност изнесуваше 67%. ROC-анализата покажа дека предвидливоста на леукоцитите за дијагностицирање на неонатална инфекција изнесува 62,3% ($p = 0,043$) (добар предвидувач на неонатална инфекција).

Од пациентки со PROM во однос на глукоза, вистински позитивни беа 15, а лажно позитивни 155; 70 резултати беа негативни, од кои 59 вистински негативни, а 11 лажно негативни. Измерената прецизност на глукоза mmol/l покажа сензитивност од 57,6%, специфичност од 33,9%, позитивна предиктивна вредност од 11,5% и негативна предиктивна вредност од 84,3%. Глобална точност изнесуваше 37%. ROC-анализата покажа дека предвидливоста на глукоза за дијагностицирање на неонатална инфекција изнесува 49,7% ($p = 0,964$). Ова покажува дека овој параметар нема предиктивна вредност за неонатална инфекција.

Заклучоците од докторската дисертација претставуваат аналитички одраз на добиените резултати во ова истражување. Во дисертацијата, кандидатката укажува дека оваа докторска дисертација претставува првото истражување од овој тип спроведено кај бремени жени на територијата на Косово. Освен одредување на прецизноста на CRP, леукоцитите и глукозата во предвидување на EONI во бремености комплицирани со PROM, истражувањето даде одговори на прашања од најразлични аспекти на бременостите комплицирани со предвремена руптура на мембраните, на пример кои се најчестите фактори за PROM, стапката на рана неонатална инфекција и факторите за развој на рана

неонатална инфекција. Дополнително, студијата ги утврди најчестите компликации кај мајката, начинот на породување и најчестите индикации за породување со царски рез кај терминска и преттерминска PROM.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Вљора Адеми Ибиши, со наслов „Маркери за предвидување на рана неонатална инфекција во бременоста со руптура на мембраните пред родилниот процес“, содржи опсежна анализа и прецизно предвидување на EONI во бремености комплицирани со PROM, кој и понатаму останува предизвик насекаде во светот. Во неразвиените земји и во земјите во развој, овој предизвик е уште поголем поради достапноста на тестови и ресурси за употреба на маркерите за инфекција или, пак, нивната употреба не секогаш е сигурна. Условите кои беа потребни за спроведување на вакво истражување на територијата на Косово, како што се сложените и скапи лабораториски тестови, не се достапни, а лекарите се во можност да ги спроведуваат само оние испитувања кои се соодветни за локалните услови. Нивото на CRP и леукоцити во серумот на мајката, како и концентрацијата на глукоза во амнионската течност се евтини, достапни и постојат докази во литературата дека се ефективни предиктори на EONI. Овие тестови се достапни во Косово, но досега не биле истражувани како предиктори на EONI кај бремените жени со PROM на територијата на Косово, и претставува прво од ваков тип истражување со ваков дизајн и методологија.

Резултатите од ова истражување укажуваат на тоа дека предвремената руптура на мембраните (PROM) е честа појава во акушерството, при која можат да настанат последици кај мајката или кај бебето за време на бременоста, при процесот на породување или во постпородилниот период. Сериозна неонатална последица од PROM е неонатална инфекција. Врз база на спроведената анализа и дискусија, освен одредување на прецизноста на CRP, леукоцитите и глукозата во предвидување на EONI во бремености комплицирани со PROM, истражувањето даде одговори на прашања од најразлични аспекти на бременостите комплицирани со предвремена руптура на мембраните, на пример кои се најчестите фактори за PROM, стапката на рана неонатална инфекција факторите за развој на рана неонатална инфекција. Дополнително, студијата ги утврди најчестите компликации кај мајката, начинот на породување и најчестите индикации за породување со царски рез кај терминска и предтерминска PROM. Дефинирани се заклучоци и препораки за подобрување на условите за здравствената грижа кон бремените жени.

Податоците од истражувањето ќе послужат за да се формулираат препораки за соодветни интервенции и програми во контекст на тековните реформски процеси во здравствениот и други релевантни сектори. Добиените наоди можат да бидат искористени за креирање на ефективни политики за унапредување на здравјето кај бремените жени.

Со спроведувањето на ова истражување реализирани се сите поставени цели и докажани се хипотезите за истражувачките прашања, донесувајќи научно апликативни заклучоци и препораки за подобрување на пренаталната нега, начинот на породување, најчестите компликации

кај мајката и стапката на неонатални инфекции кај бремености комплицирани со PROM во Р.Косово

Практичната примена на спроведувањето на препораките од студијата може да биде ограничена на различни нивоа за кои се дадени препораки, доколку паралелно не се спроведуваат активности во креирањето на здравствените политики, следејќи ги светските трендови и меѓународните препораки од релевантните институции и организации за оваа проблематика.

Докторската дисертација на кандидатката д-р Вљора Адеми Ибиши, со наслов: „Маркери за предвидување на рана неонатална инфекција во бременоста со руптура на мембраните пред родилниот процес“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавила (како прв автор, во научни списанија со меѓународен уредувачки одбор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. Ademi Ibishi V., Isjanovska DR., Prelabour Rupture of Membranes: Mode of Delivery and Outcome, Macedonian Journal of Medical Sciences. 2015 Jun 15; 3(2):237-240.
2. Ademi Ibishi V., Isjanovska DR., Prediction of Early Neonatal Infection in Pregnancies with prelabour Rupture of Membranes, International Journal of Research in Education methodology, Vol. 7, No.2, July 2015; 1146-1151.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатката се:

1. истражување од овој тип за првпат се изработува во Р. Косово, а проценката јасно ја отсликува моменталната состојба;
2. најголем број од бремените жени во Косово се свесни и имаат познавања за важноста на пренаталната нега. Вреди да се напомене дека препорачаните компоненти на пренатална нега само делумно се применуваат. Поради добиените резултати, се препорачува подобро спроведување на пренаталната нега и, особено, зголемување на свеста за важноста на скринингот и третманот на генитални инфекции, како и да им се советува на жените да престанат со пушењето, особено за време на бременоста;
3. според добиените резултати од оваа студија, во врска со придобивката од мерење на CRP во плазмата кај мајката како предиктор на рана неонатална инфекција препорачуваме рутинско одредување на концентрацијата на CRP кај жените со предвремена руптура на мембраните како алатка за класифицирање на случаите во групи со висок, односно нисок ризик за рана неонатална

инфекција. Овој дополнителен тест ќе им овозможи на акушерите во одлуката за соодветен третман на ваквите случаи;

4. резултатите од истражувањето покажуваат стапка на EONI од 13% кај бременостите комплицирани со PROM, со што се потврдува фактот дека неонаталните инфекции и понатаму најмногу придонесуваат за раниот неонатален морбидитет и морталите кај новородените во Косово. Имајќи предвид дека смртта кај новородените може да се спречи во многу случаи со преземање на соодветни здравствени мерки за време на бременоста, при породувањето и за време на првата недела од животот, ова истражување може да придонесе за намалување на раниот неонатален морбидитет и морталитет со рано предвидување на EONI во бременоста со достапните маркери за инфекција;
5. резултатите укажуваат на тоа дека предвремената руптура на мембраните и неонаталната инфекција ја зголемуваат должината на престојот во болница, како и болничките трошоци, при што со превенирањето би се намалиле финансиските трошоци;
6. во дисертацијата, кандидатката препорачува идни истражувања и обновување на веќе донесените препораки и нивна примена во целост, како: окалните упатства за акушерство и гинекологија донесени 2008 г., од Друштвото на гинеколози и акушери во Косово во соработка со Министерството за здравство, Упатството за ANC кај некомплицирани бременост;
7. идни истражувања би можело да се направат како дополние на дел од прикажаните резултати. Дел од заклучоците и препораките од оваа студија се релевантни и можат да бидат искористени и за изработка на студии и препораки до здравствените институции во Косово за изработка на протоколи и упатства за третман на бремености со предвремена руптура на мембрани.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката д-р Вљора Адеми Ибиши, со наслов: „Маркери за предвидување на рана неонатална инфекција во бременоста со руптура на мембраните пред родилниот процес“ .

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Марјан Стојоски, претседател с.р.
2. Проф. д-р Розалинда Исјановска, ментор с.р.
3. Проф. д-р Марија Крстевска, член с.р.
4. Проф. д-р Славјанка Поповска, член с.р.
5. Проф. д-р Сухеда Љатифи Хоџа, член с.р.

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ**

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Радмила Трајкова	"Евалуација на когнитивните функции по разни видови на анестезија"	Evaluation of the cognitive function after different types of anesthesia	Проф. д-р Марија Шољакова	0905 - 627/48 од 23.02.2016
2.	Николина Здравеска	"Конгенитален хипотироидизам откриен на неонатален скрининг до дефинитивна дијагноза и проценка од потребата за трајна терапија"	Congenital hypothyroidism detected on neonatal screening to the final diagnosis and assessment of the need for permanent treatment	Проф. д-р Мирјана Кочова	0905 - 627/49 од 23.02.2016
3.	Оливер Калпак	"Импактот на радијалниот артериски пристап врз интервенцијата кај акутниот миокарден инфаркт"	Radial artery access impact on acute myocardial infarct intervention outcome	Проф. д-р Дончо Донов	0905 - 627/50 од 23.02.2016
4.	Ирфан Ахмети	"Корелација помеѓу ризик скоровите за улцерација на стопало и дијабетичната бубрежна болест кај лица со diabetes mellitus тип 2"	Correlation between risk scores for foot ulceration and diabetic kidney disease in people with type 2 diabetes	Проф. д-р Милчо Богоев	0905 - 627/51 од 23.02.2016
5.	Вања Филиповски	"Експресија на стромални маркери и андроген рецептор кај бенигна простатична хиперплазија и простатичен карцином"	Expression of stromal markers and androgen receptor in benign prostatic hyperplasia and prostatic carcinoma	Проф. д-р Весна Јаневска	0905 - 627/52 од 23.02.2016
6.	Патриција Каламарас	"Клинички и етиолошки аспекти на атипичните пневмонии"	Clinical and etiological aspects of atypical pneumonia	Проф. д-р Јулија Живадиновиќ-Богдановска	0905 - 627/53 од 23.02.2016

7.	Гордана Божиновска- Беака	"Компаративна студија за аплицирање на полипропиленска монофиламентна тешка мрежичка, полипропиленска монофиламентна лесна мрежичка и монофиламентна самофиксирачка мрежичка кај пациенти со ингвинална кила оперирани по методата Lichtenstein"	Comparative study for application of surgipro partiene monofilament mesh, polopropilen monofilament light partiene mesh and progrip monofilament mesh at patients with inguinal hernia operated by Lichtenstein method	Проф. д-р Билјана Таушанова	0905 - 627/54 од 23.02.2016
8.	Марко Спасов	"Влијание на репозицијата, нивото и времетраењето на фиксацијата на синдезмозата на скокниот зглоб врз функционалниот исход при фрактури придружени со повреда на синдезмозата"	Effect of the reduction, level and duration of syndesmotic fixation of the ankle on the functional outcome following ankle fractures with syndesmotic disruption	Проф. д-р Игор Кафтанциев	0905 - 627/55 од 23.02.2016
9.	Дафина Карацова	"Пациент-контролирана аналгезија со ремифентанил за безболно породување: ефикасност и ефекти врз мајката и детето"	Patient-control analgesia with remifentanil for labor analgesia: efficiency and effects on mother and child	Проф. д-р Мирјана Шошолчева	0905 - 627/56 од 23.02.2016
10	Мери Киријас	"Фреквенција на ХЛА хаплотиповите во Република Македонија и нивната улога при трансплантација на матични клетки"	Frequency of HLA haplotypes in Republic of Macedonia and their role in stem cell transplantation	Проф. д-р Соња Генадиева-Ставриќ	0905 - 627/57 од 23.02.2016
11	Ирена Ефтимовска- Рогач	"Присуство на циррогена кардиомиопатија кај пациентите со црнодробна цирроза и нејзината асоцираност со тежината на црнодробната цирроза"	Presence of cirrhotic cardiomyopathy in cirrhotic patients and its association to the severity of liver cirrhosis	Проф. д-р Оливера Стојчева-Танева	0905 - 627/58 од 23.02.2016

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРАВНАТА
ПОЛОЖБА НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ЗДРАВСТВЕНИОТ СЕКТОР
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“ ОД М-Р ВИКТОРИЈА
БАЦАКОВА, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 29.1.2016 година, донесе Одлука за формирање на Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Викторија Бацакова** под наслов: **Правната положба на вработените во здравствениот сектор во Република Македонија**, во состав: проф. д-р Борче Давитковски (ментор), проф. д-р Тодор Каламатиев, проф. д-р Ана Павловска-Данева, проф.д-р Елена Косева и проф. д-р Зоран Лончар.

Комисијата во горенаведениот состав, со внимание ја прочита и ја оцени подготвената докторска дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со задоволство му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Приказ на докторската дисертација

Докторската дисертација под наслов „Правната положба на вработените во здравствениот сектор во Република Македонија“, изработена од кандидатката м-р Викторија Бацакова, опфаќа текст од 218 страници во компјутерска техника со проред 1,5 и Times New Roman 12, 214 фусноти и 126 странски и домашни библиографски единици, законски прописи, извештаи и електронски извори. Структурата на дисертацијата се состои од кратка содржина, вовед, шест дела, заклучок и препораки и преглед на користена литература.

Во **воведот**, кандидатката го истакнува значењето и улогата на лекарската професија и потребата од соодветно правно уредување на правниот статус на здравствените работници, со цел обезбедување на нивен стручен развој, како и зачувување на личниот и професионалниот интегритет и достоинство на лекарите. Основното прашање кое кандидатката го поставува во воведот е дали и покрај бројните донесени

прописи во Република Македонија кои ја уредуваат оваа проблематика се обезбедува соодветна заштита на правата и интересите на здравствените работници.

Во првиот дел, насловен „Развој на медицината и здравствените работници низ текот на историјата“, кандидатката дава осврт и елаборира во четири посебни глави. Во рамките на првата глава насловена како „Медицината низ историјата“, кандидатката во четири посебни поглавја го објаснува развојот на медицината како магија и мистика, од магија и мистика до современа медицина, врши дефинирање на поимот медицина и го утврдува постоењето на науката која се занимава со правата и обврските на здравствените чинители. Во рамките на оваа глава, кандидатката го посочува првиот научен чекор во медицината од 1777 година кога Клод Бернар ги поставил темелите на физиологијата, додека, пак, хемичарот Луј Пастер е првиот медицински научник, а воедно и основач на современата медицинска наука. Во однос на дефинирањето на поимот медицина, кандидатката ја изложува најприфатливата дефиниција за медицина според која се вели дека медицината е гранка на човековата дејност која се занимава со зачувување и унапредување на здравјето на луѓето, спречување на болестите, разоткривање, како и рехабилитација на заболените и повредените луѓе. Денес, медицината се поистоветува со поимот здравствена заштита и на ист начин се дефинира.

Во Глава два, под наслов „Здравјето низ историјата и неговото значење“, кандидатката ги прикажува најзначајните фактори кои влијаат врз здравјето на човекот. Во оваа глава, кандидатката ја наведува дефиницијата на здравјето согласно со Светската здравствена организација, како состојба на целосна физичка, психичка и социјална благосостојба, а не само отсуство на болест и неспособност, немоќ и инвалидност. Особено се истакнува и признавањето на здравјето како основно човеково право предвидено со чл. 12 од Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права. Како најзначајни фактори кои влијаат врз здравјето на човекот, кандидатката ги посочува: генетиката, чистата вода, домувањето, урбанизацијата, индустријализацијата и загадувањето во работната околина, економскиот стандард, формалното образование, невработеноста, животниот стил и социјалните фактори.

Во Глава три, насловена како „Здравствената политика и значењето на јавното здравство“, кандидатката ги истакнува петте основни начела на кои се заснова јавното здравје, и тоа: одговорноста за здравјето на населението и водечката улога на државата во зачувување и во унапредување на здравјето на населението, сеопфатност на мерки и активности насочени кон целото население и кон социоекономските детерминанти на здравјето, како и кон најзначајните фактори на ризик,

мултидисциплинарната основа и меѓусекторската соработка, сеопфатност во собирање на податоци преку квантитативни и квалитативни методи и партнерството со населението.

Во Глава четири, кандидатката дава посебен осврт на дефинирањето на поимите здравствени работници, патот на лекарската професија и развојот на медицинските школи и факултети. Во однос на дефинирањето ја дава позитивноправната дефиниција, според која здравствениот работник е лице кое има завршено медицински факултет или средно медицинско/стоматолошки или фармацевтски факултет и воедно лице кои ги исполнува другите пропишани услови. А потоа, во зависност од степенот на едукација ги класифицира здравствените работници во три вида. Понатаму, кандидатката го прикажува еволутивниот развој на медицинските школи и факултети при што ја истакнува улогата на првата западноевропска висока медицинска школа основана во Италија во деветтиот век како претходник на идните медицински школи. Првите универзитети во западноевропските земји се формирани во тринаесеттиот век, а веќе во почетокот на дваесеттиот век се зголемува бројот на медицински факултети во светот.

Вториот дел од докторската дисертација насловен како „Развојот на здравствената заштита во Република Македонија“, кандидатката го систематизира во четири посебни глави. Во првата глава, кандидатката го објаснува системот на здравствена заштита во Република Македонија. Корените на здравствената заштита во Македонија датираат уште од деветтиот век, а темелите на модерниот јавен здравствен систем се поставени во 1861 година. Посебно се истакнува основањето на Медицинскиот факултет во Скопје во 1947 година. Во рамките на првото поглавје, кандидатката прави анализа на структурата на системот на здравствена заштита во Република Македонија составена од примарна, секундарна и терцијарна здравствена заштита. Како институции во кои се врши примарна здравствена заштита се наведуваат следниве установи: ординации, поликлиники, заботехнички лаборатории, здравствени домови и аптеки. Секундарната здравствена заштита се остварува во општите болници, а терцијарната здравствена заштита се остварува во универзитетскиот клинички центар кој е збир на повеќе универзитетски клиники. Во второто поглавје, кандидатката ги објаснува основните надлежности на главните актери во креирањето на здравствената политика на Република Македонија, а тоа се Министерството за здравство, Фондот за здравствено осигурување на Македонија, Министерството за финансии, Министерството за образование и наука, професионалните групи и невладиниот сектор.

Во втората глава, кандидатката врши анализа на правниот статус на здравствените работници и воспоставувањето на системот на здравствена заштита согледан низ призмата на првиот Закон за здравствена заштита во Република Македонија. Имено, кандидатката врши позитивноправна анализа на Законот за здравствена заштита од 1991 година. Подетално кандидатката се задржува на условите и критериумите за вршење на дејноста и основите за добивање на лиценца.

Во третата глава од овој дел, кандидатката во осум посебни тематски целини го анализира правниот статус на здравствените работници прикажан низ призмата на новините во правната рамка за здравствената заштита во Република Македонија. Понатаму, даден е осврт врз воведувањето на повеќе обврски и некои права на здравствените работници кои се регулирани со Законот за здравствена заштита од 2012 година. Посебна анализа е дадена врз дисциплинската одговорност и основите за дисциплински престап, како и остварувањето на постапката за утврдување на дисциплинска одговорност согледани низ реформските мерки воведени во 2012 година. Други аспекти опфатени во овој дел се дефинирањето на дежурството во лекарската професија, воведувањето на видеонадзорот во јавните здравствени установи, воведувањето на посебни услови за вработување на здравствените работници со високо образование на терцијарно ниво во 2014 година, како и периодот на објавување трудови или учества во научноистражувачки проекти и воведувањето на нови здравствени методи. Во последната глава од овој дел, кандидатката го анализира правниот статус на здравствените работници низ критичка призма на воведувањето на мерката „мој термин“ преку електронска евиденција. Сумарна констатација на кандидатката е дека со Законот за здравствената заштита не е возможно да се постигне дефинирање на правниот статус на лекарите и другите здравствени работници. Оттука, кандидатката препорачува при изработката на идно законско решение да се земе предвид практиката на други развиени земји кои имаат донесено соодветна законска рамка. Во однос на мерките и активностите кои се определени за остварување на загарантираните права на граѓаните, кандидатката смета дека тие треба да бидат доследно спроведени, а не само да постојат *de lege lata*.

Во четвртата глава од овој дел, кандидатката го анализира правниот статус на здравствените работници согласно со одредбите од Законот за вработените во јавниот сектор. Кандидатката констатира ред недоследности и нелогичности во начинот на кој е формулиран правниот статус на здравствените работници согласно со овој пропис, како и критички став и сомневање во можноста од доследна примена на овој пропис. Според Законот за вработените во јавниот сектор, утврдена е класификација на групи на вработени, согласно со која здравствените

работници се класифицирани како група три, подгрупа еден, даватели на јавни услуги. Од посебна важност, кандидатката го истакнува потпишувањето на нацрт-верзијата на Повелбата за заштита и унапредување на докторската професија преку донесување на закон за докторска дејност.

Во третиот дел од докторската дисертација, кандидатката врши споредбена анализа на правниот статус на здравствените работници во држави членки на Европската унија. Посебно е анализирана правната рамка во Република Хрватска и Кралството Холандија. Како пример за позитивна практика, кандидатката го наведува искуството на Република Хрватска со донесувањето на Законот за заштита на правата на пациенти и Законот за медицинска практика и Законот за медицински сестри од 2003 година и Кодексот на медицинска етика и деонтологија донесен од страна на Хрватската лекарска комора во 2006 година. Понатаму, кандидатката го истакнува Законот за професиите во здравството донесен во 2009 година, кој ги уредува професијата на санитарни инженери, здравствената радиолошка и технолошка професија, професија утврдување на терапија и медицински - лабораториски кадар. Квалитетот на услугите во јавното здравје зависи како од поволните услови за работа на здравствените работници така и од соодветната и квалитетна правна рамка.

Како позитивен пример од искуството на Кралството Холандија, кандидатката го наведува креирањето на здравствената политика и легислатива која најчесто се одвива со претходна дебата помеѓу засегнатите страни. Како на пример, помеѓу претставници на здравствени осигуреници и даватели на услуги и помеѓу претставници на актуелна влада со здравствени институции. Во однос на правната рамка, кандидатката го истакнува значењето на Законот за индивидуални професии вклучени во здравствената заштита од 1993 година со кој се воспоставило усогласување на законодавството од оваа проблематика со европското законодавство, поставување на стандарди и квалификации за медицински и среден персонал, адаптација на составот на дисциплински совети и слично и законско признавање на специјализациите. Специфично за Кралството Холандија е постоењето на институција одговорна за приходите на лекарите – здравствените работници, Национална организација за плата на лекарите.

Четвртиот дел, насловен „Правата на здравствените работници во Република Македонија“, е структуриран во три глави. Во првата глава, кандидатката ги опфаќа: правото на слобода на здружување на здравствените работници, правото на правна заштита, правото на работа во соодветни услови, правото на штрајк, правото на самостојно укажување здравствена заштита, правото на специјализација и супспецијализација,

правото на мирно решавање на спорови и други права кои потекнуваат од работниот однос на здравствените работници. Во однос на правната рамка во Република Македонија со која се уредени правата и обврските на здравствените работници, кандидатката ги наведува Уставот на Република Македонија, Законот за работните односи, Законот за вработените во јавниот сектор, Колективниот договор за здравствена заштита, Законот за здравствената заштита, Законот за безбедност и здравје при работа и бројни подзаконски акти.

Во втората глава од овој дел, кандидатката ја изложува и ја коментира Хипократовата заклетва која ја положуваат здравствените работници во Република Македонија. Во третата глава, предметот на анализа е односот на кодексот на медицинска деонтологија и медицинските работници.

Во петтиот дел од докторската дисертација насловен „Меѓународни етички сегменти во здравствениот систем“, во шест тематски целини кандидатката ја обработува важноста на чинителите на здравствената заштита изразена низ конвенции, декларации и други поважни акти во Европа и светот. Предмет на анализа се следниве меѓународни акти: Универзалната декларација за човековите права, Меѓународниот пакт на економски, социјални и културни права, Повелбата за правото на здравје, Договорот за функционирање на Европската унија, Африканската повелба за човекови права и Изјавата на Светската асоцијација на медицина за пристап до здравствена заштита.

Во **заклучокот**, кандидатката констатира дека лекарите, здравствените соработници и работници треба да имаат точно дефиниран правен статус кој ќе биде изграден не само од обврски и работни задачи кои треба да бидат завршени од нивна страна, туку статус кој ќе биде изграден и испреплетен со многу права, но и бенефиции кои треба да ги уживаат професионалците што се занимаваат со медицинската област. Во оваа тематска целина, кандидатката наведува неколку препораки. Имено, кандидатката смета дека е неопходно да се донесе закон за докторска дејност со кој ќе се постигне воспоставување на систем за заштита на достоинството и угледот на докторите и останатите здравствени работници. Со овој закон би се уредиле и организацијата и начинот на вршењето на докторската дејност, должностите, но и правата на здравствените работници, начинот на вреднувањето на докторскиот труд, унапредување на слободата и угледот на докторското звање, како и одржувањето и унапредувањето на достоинството и одговорното професионално однесување во својата работа. Кандидатката смета дека треба да се размислува во насока да се донесе и посебен закон за заштита на правата на лекарите и закон за сестринска и акушерска дејност. Во

однос на изготвувањето на правните акти со кои се уредуваат прашањата од оваа област би требало да се формира и работна група од еминентни и искусни доктори чии ставови, мислења, идеи и предлози ќе бидат земени предвид. Во овие специјални работни групи, освен медицинскиот кадар, би требало да се вклучуваат и членови кои се занимаваат со медицинско право. Основањето на Катедра за медицинско право на Правниот факултет е повеќе од потребно, на која би се изучувале предмети од областа на правото, етиката и менаџментот од оваа област. Кандидатката размислува и во насока на основање на здравствен суд или суд за јавно здравје каков што постои уште од седумнаесеттиот век во САД. Овој суд треба да се основа во рамките на Основниот суд Скопје 2. Кандидатката смета и дека е неопходно да се изготви акт со кој ќе се дефинира статусот на специјализант. Понатаму, кандидатката предлага создавање на етички комитети во рамките на секоја здравствена организација. Во однос на просечната плата на лекарите, кандидатката смета дека таа треба да се зголеми со што би се овозможило зголемување на мотивацијата и квалитетот на работата на лекарите.

II. Оцена, заклучок и предлог

Докторската дисертација под наслов „Правната положба на вработените во здравствениот сектор во Република Македонија“, изработена од кандидатката м-р Викторија Баџакова, претставува самостоен научен труд во кој кандидатката преку примена на соодветна научна методологија обработува комплексна интердисциплинарна тема, доаѓа до заклучоци и предлага препораки.

Во докторската дисертација кандидатката ја обработува проблематиката од аспект на административното право, трудовото право и медицинското право, како и од аспект на современата медицина. Од особена важност е актуелноста на темата во очи на новините во правната рамка која ги засега здравствените работници во Република Македонија.

Врз основа на изнесенiot приказ и оцена, Комисијата констатира дека се работи за докторска дисертација што ги задоволува стандардите за изработка на научни трудови од ваков вид.

Од тие причини, на Комисијата за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Викторија Баџакова ѝ причинува особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои овој извештај со позитивна оценка и да закаже јавна одбрана на докторската дисертација.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Борче Давитковски (ментор), с.р.

Проф. д-р Тодор Каламатиев, с.р.

Проф. д-р Ана Павловска-Данева, с.р.

Проф. д-р Елена Косева, с.р.

Проф. д-р Зоран Лончар, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „РЕГИОНАЛНИОТ
РАЗВОЈ - УСЛОВ ЗА ВЛЕЗ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА“ ОД М-Р ВЕСНА
ГОЦЕВА, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН
ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 29.1.2016 година, донесе Одлука за формирање на Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Весна Гоцева** под наслов: **Регионалниот развој - услов за влез во Европската унија**, во состав: проф. д-р Борче Давитковски (ментор), проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Ванчо Узунов, проф. д-р Ана Павловска-Данева, и проф. д-р Зоран Лончар.

Комисијата во горенаведениот состав, со внимание ја прочита и ја оцени подготвената докторска дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со задоволство му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Приказ на докторската дисертација

Докторската дисертација под наслов „Регионалниот развој - услов за влез во Европската унија“, изработена од кандидатката м-р Весна Гоцева, опфаќа текст од 196 страници во компјутерска техника со проред 1,5 и Times New Roman 12, 204 фусноти и 90 странски и домашни библиографски единици, законски прописи, извештаи и електронски извори. Структурата на дисертацијата се состои од кратка содржина, вовед, три глави, заклучок и препораки и преглед на користена литература.

Во **воведот**, кандидатката го поставува предметот на истражувањето и врши дефинирање на основните поими. Во овој дел од дисертацијата, кандидатката ги наведува и основните цели на кои го темели истражувањето, а посебен акцент става врз еволутивниот развој на политиката на регионалниот развој. Во рамките на оваа тематска единица, кандидатката ги дефинира и круцијалните поими во однос на регионалната политика. Па така, кандидатката истакнува дека регионалниот развој е комплексно поле кое го дефинираат различни економски, социјални, демографски, културни и други аспекти. Согласно со дефинирањето на ОЕЦД, регионалниот развој се смета како низа преземени мерки за намалување на регионалните нееднакости преку

подржување на економски активности. Согласно со позитивното право во Република Македонија, регионалниот развој се дефинира како процес на идентификување, поттикнување, управување и искористување на развојните потенцијали на планските региони и подрачја со специфични развојни потреби. Во однос на дефинирањето на регионалната политика се смета дека таа ги подржува создавањето на работни места, компетитивноста, економскиот раст, зголемувањето на квалитетот на животот и одржливиот развој. Во Република Македонија, нормативното дефинирање регионалната политика ја определува како систем на цели, инструменти и мерки насочени кон намалување на регионалните диспаритети и остварување на рамномерен и одржлив развој на Република Македонија. Во овој дел, кандидатката ги наведува и носителите на регионалната политика, определува што е регион и регионализам.

Како основна цел на изработката на докторската дисертација, кандидатката ја истакнува реалната потреба за интегриран пристап за подобрување на концептот за регионален развој во Република Македонија кој во моментот покажува одреден степен на солидна основа, но недоволна да одговори на барањата на Европската унија.

Во второто поглавје од овој дел насловено како „Политика на регионалниот развој“, кандидатката го прикажува еволутивниот развој на оваа проблематика. Па така, првите зачетоци се забележани уште во 1982 год., кога почнале да се основаат првите развојни агенции, кои имале за цел да го реобноват локалниот економски развој и да ги забрзаат инвестициите во регионите. Кандидатката забележува конвергентност во политиките за регионален развој помеѓу земјите кои претендираат за членство во Европската унија и членките на Унијата, а тоа се, пред сè, зголемувањето на економскиот раст и развој, намалувањето на невработеноста, зголемувањето на иновациите и намалувањето на диспаритетите помеѓу регионите.

Првата глава е структурирана во шест тематски единици. Првото поглавје насловено „Политиката за регионален развој во ЕУ (историски развој)“, кандидатката го елаборира низ повеќе историски периоди. Она што е евидентирано и се смета за зародиш на идејата за регионален развој е фазата во 20-тите години од минатиот век кога се имплементирале првите програми за стари индустриски региони и неразвиените региони. Регионалната политика на Европската унија своите почетоци ги наоѓа во далечната 1958 год., во договорот од Рим. Во 1970 год., со основањето на европскиот фонд за регионален развој се поставени темелите за нов пристап кон регионален развој. Квалитативно нов пристап кон регионалните разлики се појавува во 1985 год., кога започнуваат интегрираните медитерански програми. Во Единствениот европски акт во 1986 год. за прв пат регионалната политика се наоѓа под сопствен наслов „Економска и социјална кохезија“ и овој дел се занимава исклучиво со регионалните политики. Во посебно поглавје кандидатката дава компаративен приказ на

регионалната политика во Република Словенија со основање на владина канцеларија за локална самоуправа и регионална политика, која била надлежна институција за регионална политика на национално ниво. Понатаму во Словенија се етаблира и Министерството за економски развој и технологија.

Во второто поглавје насловено „Регионалниот развој - шанса или ризик?“, кандидатката става акцент на регионалната политика на Европската унија која претставува политика на инвестирање, создавање на нови работни места, конкурентност, економски раст и подобрување на квалитетот на живот, односно создавање на регионална култура. Регионалната политика се претставува како солидарна страна на политиката на Европската унија кон помалку развиените земји и региони концентрирајќи средства во области каде што постојат големи развојни разлики. Во однос на идните предизвици на регионалната политика, кандидатката истакнува дека кога би се направила компарација на програмските периоди 2007-2013 и 2014-2020, разликата во приоритети се гледа во акцентирање на иновациите и истражување и развој, МСП, ИКТ и економија со ниска емисија на јаглерод преку зголемување на буџетот за овие области. Па, оттука се разликува и начинот на финансирање на регионалната политика, како, на пример, во инвестирањето од 347 милијарди евра во регионите на Европа за периодот 2007-2013 и 351 милијарда евра за периодот 2014-2020. За финансирањето на регионалните политики, кандидатката повеќе се задржува во четвртото поглавје. Во петтото поглавје насловено „Регионите во контекст на регионалната политика на ЕУ“, кандидатката дава посебен осврт на НУТС-класификацијата користена во легислативата на европските заедници уште од 1988 год. Во 2003 год., усвоена е Регулатива за НУТС од страна на Европскиот парламент и Советот. Оваа номенклатура се смета за основен начин на мерење на (не)развиеноста на регионите. Во шестото поглавје насловено „Институции одговорни за регионален развој во ЕУ“, истакната е клучната улога на Европската комисија во утврдувањето на европските политики за регионален развој. Таа има три клучни надлежности: законодавна иницијатива, да биде заштитник на договорите и да ја застапува Унијата во надворешните односи. Други надлежни органи и тела се: Советот на министри, кој врши координација на политиките на државите членки, Европскиот парламент, кој ја врши законодавната функција на Унијата и Европскиот совет. А од советодавните тела кои се поврзани со регионалната политика, а кои не претставуваат институции на Унијата се Економско-социјалниот комитет и Комитетот на региони.

Втората глава е структурирана во девет тематски единици. Првото поглавје е насловено „Движењето од локален кон регионален развој на Република Македонија“. Појдовна констатација на кандидатката е дека во Република Македонија нема издефинирано јасна слика за тоа дали Република Македонија се стреми кон локален или кон регионален развој. И покрај тоа што се поставени легислативните и институционалните основи за политиката за рамномерен регионален развој, сепак не може да се каже дека оваа политика го достигнува

својот максимум. Во посебно поглавје, кандидатката го прикажува историскиот развој на позитивноправното уредување на прашањата од областа на регионалната политика. Меѓу позначајните акти, кандидатката ги наведува Законот за поттикнување на развојот на стопански недоволно развиените подрачја од 1994 година со кој се формира Агенција за стопански недоволно развиените подрачја, а во однос на актуелната состојба се наведува Законот за рамномерен регионален развој од 2007 година. Со овој Закон се трансформираше Бирото за стопански недоволно развиените подрачја во Биро за регионален развој.

Во третото поглавје од овој дел, кандидатката дава приказ на институциите надлежни за водење на регионалната политика во Република Македонија и ги наведува нивните основни надлежности. Пред сè, кандидатката се осврнува на Владата на Република Македонија, Советот за рамномерен регионален развој, Министерството за локална самоуправа и Советот за развој на плански регион. Посебен акцент кандидатката става на улогата на Бирото за регионален развој како орган во состав на Министерството за локална самоуправа, со својство на правно лице. Воедно, кандидатката го истакнува и значењето на осумте центри за развој на плански региони, кои се основаат од единиците на локалната самоуправа што влегуваат во состав на планскиот регион, за вршење на стручни работи од значење за развој на планскиот регион. Во рамките на центрите се формираат и регионални бизнис-центри за поддршка и советодавни услуги за мали и средни претпријатија во осумте плански региони.

Во посебно поглавје кандидатката врши анализа на состојбата и влијанието на финансиските средства врз регионалната политика во Република Македонија. Во шестото поглавје, кандидатката го објаснува значењето на кластерите, како еден инструмент преку кој индиректно се влијае на економскиот раст на регионот, за што е спроведена и анонимна онлајн-анкета, од која кандидатката констатира дека голем процент од испитаниците не се запознаени со кластерите што дејствуваат на територијата на нивниот регион. Со оглед на тоа, кандидатката смета дека како идни активности што би требало да ги преземе кластерот се поголемо вмрежување, медиумска кампања, промотивен материјал, промоција внатре во регионот и во странство, организирање на манифестации и сл. Во продолжение на трудот, кандидатката наведува и неколку примери од практиката кои се однесуваат на кластерите. Во посебни поглавја во рамките на оваа тематска единица кандидатката го наведува и значењето и улогата на јавно-приватните партнерства – кои се однесуваат на потесната соработка меѓу јавниот и приватниот сектор при вршење дејност и услуги од јавно значење, слободните економски зони кои служат како средство за привлекување на инвестиции во интерес на регионалниот развој, при што во рамките на поглавјата се приложени и примери од остварени јавно-приватни партнерства и технолошки индустриски развојни зони.

Во рамките на шестото поглавје, кандидатката ги објаснува и новините во законот кои се однесуваат на положбата на центрите за развој на планските региони, како и новата положба на Бирото за регионален развој. Во седмото поглавје, кандидатката врши анализа на Стратегијата за регионален развој 2009-2019. Имено, се констатира дека регионалниот развој како долгорочен и комплексен процес испреплетен со низа демографски, социјални, културни, правни и економски аспекти се соочува со потребата од планирање на развојот предвиден преку Стратегијата за регионален развој заедно со Националниот развоен план и Просторниот план на Република Македонија. Имено, во Стратегијата се утврдуваат целите, принципите и приоритетите на регионален развој во Република Македонија и се дефинираат мерките, инструментите и финансиските и други средства за нивна реализација.

Кандидатката ги истакнува следниве главни цели на Стратегијата: конкурентни плански региони што се одликуваат со динамичен и одржлив развој и поголема демографска, економска, социјална и просторна кохезија помеѓу и во рамките на регионите. За постигнување на првата цел се наведуваат следниве приоритети: поттикнување на економскиот раст во планските региони, развивање современа и модерна инфраструктура во планските региони, препознавање и искористување на иновативниот потенцијал и подигнување на техничко-технолошката основа на носечките дејности во планските региони, подигнување на нивото на човечкиот капитал во планските региони, препознавање и искористување на конкурентски предности на планските региони, оптимално користење и валоризација на природните ресурси и енергетските потенцијали во планските региони и заштитата на животна средина, а во однос на секој приоритет се наведени и мерките кои треба да се преземат за негово реализирање.

Во однос на исполнувањето на втората цел, а тоа е поголема демографска, економска, социјална и просторна кохезија помеѓу и во рамките на регионите, како приоритети се наведуваат: демографска ревитализација и порамномерна дистрибуција на населението меѓу и внатре во планските региони, градење функционално-просторни структури за подобро интегрирање на урбаните со руралните средини во планските региони, зголемување и рамномерна дисперзија на инвестициите и вработеноста помеѓу и во рамките на регионите, подигнување на нивото на човечкиот капитал, поддршка на подрачјата со специфични развојни потреби, развивање на прекугранична и меѓусебна соработка на планските региони и подигнување на капацитетите за планирање и реализација на развојот на планските региони. Во осмото поглавје се наведува номенклатурата на територијалните единици и основните принципи на кои се заснова класификацијата на НУТС. Во деветтото поглавје, изложени се посебностите на развојот на подрачјата со специфични развојни потреби и развојот на селата како дел од регионалната политика на Република Македонија.

Во третата глава, кандидатката ја претставува хипотетичката рамка и методологијата на истражувањето. Основната хипотеза на м-р Весна Гоцева е дека институциите задолжени за водењето на регионалната политика во Република Македонија не се подготвени на барањата на Европската унија. Ваквата хипотеза, со оглед на извршеното истражување, се поткрепува со фактот дека постојат видливи проблеми со домашното финансирање и искористување на фондовите на Европската унија од страна на регионалните и националните институции. Постои двосмисленост помеѓу правната форма и структурата на дел од институциите одговорни за регионалниот развој во Република Македонија, а се наведува дека миграцијата на работоспособното население, проблемите од еколошка природа и лошата инфраструктура се рефлексивна на регионалните диспаритети и небалансираниот регионален развој.

Во последната тематска единица насловена како „Заклучок и препорака“, кандидатката констатира дека концептот на регионалниот развој во Република Македонија не е доволно разработен. Оттука, неопходно е подетално елаборирање и изнаоѓање на најсоодветен модел на институционална поставеност и соработка на различни нивоа на власт. Потребата од напредок во областа на регионалната политика е континуирано нагласувана и во извештаите за напредок на Република Македонија од Европската комисија наведени во поглавјето 22. Имено, кандидатката смета дека не постои единствен успешен начин и пат за водење на регионалната политика, но со анализа на повеќето успешни модели на земјите членки на Европската унија, како и на оние кои се во фаза на преговори, би се придонело да се изнајде вистинскиот метод кој ќе ѝ користи на Република Македонија. Она што во моментот е најважно за да се постигнат поголеми резултати е стратемски пристап и целосно придржување и имплементирање на Стратегијата за регионален развој. При тоа, кандидатката аргументира дека е потребно поставување на јасни, фиксни, транспарентни и мерливи цели кои би биле исполнети во догледно време и со буџетот кој стои на располагање. Воедно, кандидатката смета дека и свеста за регионалната политика и придобивките од неа на локално ниво се на многу ниско ниво. Институционалната рамка исто така треба да претрпи одредени измени. Бирото за регионален развој треба да продолжи да се концентрира на подобрување на внатрешното функционирање со цел да продолжи со подобрувањето на сопствените капацитети како институција и да продолжи да работи на подобрување на својата ефикасност, односно на квалитетот на своите активности со цел да постигнува функционални резултати во спроведувањето на политиката за регионален развој. Оттука, кандидатката дава и свој предлог, дека Бирото треба да се стекне со статус на Агенција за регионален развој која повеќе нема да биде во состав на Министерството за локална самоуправа. Кандидатката укажува дека останува отворено прашањето за карактерот на дејноста на центарот за развој на плански регион.

На крајот од истражувањето, м-р Весна Гоцева дава и свои препораки, меѓу кои ја наведува потребата од подобрување на комуникацијата и координацијата помеѓу институциите надлежни во областа на рамномерниот регионален развој, како и да се подобри партиципативниот пристап на сите засегнати страни при носењето на стратешки документи и одлуки за регионалната политика. Исто така, според м-р Гоцева, потребно е јакнење на надлежностите на Бирото за регионален развој во поглед на самостојно одлучување за финансирањето на мерки и активности во областа на регионалниот развој. Кандидатката смета дека во иднина треба да се поддржуваат што повеќе иновативни проекти, да се афирмира развојот на кластерите во регионите, да се поттикнуваат сите форми на соработка, како што се ЈПП и бизнис-инкубаторите, и да се влијае на подобрувањето на дигиталната комуникација.

II. Оценка, заклучок и предлог

Докторската дисертација под наслов „Регионалниот развој - услов за влез во Европската унија“, изработена од кандидатката м-р Весна Гоцева, претставува самостоен научен труд во кој на академски прифатлив начин се елаборира значајна и исклучително комплексна материја. Трудот има јасна систематика и употребениот стил и јазик овозможуваат лесно да се следи мислата во текстот, односно ставовите на кандидатката за предметот на поставеното истражување.

Дисертацијата се истакнува со исклучителна вредност, бидејќи применува нормативно правен, теоретски и компаративен пристап во анализата на меѓународните акти, позитивното право во Република Македонија и спектар на планови, програми и меѓународни стандардизации од областа на регионалниот развој и регионалната политика. Дотолку повеќе, во дисертацијата се изложени и анализи на спроведени политики во државите членки на Европската унија и критички осврт на спроведувањето и имплементацијата на Стратегијата за регионален развој во Република Македонија.

Врз основа на изнесениот приказ и оценка, Комисијата констатира дека се работи за докторска дисертација што ги задоволува стандардите за изработка на научни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска регулатива и актите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Од тие причини, на Комисијата за оценка на докторската дисертација на кандидатката м-р Весна Гоцева ѝ причинува особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои овој извештај со позитивна оценка и да закаже јавна одбрана на докторската дисертација.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Борче Давитковски (ментор), с.р.

Проф. д-р Сашо Георгиевски, с.р.

Проф. д-р Ванчо Узунов, с.р.

Проф. д-р Ана Павловска-Данева, с.р.

Проф. д-р Зоран Лончар, с.р.

П Р Е Г Л Е Д

на одобрени теми за изработка на докторски дисертации на Правниот факултет
„Јустинијан Први„ во Скопје

Наставно-научен совет – 19.02.2016 година

Кандидат	Тема	Комисија	Одлука број	Датум
М-р Селим Адеми	<p>Улогата на локалната самоуправа во Република Словенија, Република Хрватска и Република Македонија во процесот на демократската транзиција и консолидација</p> <p>The Role of the Local Self-Government in the Republic of Slovenia, Republic of Croatia and Republic of Macedonia in the Process of Democratic Transition and Consolidation.</p>	<p>Д-р Саво Климовски</p> <p>Д-р Гордана Силјановска Давкова</p> <p>Д-р Марика Ристовска (ментор)</p>	02-160/69	19-02-2016

ПРЕГЛЕД

на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први,“ во Скопје

19.2.2016

Кандидат	Тема	Ментор	Одлука број	Датум
Катерина Климоска	„Модели на примена на правото на интелектуалната сопственост во развојно ориентиран универзитет во ЕУ и Република Македонија (Models of application of intellectual property law in development-oriented university in the EU and Republic of Macedonia)“	проф.д-р Наумовски Гоце	02-160/57	19-02- 2016
Марија Димитриевиќ	„Тестот во три чекори во меѓународните извори од областа на авторското право (The three-step test in international sources of copyright)“	доц.д-р Гавриловиќ Ненад	02-160/59	19-02- 2016
Нусрет Синани	„Мерење на јавното мнение (студија на случај: јавното мнение и полициското работење) (Measuring of Public Opinion (case study: Public Opinion and the Police Work))“	проф. д-р Бачовска Недиќ Јасна	02-160/58	19-02- 2016
Кристина Велјановска	„Маркетинг комуникации и анализа на економската пропаганда во македонското радио и печат (Marketing Communication and Analysis of the Economic Promotion in the Macedonian Radio and Print)“	доц. д-р Петревска Биљана	02-160/61	19-02- 2016

Ивана Чичовска	„Социо-културни аспекти на дигиталната ера (Social-Cultural Aspects of проф. д-р Јасна Бачовска Недиќ the Digital Age)“	проф. д-р Јасна Бачовска Недиќ	02-160/62	19-02-2016
Софија Струмениковска	„Корпоративната општествена одговорност и одржување на потрушувачката (Corporate Social Responsibility and Consumption Maintenance)“	проф. д-р Јасна Бачовска Недиќ	02-160/63	19-02-2016
Давид Србиновски	„Ефективна и ефикасна заштита на правата од интелектуална сопственост во дигиталното опкружување во Европската унија и во Република Македонија (Effective and efficient protection of intellectual property in the digital environment in the EU and the Republic of Macedonia)“	проф.д-р Гоце Наумовски	02-160/66	19-02-2016
Кристина Цветковска	„Системот на заштита на географските називи во правото на Европската унија (The system of protection of geographical names in European Union law)“	проф.д-р Гоце Наумовски	02-160/65	19-02-2016
Бојан Здравевски	„Случајот на Google и европското конкурентско и антимонополско право (The case of Google and European Competition and antitrust law)“	проф.д-р Гоце Наумовски	02-160/64	19-02-2016

ПРЕГЛЕД

**на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први,“ во Скопје Н.Н.С од**

19-02-2016

Кандидат	Тема	Ментор	Датум	Одлука број
Марија Филева	Маркетинг на пазар на недвижности во Република Македонија (Marketing of Real Estate Market in the Republic of Macedonia)	доц. д-р Биљана Петревска	19.02.2016	02-160 /108
Андриана Матлиоска	Меѓународни правила на стечајната постапка (International Rules of Insolvency Proceedings)	доц. д-р Дарко Спасевски	19.02.2016	02-160 /107
Берниса Рахиќ	Појава и развој на институтот стечаен управник (Emergence and Development of Insolvency Administrator)	проф.д-р Димитар Гелев	19.02.2016	02-160 /109
Аника Метикош	Заштита на маркетинг податоците во трговијата (Protection of Marketing Data in Trade)	доц. д-р Биљана Петревска	19.02.2016	02-160 /110
Бисера Ралева	Организациони форми на малите и средните претпријатија (Organizational Types of Small and Medium Enterprises)	доц. д-р Биљана Петревска	19.02.2016	02-160 /111
Јасна Лазарова	Тргување со електричната енергија (Electricity trade)	проф.д-р Димитар Гелев	19.02.2016	02-160 /112
Стефани Мишевска	Заштита на клиентите во маркетинг комуникации	доц. д-р Биљана Петревска	19.02.2016	02-160 /113

	(Client Protection in Marketing Communications)			
Моника Тодоровска	Поим и видови осигурување (Notion and Types of Insurances)	доц. д-р Биљана Петревска	19.02.2016	02-160 /114
Зорица Секуловска	Лизингот како начин на финансирање на купувањето моторни возила (Lease as a Instrument of Car Buying)	проф.д-р Димитар Гелев	19.02.2016	02-160 /115
Сања Лазова	Улогата на платниот налог во стечајната постапка (Payment Orders and Insolvency Proceedings)	доц. д-р Дарко Спасевски	19.02.2016	02-160 /116
Милена Спасовска	Позицијата компаниски секретар во англиските претпријатија (Position of Company's Secretary in English Enterprises)	доц. д-р Биљана Петревска	19.02.2016	02-160 /117
Димитар Абрашев	Нормативни аспекти на дигиталната форензика" (Legal Aspects of Digital Forensic)	доц.д-р. Драги Рашковски	19.02.2016	02-160 /118
Николчо Стоилков	Системи за електронско издавање на фактури (Systems for Electronic Issuance of Invoice)	доц.д-р. Драги Рашковски	19.02.2016	02-160 /119
Павлина Димитриева	Рекламирањето преку социјалните медиуми (Advertising through Social Media)	доц.д-р. Драги Рашковски	19.02.2016	02-160 /120
Љубинка Митковска	Компјутерски криминалитет спрема деца (Cyber Crime Towards Children)	проф.д-р Методија Каневчев	19.02.2016	02-160 /121
Елена Богданска	Придонесот на жртвите во сообраќајните деликти (Victims' Impact to the Crimes Against Public Transportation)	проф.д-р Методија Каневчев	19.02.2016	02-160 /122
Бобан Величковиќ	Институтот „заштита на сведоци“ во функција на сузбивање на организираниот	проф.д-р Никола Тупанчески	19.02.2016	02-160 /90

	криминал (Witness Protection as a Tool for Fight Against Organized Crime)			
Адријана Ваневска	Корупција во здравството (Corruption in the Health Institutions)	проф.д-р Никола Тупанчески	19.02.2016	02-160 /91
Лирум Емини	Право на бранител во кривичната постапка (Right to Defense in The Criminal Trials)	проф.д-р Гордан Калаџиџев	19.02.2016	02-160 /92
Нена Станојковиќ	Положбата на осудените лица во казнено-поправните установи во Република Македонија со посебен осврт на Затвор Куманово (Inmates' Position within the Correction Facilities in Republic of Macedonia, with Specific Attention to the Kumanovo Prison)	проф.д-р Александра Груевска Дракулевски	19.02.2016	02-160 /93
Ивана Маневска	Проституцијата како социопатолошка појава со осврт на предностите и недостатоците од нејзината легализација во Република Македонија (Prostitution as Socio-pathological Phenomenon, With Specific Attention to the Pros and Cons to its Legalization)	проф.д-р Александра Груевска Дракулевски	19.02.2016	02-160 /94
Катерина Божиновска	Криминолошки аспекти на тероризмот (Criminological Aspects of the Terrorism)	проф.д-р Александра Груевска Дракулевски	19.02.2016	02-160 /95
Марија Филиповска	Влијанието на мас медиумите врз малолетничката делинквенција (Mass Media's Impact to the Juvenile Crime)	проф.д-р Александра Груевска Дракулевски	19.02.2016	02-160 /96
Рахела Цоневска	Самоубиствен тероризам (Suicidal Terrorism)	проф.д-р Александра Груевска Дракулевски	19.02.2016	02-160 /97

Ненад Алексиќ	Улогата на медицинските мерки во сузбивањето на сексуалниот криминалитет (The Role of the Medical Measures in the Fight Against the Sex Crimes)	проф.д-р Александра Деаноска Трендафилова	19.02.2016	02-160 /98
Марија Спасовска	Казнени дела поврзани со прекинувањето на бременоста (Crimes related to the Termination of Pregnancy)	проф.д-р Александра Деаноска Трендафилова	19.02.2016	02-160 /99
Галена Благоевска	Примена на постапката за спогодување на територијата на Основен суд Прилеп (Sentence Bargaining within the Jurisdiction of the Basic Court Prilep)	доц. д-р Бобан Мисоски	19.02.2016	02-160 /100
Бојан Стојаноски	Правната положба на спортските федерации согласно Законот за спорт и Законот за здруженија и фондации во Република Македонија (недоследности и дилеми) (Legal Status of Sports Federation According to the Law on Sports and Law on Associations and Foundations in the Republic of Macedonia (Inconsistencies and Dilemmas)	проф. д-р Борче Давитковски	19.02.2016	02-160 /101
Рената Василевска	Примената на Законот за општа управна постапка во процесот на одлучување за прашања од областа на културата во Република Македонија (Application of the Law on General Administrative Procedure in Decision Making in Cultural Affairs in the Republic of Macedonia)	проф. д-р Борче Давитковски	19.02.2016	02-160 /102
Наташа Јанковска	Управно правните овластувања на Државната изборна комисија согласно со	проф. д-р Ана Павловска Данева	19.02.2016	02-160 /103

	најновата законска регулатива во Република Македонија (Administrative Legal Competencies of the State Election Committee According to New Regulations in the Republic of Macedonia)			
Ѓорѓе Матевски	Правни дилеми за странечката и процесната способност на единиците на локалната самоуправа во постапката пред Вишиот управен суд во Република Македонија (Legal Dilemmas In Party and Process Capability of Units of Local Self Government in procedure before the Higher Administrative Court in the Republic of Macedonia)	проф. д-р Ана Павловска Данева	19.02.2016	02-160 /104
Катерина Караколева	Административни прекршоци од областа на безбедноста и здравје при работа и овластувањата на прекршочните комисии при Министерството за труд и социјална политика (Administrative Misdemeanor in Safety and Health in Work, and Competencies of Misdemeanor Committees in the Ministry of Labor and Social Policy)	проф. д-р Ана Павловска Данева	19.02.2016	02-160 /105
Бесим Хакику	Постапката за азил во СР Германија и современата бегалска криза (The Asylum Application Procedure in the Federal Republic of Germany and the Current Refugee Crisis)	проф. д-р Љубомир Фрчкоски	19.02.2016	02-160 / 106

ПРЕГЛЕД

на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први“ во Скопје Н.Н.С од

19-02-2016

Кандидат	Тема	Ментор	Датум	Одлука број
Зорица Прентоска	Корпоративно устројство на банките како специјализирани акционерски друштва: Lex Specialis vs. Lex Generalis (Corporate Structure of the Banks as Specialized Joint Stock Companies)	проф. д-р Александар Стојков	19.02.2016 година	02-160/37
Дајана Камчева	Компаративна анализа на централно-банкарската регулатива во Југоисточна Европа (Comparative Analysis of Central Banking Legislation in South Eastern Europe)	проф. д-р Александар Стојков	19.02.2016 година	02-160/36
Фани Јаневска	Улогата на локалните даноци во развојот на локалната самоуправа“ (The Role of the Local Taxes on the Development of the Local self Governance)	проф. д-р Александра Максимовска	19.02.2016 година	02-160/24
Милена Меновиќ	Исламско банкарство и споредбена анализа со конвенционалното банкарство“ (Islamic Banking and Comparative Analysis with Conventional Banking)	проф. д-р Димитар Гелев	19.02.2016 година	02-160/23
Славе Василев	Правни и економски аспекти на управувањето со јавниот долг“ (Legal and Economic Aspects of the Public Debt Management)	проф. д-р Александар Стојков	19.02.2016 година	02-160/22

Магдалена Тодорова	Утврдување и оспорување на татковство и мајчинство во Република Македонија (Proving and Disputing Paternity and Maternity in Republic of Macedonia and Comparative Law)	проф. д-р Дејан Мицковиќ	19.02.2016 година	02-160/21
Марија Христова	Предизвиците на присилната лиценца во македонското и компаративното право (The Challenges of Compulsory License in Macedonian and Comparative Law)	проф. д-р Јадранка Дабовиќ - Анастасовска	19.02.2016 година	02-160/20
Виолета Радојева	Актуелните реформи во вршењето на родителското право по разводот на брак (Actual Reforms in Exercise of the Parental Rights after Divorce)	доц. д-р Ангел Ристов	19.02.2016 година	02-160/19
Рушка Бабиќ	Актуелни прашања по однос на сурогат мајчинство во македонското право“ (Actualities in Surrogacy in the Macedonian Law)	доц. д-р Ангел Ристов	19.02.2016 година	02-160/18
Борче Мирчески	Влијанието на семејното насилство во семејните односи“ (The influence of the Domestic Violence in the Family Law Relations)	доц. д-р Ангел Ристов	19.02.2016 година	02-160/17
Александар Ристески	Верски брак со граѓанско-правен ефект – предлози de lege ferenda“ (Religious Marriage with Civil Law Effect - de lege ferenda)	доц. д-р Ангел Ристов	19.02.2016 година	02-160/16
Дејан Давитковски	Основите за наследување во наследното право на Република Македонија“ („Inheritance Titles in Succession Law of Republic of Macedonia“)	доц. д-р Ангел Ристов	19.02.2016 година	02-160/15

Димитар Цеков	Фидуцијарен пренос на правото на сопственост како средство за обезбедување на побарувањата на доверителите во правниот систем на Република Македонија и во компаративното право (The Fiduciary Transfer of Ownership as Security of Claims of Creditors in the Legal System of Republic of Macedonia and Comparative Law)	проф. д-р Тина Пржеска	19.02.2016 година	02-160/14
Мирјана Атанасова	Право на сопственост на градежно земјиште во Република Македонија и во компаративното право (Legal Regime of Construction Grounds in Republic of Macedonia and Comparative Law)	проф. д-р Тина Пржеска	19.02.2016 година	02-160/13
Јулијана Божиновска	Правен режим на земањето и пресадувањето на делови од човеково тело (Legal Regime of Transplantation of Human Body Parts)	проф. д-р Тина Пржеска	19.02.2016 година	02-160/12
Ана Петрова	Правата и обврските на вонбрачните партнери во македонското и споредбеното право (Rights and Responsibilities of Extramarital Partners in the Republic of Macedonia and Comparatively)	проф. д-р Дејан Мицковиќ	19.02.2016 година	02-160/11
Нада Симакоска	Правен режим на органите на човековото тело (Legal Regime of Human Body Parts)	проф. д-р Родна Живковска	19.02.2016 година	02-160/10
Бојана Давитковска	Заедничката сопственост според правото на балканските земји (Condominium According to the Law of the Balkan States)	проф. д-р Родна Живковска	19.02.2016 година	02-160/9

РЕФЕРАТ**ЗА ИЗБОР НА НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР НА ИНСТИТУТОТ
ЗА ХЕМИЈА ПРИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО
СКОПЈЕ**

Со Одлука бр. 02-1697/3 од 4.12.2015 година, донесена на седницата на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет (натаму во текстот: ПМФ), определени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во звањето насловен вонреден професор на Институтот за хемија (натаму во текстот ИХ). Конкурсот за овој избор беше објавен во весникот „Дневник“ на 28.10.2015 година и во предвидениот рок се пријави само кандидатот Рубин Гулабоски, доктор по хемиски науки, редовен професор при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и насловен вонреден професор на ИХ при ПМФ. Врз основа на приложената документација и личното познавање на кандидатот, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Д-р Рубин Гулабоски е роден во Прилеп во 1972 година, каде што завршил основно и средно образование. Во учебната 1992/93 година се запишал на студии по хемија на ПМФ во Скопје, кадешто дипломирал со просечен успех 8,91. Во учебната 1997/98 година, д-р Гулабоски се запишал на постдипломските студии на истиот Факултет (постдипломските студии ги завршил со просечна оценка од 10,00), а магистрирал во јуни 2001 година, со одбрана на тезата *Теоретиска и експериментална студија на редокс процеси комбинирани со айсорпциски феномени во услови на квадрантно-бранова волнаметрија*. Во периодот од октомври 1999 до јули 2000 година бил на отслужување на воениот рок. Во април 2001 година добил стипендија за докторски студии во Република Германија од реномираната фондација за академска размена (германски назив:

Deutsche Akademische Austauschdienst). Во јуни 2004 година ја одбранил докторската дисертација со наслов: *Определување на стандардниите Гибсови енергии на пренос на јони низ течно-течна меѓуфазна површина со трифазни електрооди* со особен успех (оценка *Magna Cum Laude*), под менторство на проф. Фриц Шолц, на Универзитетот во Грајфсвалд, Германија. Од 2004 до 2008 година работел како истражувач на Одделот за хемија при Факултетот за природно-математички науки на Универзитетот во Порто, финасиран од Фондацијата за наука и технологија на Португалија. За време на престојот во Португалија добил награда на меѓународниот научен собир *EMLG/JMLG, Annual Meeting "Liquid Systems under Extreme Conditions"*, што се одржал во Барселона, во септември 2006 година, при што бил прогласен за еден од десетте најдобри млади научници. Во 2008 година ја добил престижната стипендија за истражувачка работа во Германија од Фондацијата „Александер фон Хумболт“. Од март 2008 до септември 2009 година работел како истражувач во групата на проф. Маркус Хот на Институтот за биофизика при Медицинскиот факултет во Хомбург, на Универзитетот во Саарланд, Република Германија. Во 2009 година, заради неговите особени постигања, Фондацијата „Александер фон Хумболт,“ го наградил со специјален вид стипендија (англиски назив: *Return fellowship*), како и со донација на книги и инструментација, како поддршка за започнување со самостојна научна работа при враќањето во Македонија. Како резултат на неговата особено богата научноистражувачка активност и перманентна соработка со ИХ, д-р Рубин Гулабоски е избран во звањето *насловен доцент* (надворешен член) на ИХ при ПМФ во 2006 година, а во 2011 е унапреден во звањето *насловен вонреден професор*. Од 2009 година е вработен како професор по група предмети од областа на хемијата и биохемијата на Земјоделскиот факултет и на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Од август 2013 година е декан на Факултетот за медицински науки при универзитетот во Штип, а во јуни 2014 година е избран во звањето редовен професор. Во ноември 2009 година, градот Прилеп го одликувал со *Третнооемвриска награда* како признание за неговите особени научни и академски достигнувања.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Наставно-образовната и научноистражувачката дејност на д-р Рубин Гулабоски до 2010 година е подробно опишана во рецензиите за неговиот избор во звањето насловен доцент и насловен вонреден професор на ИХ при ПМФ. Треба да се спомне дека во извештајниот период д-р Гулабоски изведува настава по група предмети од областа на хемијата и биохемијата за студиите по општа медицина, фармација и за студентите од Земјоделскиот факултет при Универзитетот во Штип. Покрај тоа, тој е активно вклучен и во изведувањето на наставата на вториот и третиот циклус студии на Универзитетот во Штип, како и на ИХ при ПМФ. Во овој период, д-р Гулабоски се јавува како автор на еден универзитетски учебник (Агрохемија и исхрана на растенијата), како и на поголем број скрипти наменети за студентите од Медицинскиот и Земјоделскиот факултет при Универзитетот во Штип. Во постапката за евалуација на наставниот процес на академскиот кадар од страна на студентите на Универзитетот во Штип, д-р Гулабоски добил позитивна оценка, согласно документот со кој располага Рецензентската комисија.

Досега, д-р Рубин Гулабоски е автор на повеќе од 70 оригинални научни публикации, од кои најголемиот дел се објавени во престижни меѓународни научни списанија со фактор на влијание. По изборот за насловен вонреден професор во 2011 година, д-р Рубин Гулабоски објавил 16 труда во 12 различни списанија од областа на електрохемијата, физичката хемија, биоаналитичката хемија, физиката и физиологијата. Сите списанија се со меѓународен карактер и најголем дел од нив имаат особено висок фактор на влијание (*impact factor*, IF), како на пример: *Journal of the American Chemical Society* (1 публикација, IF 12,113), *Analytical Chemistry* (1 публикација, IF 5,636), *Scientific Reports* (1 публикација, IF 5,578), *Electrochemistry Communications* (1 публикација, IF 4,847), *Electrochimica Acta* (2 публикации, IF 4,504), *Food Chemistry* (1 публикација, IF 3,391), *Cell Calcium* (1 публикација; IF 3,513), *Biophysical Chemistry* (1 публикација; IF 1,986), *Journal of Solid State Electrochemistry* (3 публикации; IF 2,446), *Food Analytical Methods* (1 публикација, IF 1,956) и *Electroanalysis* (1 публикација, IF 2,138). Публикациите на д-р Рубин Гулабоски вкупно се цитирани повеќе од 1 500 пати според базата на податоци SCOPUS SCI и повеќе од 1 850 пати според Google Scholar, со што д-р Гулабоски е на самиот врв од листата на најцитирани македонски научници.

Покрај авторството на една монографија (Fritz Scholz, Uwe Schroeder, Rubin Gulaboski, A. Domenic-Carbo „*Electrochemistry of Immobilized Particles and Droplets, 2nd Edition*“, Springer Verlag, New York, 2015), во извештајниот период д-р Гулабоски е автор на голем број прилози во второто издание на првиот интернационален речник од областа на електрохемијата, *Electrochemical Dictionary* (A.J. Bard, G. Inzelt, and F. Scholz, Eds.) објавен од издавачот Springer Verlag, во 2012 година. Покрај тоа, во овој период д-р Рубин Гулабоски презентирал повеќе од 20 труда во облик на усни и постерски презентации на научни собири во земјата и во странство.

Како истражувач со веќе изградено меѓународно реноме, д-р Рубин Гулабоски бил рецензент на голем број (повеќе од 300) труда поднесени за објавување во следниве интернационални списанија: *Angewandte Chemie; Journal of Physical Chemistry B; Langmuir; Physical Chemistry Chemical Physics; Chemical Communications; Lab on a Chip; Biophysical Chemistry; Journal of Solid State Electrochemistry; Analytica Chimica Acta; Organic & Biomolecular Chemistry; Bioelectrochemistry, Croatica Chemica Acta; The Open Electrochemistry Journal; Current Analytical Chemistry; Energy & Environmental Science; Analytical Biochemistry; Portugaliae Electrochimica Acta; Collection of Czechoslovak Chemical Communications, Food Chemistry, Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering, Electroanalysis, и Electrochimica Acta*. Покрај тоа, д-р Гулабоски е член во уредувачките одбори на две интернационални научни списанија: *The Open Electrochemistry Journal* и *Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering*.

Во извештајниот период, научната работа на д-р Рубин Гулабоски била насочена во неколку правци: **(а)** развој на теоријата на волтаметриските техники и моделирање на електродни механизми; **(б)** развој на биохемиски сензори базирани на процесите на пренос на јони низ границата помеѓу две немешливи течности; **(в)** развој на аналитички методи за определување јони на тешки метали и проценка на антиоксидативните особини на хранливи продукти; **(г)** развој на електроаналитички методи за следење редокс процеси на модифицирани електроди; **(д)** изучување на хемиските својства на соединенија од групата на коензимите Q.

(а) Студиите од областа на теоријата на волтаметриските техники (трудови под реден бр. 1, 4, 12 и 16 од списокот даден во табелата во анекс 2 со наслов Научноистражувачка дејност, колона со реден бр. 4) се однесуваат на квадратно-брановата волтаметрија (англискиот назив е *square-wave voltammetry*, SWV) и цикличната скалеста волтаметрија на повеќестепени електродни механизми на адсорбирани редокс активни протеини на електродната површина (12, 16), како и нови аспекти на т.н. електрокаталитички регенеративен електроден механизам (1). Во трудот со реден број 1, предложена е теориска метода за определување на кинетиката на електродната реакција мерејќи го потенцијалното поместување на волтаметриските сигнали кај електрокаталитички регенеративен механизам, како функција од концентрацијата на супстратот во каталитичката реакција. Овој приод е нов и доста невообичаен во теоријата на овие процеси кои се предмет на перманентна теориска анализа во последните неколку децении. Во трудот со реден број 12, изучувани се три различни двостепени електродни механизми на редокс активни протеини во услови на скалеста циклична волтаметрија, додека во трудот (16) изучувани се својствата на електрокаталитичкиот регенеративен механизам кај двостепена електродна реакција во услови на SWV. Притоа, врз база на теориските резултати, предложени се методи за определување на кинетичките и термодинамичките параметри на електродните реакции, а дадени се и дијагностички критериуми за квалитативна карактеризација на испитуваните механизми. Во трудот со реден број 4 е предложен нов метод за определување на кинетиката на електродните реакции со анализа на хроноамперометриските својствата на еден квадратно-бранов волтамограм. Трудовите 6, 7 и 10 се прегледни трудови и се однесуваат на примената на квадратно-брановата волтаметрија за изучување на редокс активните протеини (10) и голем број други редокс активни соединенија (6 и 7).

(б) Трудовите со реден број 5, 8 и 11 се однесуваат на изучувањето на јонски реакции низ течни мембрани. Во трудот со реден број 5, студиран е преносот на јони низ границата вода–нитробензен, што е модифицирана со ензимот глукоза оксидаза. Притоа, студирано е влијанието на голем број фактори врз оваа комплексна реакција. Во трудот со реден број 8 изучуван е каталитичкиот ефект на златни наночестички што се адсорбирани со помош на

тиоли на границата помеѓу две немешливи течности, додека во трудот со реден број 11, изучуван е каталитичкиот ефект на златните наночестички врз преносот на електрони преку границата вода-нитробензен.

(в) Трудовите со реден број 3 и 9 се однесуваат на развој на методи за испитување на некои параметри во хранливи производи. Така, во трудот со реден број 3, предложен е спектроскопски метод за мултиваријантна анализа на голем број елементи во вино, додека во трудот со реден број 9, опишан е едноставен волтаметриски метод за определување на антиоксидативниот капацитет на ладно цедени масла за јадење.

(г) Во трудот со реден број 13 опишани се теориски волтаметриски методи за студирање на механизмот на анодните стрипинг реакции на работни електроди модифицирани со бизмут. Притоа, теориските резултати се потврдени со експерименти изведени со олово, кадмиум и цинк.

(д) Трудовите под реден број 2 и 14 се однесуваат на студии на соединенија од фамилијата на коензимите Q во алкална средина. Притоа, покажано е дека во силно алкална средина овие извонредно важни физиолошко-активни соединенија, што се среќаваат во биохемијата на најголем број живи организми, се подложни на хемиски промени, при што како продукти се добиваат соодветни хидрокси деривати. Новите деривати имаат извонредна антиоксидациска способност, а во исто време можат да градат и слаби комплекси со голем број физиолошки важни катјони. Антиоксидациската способност на хидрокси дериватите е тестирана врз хумани клетки и таа е споредлива со онаа на витаминот C. Резултатите од овие студии се објавени во извонредно значајни списанија од областа на хемијата: *Journal of the American Chemical Society* и *Scientific Reports* (издание на *Nature*). На крајот, трудот со реден број 15 е прегледен труд што ги разгледува механизмите на редокс регулација на калциумовите јонски канали во живите системи.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Новите научни резултати на д-р Рубин Гулабоски за кои говоревме во овој Извештај, убедливо го потврдуваат заклучокот за кој се говореше во рецензијата за неговиот претходен избор: се работи, имено, за истражувач со исклучително висок интелектуален капацитет и извонредна работоспособност. За квалитетот на постигнатите научни резултати јасно зборуваат големиот број публикации објавени во врвни научни списанија, неколкуте монографски публикации, како и признанијата што ги добил во земјата и во странство. Д-р Рубин Гулабоски е истражувач со изграден меѓународен углед. Тој е еден од најдобрите македонски истражувачи на полето на хемијата. Според базата на податоци SCOPUS, неговите научни публикации се цитирани повеќе од 1 500 пати, со што д-р Гулабоски се вбројува во десетмината најцитирани македонски научни автори. За квалитетот и ремето на д-р Рубин Гулабоски говори и фактот што неговата научна работа досега е поддржана од неколку меѓународни научни фондации од Германија и Португалија, вбројувајќи ја и фондацијата „Alexander von Humboldt“, која е една од најпрестижните фондации за поддршка на научната елита од целиот свет.

Оттука, рецензентите со особено задоволство му предлагаат на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје да го реизбере д-р Рубин Гулабоски во звањето насловен вонреден професор (надворешен член) по група предмети од областа на електрохемијата.

Членови на Рецензентската комисија

Д-р Благоја Јорданоски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Владимир Петрушевски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Валентин Мирчески, редовен професор на Природно-математичкиот факултет, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Рубин Ристо Гулабоски

Институција: Институт за хемија, Природно-математички факултет - Скопје

Научна област: електрохемија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	<p>Одржување на настава од прв циклус студии</p> <p><i>Предмети:</i> хемија-Земјоделски факултет; хемија-општа медицина; општа и неорганска хемија-фармација; еко токсикологија за биолози; биохемија-Земјоделски факултет; физичка хемија-фармација, биохемија 1-општа медицина, органска хемија-фармација</p>	28,2
2	<p>Одржување на настава од втор циклус студии</p> <p><i>Предмети:</i> биохемија; инструментални методи; хемиска контрола на квалитетот на анималните производи;</p>	16,2

	одбрани поглавја од биохемија; методи во биохемиско-физиолошки истражувања; хидрохемија	
3	Консултации со студенти	3,3
4	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура	1,8
5	Позитивно рецензирана збирка задачи или практикум (скрипта и практикум по хемија за студентите од Земјоделски факултет, достапни на www.rubingulaboski.synthasite.com)	6
6	Интерна скрипта од предавања <i>Скрипти:</i> Хемија за Земјоделски факултет; Хемија за Општа медицина; Општа и неорганска хемија за фармација; Физичка хемија за фармација; Инструментални фармацевтски анализи (сите скрипти се достапни во слободна форма на веб - страницата www.rubingulaboski.synthasite.com)	20
7	Интерна скрипта од вежби <i>Практикуми:</i> Хемија за студентите од општа медицина; Општа и неорганска хемија за фармација (сите практикуми се достапни во слободна форма на веб - страницата www.rubingulaboski.synthasite.com)	6
8	Рецензент на универзитетски учебник	1
	Вкупно	86,5 поени

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Национален координатор на меѓународен научен проект (ДААД - проект: Германија-Романија-Македонија-Србија-Косово)	6
2.	Учесник во меѓународен научен проект: 1. Protein-film voltammetry-Breathing electrodes vs. Reactive oxygen species, founded by Alexander von Humboldt Foundation, Germany. 2. Ca ²⁺ -transferring features of CoQ family members, HOMFOR, Germany.	10
3.	Дел од монографија објавен во странство: 1. Rubin Gulaboski in "Electrochemical Dictionary", 2nd Edition, A J. Bard, G. Inzelt, F. Scholz (editors) Springer, 2012.)	7,2
4.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со impact factor со меѓународен уредувачки одбор: (сите трудови во оригинална форма се достапни на Репозиториумот на УГД на линкот http://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Gulaboski=3ARubin=3A=3A.html) 1. Rubin Gulaboski , Valentin Mirceski, New aspects of the electrochemical-catalytic (EC') mechanism in square-wave voltammetry, <i>Electrochimica Acta</i> , 167 (2015) 219–225. 2. Rubin Gulaboski , Ivan Bogeski, Valentin Mirčeski, Stephanie Saul, Bastian Pasioka, Haleh H. Haeri, Marina Stefova, Jasmina Petreska Stanoeva, Saša Mitrev, Markus Hoth, Reinhard Kappl, "Hydroxylated derivatives of dimethoxy-1,4-	<u>96 поени</u> (од трудови во списанија со импакт фактор) + <u>58,64 поени</u> (од импакт фактор) = <u>154,64 поени</u>

	<p>benzoquinone as redox switchable earth-alkaline metal ligands and radical scavengers" <i>Nature Scientific Reports</i>, 3 (2013) 1–8,</p> <p>3. Violeta Ivanova-Petropulos, Biljana Balabanova, Sasa Mitrev, Dusko Nedelkovski, Violeta Dimovska, Rubin Gulaboski, Optimization and validation of a microwave digestion method for multi-element characterization of Vranec wines, <i>Food Analytical Methods</i>, 9 (2016) 48-60.</p> <p>4. V. Mirceski, D. Guzijewski, R. Gulaboski, Electrode kinetics from a single square-wave voltammograms, <i>Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering</i>, 34 (2015) 36-42.</p> <p>5. V Mirceski, B Mitrova, V Ivanovski, N Mitreska, A Aleksovska, R. Gulaboski, Studying the ion transfer across liquid interface of thin organic-film-modified electrodes in the presence of glucose oxidase, <i>Journal of Solid State Electrochemistry</i>, 19 (2015) 2331-2342.</p> <p>6. Valentin Mirceski, Rubin Gulaboski, Milivoj Lovric, Ivan Bogeski, Reinhard Kappel and Markus Hoth, Square-Wave Voltammetry: A Review on the Recent Progress, <i>Electroanalysis</i> 25 (2013) 2411–2422.</p> <p>7. Mirceski Valentin, Gulaboski Rubin, <i>Recent achievements in square-wave voltammetry (a review)</i>. <i>Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering</i>, 33 (2014) 1–12.</p> <p>8. Valentin Mirceski, Angela Aleksovska, Biljana Pejova, Vladimir Ivanovski, Biljana Mitrova, Nikolina Mitreska, Rubin Gulaboski "Thiol anchoring and catalysis of Gold nanoparticles at the liquid-liquid interface of thin-organic film modified electrodes", <i>Electrochemistry Communications</i> 39 (2014) 5-8.</p> <p>9. Rubin Gulaboski, Valentin Mirceski, Sasa Mitrev, Development of a rapid and simple voltammetric method to determine the total antioxidative capacity of edible oils, <i>Food Chemistry</i> 138 (2013) 116–121</p> <p>10. Rubin Gulaboski, Valentin Mirceski, Ivan Bogeski, Markus Hoth, „Protein film voltammetry: electrochemical enzymatic spectroscopy. A review on recent progress, <i>Journal of Solid State Electrochemistry</i> 16 (2012) 2315-2328.</p>	
--	---	--

	<p>11. B. Sefer, R. Gulaboski, V. Mirceski, Electrochemical deposition of gold at liquid–liquid interfaces studied by thin organic film-modified electrodes, <i>Journal of Solid State Electrochemistry</i> 16 (2012) 2373–2381.</p> <p>12. R. Gulaboski, P. Kokoskarova, S. Mitrev, "Theoretical aspects of several successive two-step redox mechanisms in protein-film cyclic staircase voltammetry" <i>Electrochimica Acta</i> 69 (2012) 86–96.</p> <p>13. V. Mirceski, S. Hocevar, B. Ogorevc, R. Gulaboski, I. Drangov, "Diagnostics of Anodic Stripping Mechanisms under Square-Wave Voltammetry Conditions Using Bismuth Film Substrates" <i>Analytical Chemistry</i> 84 (2012) 4429–4436</p> <p>14. Ivan Bogeski, Rubin Gulaboski, Reinhard Kappl, Valentin Mirceski, Marina Stefova, Jasmina Petreska, Markus Hoth, „Calcium Binding and Transport by Coenzyme Q, <i>Journal of the American Chemical Society</i> 133 (2011) 9293–9303</p> <p>15. Ivan Bogeski, Reinhard Kappl, Carsten Kumerow, Rubin Gulaboski, Markus Hoth, Barbara A. Niemeyer "Redox regulation of calcium ion channels: Chemical and physiological aspects, <i>Cell Calcium</i> 50 (2011) 407–423</p> <p>16. Gulaboski Rubin, and Mihajlov Ljupco, <i>Catalytic mechanism in successive two-step protein-film voltammetry—Theoretical study in square-wave voltammetry. Biophysical Chemistry</i>, 155 (2011) 1–9.</p>	
5.	<p>Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество</p> <p>1. R. Gulaboski, "New Aspects in the Chemistry of Coenzyme Q", First Symposium of Biomedicine, Stip, November 2015</p>	2
6.	<p>Одржано предавање по покана на референтен странски универзитет</p> <p>-3 предавања на Универзитетот во Саарланд</p>	9
7.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (22 соопштенија)</p>	22
8.	<p>Монографија објавена во странство (1 една)</p>	12
	Вкупно	222,84

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија (рецензент на 46 трудови во интернационални списанија со импакт фактор)	46
Дејности од поширок интерес		
1.	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание (2 интернационални списанија)	1
2.	Член на комисија за избор во звање (5 комисии)	1
	Вкупно	48

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	86,5
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	222,84
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	48
Вкупно	357,34

Членови на Комисијата

Проф. д-р Благоја Јорданоски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Проф. д-р Владимир Петрушевски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Проф. д-р Валентин Мирчески, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ
„ПРОУЧУВАЊЕ НА ХЕМИСКИОТ СОСТАВ НА *FOENICULUM*
***VULGARE* ОД МАКЕДОНИЈА СО ПРИМЕНА НА ХРОМАТОГРАФСКИ**
МЕТОДИ“ ОД М-Р МЕНЧЕ НАЈДОСКА -БОГДАНОВ, ПРИЈАВЕНА НА
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет бр. 02-1398/8 од 11.01.2016 год., донесена на седницата одржана на 24.XII 2015 год., определени сме за членови на Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација под наслов ПРОУЧУВАЊЕ НА ХЕМИСКИОТ СОСТАВ НА *FOENICULUM VULGARE* ОД МАКЕДОНИЈА СО ПРИМЕНА НА ХРОМАТОГРАФСКИ МЕТОДИ, поднесена од м-р Менче Најдоска-Богданов. По прегледувањето на поднесениот труд, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов ПРОУЧУВАЊЕ НА ХЕМИСКИОТ СОСТАВ НА *FOENICULUM VULGARE* ОД МАКЕДОНИЈА СО ПРИМЕНА НА ХРОМАТОГРАФСКИ МЕТОДИ е напишана на 153 страници и содржи 70 слики и 15 табела (31 слика и една табела во прилогот). Таа се состои од следниве поглавја: **ВОВЕД** (9 страници), **ТЕОРЕТСКИ ДЕЛ** (27 страници), **ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ДЕЛ** (15 страници), **РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА** (56 страници), **ЗАКЛУЧОК** (4 страници), **ЛИТЕРАТУРА** (9 страници) и **ПРИЛОГ** (33 страници).

Во поглавјето **ВОВЕД** е даден кус осврт на распространетоста на видот *Foeniculum vulgare* Mill. и неговите подвидови и вариетети со акцент на неговата застапеност на територијата на Р. Македонија каде што најчесто култивиран е вариететот *dulce*, додека диворастечкиот анасон најчесто е идентификуван како вариетет *vulgare*. Хербалните препарати добиени од плодот на слаткиот анасон се познати по своите аналгетски, антиоксидативни, антимикробни, карминативни, експекторансни и стимулативни својства, а некои понови истражувања покажале дека екстрактите од плодот на анасон имаат и антиканцерогени својства. Затоа биле реализирани многу истражувања за определување на структурата на компонентите присутни во различни делови од растението, при што кај плодот најчесто е испитуван хемискиот состав на етеричното масло, составено главно од фенилпропаноиди и монотерпеноиди. Исто така, различни истражувачки групи ги карактеризирале полифенолните

компоненти екстрахирани од плодот на *Foeniculum vulgare* Mill., каде што како најзастапени се спомнуваат различни флавоноиди, нивни гликозиди, како и фенолни киселини. Покрај тоа, биле спроведени истражувања и на составот на неиспарливото растително масло, кое главно содржи триглицериди на заситени и незаситени масни киселини. Од друга страна, иако македонскиот анасон е познат како високо квалитетен, и заради тоа се користи во прехранбената, фармацевтската и индустријата за алкохолни пијалаци, до денес многу малку се знае за хемискиот состав на *Foeniculum vulgare* застапен во Р. Македонија. *Foeniculum vulgare* Mill. кој се одгледува во Р. Македонија е од вариететот *dulce*, и е познат по своето народно име - сладок анасон. И покрај ова, неговиот хемиски состав не е потврден хемотаксономски и експериментално. Токму заради ова, целта на истражувањето во оваа докторска дисертација е насочена кон: определување на хемискиот состав на испарливите компоненти од плодот со цел пронаоѓање на хемиски маркери кои ќе ја карактеризираат разликата помеѓу одделните видови; споредба помеѓу видовите во насока на определување на разлики во масно-киселинскиот состав, разгледување на можноста од таксономско определување (од хемиски аспект) на подвидовите од *Foeniculum vulgare* Mill. со едновремена анализа на целокупната неполарна фракција застапена во плодот на растението; студија на стабилноста на плодот заради определување на структурата на секундарни продукти во етеричното масло, кои главно се синтетизираат како резултат на автооксидациски реакции на супстанциите присутни во самото етерично масло, како и испитување на фотохемиската стабилност на етеричното масло, и конечно, определување на полифенолниот профил на плодот заради негова целокупна карактеризација, како и споредба на испитуваните примероци од нашето поднебје со литературни податоци за соодветни примероци од други региони.

Во ТЕОРЕТСКИОТ ДЕЛ се дадени систематизирани податоци од литературата за видот *Foeniculum vulgare* Mill. и неговата таксономија, морфолошки карактеристики и примена. Потоа е даден подетален увид во досегашните сознанија за хемискиот состав на плодот од *Foeniculum vulgare* Mill. и диференцијација меѓу видовите. При тоа се презентирани податоците за хемискиот состав и својства на етеричното масло, како и резултатите од претходни истражувања за промени во составот на етеричното масло со стареење на плодот и формирање секундарни оксидациони продукти, но и фотохемиски промени кај чист *trans*-анетол и изолирано етеричното масло од плодот на сладок анасон. Освен тоа, презентирани се и сознанијата за хемискиот состав и својства на неполарната фракција (растително масло/фиксно масло) заедно со методи за екстракција и анализа. На крајот од теоретскиот дел се презентирани и сознанијата за хемискиот состав и својства на полифенолите присутни во слаткиот анасон, како и методите за нивна екстракција и карактеризација.

Поглавјето ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ДЕЛ содржи пет дела кои се однесуваат на: растителните примероци, користените реагенси и стандарди, подготовката на стандардните раствори, подготовката на примероците за анализа, експерименталните подробности за инструментите и условите користени за анализите.

Најголем и најсеопфатен дел од докторската дисертација на м-р Менче Најдоска-Богданов е поглавјето РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА. Тоа се состои од осум потпоглавја кои се однесуваат на развојот на методи за изолација и хроматографски методи за сепарација и определување на компонентите на етеричното масло, фиксното масло и полифенолните компоненти во примероци од анасон од Република Македонија.

Во првото потпоглавје се опишани резултатите од карактеризацијата на етеричните масла од плодови од седум примероци од *Foeniculum vulgare* Mill., од различни локалитети во Македонија, изолирани со дестилација со водна пара со Clevenger-ов тип на апаратура. Определени се индексот на прекршување, а потоа се изведени и прелиминарни анализи со инфрацрвена спектроскопија. Приносот определен за етеричните масла на одгледуваните (комерцијално најбитни) примероци од вариететот *dulce* е помеѓу 22 и 35 mL/kg, додека за диворастечките примероци од 40-60 mL/kg. Одгледуваните вариетети имаат најголема застапеност на *trans*-анетол (над 75%) и ниска застапеност на горчливиот фенхон (под 2%). Вредностите за индексот на прекршување на изолираните етерични масла укажуваат на висока содржина на *trans*-анетол и може да се користат како иницијален параметар за одредување на квалитетот. Укажано е дека инфрацрвената спектроскопија (ATR-FTIR) може да биде погодна за квалитативна проценка на етеричното масло и особено корисна за детекција на фенхон и на анисалдехид. Хемискиот состав на етеричните масла е потоа одреден со гасна хроматографија (GC-FID и GC-MS) со користење на автентични стандарди. Како главни компоненти во етеричното масло од сладок анасон (вариетет *dulce*) се утврдени: *trans*-анетол (> 80%), естрагол (< 6%), лимонен (< 6%), анисалдехид (< 1%) и фенхон (<1,5 %). За примероците од диворастечки анасон утврдена е поголема варијабилност во составот и повисока содржина на фенхон (> 8%). Врз основа на хемискиот состав и содржината на главните компоненти одреден е вариетот на анализираните примероци.

Во второто потпоглавје од РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА се дадени резултати од истражувањето за развој и примена на алтернативна метода за екстракција и анализа истовремено на испарливата и неиспарливата неполарна фракција од плодите на анасон. Екстракцијата од спрашен растителен материјал е направена со смеса од 3:1 V/V *n*-хексан и дихлорометан и проследена со трансестерификација на екстрактот без

испарување на растворувачот. На овој начин, изолираните компоненти од двете неполярни фракции едновременно се потоа сепарирани и карактеризирани со гасно хроматографски методи (GC-FID, SP2560 колона и GC-MS, HP-5MS колона). Главните масни киселини кои се определени во екстрактите се C18:1 (смеса од петроселинска и олеинска киселина) со вкупна содржина од 75,0 до 82,8 %, потоа C18:2 (линолна киселина) со содржина од 10,8-16,2%. Детектирани се и други масни киселини како палмитинска киселина (4,3-6,9%), стеаринска киселина (1,2-1,7%) и миристинска киселина (0-2,9%). Утврдена е незначителна разлика во масно-киселинскиот состав помеѓу одгледуваните и диворастечките примероци од анасон. Добиените резултати за хемискиот состав на испарливата фракција по екстракција и трансестерификација се споредени со резултатите добиени од гасно-хроматографските анализи на изолираните етерични масла со дестилација со водна пара при што е утврдено дека разликите во застапеноста на главните компоненти се минорни. Разликите во содржините на *trans*-анетол, естрагол и фенхон се незначителни, што го поткрепува тврдењето дека Soxhlet екстракцијата проследена со трансестерификација е соодветна за анализа на испарливите компоненти и може да биде добра алтернатива за анализа на испарливи компоненти во случаи кога нема доволно хербален примерок за изолација на испарливите компоненти (етерично масло) со хидродестилација, а потоа и за определување на неговиот хемиски состав. Ова укажува на фактот дека испарливите компоненти не претрпеле хемиска трансформација во текот на екстракцијата и дериватизацијата и развиената метода може да се користи за истовремена анализа на испарливите секундарни метаболити и масните киселини изолирани од плодовите од анасон.

Во следниот дел се презентирани резултатите од развојот и примената на статична хедспејс гасно-хроматографска (SHS-GC) метода со која се овозможува анализа на испарливата фракција од анасон со мало количество на примерок, а потоа и споредба со „стандардната“ метода (хидродестилација/GC анализа). Утврдено е дека добиените резултати за хемискиот состав на испарливата фракција со развиената SHS-GC-FID метода се многу слични со резултатите добиени со хидродестилација/GC анализа кај свежо набраните примероци со минорни разлики на застапеноста на главните компоненти (*trans*-анетол, естрагол, фенхон и лимонен) што потврдува дека испарливите компоненти не претрпуваат хемиска промена во текот на екстракциониот процес. Сето ова е направено со цел да се анализираат испарливите компоненти во свежо набрани примероци од анасон, а и да се следат промените во текот на времето. Со анализа на плодовите од анасон со стареење забележана е постепена загуба на испарливите компоненти од етеричното масло, што се манифестира со намалување на приносот на изолираното етерично масло, но и со намалување на количеството на испарливите компоненти при SHS-

GC–FID анализа. Кај примероците постари од 3 години, детектирани се и нови продукти како лимонен оксид, карвон и карвеол, како и продукти со повисоко ретенционо време од *trans*-анетол и тоа *threo*-анетол β -хидроксиметил етер, *erythro*-анетол β -хидроксиметил етер и анетол гликол кои се детектираат само со SHS–GC–FID методата. Понатаму, дадено е толкување за варијацијата на содржината на анисалдехид и потеклото на другите соединенија. Релативната застапеност на главните компоненти добиена со двете методи (хидродестилација/GC и SHS–GC–FID) е споредлива до 3 години на чување на плодовите од анасон и може да се користи било која во зависност од намената и количеството на растителен материјал. Развиената SHS–GC–FID метода е погодна за одредување на максималното време на складирање и проценка за квалитетот на плодовите од анасон во контекст на безбедност за консумирање.

Во следната целина се презентирани резултатите од истражувањето на стабилноста при што е извршено испитување за фотохемиското однесување на чист *trans*-анетол паралелно со етерично масло од сладок анасон кое содржи 85 % *trans*-анетол, со изложување на сончева светлина и анализа со GC–MS по неколку временски интервали. Во двата случаја, утврдено е дека изомеризација на *trans*-анетол до *cis*-анетол и димеризацијата на *trans*-анетол се доминантните процеси при што тие се поефикасни во етеричното масло во споредба со чист *trans*-анетол. Кај чистиот *trans*-анетол доминантен процес е димеризацијата, додека кај етеричното масло доминантен процес е изомеризацијата до *cis*-анетол. Ова сознание може да има практична вредност за соодветно чување на етеричните масла од анасон и соодветното чување на алкохолни пијалаци кои содржат *trans*-анетол.

Во последниот дел од поглавјето РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА, презентирани се резултатите добиени при испитувањата на екстрактите од примероците од анасон со 70% воден метанол анализирани со развиена HPLS-DAD-ESI-MS метода со цел да се одреди застапеноста на полифенолни соединенија. Од едноставните фенолни киселини идентификувана е хидроксибензоевата киселина, додека од хидроксициметните киселини идентификувани се повеќе деривати како естери со хинската киселина. Идентификувани се деривати на дикафеоилхинска киселина, како и деривати на елагова и розмаринска киселина. Главната флавоноидна компонента која е застапена во најголемиот број од примероци е утврдено дека е кверцетин-3-*O*-глукуронид.

Во поглавјето ЗАКЛУЧОК се сумирани најважните резултати што биле постигнати во текот на работата и тоа во одделните етапи од истражувањата на испарливите компоненти, масните киселини, полифенолите, како и стабилноста на плодовите и главните испарливи супстанции во нив. Од оваа студија е добиена солидна слика за компонентите присутни во плодот од анасон од нашето поднебје. Развиените методи, особено истовременото одредување на испарливите компоненти и масно-киселинскиот профил, како и развиената SHS–GC–

FID метода, имаат практична вредност. Тие можат да се користат за одредување на квалитетот и автентичноста на плодовите и комерцијалните етерични масла, за следење на нивната стабилност, како и за одредување и следење на квалитетот на други комерцијални препарати од анасон.

Во поглавјето ЛИТЕРАТУРА се наброени вкупно 118 референци, од кои најголем дел се однесуваат на трудови од оригинална научна литература, што укажува на систематичноста и широкото познавање на областа од страна на кандидатката.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на анализата на докторската дисертација под наслов ПРОУЧУВАЊЕ НА ХЕМИСКИОТ СОСТАВ НА *FOENICULUM VULGARE* ОД МАКЕДОНИЈА СО ПРИМЕНА НА ХРОМАТОГРАФСКИ МЕТОДИ од м-р Менче Најдоска-Богданов, може да се заклучи дека таа реализирала систематско истражување на испарливите компоненти, масните киселини и полифенолите присутни во плодот од анасон од нашето поднебје, за што користела познати и развила нови методи. Таа добила, обработила и протолкувала досега непознати резултати за хемискиот состав на македонскиот анасон. Повеќето проблеми со кои се сретнала во текот на работата успешно ги разрешила и притоа ползувала соодветни експериментални методи и теориски сознанија. Заклучоците се научно издржани и имаат значаен научен придонес. За ова говори и фактот дека дел од резултатите од дисертацијата се соопштени на научни манифестации, објавен е еден и прифатен уште еден труд од проблематиката застапена во дисертацијата (*Natural Product Communications*), а уште еден труд е во постапка на рецензирање. Развиените методи, особено истовременото одредување на испарливите компоненти и масно-киселинскиот профил, како и развиената SHS–GC–FID метода имаат практична вредност. Тие можат да се користат за одредување на квалитетот и автентичноста на плодовите и комерцијалните етерични масла, за следење на нивната стабилност, како и за одредување и следење на квалитетот на други комерцијални препарати од анасон.

Членовите на Рецензентската комисија со задоволство му препорачуваат на Наставно-научниот совет на ПМФ во Скопје да ја прифати докторската дисертација под наслов ПРОУЧУВАЊЕ НА ХЕМИСКИОТ СОСТАВ НА *FOENICULUM VULGARE* ОД МАКЕДОНИЈА СО ПРИМЕНА НА ХРОМАТОГРАФСКИ МЕТОДИ од кандидатката м-р Менче Најдоска-Богданов и да овозможи нејзина јавна одбрана.

Членови на Рецензентската комисија

Д-р Зоран Здравковски, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р.

Акад. Владо Матевски, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р.

Д-р Наташа Ристовска, доцент на ПМФ, Скопје, с.р.

Д-р Јасмина Петреска Станоева, доцент на ПМФ, Скопје, с.р.

Д-р Марина Стефова, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р.

ПРЕГЛЕД

**на одобрени теми за изработка на магистерски трудови на
Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,
Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на
Наставно-научниот совет на Факултетот,
одржана на 28.01.2016 година.**

1. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Олга Стефковска, дипломиран етнолог и антрополог	„ ЕТНОЛОШКО И АНТРОПОЛОШКО ИСТРАЖУВАЊЕ НА РЕФЛЕКСИЈАТА НА ИДЕЈАТА ЗА ОБЕДИНУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА ВО ГОРНО ЛИСИЧЕ - СКОПСКО “.	“ETHNOLOGICAL AND ANTHROPOLOGICAL RESEARCH OF THE REFLECTION OF THE IDEA FOR MACEDONIA'S UNIFICATION IN THE VILLAGE OF GORNO LISICHE-SKOPJE REGION”	д-р Мирјана Мирчевска, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-1544/4 од 17.02.2016 г.
2.	Елена Додевска, дипломиран професор по математика	„ФРАКТАЛНА ГЕОМЕТРИЈА “.	„ FRACTAL GEOMETRY“	акад. Дончо Димовски, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-34/3 од 17.02.2016 г.

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ**

2. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Катерина Златановска	Процена на механичката отпорност на порцеланските фасети во зависност од видот на препарацијата	Machanical resistance evaluation of porcelain laminates in relation with type of preparation	Проф.д-р Љубен Гугувчевски	12.02.2016 02-167

ПРЕГЛЕД

На теми за изработка на магистерски труд прифатени од
 Наставно-нучниот совет на Стоматолошки факултет во Скопје
 на седницата одржана на 11.02.2016 година

Кандидат	Тема	Ментор	Одлука од Научен совет
Д-р Биљана Пановска	<p>Наслов на прифатени теми на македонски јазик: Застапеност на ХПВ во пародонциумот и неговата поврзаност со пародонталната болест.</p> <p>Наслов на прифатени теми на англиски јазик: Prevalence of HPV in parodontium and its association with periodontal disease.</p>	Проф. д-р Мирјана Поповска	Бр. 09-184 од 12.02.2016

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРОЦЕНА НА
БЛАГОСОСТОЈБАТА КАЈ НЕСИЛКИ И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ
ЗАСТАПЕНОСТА НА *SALMONELLA* ВО ЈАТАТА“
ОД
М-Р МИРКО ПРОДАНОВ, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА
ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, со Одлука број 0202-109/6 на седницата одржана на 29.1.2016 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Проданов, со наслов „Процена на благосостојбата кај несилки и нејзиното влијание врз застапеноста на *Salmonella* во јатата“, во состав: проф. д-р Павле Секуловски (претседател), проф. д-р Влатко Илиески (ментор), проф. д-р Драгослав Коцевски (член), проф. д-р Владимир Петков (член) и проф. д-р Методија Додовски (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Проданов, со наслов „Процена на благосостојбата кај несилки и нејзиното влијание врз застапеноста на *Salmonella* во јатата“, содржи 93 страници компјутерски обработен текст во фонт Arial, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 214 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 9 глави. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот (Глава 1)** на трудот, кандидатот ни дава краток осврт на проблемите во живинарството фокусирајќи се на благосостојбата на несилките и *Salmonella*-та. Во врска со благосостојбата на несилките, ги опишува Европските трендови за подобрување на благосостојбата на животните, укинувањето на конвенционалните кафези со регулативата 1999/74/ЕС, како и состојбата во Република Македонија по истото прашање. Дополнително, кандидатот дава краток осврт на мониторинг-програмата за мониторинг на *Salmonella* во фармите со несилки за консумни јајца и за проблемите со кои се сретнуваат фармерите доколку се утврди присуство на *Salmonella*. Тука кандидатот укажува и на забуната што се јавува доколку позитивни јата при повторно тестирање добијат негативни резултати. Од изложеното во воведот јасно се гледа дека благосостојбата на несилките, особено во конвенционалните кафези, и *Salmonella* spp. се двата големи проблема кои постојат во индустријата на производство на јајца. Поради тоа, во оваа дисертација како цели беа поставени за прв пат во Македонија да се изврши процена на благосостојбата на несилките со Welfare Quality®-протоколот за несилки, дополнително да се направат и испитувања на квалитетот на воздухот, како и утврдување на застапеноста на *Salmonella* spp. во самите јата кои според годишниот национален план биле негативни на *Salmonella* spp.

Втората глава од докторската дисертација е насловена „Преглед на литература“. Оваа глава е поделена на 3 поглавја: Благосостојба на несилките, *Salmonella*

и Квалитет на воздух. Во оваа глава, кандидатот наведува постари и понови податоци од литературата за секое поглавје посебно со што е направен релевантен преглед на темата што кандидатот ја обработува. Во поглавјето „Благосостојба на несилките“ ја наведени се: историјата на благосостојбата на животни во светот, дефинициите за благосостојба на животните, индикаторите на благосостојбата, системите за чување на несилките со нивна споредба, процената на благосостојбата на фарма и Welfare Quality-протоколот за проценка на благосостојбата на несилките. Во поглавјето „*Salmonella*“, кандидатот ни дава краток преглед на таксономијата, клиничките својства и патогенезата како за луѓето, така и за животните, а посебен акцент е даден на *Salmonella*-серотиповите кои се од посебна важност за јавното ветеринарно здравство, односно за здравјето на луѓето, а како најчест извор за труењето од овие серотипови се посочуваат јајцата. Во третото поглавје, кандидатот ни изложува литература за квалитетот на воздухот и неговото значење за здравјето и продуктивноста на несилките и луѓето што работат со нив.

Третата глава е насловена „Цели и задачи“. Тука кандидатот ги набројува кои се целите и задачите во трудот.

Четвртата глава е насловена „Материјали и методи“. Во поглавјето „Материјали“ на оваа глава, кандидатот ни го наведува бројот на фарми кои биле вклучени во трудот, како и основните податоци за фармите. Дополнително во оваа глава се опишува и што сè е земено од фармите како примерок за анализирање. Во поглавјето „Методи“, даден е опис на методите кои се користени во трудот, односно опишан е Welfare Quality®-протоколот за проценка на живината, методот за утврдување на присуство на *Salmonella* според ISO 6579:2002/ Amd 1:2007 - Анекс Д - стандардот, и начинот на утврдување на квалитетот на воздухот во фармите.

Петтата глава е насловена „Резултати“. Во оваа глава, кандидатот резултатите добиени од истражувањето детално и систематски ги презентира во три поглавја: Проценка на благосостојбата на несилките, Мерење на амбиентални услови и гасови во халите и Застапеност на *Salmonella* во јатата.

Шестата глава е насловена „Дискусија“. Во оваа глава, кандидатот ги дискутира добиените податоци кои се презентирани во претходната глава и ги споредува со податоците во литературата. Во оваа глава може да се утврди дека кандидатот успеал да изнајде и искористи релевантни податоци од литературата, и врз основа на тоа да ги донесе заклучоците.

Во заклучните согледувања (**Седма глава**) презентирани се заклучоците кои произлегоа од поставените цели на истражувањето. Заклучоците се јасно формулирани и претставуваат целосен одговор на поставените цели.

Во **осмата глава**, „Референци“, кандидатот ја набројува целосната литература која е користена и цитирана за да ја изработи докторската дисертација.

Предмет на истражување

Во оваа дисертација кандидатот се обиде да го искористи Welfare Quality®-протоколот за несилки за да се направи проценка на благосостојбата за несилките во повеќе фарми во Македонија. Во дисертацијата, покрај протоколот за проценка на благосостојбата на несилките, кандидатот има извршено и мерење на квалитетот на воздухот. Во дисертацијата, кандидатот има извршено проценка на застапеноста на *Salmonella* spp. во самите јатата.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Благосостојбата на животните е тема која во последните две децении е од многу голема важност за европските потрошувачи. Македонските потрошувачи полека ги прифаќаат трендовите од Европската унија, па поради тоа, а и поради дел од евроинтегративните процеси, Република Македонија има донесено Закон за благосостојба на животните (Сл. весник 113/2007, 136/2011), во кој се пропишани минималните услови за благосостојба кои треба да ги исполнуваат фармите во интензивно производство. Меѓутоа, самото исполнување на овие услови не ни дава вистинска слика за тоа каква е благосостојбата на животните во фармите. Процената на благосостојбата на животните не е едноставна и за тоа е потребно да се проценат повеќе индивидуални параметри на животното. Поради широкиот опсег на параметри кои треба да се внимаваат при процена на благосостојбата се јавува потреба од систематизиран и стандардизиран начин на процена кој може да открие кои аспекти од благосостојбата треба да се подобрат, а исто така и да овозможи да се споредува благосостојбата помеѓу повеќе системи. Протоколот на Welfare Quality®-проектот за процена на благосостојбата на несилките е развиен да даде стандардизиран начин на процена на благосостојбата на несилките и стандардизиран начин на интегрирање на овие информации за да се поделат фармите во една од четирите категории (од лоша до добра благосостојба на животните). Во Република Македонија, со Законот за благосостојба на животните, се пропишува дека за 5 години сите конвенционални кафези треба да се исфрлат од употреба. И покрај ова, во повеќето фарми за несилки се користат конвенционални кафези, фармерите не покажуваат интерес да се промени тоа.

Salmonella е еден од главните причинители на болести кои се пренесуваат преку храната низ целиот свет. Најчести регистрирани труења се од месо од живина и јајца. Во Европа е најчест причинител на епидемии од труење со храна, додека по број на заболени луѓе е на второ место. Поради ова, во ЕУ се прават напори за намалување на бројот на случаи од салмонелоза со вакцинација против *Salmonella* кај живината како и со регулативата 517/2011 со која се пропишуваат мерки за контрола на застапеноста на *Salmonella* во комерцијалните јата со несилки и јајца. Во Република Македонија се спроведува „Национален контролен план за намалување на присуството на салмонелозата кај кокошките (*Gallus Gallus*) во Република Македонија“, кој е составен според регулативата 517/2011. Според годишниот план доколку се најде *Salmonella* spp. во фецесот на несилките се забранува продажба на јајцата од тоа јато без да се преработат со методи кои ја елиминираат *Salmonella*-та. Ова е многу неповолна ситуација за самите фармери поради тоа што таквите јајца мора да ги продаваат по пониска цена или да го пратат јатото предвремено на ремонт. Дополнително, во практиката, при повторното тестирање на фецесите од веќе позитивни јата, може да се добијат негативни резултати. Ова дополнително ги бунува фармерите за статусот на нивното јато.

Обезбедувањето на оптимални услови за живината за време на нивната експлоатација е многу важна. Одржувањето на соодветна вентилација во халите претставува голем трошок за фармите, но без соодветна вентилација може да дојде до влошување на здравјето и намалување на перформансите на живината што може да доведе до намалување на рентабилноста.

Благосостојбата на несилките, особено во конвенционалните кафези, и *Salmonella* spp. се двата големи проблема кои постојат во индустријата на производство на јајца. Поради тоа во оваа дисертација, за прв пат во Македонија, како цели беа поставени да се изврши процена на благосостојбата на несилките со Welfare Quality®-протоколот за несилки, како и утврдување на застапеноста на *Salmonella* spp. во јата кои според годишниот национален план се негативни на *Salmonella* spp. Како дополнителни

податоци за условите во кои живеат несилките, направени се и испитувања на квалитетот на воздухот.

Краток опис на применетите методи

Во дисертацијата, кандидатот, за да ги исполни целите и задачите, применува повеќе методи. За процена на благосостојбата во живинарските фарми го применил Welfare Quality®-протоколот за проценка на несилки во фарма. За процената на благосостојбата на несилките во фармата по протоколот беа земени предвид повеќе мерења кои беа мерени на животните, како и на средината во кои се сместени. Мерките беа групирани спрема стандардите на Welfare Quality®-протоколот во 4 принципи и 12 критериуми. Зависно од побарувањата на протоколот, процената на мерките се вршеше на целото јато, а исто така при процената на некои мерки индивидуално беа прегледани 100 несилки по случаен избор рамномерно распоредени низ целото јато. По завршените мерења, мерките беа трансформирани во оценки од 0 до 100. Потоа оценките од мерките од секој критериум за благосостојба беа агрегирани со Choquet-интеграл за да се добие оценка за соодветниот критериум за благосостојба. Истото беше направено и со оценките за благосостојба за да се добие соодветниот принцип на благосостојба. Пресметките на оценките беа извршени со помош на MS Office Excel, а по упатства за трансформирање на мерки во критериуми специфични за протоколот за несилки дадени од страна на Welfare Quality®-проектот. За утврдување на присуство на *Salmonella* spp. во јатата беше применет методот ISO 6579 - Микробиологија на храна и добиточна храна - хоризонтален метод за детекција на *Salmonella* spp. и ISO 6579:2002/ Amd 1:2007 - Анекс Д: Детекција на *Salmonella* spp. во фецес од животни и примероци од животна средина од примарна фаза на производство. За утврдување на квалитетот на воздухот користени се апаратите TESTO 435 multifunction (TESTO Inc. New York, USA) инструмент за мерење повеќе параметри, како и MultiRAE (Honeywell, Indiana, USA) безжичен, рачен мултигас монитор со кој било мерено нивото на гасовите на NH₃, CO₂, O₂, H₂S и CO во халата. Со овие апарати се вршени мерења во 9 точки на 3 нивоа во секоја хала по однапред утврдена шема.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Добиените резултати од истражувањето кандидатот ги поделил во три поглавја: Процена на благосостојба на несилките, Мерење на амбиентални услови и гасови во халите и Утврдување на *Salmonella* во јатата.

За процената на благосостојбата, кандидатот Quality Welfare®-протоколот го применил на вкупно 15 различни јата од 8 фарми. Добиените резултатите се презентирани во посебни табели за секој принцип, каде што се наведени измерените мерки под секој критериум. А по пресметување на оцените за секој критериум, што графички ги претставил посебно за секој критериум како еден графикон за целокупната благосостојба поделена по принципи. Од резултатите претставени во графиконите и табелите може лесно да се воочи дека оцените за принципите на добро хранење, добро сместување и соодветно однесување беа под линијата за лоша благосостојба. Единствено добра оценка е добиена за принципот добро здравје за сите јата, како и само едно јато има добиено висока оценка на принципот добро хранење.

Добиените резултати од мерењата на амбиенталните услови и гасовите во халите кандидатот ги има прикажано во две табели. Просечните вредности на температурата во халите се движеле во опсег од 15,31 и 25,6°C со најголема стандардна девијација на температурата од 3,09°C. Просечните вредности на релативната влажност се движеле во опсег од 48,03% и 81,12% со максимална стандардна девијација од 4,89%. Просечните

вредности на интензитетот на светлина во халите се движеле од 1,83 и 28,25 lux со максимална стандардна девијација од 83,69 lux. Просечните вредности на струењето на воздухот биле во опсег од 0,05 до 0,51 m/s со максимална стандардна девијација од 0,38% m/s. Просечната вредност на нивото на NH₃ се движела меѓу 0,39 и 8,17 ppm со најголема стандардна девијација од 7,94 ppm. Просечните вредности на O₂ се движеле меѓу 19,36 и 21,22% со најголема стандардна девијација од 0,75%. Просечните вредности на CO₂, измерени во халите, се движеле меѓу 696,2 и 1466,56 ppm со најголема стандардна девијација од 321,39 ppm. Во една од халите на една таква мерна точка струењето на воздухот било на минимум 0,01 m/s, и таму била измерена највисоката концентрација на NH₃ (26 ppm). Исто така, нивото на кислород кај повеќето хали било на ниво на 20,9%, што е ниво на кислород на свежиот воздух. Само во една од халите било измерено алармантно ниско ниво на O₂, и тоа во истата хала каде што биле забележани најниските вредности на струење на воздухот. Во ниту една од халите не било детектирано присуство на CO или H₂S.

Резултатите добиени од испитувањето на застапеноста на *Salmonella* во јатата кандидатот ги претставува во табела во која јасно може да се воочат разликите за утврдувањето на *Salmonella*-та во фармите и во кланица. Од приложеното може да се види дека во ниту еден од примероците земени на фармата не е утврдено присуство на *Salmonella*, меѓутоа од 15 јата колку што се испитани, во 8 јата е утврдена *Salmonella* во брисевите, и тоа со застапеност 2-20% по јато, додека во цекумите од истите јата била утврдена повеќекратно поголема застапеност од таа во брисевите која се движела 6-100% по јато.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Проданов, со наслов „Процена на благосостојбата кај несилки и нејзиното влијание врз застапеноста на *Salmonella* во јатата“, претставува оригинално истражување во ветеринарната медицина/благосостојбата на животните. Изработката на темата на оваа докторска дисертација дава значаен придонес кон процената на благосостојбата на несилките во фарма, како и употребата на протоколи за процена на благосостојбата не само да се добие оценка, туку и да се видат кои се евентуалните слабости на конкретни фарми, како и можност за споредување на благосостојбата меѓу различни фарми со различни системи. Исто така, во еден од заклучоците се открива дека иако несилките можат да ја имаат *Salmonella*-та во организмот, тоа не значи дека таа ќе биде исфрлена од организмот преку фецесот. Односно, методите кои се користат при официјалната мониторинг-програма за означување на јатата за позитивни или негативни од *Salmonella* spp. можеат да дадат негативен резултат доколку несилките не ја исфрлаат преку фецесот и дека транспортот на несилките како стрес-фактор може да предизвика тие да почнат да ја исфрлаат *Salmonella*-та преку фецесот.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Мирко Проданов, со наслов „Процена на благосостојбата кај несилки и нејзиното влијание врз застапеноста на *Salmonella* во јатата“, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за изработка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавил (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [1]. Prodanov M., Ratkova M., Angelovski L., Jankuloski D., Sekulovski P., Mrenoshki S. Serotyping and antimicrobial resistance of *Salmonella* spp. isolated from commercial flocks of laying hens in R. Macedonia. *Mac Vet Rev* 2012; 35 (1): 29:30. UDC: 6.52/.58.034.09:[579.842.14.017.4:615.33(497.7)].
- [2]. Prodanov M., Radeski M., Ilieski V. Air quality measurements in laying hens housing. *Mac Vet Rev* 2016; 39 (1): i-v. <http://dx.doi.org/10.1515/macvetrev-2016-0071>.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на овој труд се тоа што за првпат во Р. Македонија е направена процена на благосостојбата на несилките и со тоа се доби објективна слика за благосостојбата со податоци кои можат да се искористат не само да се види во кој дел на чувањето треба подобрување, туку и можност да се споредуваат различни системи. Дополнително со извршените мерења на квалитетот на воздухот во халите утврдено е кои се предностите и недостатоците на одредени системи на вентилација на халите. Понатаму со испитувањето на застапеноста на *Salmonella* во самите јата и тоа не само во фармата туку и на кланица, се потврди дека несилките-носителите на *Salmonella* не мора неа да ја исфрлаат преку фецесот и дека при одреден стрес можат да почнат да ја исфрлаат.

Добиените заклучоци од истражувањето можат да се применат во подрачјето благосостојба на несилките, и тоа кон подобрување на различните услови за чување на несилките со цел да се подобри нивната благосостојба. Понатаму, во подрачјето на безбедност на храната од *Salmonella*, дадени се дополнителни информации за тоа колкав дел од мониторинг-програмата за *Salmonella* од несилки може со точност да ни каже дека јатата се носители и во кои ситуации е најлесно да се утврди тоа.

Можните понатамошни истражувања се продолжување на процената на благосостојбата на несилките со цел да се утврди како промената во живеалиштата и начините на чување на несилките би можеле да влијае врз самата благосостојба, прецизно утврдување на факторите кои можат да ги заштитат несилките од колонизација со *Salmonella* spp. или доколку веќе се носители на *Salmonella* spp., утврдување на начини со кои би можело да се пречи исфрлањето на *Salmonella*-та.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Мирко Проданов** со наслов **Процена на благосостојбата кај несилки и нејзиното влијание врз застапеноста на *Salmonella* во јатата.**

КОМИСИЈА

3. Проф. д-р Павле Секуловски, претседател с.р.
4. Проф. д-р Влатко Илиески, ментор с.р.
5. Проф. д-р Драгослав Коцевски, член с.р.
6. Проф. д-р Владимир Петков, член с.р.
7. Проф. д-р Методија Додовски, член с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА _____ ФАКУЛТЕТ ЗА
ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО
СКОПЈЕ

3.

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Александар Бахтовски	Примена на облачиња и пресметување со магла	Application of cloudlets and fog computing	Проф. д-р Марјан Гушев	25.09.2015 02-2232
2.	Бојана Котеска	Рамка за развој на научни апликации	Framework for developing scientific applications	Вонр. проф. Анастас Мипев	30.01.2015 02-222
3.	Александра Богојеска	Извлекување на знаење и информациски консензус со примена на комплексни мрежи	Knowledge discovery and information consensus using complex networks	Акад. д-р Љупчо Коцарев	30.12.2014 02-2631/2
4.	Ристе Стојанов	Системи за авторизација SPARQL протоколот со користење на дистрибуирани кориснички атрибути	Authorization system for the SPARQL protocol using distributed user attributes	Вонр. проф. д-р Димитар Трајанов	20.1.2015 02-368
5.	Милош Јовановиќ	Методологија за развој на апликации базирани на поврзани податоци	Linked data application development methodology	Вонр. проф. д-р Димитар Трајанов	30.1.2015 02-224
6.	Александар Карадимче	Сервиси базирани на пресметување на облакот и модели за перцепција на квалитет	Cloud computing based services and models for perception of quality	Проф. д-р Данчо Давчев	23.4.2015 02-868
7.	Катарина Тројачанец	Пребарување на медицински слики базирани на лонгитудинални податоци за Алцхајмерова болест	Medical image retrieval based on longitudinal data for Alzheimer's disease	Проф. д-р Сузана Лошковска	30.1.2015 02-223
8.	Ефтим Здравевски	Паралелизација на алгоритми за предобработка и класификација на податоци	Parallelization of algorithms for data processing and classification	Вонр. проф. д-р Андреа Кулаков	26.5.2015 02-1126/1

9.	Петре Ламески	Препознавање на растителни видови преку обработка на слика и машинско учење	Plant species recognition based on image processing and machine learning	Вонр. проф. д-р Андреа Кулаков	26.5.2015 02-1127/1
10.	Иван Китановски	Пребарување на медицински документи со мултимодални податоци	Medical Document Retrieval Using Multimodal Data	Проф. д-р Сузана Лошковка	20.11.2015 02-3008/1
11.	Александра Дединец	Моделирање на паметни енергетски мрежи	Smart Grid Modelling	Акад. д-р Љупчо Коцарев	25.12.2015 02-3407/1
12.	Игор Трпевски	Дифузија на информации и навигација низ комплексни мрежи	Information diffusion and navigation on complex networks	Акад. д-р Љупчо Коцарев	25.12.2015 02-3407/2
13.	Емил Станков	Паметен генератор на прашање на програмски јазици	Smart task generator for programming languages	Проф. д-р Ана Мадевска Богданова	22.1.2016 02-98/1

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО ОСНОВИ НА ФИЗИЧКА ХЕМИЈА“ ОД АВТОРИТЕ: ДОЦ.
Д-Р НАТАЛИЈА НАКОВ, ПРОФ. Д-Р РУМЕНКА ПЕТКОВСКА И ПРОФ. Д-Р ЗОРАН
КАВРАКОВСКИ

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје, бр. 02-38/7 од 28.1.2016, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебното помагало за практична настава под наслов „Практикум по основи на физичка хемија“ од авторите: доц. д-р Наталија Наков, проф. д-р Руменка Петковска и проф. д-р Зоран Кавраковски, наменет за студентите на студиската програма за дипломиран лабораториски биоинженер на Фармацевтскиот факултет во Скопје, за предметот основи на физичка хемија, избрани се проф. д-р Анета Димитровск, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје и доц. д-р Јасмина Тониќ-Рибарска, доцент на Фармацевтскиот факултет во Скопје.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Општ дел
Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Практикум по основи на физичка хемија
Назив на предметната програма:	Основи на физичка хемија
Назив на студиската програма:	Дипломиран лабораториски биоинженер
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	Ракописот содржи одбрани практични методски единици – вежби, соодветно распоредени за наставната програма за практичната настава за предметот основи на физичка хемија, при студиска програма од прв циклус за лабораториски биоинженери за фонд од по 20 часа вежби.
Предметот основи на физичка хемија (5 ЕКТС) на Фармацевтскиот факултет, студиска програма од прв циклус за дипломиран лабораториски	

биоинженер, е задолжителен предмет со вкупен фонд на часови од 150 часа и 5 ЕКТС. Се слуша во вториот семестар.	
	Прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 84 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот Times New Roman 12. Текстот е поделен на 9 методски единици - вежби. Методските единици содржат бројни формули, слики (графици), табели и задачи.

РЕЦЕНЗЕНТИ

1. Проф. д-р Анета Димитровска, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје с.р.
2. Доц. д-р Јасмина Тониќ-Рибарска, доцент на Фармацевтскиот факултет во Скопје с.р.

II. Посебен дел од рецензентот: проф. д-р Анета Димитровска

<p>Краток опис на содржината:</p>	<p>Ракописот е поделен на 9 одбрани методски единици – вежби. Секоја методска единица претставува посебна целина која се надоврзува на претходната. На почетокот на секоја тематска единица е даден кус вовед, каде што се нагласува теоретското и практичното значење на секоја тема што се обработува во текот на практичната настава. За таа цел се користат бројни математички формули, слики (графици) и табели.</p> <p>Постапките за определување на физичко-хемиските параметри се разбирливо опишани и прегледни за работа. На крајот од секоја вежба, квантитативниот резултат што студентот со самостојно работење го добива се внесува на предвиденото место од учебното помагало. Стекнатите сознанија на студентот се проверуваат преку одговорите (решение) на неколку задачи карактеристични за тематската единица.</p> <p>Добиените резултати од практичната работа, како и решението на поставените задачи, на крајот од секоја вежба, студентите ги внесуваат во дневникот за работа. Во таа насока, ракописот има двојна намена, истовремено се користи како учебно помагало и како дневник за работа што го олеснува совладувањето на методските единици.</p> <p>Авторите ја имаат изнесено материјата едноставно и концизно, стручно и разбирливо, имајќи ја предвид претходната подготовка на студентите од студиската програма: дипломиран лабораториски биоинженер.</p>
<p>Оцена на усогласеноста со предметната програма:</p>	<p>Ракописот е во согласност со постојната практична и теоретска наставна програма по предметот основи на физичка хемија за студентите од студиската програма: дипломиран лабораториски биоинженер.</p>

Предлози за потребни корекции:	Предадени на авторите
Оцена на ракописот:	Предложениот текст и начинот на презентација на содржината во ракописот ги задоволува неопходните критериуми за олеснето следење и изведување на практичната настава по предметот основи на физичка хемија за студентите од студиската програма: дипломиран лабораториски биоинженер.
Категоризација:	Учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	<p>Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 84 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот Times New Roman 12.</p> <p>Ракописот е од голема важност за студентите од студиската програма: дипломиран лабораториски биоинженер, бидејќи овозможува студентите, преку самостојна работа, да ја осознаат примената на физичко-хемиските принципи во лабораториското работење.</p>

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебно помагало за практична настава по предметот основи на физичка хемија за студентите од студиската програма дипломиран лабораториски биоинженер.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Анета Димитровска,

редовен професор на Фармацевтскиот

факултет во Скопје с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО ОСНОВИ НА ФИЗИЧКА ХЕМИЈА“ ОД АВТОРИТЕ: ДОЦ.
Д-Р НАТАЛИЈА НАКОВ, ПРОФ. Д-Р РУМЕНКА ПЕТКОВСКА И ПРОФ. Д-Р ЗОРАН
КАВРАКОВСКИ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесена на XXIII седница на Наставно-научниот совет, избрана сум за член на Рецензентската комисија за оцена на ракописот под наслов „Практикум по основи на физичка хемија“ од авторите: доц. д-р Наталија Наков, проф. д-р Руменка Петковска и проф. д-р Зоран Кавраковски, наменет за студентите на студиската програма за дипломиран лабораториски биоинженер на Фармацевтскиот факултет во Скопје, за предметот основи на физичка хемија.

По разгледувањето на ракописот, до Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје, го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот опфаќа 9 методски единици, каде што пропорционално се застапени сите делови предвидени со теоретската и практичната наставна програма за предметот основи на физичка хемија.

Во првата вежба, студентот се запознава со метричките и неметричките системи на тежини и мерки кои го поддржуваат Интернационалниот систем на единици (SI). Основните и изведените физички величини, со нивните ознаки, се претставени табеларно. Дополнително се прикажани и единици кои се надвор од SI-системот. На крајот на вежбата се прикажани факторите на конверзија од различни единици во SI-единици и задачи.

Со втората вежба се обработуваат основните закони што важат за идеалните гасни смеси, како и равенките што се однесуваат на реалните гасови.

Во третата вежба е предвидено студентот да стекне знаење за парцијалните моларни величини, преку определување на парцијалниот моларен волумен на бинарна смеса вода/етанол со мерење на релативните густини на различни составни смеси, како и начинот на пресметување прикажан со конкретни примери и задачи.

Четвртата вежба предвидува експериментална работа на спектрофотометар, користејќи ја Uv/Vis- спектрометријата како една од најчесто применуваните техники за определување на константата на дисоцијација на киселинско-базни индикатори.

Во следната вежба студентот ја следи и ја определува константата на дистрибуција на јодот. За определување на концентрацијата на јодот во двете фази (водена и органска) се користи оксидо-редукциска титрација.

Во шестата вежба се проучува брзината на хемиската реакција и редот на реакцијата. Како практична работа, предвидено е определување на редот на реакцијата што се одвива меѓу јодидните јони и јоните на железо. Промената на концентрацијата на реактантите доведува до промена на времето потребно за одвивање на реакцијата, од каде што се пресметува и редот на реакцијата.

Седмата вежба предвидува запознавање со кинетика на реакции од втор ред, преку експериментално определување на константата на брзина на реакцијата на алкална хидролиза на естер (етил ацетат) со примена на волуметриска титрација.

Осмата вежба ги обработува процесите на дифузија и осмоза преку експериментално докажување на влијанието на различни физички и хемиски агенси врз пермеабилноста на клеточната мембрана на корен на цвекло.

Во последната вежба се обработуваат својствата на идеални и неидеални раствори, физичките својства на растворите (адитивни, конститутивни и колигативни својства), а дополнително се опфатени и пресметки за определување на молекулска маса на супстанциите користејќи ги колигативните својства на растворите.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приложениот текст може да се констатира дека опфатените методски единици овозможуваат практична настава во која студентите ќе се стекнат со знаење и експериментални вештини за основните принципи на физичката хемија. Со задоволство констатирам дека студентите од наставната програма за дипломиран лабораториски биоинженер имаат можност да работат самостојно, користејќи мошне корисно и концизно учебно помагало. Имајќи ги предвид горенаведените карактеристики на ракописот, го препорачувам за печатење и за употреба при изведување на практичната настава по предметот основи на физичка хемија за студентите од студиската програма: дипломиран лабораториски биоинженер.

РЕЦЕНЗЕНТ

Доц. д-р Јасмина Тониќ-Рибарска,

доцент на Фармацевтскиот факултет во Скопје с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО ФИЗИЧКА ХЕМИЈА ЗА ФАРМАЦЕВТИ“
ОД АВТОРИТЕ: ДОЦ. Д-Р НАТАЛИЈА НАКОВ, ПРОФ. Д-Р РУМЕНКА
ПЕТКОВСКА И ПРОФ. Д-Р ЗОРАН КАВРАКОВСКИ

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје, бр. 02-38/6 од 28.1.2016, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебното помагало за практична настава под наслов „Практикум по физичка хемија за фармацевти“ од авторите: доц. д-р Наталија Наков, проф. д-р Руменка Петковска и проф. д-р Зоран Кавраковски, наменет за студентите на студиската програма интегрирани студии за магистри по фармација на Фармацевтскиот факултет во Скопје, за предметот физичка хемија за фармацевти, избрани се проф. д-р Анета Димитровска, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје и доц. д-р Катерина Брезовска, доцент на Фармацевтскиот факултет во Скопје. По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

III. Општ дел

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Практикум по физичка хемија за фармацевти
Назив на предметната програма:	Физичка хемија за фармацевти
Назив на студиската програма:	Интегрирани студии за магистри по фармација
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	Ракописот содржи 10 методски единици – вежби, предвидени за фонд од 30 часа од програмата по предметот физичка хемија за фармацевти.
Предметот Физичка хемија за фармацевти (6,5 ЕКТС) на Фармацевтскиот факултет, студиска програма: интегрирани студии за магистри по фармација, е задолжителен предмет со вкупен фонд на часови од 195 часа и 6,5 ЕКТС. Се слуша во вториот семестар.	
	Второ издание

Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 96 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот Times New Roman 12. Текстот е поделен на 10 методски единици - вежби.
------------------------------	--

РЕЦЕНЗЕНТИ

3. Проф. д-р Анета Димитровска, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје с.р.

4. Доц. д-р Катерина Брезовска, доцент на Фармацевтскиот факултет во Скопје с.р.

IV. Посебен дел од рецензентот: проф. д-р Анета Димитровска

<p>Краток опис на содржината:</p>	<p>Ракописот е поделен на 10 одбрани методски единици – вежби. Во секоја единица, на почетокот, изнесени се основните поими, дефиниции, закони и математички равенства, а потоа следува практичен дел со соодветни задачи поврзани со методската единица.</p> <p>Практичниот дел од методските единици содржи детално опишани постапки за спроведување на вежбата, граfiци, табели и математички формули. На крајот од практичниот дел, оставен е простор каде што студентот ги внесува резултатите добиени од вежбата, како и решението на поставените задачи.</p> <p>Во првата методска единица - вежба се разработуваат основните системи на тежини и мерки (метрички и неметрички) поврзани со мрежата на интернационални договори кои го поддржуваат интернационалниот систем (IS) на единици.</p> <p>Втората вежба се однесува на состојбите на материјата и во неа се разработуваат основните закони за гасна состојба на материјата.</p> <p>Третата методска единица ги обработува законите на термодинамиката.</p> <p>Во четвртата вежба, студентот се запознава со техниката за определување на релативна густина и парцијален моларен волумен на бинарна смеса вода/етанол.</p> <p>Во петтата методска единица се обработува спектрофотометриски метод за определување на константа на дисоцијација на киселинско-базен индикатор (фенолфталеин).</p> <p>Шестата вежба го разработува значењето на феноменот на дистрибуција преку определување партициониот коефициент на јод со помош на волуметриска титрација.</p>
-----------------------------------	---

	<p>Во седмата вежба, студентот се запознава со поимите брзина на реакција, молекуларност и ред на реакција преку определување на ред на реакција меѓу калиум јодид и железо хлорид.</p> <p>Осмата методска единица е продолжение на претходната, во која студентот се запознава со кинетиката на реакции од втор ред преку следење на кинетиката на алкална хидролиза на естри.</p> <p>Деветтата вежба ги обработува поимите дифузија, прв Fick-ов закон и осмоза, значајни за трансферот на растворливите материи низ клеточните мембрани.</p> <p>Во десеттата вежба се разработува Рауловиот закон и отстапувањата од Рауловиот закон кај вистинските раствори, како и примената на колигативните својства на растворите за определување на молекулската маса на растворената супстанција.</p>
Оцена на усогласеноста со предметната програма:	Ракописот е целосно усогласен со материјалот на предметот физичка хемија за фармацевти, на студиската програма: интегрирани студии за магистри по фармација.
Предлози за потребни корекции:	Предадени на авторот
Оцена на ракописот:	Опфатените методски единици – вежби се во согласност со физичко-хемиските принципи. Практичните постапки се разбирливи и прегледни за работа и овозможуваат студентите лесно да го совладаат предвидениот материјал.
Категоризација:	Учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 96 страници (формат A4), напишани на компјутер, со големина на фонтот Times New Roman 12. Текстот е поделен на 10 методски единици – вежби, бројни математички формули, табели, графици и слики.

	<p>Ракописот е наменет за студентите на Фармацевтскиот факултет во Скопје.</p> <p>Ракописот е од особена важност бидејќи овозможува студентите, преку самостојна работа, да ја осознаат примената на физичко-хемиските принципи во различните гранки на фармацијата.</p>
--	--

Врз основа на изнесеното, ми претставува чест и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебно помагало по предметот физичка хемија за фармацевти, наменет за студентите на студиската програма интегрирани студии за магистри по фармација на Фармацевтскиот факултет во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Анета Димитровска, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ ПРАКТИКУМ ПО ФИЗИЧКА ХЕМИЈА ЗА ФАРМАЦЕВТИ“
ОД АВТОРИТЕ: ДОЦ. Д-Р НАТАЛИЈА НАКОВ, ПРОФ. Д-Р РУМЕНКА
ПЕТКОВСКА И ПРОФ. Д-Р ЗОРАН КАВРАКОВСКИ

Со Одлуката на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесена на 23. седница на Наставно-научниот совет, избрана сум за член на Рецензентската комисија за оцена на учебното помагало за практична настава под наслов „Практикум по физичка хемија за фармацевти“ од авторите: доц. д-р Наталија Наков, проф. д-р Руменка Петковска и проф. д-р Зоран Кавраковски. По разгледувањето на ракописот, до Наставно-научниот совет го доставувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот „Практикум по физичка хемија за фармацевти“ содржи 96 страници во А4-формат, фонт Times New Roman 12, со бројни математички формули, табели графици и слики.

Материјалот е поделен на 10 методски единици – вежби. Во секоја методска единица, на почетокот, даден е краток вовед што опфаќа објаснувања, дефиниции на одредени поими, закони и математички равенства и истиот овозможува полесно совладување на практичните задачи. Потоа следува практичен дел кој опфаќа опис на постапката за спроведување на експериментите, како и потребните реагенси и опрема. На крајот од практичниот дел оставен е простор за внесување на пресметки и резултати добиени од спроведената вежба. Стекнатите сознанија на студентот за одредената методска единица се проверуваат преку решението на неколку задачи дадени на крајот од секоја вежба.

Првата методска единица - вежба е насловена „Интернационален систем на единици (SI)“. Преку оваа вежба, студентот се запознава со интернационалниот систем на единици како модерна форма на метричкиот систем, прифатен низ светот и науката. Во седум табели се прикажани сите основни, изведени и дополнителни единици, како и останатите единици кои се времено во употреба и единици со посебни имиња и ознаки.

Втората методска единица - вежба е насловена „Состојби на материјата (гасни закони)“. Во оваа методска единица се разработуваат основните закони за гасната состојба на материјата како што се Бојлов, Геј-Лисаков, Шарлов, Авогардов закон, Далтонов закон, Гремов закон. Дополнително се обработува Клајперонова равенка за идеални гасови и Вандервалсовата равенка за реални гасови.

Третата методска единица - вежба е насловена „Закони на термодинамика“. Оваа методска единица се однесува на областа на термодинамиката во која студентот се запознава со законите на термодинамиката, содржината на топлина, промената на внатрешната енергија и енталпијата, како и определување на специфична топлина на согорување со примена на калориметар.

Четвртата методска единица - вежба е насловена „Определување на релативна густина; парцијален моларен волумен“. Преку оваа вежба, студентот се стекнува со вештина за определување на релативна густина на раствори, како и за определување на парцијален моларен волумен на бинарни смеси.

Петтата методска единица - вежба е насловена „Определување на константа на дисоцијација на индикатори“. Со оваа вежба студентот се запознава значењето на константата на дисоцијација, како и можноста за нејзино определување користејќи UV/Vis спектроскопски метод.

Шестата методска единица - вежба е насловена „Феномен на дистрибуција – определување на партиционен коефициент“. Во оваа методска единица се проучува феноменот на дистрибуција, како и значењето на распределителниот коефициент во фармацијата. Распределбата на јодот помеѓу органската и водената фаза (во рамнотежа) се определува со волуметриска титрација.

Седмата методска единица - вежба е насловена „Хемиска кинетика – определување на ред на реакција“. Студентот во оваа вежба стекнува сознанија за поимите хемиска кинетика, брзина на реакцијата, молекуларност и ред на реакцијата. Потоа експериментално го проучува редот на реакција меѓу калиум јодид и железо хлорид, користејќи метод што се заснова на мерење на брзината на реакција во определено време.

Осмата методска единица - вежба е насловена „Кинетика на реакции од втор ред – хидролиза на естри“. Тука студентот ја следи и ја проучува кинетиката на реакција од втор ред (хидролиза на естри). За определување на промената на концентрацијата на реактантите се користи титриметриски метод, а резултатот од определувањето на константата на брзина на реакцијата од втор ред се прикажува графички.

Деветтата методска единица - вежба е насловена „Дифузија – селективна пропустливост на клеточна мембрана“. Со оваа вежба студентот се запознава со влијанието на физичките и хемиските фактори на пропустливоста на клеточната мембрана.

Последната, десеттата методска единица - вежба е насловена „Раствори на неелектролити, колигативни својства на раствори“. Во оваа методска единица се проучуваат својствата на идеалните и реалните раствори, различните начини на изразување на концентрацијата на растворите, како и колигативните својства на растворите (намалување на притисокот на пари, покачување на температурата на вриење, намалување на температурата на мрзнење и осмотски притисок).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приложениот текст може да се констатира дека опфатените методски единици се во согласност со теоретската и практичната наставна програма за предметот физичка хемија за фармацевти. Во изведувањето на вежбите е предвидено студентите да работат самостојно, а добиените резултати да ги запишуваат во Практикумот. Со задоволство констатирам дека студентите од наставната програма магистер по фармација добиваат мошне корисно учебно помагало кое ќе им го олесни совладувањето на методските единици. Имајќи ги предвид горенаведените карактеристики на ракописот, го препорачувам за печатење и за употреба при изведување на практичната настава по предметот физичка хемија за фармацевти, за студентите од студиската програма интегрирани студии за магистер по фармација.

РЕЦЕНЗЕНТ

Доц. д-р Катерина Брезовска, доцент на
Фармацевтскиот факултет во Скопје с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „АНАЛИТИКА НА ЛЕКОВИ И ЛЕГИСЛАТИВА - ПРАКТИЧНА НАСТАВА“ ОД АВТОРИТЕ: ДОЦ. Д-Р КАТЕРИНА БРЕЗОВСКА, ДОЦ. Д-Р ЈЕЛЕНА АЦЕВСКА, ПРОФ.Д-Р СУЗАНА ТРАЈКОВИЌ ЈОЛЕВСКА И ПРОФ.Д-Р АНЕТА ДИМИТРОВСКА

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје, бр. 02-38/8 од 28.1.2016, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебно помагало за практична настава под наслов „Аналитика на лекови и легислатива - практична настава“ од авторите: доц. д-р Катерина Брезовска, доц. д-р Јелена Ацевска, проф. д-р Сузана Трајковиќ Јолевска и проф. д-р Анета Димитровска, наменет за студентите на студиската програма интегрирани студии за магистри по фармација на Фармацевтскиот факултет во Скопје, за предметот Аналитика на лекови и легислатива, избрани се: проф. д-р Љубица Шутуркова, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје и проф. д-р Руменка Петковска, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје. По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

V. Општ дел
Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Аналитика на лекови и легислатива - практична настава
Назив на предметната програма:	Аналитика на лекови и легислатива
Назив на студиската програма:	Интегрирани студии за магистри по фармација
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	Ракописот содржи 15 методски единици - вежби предвидени за фонд од 50 часа од програмата по предметот аналитика на лекови и легислатива.
Предметот аналитика на лекови и легислатива (7 ЕКТС) на Фармацевтскиот факултет, студиска програма: интегрирани студии за магистри по фармација, е задолжителен предмет со вкупен фонд на часови од 210 часа и 7 ЕКТС. Се слуша во осми семестар.	

	Второ издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 130 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот Times New Roman 12. Текстот е поделен во 13 методски единици - вежби и воведен дел.

РЕЦЕНЗЕНТИ

5. Проф. д-р Љубица Шутуркова, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје, с.р.
6. Проф. д-р Руменка Петковска, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје, с.р.

VI. Посебен дел од рецензентот: проф. д-р Љубица Шутуркова

Краток опис на содржината:	<p>Ракописот е поделен на 15 одбрани методски единици - вежби и воведен дел. Со методските единици пропорционално се застапени сите делови предвидени со теоретската и практичната наставна програма.</p> <p>На почетокот од учебното помагало е опфатен воведен дел, каде што се објаснети дефинициите за фармакопеја, општа монографија, монографија на фармацевтски дозирани форми, индивидуални монографии, спецификација за квалитет на активна супстанција и готов фармацевтски производ и сертификат за квалитет.</p> <p>Прописите за определување на различни физичко-хемиски, биолошки и фармацевтско-технолошки параметри се детално опишани, разбирливи и прегледни за работа.</p> <p>Првата методска единица се однесува на монографија за прочистена вода според Европската фармакопеја. Во вежбата, студентите се запознаваат со определување на параметрите за контрола на квалитет на вода, доколку се користи за изработка на фармацевтски препарати или како растворувач.</p> <p>Втората методска единица се однесува на монографија за квалитет на алкохол според Европската фармакопеја, преку која студентите се стекнуваат со знаења за контрола на квалитет за растворувачи и испитување на резидуални растворувачи како онечистувања на фармацевтски производи.</p>
----------------------------	---

	<p>Во третата методска единица се обработуваат фармацевтските препарати за парентерална употреба, преку монографија за раствор за интравенска инфузија.</p> <p>Во четвртата методска единица се обработени барањата за квалитет за оромукозалните препарати претставени со спецификација за квалитет на раствор за уста и грло.</p> <p>Преку петтата методска единица, студентот се запознава со параметрите за следење на квалитет на течности за перорална употреба преку обработка на спецификацијата за квалитет на сируп од бел слез.</p> <p>Шестата методска единица се однесува на препарати за апликација во носна шуплина, чии параметри на квалитет се опфатени во спецификација за квалитет на капки за нос.</p> <p>Со седмата методска единица се дефинирани основите за спроведување на валидација на метод, според водичите на интернационалната конференција за хармонизација на техничките барања за регистрација на фармацевтски препарат за хумана употреба.</p> <p>Осмата методска единица претставува пример на спецификација за квалитет на препарат наменет за апликација во очи.</p> <p>Во деветтата методска единица се обработени барањата за квалитет на ректални препарати.</p> <p>Следните пет методски единици се однесуваат на параметрите за следење на квалитет за цврсти дозирани форми, каде што се обработени необложени, обложени, ефервесцентни, растворливи, дисперзибилни, ородисперзибилни и гастрорезистентни таблети, како и таблети со модифицирано ослободување. Една од тематските единици е наменета за дозираната форма капсули, при што студентот се запознава со параметрите за квалитет опфатени во спецификација на квалитет на капсули за перорална употреба. Во рамките на оваа група тематски единици,</p>
--	--

	<p>студентите се запознаваат и со спецификација на активна супстанција.</p> <p>Со последната методска единица е предвидено студентите да изготват спецификација на квалитет на активна супстанција и готов фармацевтски производ.</p> <p>Практичниот дел од секоја методска единица содржи детално опишани постапки за спроведување на вежбата, табели, хемиски формули, хемиски реакции и задачи. На крајот од практичниот дел, оставен е простор каде што студентот ги внесува резултатите од спроведените испитувања, како и заклучоците добиени од вежбата.</p>
Оцена на усогласеноста со предметната програма:	Ракописот е целосно усогласен со материјалот на предметот аналитика на лекови и легислатива на студиската програма интегрирани студии за магистри по фармација.
Предлози за потребни корекции:	Предадени на авторот
Оцена на ракописот:	Опфатените методски единици - вежби се во согласност со современите принципи за контрола на квалитет на активните супстанции и готовите фармацевтски производи. Практичните постапки се разбирливи и прегледни за работа и овозможуваат студентите лесно да го совладаат предвидениот материјал.
Категоризација:	Учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	<p>Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 130 страници (формат А4), напишани на компјутер, во фонтот Times New Roman, со големина 12. Текстот е поделен во 15 методски единици - вежби, воведен дел и бројни прописи, монографии, спецификации за квалитет, табели, хемиски формули, хемиски реакции и задачи.</p> <p>Ракописот е наменет за студентите на УКИМ, Фармацевтски факултет - Скопје.</p> <p>Ракописот е од особена важност бидејќи овозможува студентите, преку самостојна</p>

	работа, да се стекнат со вештини потребни за контрола на квалитет на активните супстанции и готови фармацевтски производи.
--	--

Врз основа на изнесеното, ми претставува чест и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебно помагало по предметот аналитика на лекови и легислатива, наменет за студентите на студиската програма интегрирани студии за магистри по фармација на УКИМ - Фармацевтски факултет - Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Љубица Шутуркова, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „АНАЛИТИКА НА ЛЕКОВИ И ЛЕГИСЛАТИВА - ПРАКТИЧНА НАСТАВА“ ОД АВТОРИТЕ: ДОЦ. Д-Р КАТЕРИНА БРЕЗОВСКА, ДОЦ. Д-Р ЈЕЛЕНА АЦЕВСКА, ПРОФ.Д-Р СУЗАНА ТРАЈКОВИЌ ЈОЛЕВСКА И ПРОФ.Д-Р АНЕТА ДИМИТРОВСКА

Со Одлуката на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје донесена на 23. седница на Наставно-научниот совет, избран сум за член на Рецензентската комисија за оцена на учебно помагало за практична настава под наслов „Аналитика на лекови и легислатива – практична настава“ од авторите: доц. д-р Катерина Брезовска, доц. д-р Јелена Ацевска, проф. д-р Сузана Трајковиќ Јолевска и проф. д-р Анета Димитровска. По разгледувањето на ракописот, до Наставно-научниот совет го доставувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот „Аналитика на лекови и легислатива - практична настава“ содржи 130 страници во А4 - формат, фонт Times New Roman 12, со бројни прописи, монографии, спецификации за квалитет, табели, хемиски формули, хемиски реакции и задачи.

Материјалот е поделен на 15 методски единици - вежби и воведен дел. Воведниот дел содржи дефиниции за фармакопеја, монографија на хемиска супстанција, спецификација за квалитет на активна супстанција и готов фармацевтски производ, сертификат за квалитет, интернационалната конференција за хармонизација на техничките барања за регистрација на фармацевтски перепарати за хумана употреба, општи монографии за фармацевтски дозирани форми според Европската фармакопеја, како и прописите за определување на различни физичко-хемиски, биолошки и фармацевтско-технолошки параметри. Дадена е и листа на дозирани форми според Европската фармакопеја.

Во рамките на секоја тематска единица е даден кус преглед на белешки поврзани со методската единица, што го нагласува теоретското и практичното значење на секој проблем кој се анализира и решава во текот на практичната работа. За таа цел се користат хемиски формули, хемиски равенки, табели и математички формули.

На крајот од секоја тематска единица, резултатите што студентот со самостојно работење ги добива, се внесуваат на предвиденото место во облик на сертификат за квалитет. На одредени и за тоа предвидени места во учебното помагало е оставен простор за внесување на пресметки и хемиски реакции, кои помагаат во донесувањето на неопходните заклучоци и толкувањето на податоците добиени со практичната работа. Резултатите од практичната работа, задачите и донесените заклучоци, на крајот од секоја вежба, се верифицираат од страна на одговорниот наставник. Според авторите, ова учебно помагало има дополнителна намена, да се користи и како дневник за работа што го олеснува совладувањето на методските единици.

Секоја методска единица претставува посебна целина која се надоврзува на претходната, така што сите заедно се вклопуваат во постојната програма за практична настава по предметот аналитика на лекови и легислатива. Авторите ја изнесуваат материјата едноставно и концизно, стручно и разбирливо, имајќи ја предвид претходната подготовка на студентите на студиската програма интегрирани студии за магистри по фармација на УКИМ - Фармацевтски факултет - Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приложениот текст може да се констатира дека опфатените методски единици се во согласност со практичната и теоретската наставна програма за предметот аналитика на лекови и легислатива и овозможуваат студентите во тек на практичната настава да се стекнат со експериментални вештини за контрола на квалитет на лековите. Со задоволство констатирам дека студентите од наставната програма магистер по фармација добиваат мошне корисно учебно помагало кое ќе им го олесни совладувањето на методските единици. Имајќи ги предвид горенаведените карактеристики на ракописот, го препорачувам за печатење и за употреба при изведување на практичната настава по предметот аналитика на лекови и легислатива за студентите од студиската програма интегрирани студии за магистер по фармација.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Руменка Петковска, редовен професор на Фармацевтскиот факултет во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ВО НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ (ДИСЦИПЛИНИ):
РАЗВОЈНА ПСИХОЛОГИЈА, ПСИХОЛОГИЈА НА ОБРАЗОВАНИЕ И
ВОСПИТУВАЊЕ И ВОЕНА ПСИХОЛОГИЈА
НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје/факултетот/институтот, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 13.1.2016 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области (дисциплини): развојна психологија, психологија на образование и воспитување и воена психологија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 04-103/4, донесена на 18.2.2016 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Олга Мурцева Шкарик, редовен професор на Институтот за психологија, д-р Ружица Керамичиева, редовен професор на Институтот за психологија и д-р Виолета Арнаудова, редовен професор на Институтот за психологија.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области (дисциплини): развојна психологија, психологија на образование и воспитување и воена психологија, во предвидениот рок се пријави доц. д-р Ана Фрицханд.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката доц. д-р Ана Фрицханд е родена на 26.1.1978 година во Скопје. Средно образование завршила во гимназијата „Никола Карев“ во Скопје, на 10.6.1996 година. Со високо образование се стекнала на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Филозофски факултет во Скопје, на 5.7.2001 година. Дипломирала на 5.7.2001 година, со просечен успех 9,14.

Кандидатката активно се служи со македонски, српски, англиски и француски јазик.

Во учебната 2001/2002 се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Институтот за психологија при Филозофскиот факултет во Скопје. Студиите ги завршила на 22.10.2007 година, со просечен успех 10. На 22.10.2007 година го одбрала магистерскиот труд на тема: *Вредносѝи, вредносни ориенѝации, морални сѝавови и модели на иденѝификаѝија во различни возрастни ĝрупи.*

Докторска дисертација пријавила на 24.11.2008 година на Филозофскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: *Морално мислење и морална слика за себе во ĝериодот на адолесценѝија* ја одбрала на 28.5.2010 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Огла Мурцева Шкарик, проф. д-р Ружица Керамичиева, проф. д-р Зоран Стојановски, проф. д-р Виолета Арнаудова и проф. д-р Михајло Поповски. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област психологија (развојна психологија).

На 15.10.2010 година е избрана во звањето доцент на Институтот за психологија во областите: развојна психологија, психологија на образование и воспитување и психологија на мирот.

Во моментот е доцент на Институтот за психологија. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр.993 од 1.10.2010 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 993, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Филозофски факултет, кандидатката д-р Ана Фрицханд изведува настава и вежби на прв и втор циклус студии на студиските програми по психологија, семејни студии и по дефектологија.

Кандидатката била ментор на 30 дипломски трудови.

Кандидатката учествувала како член во комисија за оцена/или одбрана на 25 дипломски, 6 магистерски трудови и на 1 докторска дисертација.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Кандидатката д-р Ана Фрицханд е прв рецензент на универзитетскиот учебник насловен „Родителите и однесувањето на детето во училиштето“, чиј автор е проф. д-р Орхидеја Шурбановска. Во рамките на активностите од наставно-образовната дејност, кандидатката подготвила нов изборен предмет (*морален развој*), кој постои во студиската програма по психологија од академската 2010/2011 година и кој секоја година активно го избираат голем број студенти од Институтот за психологија. Воедно, учествувала и во подготовка на предавањата за изборниот предмет *психологија на мудроста*, воведен во студиската програма по психологија истата 2010/2011 година. За овие предмети кандидатката има изготвено и пакет материјали. Конкретните активности се наведени во табелата во Анекс 2.

Научноистражувачка дејност

Д-р Ана Фрицханд има објавено вкупно 13 научни трудови од соодветната област, од кои 1 монографија објавена во странство, 6 труда во меѓународни научни списанија, 2 труда во меѓународни научни публикации и 4 труда во зборници од научни собири.

Д-р Ана Фрицханд била национален координатор на 1 меѓународен научен проект под наслов „From inclusive identities to inclusive societies: Exploring complex social identities in Western Balkans youth“, проект раководен од Институтот за психологија при Филозофскиот факултет во Белград, во партнерство со Босна и Херцеговина и Косово.

Кандидатката била ментор на 4 одбранети магистерски трудови.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот.

Кандидатката д-р Ана Фрицханд од последниот избор до денес учествувала со реферати на 12 научни собири во земјава, во регионот и пошироко, меѓу кои се и најреферентниот биенален научен собир во светот од областа на развојната психологија – Европската конференција по развојна психологија (European Conference on Developmental Psychology – ECDP), во организација на Европската асоцијација за развојна психологија (European Association of Developmental Psychology – EADP), потоа најреферентниот научен собир за истражувања во областа на образованието кој секоја година се организира од страна на Американската асоцијација за истражувања во образованието (American Educational Research Association – AERA), како и најреферентните научни собири за истражувања од областа на психологијата на просторите на поранешна Југославија, кои се одржуваат на филозофските факултети во Загреб, Белград и Нови Сад. Конкретните активности се наведени во табелата во Анекс 2.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Ана Фрицханд активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Институтот за психологија и на Филозофскиот факултет во Скопје. Кандидатката д-р Ана Фрицханд остварила експертски активности во областа на психологијата правејќи стручна редакција на преводи на четири книги од проектот „Врвови на светската филозофија, историја и психологија со психоанализа“, раководен од Министерството за култура и Владата на Р. Македонија.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Филозофскиот факултет во Скопје:

- член на Централна комисија за самоевалуација (со мандатен период од 2014 до 2016 година);
- координатор на студиска програма на втор циклус студии за модулот **развојна психологија** на Институтот за психологија (мандатен период од 2010 до денес) и координатор на интердисциплинарните студии по **малолетничка деликвенција** (мандатен период за 2015 и за 2016 година);
- член на Тендерска комисија (мандатен период за 2015 година);
- член на Комисија за техничка обработка на податоци при прием на нови студенти на Филозофскиот факултет (два мандатни периоди за 2011 и за 2015 година);
- претседател на Пописна комисија за постојни средства на Филозофскиот факултет (мандатен период за 2011 година);
- член на организационен одбор на меѓународниот научен собир „40 години Институт за психологија“, во организација на Институтот за психологија (2014 година).

Кандидатката д-р Ана Фрицханд во 2013 и во 2015 година била член на регионалниот организационен одбор на референтниот меѓународен научен собир „Савремени трендови у психологији“, во организација на Филозофскиот факултет во Нови Сад, Р. Србија.

Во изборниот период, д-р Ана Фрицханд учествувала во изготвување на национални документи при МОН. Тука се вбројува нејзиното членување во Комитетот за изготвување на информација и работен план за преземање на мерки и чекори за подобрување на дисциплината во училиштата, потоа членувањето во Работната група за разгледување и донесување на Програма за советување на родители за основни и средни

училишта, како и членувањето во Работната група за изготвување на програма за советување на родители за основни и средни училишта.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот.

Во изборниот период, д-р Ана Фрицханд била член на Националното координативно тело за спречување на насилството на спортските терени при Агенцијата за млади и спорт на Р. Македонија (мандатен период од 2012 до 2016 година). Со експертски активности учествувала и како надворешен контролор на прашањата по психологија за екстерно тестирање на матурантите при Државниот испитен центар и МОН (мандатен период 11.2015-12.2015 година) и како реализатор на содржините од модулот „Луѓето во организацијата“ од програмата за подготвување и полагање на испит за директор на основно и на средно училиште, исто така при Државниот испитен центар и при МОН (мандатни периоди од 5.12.2014 до стапувањето во сила на новите законски измени и од 16.2.2011 до 16.2.2013 година). Конкретните активности се наведени во табелата во Анекс 2.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Ана Фрицханд, во април 2015 година, доби позитивна оценка (9.81) од анонимно спроведената анкета на студентите на Филозофскиот факултет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Ана Фрицханд.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Ана Фрицханд поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето **вонреден професор** во научните области развојна психологија, психологија на образование и воспитување и воена психологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, д-р Ана Фрицханд да биде избрана во звањето **вонреден професор** во научните области: развојна психологија, психологија на образование и воспитување и воена психологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

8. Проф. д-р Олга Мурцева Шкарик,
с.р.
9. Проф. д-р Ружица Керамичиева, с.р.
10. Проф. д-р Виолета Арнаудова, с.р.

АНЕКС

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: доц. д-р Ана Фрицханд

Институција: Филозофски факултет – Скопје / Институт за

психологија

Научни области: развојна психологија, психологија на образованието и воспитанието и воена психологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa:	Поени
1.	<p>Одржување на настава (предавања) од прв циклус:</p> <p>2010/2011, зимски семестар (развојна психологија 1 - 3+0; Психологија на родот - 2+0) = 5 часа неделно * 15 недели во семестар * 0,04 = 3 поени</p> <p>2010/2011, летен семестар (развојна психологија 2 – 3+0; трансформација на конфликти – 2+0; психологија на решавање на конфликти – 3+0; развојна психологија – 3+0) = 11 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 6,6 поени</p> <p>2011/2012, зимски семестар (развојна психологија 1 – 3+0; морален развој – 2+0) = 5 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 3 поени</p> <p>2011/2012, летен семестар (развојна психологија 2 – 3+0; трансформација на конфликти – 2+0; психологија на решавање на конфликти – 3+0; развојна психологија – 3+0) = 11 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 6,6 поени</p> <p>2012/2013, зимски семестар (развојна психологија 1 – 3+0; морален развој – 2+0; психологија на мудроста – 2+0) = 7 часа неделно * 8 недели во семестар * 0.04 = 2,24 поени</p>	41,84

	<p>2013/2014, зимски семестар (развојна психологија 1 – 3+0; морален развој – 2+0; психологија на мудроста – 2+0) = 7 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 4,2 поени</p> <p>2013/2014, летен семестар (Развојна психологија 2 – 3+0; Трансформација на конфликти – 2+0; Трансформација на конфликти – 2+0) = 7 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 4,2 поени</p> <p>2014/2015, зимски семестар (психологија на детството и на адолесценцијата - 3+0; морален развој – 2+0; психологија на мудроста – 2+0) = 7 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 4,2 поени</p> <p>2014/2015, летен семестар (психологија на возрасните и стареењето – 3+0; трансформација на конфликти – 2+0) = 5 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 3 поени</p> <p>2015/2016, зимски семестар (психологија на детството и на адолесценцијата - 3+0; развој на децата и адолесцентите во семејството – 3+0; морален развој – 2+0) = 8 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.04 = 4,8 поени</p>	
2.	<p>Одржување на настава (вежби) од прв циклус:</p> <p>2010/2011, зимски семестар (развојна психологија 1 - 0+2/2; психологија на родот - 0+2/2) = 8 часа неделно * 15 недели во семестар * 0,03 = 3,6 поени</p> <p>2010/2011, летен семестар (развојна психологија 2 – 0+2/2; трансформација на конфликти – 0+3; психологија на решавање на конфликти – 0+2; развојна психологија – 0+2) = 11 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.03 = 4,95 поени</p> <p>2011/2012, зимски семестар (развојна психологија 1 – 0+2/2; морален развој – 0+3) = 7 часа неделно * 15 недели * 0.03 = 3,15 поени</p> <p>2011/2012, летен семестар (развојна психологија 2 – 0+2/2; трансформација на конфликти – 0+3; психологија на решавање на конфликти – 0+2; развојна психологија – 0+2) = 11 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.03 = 4,95 поени</p> <p>2012/2013, зимски семестар (развојна психологија 1 – 0+2/2; морален развој – 0+3) = 7 часа неделно * 8 недели * 0.03 = 1,68 поени</p> <p>2013/2014, зимски семестар (развојна психологија 1 – 0+2/2; морален развој – 0+3) = 7 часа неделно * 15 недели * 0.03 = 3,15 поени</p>	37,68

	<p>2013/2014, летен семестар (развојна психологија 2 – 0+2/2; трансформација на конфликти – 0+3; трансформација на конфликти – 0+2) = 9 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.03 = 4,05 поени</p> <p>2014/2015, зимски семестар (психологија на детството и на адолесценцијата – 0+3/2; морален развој – 0+3) = 9 часа неделно * 15 недели * 0.03 = 4,05 поени</p> <p>2014/2015, летен семестар (психологија на возрасните и стареењето – 0+3/2; трансформација на конфликти – 0+2) = 8 часа неделно * 15 недели во семестар * 0.03 = 3,6 поени</p> <p>2015/2016, зимски семестар (психологија на детството и на адолесценцијата – 0+3/2; развој на децата и адолесцентите во семејството – 0+2; морален развој – 0+2) = 10 часа неделно * 15 недели * 0.03 = 4,5 поени</p>	
3.	<p>Одржување настава од втор циклус:</p> <p>2010/2011, зимски семестар (модул: развојна психологија)</p> <p><i>Применета развојна психологија – 52 часа * 0.05 = 2,6 поени</i></p> <p>2011/2012, зимски семестар (модул: развојна психологија)</p> <p><i>Применета развојна психологија – 48 часа * 0.05 = 2.4 поени</i></p> <p>2013/2014, зимски семестар (модул: развојна психологија)</p> <p><i>Применета развојна психологија – 2 кандидати * 5 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</i></p> <p><i>Применета развојна психологија на деца и адолесценти – 2 кандидати * 5 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</i></p> <p>2013/2014 зимски семестар (модул: малолетничка деликвенција)</p> <p><i>Психологија на детството и адолесценцијата – 5 кандидати * 5 часа = 25 часа * 0,05 = 1,25 поени</i></p> <p><i>Морален развој – 2 кандидати * 5 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</i></p> <p>2013/2014, зимски семестар (модул: меѓународни односи и разрешување конфликти)</p> <p><i>Медијација и преговарање – 1 кандидат * 2 часа = 2 часа * 0,05 = 0,1 поени</i></p> <p>2013/2014, зимски семестар (модул: мир и развој)</p>	14

	<p><i>Медијација и преговарање</i> – 2 кандидати * 5 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</p> <p>2014/2015, зимски семестар (модул: развојна психологија)</p> <p><i>Теории и концепти во применета развојна психологија</i> – 2 кандидати * 5 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</p> <p><i>Применета развојна психологија на децата и адолесцентите</i> - 2 кандидати * 5 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</p> <p><i>Применета развојна психологија на возрасните и на старите лица</i> - 2 кандидати * 5 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</p> <p><i>Морален развој</i> – 1 кандидат * 5 часа = 5 часа * 0,05 = 0,25 поени</p> <p>2014/2015, зимски семестар (модул: малолетничка деликвенција)</p> <p><i>Психологија на детството и адолесценцијата</i> – 5 кандидати * 5 часа = 25 часа * 0,05 = 1,25 поени</p> <p>2014/2015, зимски семестар (модул: меѓународни односи и разрешување конфликти)</p> <p><i>Медијација и преговарање</i> – 2 кандидати * 2 часа = 4 часа * 0,05 = 0,2 поени</p> <p>2015/2016, зимски семестар (модул: тазвојна психологија)</p> <p><i>Теории и концепти во применета развојна психологија</i> – 1 кандидат * 5 часа = 5 часа * 0,05 = 0,25 поени</p> <p><i>Применета развојна психологија на децата и адолесцентите</i> - 1 кандидат * 5 часа = 5 часа * 0,05 = 0,25 поени</p> <p><i>Применета развојна психологија на возрасните и на старите лица</i> - 1 кандидат * 5 часа = 5 часа * 0,05 = 0,25 поени</p> <p>2015/2016, зимски семестар (модул: малолетничка деликвенција)</p> <p><i>Психологија на детството и адолесценцијата</i> - 24 часа * 0,05 = 1,2 поени</p> <p>2015/2016, зимски семестар (модул: меѓународни односи и разрешување конфликти)</p> <p><i>Медијација и преговарање</i> – 5 кандидати * 2 часа = 10 часа * 0,05 = 0,5 поени</p>	
4.	Подготовка на нов предмет:	1,5

	<i>Морален развој</i> (V семестар, 2011-2012) – предавања (1 поен) и вежби (0.5 поени) = 1,5 поени	
5.	Подготовка на нов предмет: <i>Психологија на мудроста</i> (VII семестар, 2012-2013) – предавања 1 поен	1
6.	Рецензент на универзитетски учебник "Родителите и однесувањето на детето во училиштето", автор Орхидеја Шурбановска ISBN 978-608-238-008-7 1 поен	1
7.	Пакет материјали за предметот <i>Морален развој</i> 1 поен	1
8.	Пакет материјали за предметот <i>Психологија на мудроста</i> (90% од 1 поен)	0,9
9.	Консултации со студенти: Во просек 200 студенти во семестар * 0,002 = 0,4 10 семестри (5 години) * 0,4 = 4 поени	4
10.	Ментор на дипломска работа: 30 кандидати * 0,2 = 6 поени	6
11.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат: 1 кандидат * 0,5 = 0,5 поени	0,5
12.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура: 6 кандидати * 0,3 = 1,8 поени	1,8
13.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа: 25 кандидати * 0,1 = 2,5 поени	2,5
	Вкупно	113,72

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	<p>Ментор на магистерска работа:</p> <p>Елена Ангеловска, <i>Фактори за задоволството од романтичните врски кај адолесценти од различен пол</i></p> <p>Розалија Секулоска-Пендевска, <i>Претстава за родителски авторитет, себепочитување и надеж кај деца и адолесценти со и без родителска грижа</i></p> <p>Катерина Дојчинова, <i>Разлики меѓу адолесценти и млади возрасни од еднодетни и повеќедетни семејства во перцепцијата на родителскиот стил, емпатијата и саморегулацијата</i></p> <p>Илија Дојчиновски, <i>Поврзаност на квалитетот на живот со надежта, проактивното справување со стрес и возраста кај хоспитализирани пациенти за операција на срце</i></p> <p style="text-align: right;">4 кандидати * 1 поен = 4 поени</p>	4
2.	<p>Национален координатор на меѓународен научен проект:</p> <p>RRPP Project title: “From inclusive identities to inclusive societies: Exploring complex social identities in Western Balkans Youth”</p> <p>Времетраење: 1 септември 2014 – 30 мај 2016 6 поени</p>	6
3.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p> <p>Blazevska Stoilkovska, B. & Fritzhand, A. (Октомври, 2015) Social Identity Complexity and Its Correlates Among Macedonian and Albanian Young Adults. Труд презентирани на <i>Меѓународната конференција „Современи трендови во психологијата“</i>, 29-31 октомври 2015, Нови Сад, Р. Србија.</p> <p style="text-align: right;">90% од 1 поен = 0,9 поени</p>	0,9
4.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p> <p>Fritzhand, A. & Blazevska Stoilkovska, B. (Септември, 2015). Social Dominance Orientation and Trust in Institutions Among Macedonian and Albanian Young Adults. Труд презентирани на <i>Меѓународната конференција „Современи безбедносни парадиџми и предизвици: теорија и пракса“</i>, 18-19 септември 2015, Охрид, Р. Македонија</p> <p style="text-align: right;">90% од 1 поен = 0,9 поени</p>	0,9

5.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p> <p>Fritzhand, A.; Blazevska Stoilkovska, B., & Shurbanovska, O. (Септември, 2015). Parents' Perception of Children's Social Understanding: Evidence from the Study on Macedonian Preschoolers. Труд презентирани на <i>17. Европска конференција за развојна психологија</i>, 8-12 септември 2015, Брага, Португалија</p> <p>80% од 1 поен = 0,8 поени</p>	0,8
6.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p> <p>Blazevska Stoilkovska, B., Shurbanovska, O., & Fritzhand, A. (2015). Односот на транзициите помеѓу областите, конфликтот работа-семејство и исцрпувањето: ублажувачката улога на родот. Труд презентирани на <i>Меѓународната научна конференција „Соочување со општествените трауми: предизвик за социолошките истражувања“</i>, 23-24 април 2015, Скопје, Македонија</p> <p>80% од 1 поен = 0,8 поени</p>	0,8
7.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p> <p>Shurbanovska, O.; Fritzhand, A., & Blazevska Stoilkovska, B. (2015). Односите на родителите со децата во семејството денес. Труд презентирани на <i>Меѓународната научна конференција „Соочување со општествените трауми: предизвик за социолошките истражувања“</i>, 23-24 април 2015 Скопје, Македонија</p> <p>80% од 1 поен = 0,8 поени</p>	0,8
8.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p> <p>Anastasovski, I., Stojanoska Ivanova, T., Frichand, A., & Damovska, L. (April, 2015). Good Manners in Sport and Sport Culture – Prerequisite for Combating Sports Violence. Труд презентирани на <i>Меѓународната научна конференција „Соочување со општествените трауми: предизвик за социолошките истражувања“</i>, 23-24 април 2015, Скопје, Македонија</p> <p>60% од 1 поен = 0,6 поени</p>	0,6
9.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p> <p>Petrovic, N. & Fritzhand, A. (2014). Culture of Peace – of the Emotional Climate in Macedonia, Bosnia and Herzegovina and Serbia. Труд презентирани на <i>Меѓународната конференција за теорија и практика во психологијата</i>, 30 октомври – 1 ноември 2014, Скопје, Македонија</p> <p>90% од 1 поен = 0,9 поени</p>	0,9
10.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација):</p>	0,8

	Fritzhand, A., Mirovic, T., & Hadzic, A. (2014). The Relationship Between the Perception of Parenting Style and Early Maladaptive Schemes: Evidence from the Study on Adolescents and Young Adults in Macedonia and Serbia. Труд презентирани на <i>Меѓународната конференција за теорија и практика во психологијата</i> , 30 октомври – 1 ноември, 2014, Скопје, Македонија 80% од 1 поен = 0,8 поени	
11.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Blazevska-Stoilkovska, B., Zaharia, D., Chudzicka Czupala, A., Surbanovska, O., & Fritzhand, A. (2014). Boundary Flexibility and Transitions Over The Work and Family Domains: Gender and Cross-cultural Differences. Труд презентирани на <i>Меѓународната конференција за теорија и практика во психологијата</i> , 30 октомври – 1 ноември 2014, Скопје, Македонија 60% од 1 поен = 0,6 поени	0,6
12.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Thoma, J. S., Bebeau, J. M., & Frichand, A. (April, 2014). Identifying the Bad is More Difficult Than the Good: Evidence From Intermediate Concept Measures of Moral Judgment. Труд презентирани на <i>Annual Meeting of AERA "The Power of Education Research for Innovation in Practice and Policy"</i> , April 3-7, 2014, Philadelphia, Pennsylvania, USA 80% од 1 поен = 0,8 поени	0,8
13.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Frichand, A. (2011, Октомври). <i>Moralni self-koncept i moralno mišljenje adolescenata različitog uzrasta i obrazovanja</i> . Труд презентирани на научно-стручниот собир "Савремени трендови у психологији", Нови Сад, Србија 1 поен	1
14.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Frichand, A., & Ahmed, O. (2011, Август). <i>Moral Thinking and Moral Self-concept in Adolescence</i> . Труд презентирани на "15 th European Conference on Developmental Psychology", 23-27 August, University of Bergen, Bergen, Norway 90 % од 1 поен = 0,9 поени	0,9
15.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Frichand, A., & Ahmed, O. (2011, Јули). <i>Moral Self-Concept of Adolescents with Different Type of Behavior and Family</i> . Труд презентирани на "12 th European Congress of Psychology", 4-8 July, Turkish Psychological Association (TPA), Istanbul, Turkey 90% од 1 поен = 0,9 поени	0,9
16.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Frichand, A., & Ahmed, O. (2011, April). <i>Moral Thinking of Adolescents with and without Antisocial Behavior from Different Family Context</i> . Труд презентирани на меѓународната научна конференција "20ti Dani Ramira i	0,9

	<i>Zorana Bujasa</i> ”, 7-9 април, Институт за психологија, Филозофски факултет, Загреб, Хрватска 90% од 1 поен = 0,9 поени	
17.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Frichand, A. (2011, February). <i>Moralni self-koncept u adolescenciji</i> . Труд презентирани на научниот собир „Empiriska Istraživanja u Psihologiji – EIP2011”, 11-12 февруари, Институт за психологија, Филозофски факултет, Белград, Србија 1 поен	1
18.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација): Фрицханд, А. и Стојаноска, Т. (2010, Декември). <i>Моралните предизвици на младите во склад со општествените промени во 21-от век</i> . Труд презентирани на научниот симпозиум „90 години Филозофски факултет”, 15 декември, Филозофски факултет, Скопје 90% од 1 поен = 0,9 поени	0,9
19.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор Shurbanovska, O.; Fritzhand, A. , & Blazevska Stoilkovska, B. (2016). Parent-child Relationships in the Family Today. <i>Sociological Review</i> Скопје, Македонија (во печат) 80% од 4 поени = 3,2 поени	3,2
20.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Fritzhand, A. , Mirovic, T., & Hadzic, A. (2016). The Relationship Between the Perception of Parenting Style and Early Maladaptive Schemes: Evidence from the Study on Adolescents and Young Adults in Macedonia and Serbia. <i>Зборник на трудови од Меѓународната конференција за теорија и практика во психологијата</i> , 30 октомври – 1 ноември, 2014, Скопје, Македонија (во печат) 80% од 3 поени = 2,4 поени	2,4
21.	Труд со оригинални научни резултати објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Blazevska-Stoilkovska, B., Zaharia, D., Chudzicka Czupala, A., Surbanovska, O., & Fritzhand, A. (2016). Boundary Flexibility and Transitions Over The Work and Family Domains: Gender and Cross-cultural Differences. <i>Зборник на трудови од Меѓународната конференција за теорија и практика во психологијата</i> , 30 октомври – 1 ноември 2014, Скопје, Македонија	1,8

	(во печат) 60% од 3 поени = 1,8 поени	
22.	<p>Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор:</p> <p>Фрицханд, А. (2014). Разлики во дискриминацијата на гласови кај момчиња и девојчиња од рано и од средно детство. <i>Просветно дело</i>, 67,4, 45-58 UDK-37-ISSN-0350-6711, Скопје: АД Просветно Дело 4 поени</p>	4
23.	<p>Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор:</p> <p>Fritzhand, A. & Petrovic, N. (2014). The Culture of Peace: Students' Perception of the Emotional Climate in the Republic of Macedonia. <i>Безбедносни дијалози</i>, 5, 1, 145-162, ISSN 1857-7172 Скопје: Филозофски факултет 90% од 4 поени = 3,6 поени</p>	3,6
24.	<p>Монографија објавена во странство:</p> <p>Fritzhand, A. (2013). <i>Moral Thinking and Moral Self-concept in Adolescence: Results from the study on Adolescents in the Republic of Macedonia</i>. Scholars' Press. OmniScriptum GmbH & Co. KG, Germany</p> <p>ISBN: 978-3-639-51916-7 12 поени</p>	12
25.	<p>Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција:</p> <p>Фрицханд, А. (2013). Моралниот идентитет во теоријата на морално функционирање на Августо Блази. <i>Годишен зборник</i> на Филозофскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, 66, 177-189, (ISSN 0350-1892), Скопје: Филозофски факултет 2 поени</p>	2
26.	<p>Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција:</p> <p>Фрицханд, А. (2012). Моралната себеперцепција на адолесцентите. <i>Годишен зборник</i> на Филозофскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, 65, 124-140, (ISSN 0350-1892), Скопје: Филозофски факултет 2 поени</p>	2
27.	<p>Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор:</p> <p>Фрицханд, А. (2011). Морално мислење кај адолесценти со различен степен и вид на образование. <i>Социолошка ревија XIII</i>, UDK - 316, 1, XII, 7-25, Скопје: Бомат Графикс 4 поени</p>	4
28.	<p>Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор:</p>	4

	<p>Фрицханд, А. (2011). Видот на образование и моралната самоперцепција во средна и доцна адолесценција. <i>Просветно дело</i>, 64, 4, UDK-37-ISSN-0350-6711, 49-60, Скопје: АД Просветно Дело</p> <p style="text-align: right;">4 поени</p>	
29.	<p>Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание:</p> <p>Frichand, A. (2011). Ispitivanje moralnog mišljenja adolescenata putem posrednih koncepata. <i>Psihološka istraživanja</i>, 14, 1, 67-84 (ISSN 0352-7379) Beograd: Filozofski fakultet</p> <p style="text-align: right;">4 поени</p>	4
30.	<p>Труд со оригинални научни резултати објавен во научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор:</p> <p>Frichand, A. (2011). Life Styles and Moral Attitudes of Adolescents and Their Parents. <i>Romanian Journal of Psychology, Psychotherapy and Educational Sciences</i>, 2, 3, ISSN 2068-3626, 3-19, Lucian Blaga“ University of Sibiu, Romania</p> <p style="text-align: right;">4 поени</p>	4
31	<p>Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција:</p> <p>Фрицханд, А. и Стојаноска, Т. (2011). Моралните предизвици на младите и општествените промени во 21от век. <i>Годишен зборник на Филозофскиот факултет</i> Скопје, 64, 123-133, (ISSN 0350-1892), Скопје: Филозофски факултет</p> <p style="text-align: right;">90% од 2 поени = 1,8 поени</p>	1,8
32.	<p>Апстракт објавен во зборник од меѓународна конференција:</p> <p>Blazevska Stoilkovska, B. & Fritzhand, A. (октомври 2015) Social Identity Complexity and Its Correlates Among Macedonian and Albanian Young Adults. Труд презентирани на <i>Меѓународната конференција Современи трендови во психологијата</i>, 29-31 октомври 2015, Нови Сад, Р. Србија.</p> <p style="text-align: right;">90% од 1 поен = 0,9 поени</p>	0,9
33.	<p>Апстракт објавен во зборник од меѓународна конференција:</p> <p>Fritzhand, A. & Blazevska Stoilkovska, B. (Септември, 2015). Social Dominance Orientation and Trust in Institutions Among Macedonian and Albanian Young Adults. Труд презентирани на <i>Меѓународната конференција Современи безбедносни парадиџми и предизвици: Теорија и пракса</i>, Септември, 18-19, 2015, Охрид, Р. Македонија</p> <p style="text-align: right;">90% од 1 поен = 0,9 поени</p>	0,9
34.	<p>Апстракт објавен во зборник од меѓународна конференција:</p>	0,8

	<p>Fritzhand, A.; Blazevska Stoilkovska, B., & Shurbanovska, O. (септември 2015). Parents' Perception of Children's Social Understanding: Evidence from the Study on Macedonian Preschoolers. Труд презентирани на 17. <i>Европска конференција за развојна психологија</i>, 8-12 септември 2015, Брага, Португалија</p> <p style="text-align: right;">80% од 1 поен = 0,8 поени</p>	
35.	<p>Апстракт објавен во зборник од меѓународна конференција:</p> <p>Blazevska Stoilkovska, B., Shurbanovska, O., & Fritzhand, A. (2015). Односот на транзициите помеѓу областите, конфликтот работа-семејство и исцрпувањето: ублажувачката улога на родот. Труд презентирани на <i>Меѓународната научна конференција „Соочување со општествените трауми: предизвик за социолошките истражувања“</i></p> <p>23-24 април 2015 Скопје, Македонија</p> <p style="text-align: right;">80% од 1 поен = 0,8 поени</p>	0,8
36	<p>Апстракт објавен во зборник од меѓународна конференција:</p> <p>Anastasovski, I., Stojanoska Ivanova, T., Frichand, A., & Damovska, L. (April, 2015). Good Manners in Sport and Sport Culture – Prerequisite for Combating Sports Violence. Труд презентирани на <i>Меѓународната научна конференција „Соочување со општествените трауми: предизвик за социолошките истражувања“</i>, 23-24 април 2015 Скопје, Македонија</p> <p style="text-align: right;">60% од 1 поен = 0,6 поени</p>	0,6
37.	<p>Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција:</p> <p>Petrovic, N. & Frichand, A. (2014). Culture of Peace – of the Emotional Climate in Macedonia, Bosnia and Herzegovina and Serbia. Усмено излагање на <i>Меѓународната конференција за теорија и практика во психологијата</i>, 30 октомври – 1 ноември 2014, Скопје, Македонија</p> <p style="text-align: right;">90% од 1 поен = 0,9 поени</p>	0,9
38.	<p>Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција:</p> <p>Frichand, A., & Ahmed, O. (2011, Август). <i>Moral Thinking and Moral Self-concept in Adolescence</i>. Труд презентирани на “15th European Conference on Developmental Psychology”, 23-27 August, University of Bergen, Bergen, Norway</p> <p style="text-align: right;">90% од 1 поен = 0,9 поени</p>	0,9
39.	<p>Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција:</p>	1

	Frichand, A. (2011, Октомври). <i>Moralni self-koncept i moralno mišljenje adolescenata različitog uzrasta i obrazovanja</i> . Труд презентирани на научно-стручниот собир "Савремени трендови у психологији", Нови Сад, Србија 1 поен	
40.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција: Frichand, A., & Ahmed, O. (2011, Јули). <i>Moral Self-Concept of Adolescents with Different Type of Behavior and Family</i> . Труд презентирани на "12 th European Congress of Psychology", 4-8 July, Turkish Psychological Association (TPA), Istanbul, Turkey 90% од 1 поен = 0,9 поени	0,9
41.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција: Frichand, A., & Ahmed, O. (2011, Април). <i>Moral Thinking of Adolescents with and without Antisocial Behavior from Different Family Context</i> . Труд презентирани на меѓународната научна конференција "20ti Dani Ramira i Zorana Vujasa", 7-9 Април, Институт за психологија, Филозофски факултет, Загреб, Хрватска 90% од 1 поен = 0,9 поени	0,9
	Вкупно	80,9

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Експертски активности: Стручна редакција на книгите: 1. "Децата и социјалното исклучување: Моралност, предрасуди и групен идентитет" од авторите Мелани Килен and Адам Ратленд – ISBN 978-608-239-013-0 2. "Кажано со поинаков глас" од авторката Carol Gilligan – ISBN 978-608-239-017-8	4

	<p>3. „Младите и кризата на идентитетот“ од авторот Ерик Х. Ериксон - ISBN 978-608-239-039-0</p> <p>4. „Неврозата и развојот на човекот“ од авторката Карен Хорнај – ISBN 978-608-239-104-5</p> <p style="text-align: right;">4 * 1 поен = 4 поени</p>	
2.	<p>Член на програмски/организационен одбор на меѓународен научен собир „40 години Институт за Психологија“, во организација на Институтот за Психологија, Филозофски факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2014 година</p> <p style="text-align: right;">1 поен</p>	1
3.	<p>Член на регионалниот организационен одбор на биеналниот меѓународен научен собир „Савремени трендови у психологији“, во организација на Филозофскиот факултет во Нови Сад, Р. Србија,</p> <p style="text-align: right;">2 мандати (2013 и 2015 година) * 1 = 2 поени</p>	2
4.	<p>Учество во комисии и тела на државни и други органи:</p> <p>Надворешен контролор на прашањата по психологија за екстерно тестирање на матуранти, при Државниот испитен центар (ДИЦ) на Р. Македонија, за мандатниот период од 12.2015 – 1.2016</p> <p style="text-align: right;">1 поен</p>	1
5.	<p>Учество во комисии и тела на државни и други органи:</p> <p>Реализатор на содржините од Модул бр. 3 – Луѓето во организацијата од Програмата за подготвување и полагање на испит за директор на средно училиште, при Државниот испитен центар (ДИЦ) на Р. Македонија, за мандатниот период од 5.12.2014 до стапување на сила на новите законски измени</p> <p style="text-align: right;">1 поен</p>	1
6.	<p>Учество во комисии и тела на државни и други органи:</p> <p>Реализатор на содржините од Модул бр. 3 – Луѓето во организацијата од Програмата за подготвување и полагање на испит за директор на основно училиште, при Државниот испитен центар (ДИЦ) на Р.</p>	1

	<p>Македонија, за мандатниот период од 5.12.2014 до стапување на сила на новите законски измени</p> <p style="text-align: right;">1 поен</p>	
7.	<p>Координатор на студиска програма на втор циклус студии по малолетничка деликвенција при Филозофскиот факултет во Скопје</p> <p style="text-align: right;">2 мандата (2015,2016) * 1 = 2 поени</p>	2
8.	<p>Член на Централна комисија за спроведување на самоевалуација при Филозофски факултет:</p> <p style="text-align: right;">1 мандат (2014-2016) * 0,5 = 0,5 поени</p>	0,5
9.	<p>Учество во комисиии и тела на државни и други органи:</p> <p>Реализатор на содржините од Модул бр. 3 – Луѓето во организацијата од Програмата за подготвување и полагање на испит за директор на основно училиште, при Државниот испитен центар (ДИЦ) на Р. Македонија, за мандатниот период од 8.10.2010 до 08.10.2012 година</p> <p style="text-align: right;">1 поен</p>	1
10.	<p>Учество во комисиии и тела на државни и други органи:</p> <p>Реализатор на содржините од Модул бр. 3 – Луѓето во организацијата од Програмата за подготвување и полагање на испит за директор на јавно средно училиште, при Државниот испитен центар (ДИЦ) на Р. Македонија, за мандатниот период од 16.2.2011 до 16.2.2013 година</p> <p style="text-align: right;">1 поен</p>	1
11.	<p>Учество во комисиии и тела на државни и други органи:</p> <p>Член на Национално координативно тело за спречување на насилството на спортските терени при Агенцијата за млади и спорт на Р. Македонија, за мандатниот период од 2012 до 2016 година</p> <p style="text-align: right;">1 поен</p>	1
12.	<p>Член на Организационен одбор на научен собир "90 години Филозофски Факултет", 15 декември, Филозофски факултет, Скопје</p>	0,5

	1 мандат (2010) = 0,5 поени	
13.	Претседател на Комисија за попис на постојни средства на Филозофски факултет: 1 мандат (2011) * 0,5 = 0,5 поени	0,5
14.	Член на Тендерска комисија при Филозофскиот факултет: 1 мандат (2015) * 0,5 = 0,5 поени	0,5
15.	Член на комисија за техничка обработка на податоци при прием на нови студенти на Филозофски факултет: 2 мандати (Август-Септември 2011 и 2015) * 0,5 = 1 поен	1
16	Координатор на студиска програма по развојна психологија на втор циклус студии при Институтот за Психологија 1 мандат (Ноември, 2010 -) * 1 = 1 поен	1
17	Подготовка на национални документи (стратегии, закони итн.): Член на Работна група за разгледување и донесување на Програмата за советување на родители за основни и средни училишта при Министерството за образование и наука на Р. Македонија 1 мандат (2010) * 2 = 2 поени	2
18	Учество во изработка на национална програма од одредена област: Член на Работна група за изготвување на модули за обука на стручен кадар во предучилишните установи, како дел од Националната стратегија за професионален развој за ран детски развој , во соработка со УНИЦЕФ и Министерството за труд и социјална политика на Р. Македонија 1 мандат (2010-2011) * 3 = 3 поени	3

19.	<p>Учество во изработка на национална програма од одредена област:</p> <p>Член на Работна група за изготвување на Програма за советување на родители за основни и средни училишта, при Институтот за психологија, Филозофски факултет, Скопје, со решение на министерот за образование и наука на Р. Македонија</p> <p>1 мандат (2011) * 3 = 3 поени</p>	3
20.	<p>Учество во комисии и тела на државни и други органи:</p> <p>Член на Комитет за изготвување на Информација и акционен план за преземање на мерки и чекори за подобрување на дисциплината во училиштата при Министерството за образование и наука на Р. Македонија</p> <p>1 мандат (2010) * 1 = 1 поен</p>	1
	Вкупно	28

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	113,72
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	80,9
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	28
Вкупно	222,62

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Олга Мурцева Шкарик,
с.р.
Проф. д-р Ружица Керамичева,
с.р.
Проф. д-р Виолета Арнаудова, с.р.

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

2. Магистерски трудови

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Никола Веселинов	„Архивскиот материјал во личниот фонд „Стеван Симиќ“ во архивот на МАНУ како извор за историски истражувања“	„Archive Material in Personal Funds „Stevan Simic“ in The Archives of MASA as a Source for Historical Research“	проф. д-р Борче Илиевски	22. II 2016 година Бр. 10-2575/15
2.	Христина Лавуровска	„Улогата и предизвиците на јавната дипломатија во интеркултурниот дијалог на локално ниво во Македонија“	„The Role and Challenges of Public Diplomacy in International Dialogue on a Grassroots level in Macedonia“	проф. д-р Лидија Георгиева	22. II 2016 година Бр. 10-2489/15
3.	Верче Андонова	„Организациска поставеност на системот на стручно образование и обука во Република Македонија и Сојузна Република Германија - состојби и перспективи“	„Organizational Structure of the System of Vocational Education and Training of the Republic of Macedonia and the Federal Republic of Germany-conditions and perspectives “	доц. д-р Елена Ризова	22. II 2016 година Бр. 10-212/16
4.	Бобан Трајчевски	„Злетово и злетовската област во 13 и 14 век“	„Zletovo and Zletovo Region in 13 th and 14 th century“	проф. д-р Александар Атанасовски	22. II 2016 година Бр. 10-211/16
5.	Марија Максимовска	„Разлики во психолошките аспекти на родителството во семејства со дете со и без аутистичен спектар на нарушување“	„Differences in the Psychological Aspects of Parenting in Families with a Child with Autistic Spectrum Disorder and Families without Autistic Spectrum Disorder“	доц. д-р Ана Фрицханд	22. II 2016 година Бр. 10-2341/15

6.	Јасмина Бабачиќ	„Екстраверзија, невротизам и чувство на осаменост како предиктори на задоволството од животот кај студентки со различен тип на домување“	„Extraversion, Neuroticism and Feeling of Loneliness as Predictors of Life Satisfaction among Female Students with Different Residence Background“	проф. д-р Виолета Арнаудова	22. II 2016 година Бр. 10- 2425/15
7.	Џемиље Фазлија	„Квалитет на живот на учениците со интелектуална попреченост од средните училишта за образование и рехабилитација“	„The Quality of Life of Students with Intellectual Disabilities from Secondary Schools for Education and Rehabilitation“	доц. д-р Наташа Станојковска Трајковска	22. II 2016 година Бр. 10- 2607/15
8.	Катерина Бајдевска	„Религиската толеранција како предуслов за влез на Република Македонија во Европската унија“	„ The Religious Tolerance as a Prerequisite for Accession of Republic of Macedonia to the European Union“	проф. д-р Зоран Матевски	22. II 2016 година Бр. 10-56/16
9.	Елизабета Никодиновска	„Социолошки аспекти на медиумската алиенација во Република Македонија“	„The Forms of Social Alienation in Republic of Macedonia“	доц. д-р Марија Дракуловска Чукалевска	22. II 2016 година Бр. 10-61/16
10.	Роза Ивановска	„Менаџмент на човечки ресурси и реформите во Македонската радио телевизија“	„ Management of Human Recourses and the Reforms in Macedonian Radio Television “	проф. д-р Јован Пејковски	22. II 2016 година Бр. 10- 2553/15
11.	Душко Весковски	„Селекција и регрутација на човечки ресурси во музеите во Република Македонија“	„Selection and Recruitment of Human Resources in Museums in the Republic of Macedonia“	проф. д-р Јасмина Делчева Диздаревиќ	22. II 2016 година Бр. 10- 2510/15
12.	Билјана Стојановска	„Нерамнотежа помеѓу вложениот труд и наградите, ментална преоптовареност со работа, физичко здравје и задоволство од животот кај здравствени работници“	„Effort-reward imbalance, Over commitment, Health and Life satisfaction in Healthcare Workers from Different Gender“	доц. д-р Билјана Блажевска Стоилковска	22. II 2016 година Бр. 10- 213/16

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ**

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Кристина Димовска	„Паремиолошките форми во херојската епика(низ примери од Беовулф, Песна за Нибелунзите, Волсунга сага и циклусот за Крале Марко“	„The peremiological forms in heroic epics(with examples from Beowulf, the Song of the Nibelungs,Volsunga saga and the epic cycle of Krале Marko)“	Академик Катица Ќулафкова	19.02.2016 10-164/2

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

4. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Линдита Бислими	„Поетиката на албанскиот романтичарски роман“	„The poetik of albanian romantik novel“	Проф. д-р Агим Лека	19.02.2016 10-97/3
2.	Магдалена Анделика Тасевска	„Терминологијата во толкувањето од германски на македонски јазик со посебен осврт на автомобилската област“	„Die Terminologie beim Dolmetschen aus der deutschen in die mazedonische Sprache mit besonderem Akzent auf die Automobilindustrie“	проф. д-р Емилија Бојковска	19.02.2016 10-368/1

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЕКОНОМИЈА НА ЈАВНИОТ СЕКТОР,
СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ЕНЕРГЕТСКИОТ СИСТЕМ И ЕЛЕКТРОПРЕНОСНАТА
МРЕЖА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА” ОД М-Р ВИОЛЕТА ТАШЕВА,

ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, а во врска со поднесената докторска дисертација од кандидатката м-р Виолета Ташева со наслов „Економија на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија”, Советот на Економскиот институт во Скопје, на седницата одржана на 21 декември 2015 година, донесе Одлука (бр. 02-2043/1 од 22.12.2015) за формирање на Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација, во состав:

1. д-р Биљана Ангелова
2. д-р Дејан Пендев
3. д-р Васил Поповски
4. д-р Зоран Јаневски
5. д-р Елена Давитковска.

Членовите на Комисијата со потребното внимание ја прочитаа и ја проучија поднесената докторска дисертација и по усогласувањето на мислењата, на Советот на Економскиот институт му го доставуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи согледувања

Докторската дисертација на кандидатката м-р Виолета Ташева со наслов „Економија на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија” третира актуелна, комплексна проблематика од областа на економијата на јавниот сектор, каде што фокусот на вниманието е насочен кон енергетскиот систем, неговата структура и ефикасност, со компаративен приод меѓу Република Македонија, регионот, ЕУ и пошироко.

Докторската дисертација на тема „Економија на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија”, е насочена кон разработка на енергетскиот систем во државата, како и неговото влијание на околината, структурата на електропреносната мрежа, како дел од

електроенергетскиот систем, светските трендови за нејзин развој и анализа на македонскиот електропреносен систем од аспект на економски придобивки на овој дел од јавниот сектор во Република Македонија. Основна цел на докторската дисертација е да се покаже значењето на економијата на јавниот сектор, а особено на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија. Покрај основната цел, трудот има за цел да ги прикаже економските придобивки од развојот на електропреносната мрежа.

Актуелноста на самата проблематика се темели на целта подобро да се разберат современите перспективи на економската улога на владата во различните функции на јавниот сектор, особено проблематиката на енергетскиот систем, односно електроенергетскиот систем и неговите потсистеми – производство, пренос и дистрибуција на електрична енергија. Меѓу економистите, а особено доколку размислувањата се однесуваат до енергетскиот систем, преовладува мислењето дека со ограничената интервенција на владата може да се ублажат, но не и да се решат најсериозните проблеми на овој јавен сектор. Токму во тој сектор, препознавањето на ограничувањата имплицира дека владата треба да ја насочи својата енергија само на оние области во кои пазарните неуспеси се најзначителни и онаму каде што постојат докази дека владината интервенција може значително да придонесе, а секако дека една од тие области е електроенергетскиот сектор. Овој сектор, испреплетен во единствен систем, ги поврзува природните енергетски ресурси на земјата, преносот и дистрибуцијата на енергијата, сопственоста, ефикасноста на функционирањето на системот, вработените во системот, еколошката проблематика, корисниците на енергија, увозот и извоз на енергија итн. Оттука, предизвиците и можностите со кои се соочуваат организациите од сите големини и стопански дејности, како што е и преносот на електрична енергија, ќе бидат сè позначителни.

Во последната декада од минатиот век, во Република Македонија се случила темелни економско-политички промени, кои го редефинираа општественото уредување во демократско, со пазарна економија и сопственички права. Редифинирањето на општественото уредување подразбира и реформа во јавниот сектор, негово дефинирање во духот на уредувањето на развиените европски држави. Покрај обемното реорганизирање на економскиот систем, произлезе и редефинирањето на улогата на државата, а во тие рамки, статусот и положбата на јавниот сектор. Со интензивно преуредување на законската легислатива и инфраструктурата, предизвикана од процесот на приватизацијата на државниот капитал, се создаа услови за дерегулација на економските текови. Но, денес не може да се каже дека македонската транзиција кон функционален јавен сектор е завршена, напротив, прашањата поврзани за ефикасноста, административниот капацитет и потребите од реформа на јавниот сектор и натаму се предизвик. Ова укажува дека градењето на ефикасен, транспарентен и одговорен јавен сектор е долготраен процес, кој треба да биде во функција на поддршка на пазарната економија и економскиот развој на државата.

Република Македонија, како земја која е кандидат за членство во ЕУ, е исправена пред предизвиците на спроведување интензивни и ефикасни општествени реформи. Овие реформи се планираат и случуваат и во јавниот сектор, а од особено занчење се реформите во енергетскиот систем на државата, кои започнаа од 2005 година. Ратификуваните договори (Договор за Енергетска повелба, Договор за енергетска

заедница, Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатските промени и Протоколот од Кјото) создадоа обврзувачки услови за нивно интензивно имплементирање, а со тоа и интензивни реформи во енергетскиот систем, и негова компатибилност со европскиот енергетски системи. Имајќи го предвид наведеното, актуелноста на истражувањето за развојот на електропреносната мрежа врз развојот на целокупната ефикасност и ефективност на електроенергетскиот сектор е мошне значајно и ќе претставува основа за надградба на методолошките концепти и емпириските сознанија за стратемскиот развој на целокупниот енергетски јавен сектор во Република Македонија.

2. Содржина на дисертацијата

Докторската дисертација на кандидатката м-р Виолета Ташева со наслов „Економија на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија” е конципирана во: воведен дел, шест тематски поглавја, заклучок, користена литература и прилози. Генерално, трудот има опфатено дел за улогата на јавниот сектор во современите економски системи; економската ефикасност на јавниот сектор; местото и улогата на јавниот сектор во ЕУ и во други економски развиени економски системи; јавниот сектор во Република Македонија; светските трендови во развојот на електропреносните мрежи, како и развој на електропреносната мрежа во Република Македонија.

Воведниот дел ги содржи основните хипотези и целите на истражувањето, методолошкиот пристап во истражувањето, како и причините за поставувањето на оваа проблематика и нејзиното значење во науката.

Во првата глава, ***Улогата на јавниот сектор во современите економски системи***, се дефинира јавниот сектор, неговото мерење, со негово прикажување во различни економски системи и особено во современите пазарни стопанства. Исто така, се зборува за економијата на јавниот сектор, економската улога на државата и поврзаноста на неуспехот на пазарот и јавниот сектор. Притоа, се елаборира улогата на владата во современите услови и нејзиното влијание во две иницијативи, односно дерегулацијата и приватизацијата. Реформите кои се и ќе се воведуваат во тие области и во индустриите како што се банкарството, телекомуникациите и енергетиката не секогаш ги оправдуваат стратемските исчекувања.

Во втората глава, ***Економската ефикасност на јавниот сектор***, се разработува економската ефикасност на јавниот сектор преку дефинирање на јавните добра, екстерналите, природниот монопол, јавните претпријатија, јавната и претприемачката димензија на јавниот сектор. Понатаму се елаборираат економската и социјалната димензија на јавниот сектор како и претприемачката димензија. Притоа, се елаборира дека економијата треба да достигне ефикасност на размена, т.е. сите произведени добра треба да синаат до ентитетите што најмогу ги ценат. Во таа насока се разработуваат аспекти на либерализацијата при што електричната енергија е стока, купена, продадена и тргувана речиси на ист начин како што се купуваат и продаваат останатите стоки.

Во третата глава, **Месџојо и улојаја на јавној сектор во ЕУ и во групџи економски развиени економски сисџеми**, се разработува јавниот сектор во ЕУ и пошироко, со посебен осврт на конкуренцијата, приватизацијата, јавните услуги, јавниот интерес и либерализацијата. Понатаму се елаборираат реформите во јавниот сектор и во таков контекст се разработуваат аспекти за приватизацијата и операторите на јавните услуги, како и причините и ефектите од реформите на приватизацијата и јавно приватно партнерство во секторот. На крај, се разработуваат областите во контекст на улогата на јавните услуги во современите економии, јавниот интерес наспроти профитната ориентација и одржливоста, како и либерализацијата и институционалната поставеност на јавниот сектор. На крајот на оваа глава се посочуваат примери на јавен сектор во некои држави во ЕУ и пошироко, и тоа со осврт на светските енергетски трендови и влијанието на животната средина.

Во четвртата глава, **Јавној сектор во Република Македонија**, се разработува јавниот сектор во Република Македонија преку приказ на неговиот развој и јавниот интерес. Понатаму, се разработува институционалната поставеност на јавниот сектор во Република Македонија, и тоа во контекст на јавните претпријатија на централно ниво и јавните претпријатија на локално ниво. Посебен осврт е направен на енергетскиот систем, неговата организираност и неговото влијание врз околината. Во тој контекст се разработуваат аспектите на енергетскиот систем, нафтата и нафтените производи, природниот гас, топлинската енергија, цврстите енергетски горива и обновливите извори на енергија.

Во петтата глава, **Светски трендови во развојот на електропреносни мрежи**, се разработуваат светските трендови во развојот на преносните мрежи, со приказ на структурата на европската преносна мрежа и примена на современите технологии, нови и неконвенционални технологии, за подобро искористување на постојната преносна мрежа и нејзин развој, како и создавање на интегрирана преносна мрежа. Притоа, кандидатката елаборира дека електроенергетската мрежа на големи капацитети се состои од две различни нивоа или групи на линии. Едниот вид на група од линии поминува преку територии која ја услужува и ги поврзува сите производни капацитети во една целина, додека другата група на линии, струјата ја пренасочува и пренесува кон различни дистрибутивни потстанции. Врз основа на таква теоретска елаборација е анализиран преносниот електроенергетски потсистем во Република Македонија.

Во шестата глава, **Развој на електропреноснајта мрежа во Република Македонија**, се разработува структурата на преносната мрежа во Република Македонија, карактеристиките на тековните состојби и надградбата, преку нејзино планирање и следење на билансите на електрична енергија и моќноста. Исто така, направена е анализа на економските придобивки од развојот на преносната мрежа преку анализа на загубите на електричната енергија, прекуграничниот пренеосен капацитет, транзитите меѓу системите во регионот и цената на електричната енергија во регионот. На крајот на оваа глава се презентирани можностите, заканите и перспективите за понатамошните реформи на јавниот електроенергетски систем на Република Македонија и тоа со стратешка цел за подобрување на квалитетот, продуктивноста и економичноста на секторот.

Во заклучните согледувања се прикажани резултатите од истражувањето и се изнесени заклучоците кои произлегуваат од трудот. Како резултат на истражувањето, на сублимиран начин се изнесуваат потврдените заклучни тези во однос на економијата на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетиката и развојот на преносната мрежа.

3. Оцена и предлог

Врз основа на внимателното проучување на изнесената содржина на докторската дисертација на м-р Виолета Ташева со наслов „Економија на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија”, Комисијата оцени дека докторската дисертација е поставена на современ и оригинален приод и е исклучително содржаен и комплексен труд. Докторската дисертација обработува современа и актуелна проблематика од областа на економијата на јавниот сектор.

Дисертацијата се одликува со оригинален пристап кон дефинираниот проблем на истражување и мошне успешно ги инкорпорира научниот и стручниот третман на економијата на јавниот сектор, со посебен осврт кон енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија. Трудот заслужува посебно внимание, пред сè и поради неговата актуелност и методолошкиот пристап во истражувањето, кој може да се оцени како интегрален, целисходен и исцрпен според обемноста на обработениот материјал користен во истражувањето.

Имајќи ги предвид изнесените ставови, Комисијата беше едногласна во заклучокот дека кандидатката м-р Виолета Ташева во докторскиот труд со наслов „Економија на јавниот сектор, со посебен осврт на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија” целосно успеала да одговори на предизвикот што го поставила при дефинирањето на предметот на истражување. Појдовните тези успева мошне успешно да ги развие со аргументирани заклучоци, со свои оригинални ставови и со јасни препораки за зголемување на степенот на економска ефикасност и ефективност во енергетскиот систем. Докторскиот труд е поставен на системот за плагијати и согласно со системот и генерираниот извештај за плагијати, има совпаѓање од 4,84%.

Врз основа на претходното, Комисијата му предлага на Советот на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати извештајот со позитивна оценка за поднесената докторска дисертација „Економија на јавниот сектор со посебен осврт на енергетскиот систем и развојот на електропреносната мрежа во Република Македонија”,

2. на кандидатката м-р Виолета Ташева да и се дозволи јавна одбрана на докторскиот труд.

Комисија за оцена и одбрана на
докторската дисертација

1. _____ с.р.

/Д-р Биљана Ангелова/

2. _____ с.р.

/Д-р Дејан Пендев /

3. _____ с.р.

/Д-р Васил Поповски /

4. _____ с.р.

/ Д-р Зоран Јаневски /

5. _____ с.р.

/Д-р Елена Давитковска /

ПРЕГЛЕД

НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА – СКОПЈЕ

МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Галина Ивановска	Културно-општествениот контекст во Република Македонија преку призмата на алтернативниот театар (со особен осврт на меѓународниот театарски фестивал „Млад отворен театар“ – MOT)	The Cultural and Social Context in the Republic of Macedonia from the Aspect of Alternative Theatre (with Special Focus on the International Theatre Festival "Young Open Theatre" - MOT)	проф. д-р Александар Прокопиев	12 – 24/17 од 17.2.2016
2.	Јасмина Поркојевиќ-Миленковиќ	Текстолошкиот и естетскиот дискурс во житиеписната творба на Теофилакт Охридски за светите Петнаесет тивериополски свештеномаченици	The Textual and Esthetic Discourse in the Biography Work of Teofilakt from Ohrid about the Holy Fifteen Tiveriopol Mortars	проф. д-р Илија Велев	12 – 24/18 од 17.2.2016
3.	Јасмина Јанческа	Кирило-методијевистиката во образовниот систем на Република Македонија	Cyril and Methodius Studies in the Educational System of the Republic of Macedonia	проф. д-р Маја Јакимовска-Тошиќ	12 – 24/19 од 17.2.2016
4.	Драгана Евтимова	Концептот „магичен реализам“ како културолошки феномен	The Concept of "Magical Realism" as a Culturological Phenomenon	проф. д-р Јасмина Мојсиева-Гушева	12 – 24/20 од 17.2.2016

5.	Дафина Цепароска	Културолошките аспекти на андерграунд музичката сцена во Република Македонија	Cultural Aspects of the Macedonian Underground Music Scene	проф. д-р Наташа Аврамовска	12 – 24/21 од 17.2.2016
6.	Бојана Ристоска	Историја на стрипот, компарација помеѓу култниот јунак Дилан Дог и современите јунаци како супер човекот (Superman) и човекот пајак (Spiderman)	The History of the Comics Books, a Comparison Between the Cult hero Dylan Dog and the Modern Heroes Superman and Spiderman	проф. д-р Александар Прокопиев	12 – 24/22 од 17.2.2016
7.	Александра Младеновска- Костиќ	Графитите како глобален феномен на комуникација	Graffiti as a Global Phenomenon of Communication	проф. д-р Ана Мартиноска	12 – 24/23 од 17.2.2016
8.	Катица Мицева	Образовниот систем виден преку медиумите	The Education System and its Impact through the Media	проф. д-р Лорета Георгиевска -Јаковлева	12 – 24/24 од 17.2.2016

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) МЕНАЏМЕНТ
НА ЗНАЕЊЕ
НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО – ПРАВНИ
ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 13.10.2015 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) менаџмент на знаење, и врз основа на Одлуката на Научниот совет, бр. 02-86/3, донесена на 22.1.2016 год., формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Роберт Димитровски, д-р Љубомир Дракуловски и д-р Радмил Поленаковиќ.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) менаџмент на знаење, во предвидениот рок се пријави **д-р Ѓорѓи Манев.**

3. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Ѓорѓи Манев е роден на 24.3.1964 во Куманово, Р. Македонија. Средно образование завршил во Скопје, гимназија „Цветан Димов“. Со високо образование се стекнал на Електро-техничкиот факултет во Скопје, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Дипломирал на насоката: информатика – автоматика, во 1989 година.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик, го познава францускиот јазик и исто така се служи со српскиот, хрватскиот и бугарскиот јазик.

Втор циклус (магистерски) студии запишал на Институтот за социолошки и политичко – правни истражувања. Студиите ги завршил во 1995 година. На 17.4.1995 година го одбрал магистерскиот труд на тема: *Моделирање на кадровски информационален систем.*

Докторска дисертација пријавил на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања. Дисертацијата на тема: *Придонеси на базиите на знаење и менаџментот на знаење во ситраиешкоито планирање и одлучување* ја одбрал на 2.7.1998 година. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област менаџмент.

На 30.5. 2003 година е избран во звањето виш научен соработник на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во областа на менаџментот.

Во моментот е вонреден професор. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот бр. 970 од 2009 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 970 и бр. 829 , како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

4. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, кандидатот д-р Ѓорѓи Манев не изведува настава (настава, вежби, теренска настава, итн.) на прв и втор циклус студии на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања.

Кандидатот не бил ментор на дипломски и на специјалистички трудови.

Кандидатот учествувал како член во комисија за оцена/или одбрана на 14 магистерски трудови и на 3 докторски дисертации.

Кандидатот не е автор на рецензиран учебник.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Научноистражувачка дејност

Д-р Ѓорѓи Манев нема објавено научни трудови во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), трудови во меѓународни научни списанија, трудови во меѓународни научни публикации и трудови во зборници од научни собири.

Д-р Ѓорѓи Манев не бил раководител на национални, односно меѓународни научни проекти. Бил национален координатор на меѓународни научни проекти, а не учествувал како член во научни проекти.

Кандидатот не бил ментор на магистерски и докторски трудови.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот.

Називите на трудовите, проектите и сл. се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Ѓорѓи Манев не е вклучен во стручно-апликативната работа на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања.

Кандидатот д-р Ѓорѓи Манев не остварил експертски активности.

Стручно усовршување во странство не остварил.

Кандидатот не покажал активност во дејностите од поширок интерес, односно не бил вклучен во работата на стручни комисии и работни групи.

Д-р Ѓорѓи Манев не бил активно вклучен во работата на комисии на УКИМ.

Кандидатот не учествувал во уредувачки одбор за издавање на монографија, библиографија и јубилеен годишен зборник.

Бил член на 6 рецензентски комисии за избор на лица во наставно-научно звање.

Во изборниот период, д-р Ѓорѓи Манев учествувал во изготвување и пријавување на научни, стручно-апликативни проекти на МОН и развојни проекти.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Ѓорѓи Манев не одржувал настава на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, според што не добил оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Институтот.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација, Рецензентската комисија не ја вреднува и оценува позитивно наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Ѓорѓи Манев.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Ѓорѓи Манев не поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, не ги исполнува условите да биде избран во звањето редовен професор во наставно-научната област менаџмент на знаење.

Според гореизнесеното, Комисијата не дава предлог до Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, д-р Ѓорѓи Манев да биде избран во звањето **редовен професор** во научната област менаџмент на знаење.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Роберт Димитровски с.р.**
- 2. Проф. д-р Љубомир Дракулевски**
с.р.
- 3. Проф. д-р Радмил Поленаковиќ**
с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Ѓорѓи Мане Манев

Институција:

Институт за социолошки и политичко–правни истражувања - Скопје

Научна област:

Менаџмент на знаење

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	Член на комисија за оцена и одбрана на докторат	3 x 0,5
	Член на комисија за оцена и одбрана на магистратура	14 x 0,3
	Вкупно	5,7

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	Вкупно	0

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-уметничка):	Поени
	Вкупно	0

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	Член на комисија за избор во звање	6 x 0,2
	Вкупно	1,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	5,7
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	0
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	0
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	1,2
Вкупно	6,9

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

- 1. Проф. д-р Роберт Димитровски с.р.**
- 2. Проф. д-р Љубомир Дракулевски с.р.**
- 3. Проф. д-р Радмил Поленаковиќ с.р.**

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „МОДЕЛИРАЊЕ НА МЕНАЏМЕНТ ВО КООПЕРАТИВИТЕ НА АГРОБИЗНИСОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“ ОД М-Р БЛАГОЈ САЛЕВ, ПРИЈАВЕНА НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ

Со решение бр.02– 1144/15 од 16.10.2015 година, Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, формира Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација **Моделирање на менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија**, во состав: проф. д-р Јорде Јакимовски, проф.д-р Васил Поповски, проф. д-р Петар Атанасов, проф. д-р Радмил Поленаковиќ и доц. д-р Весна Забијакин Чатлеска. Комисијата во горниот состав ја прегледа и ја оцени докторската дисертација на кандидатот и на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатот м-р Благој Салев со наслов **Моделирање на менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија**, содржи 246 страници компјутерски обработен текст со фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 46 фусноти, 113 библиографски единици и 7 линкови до интернет-страници; во трудот има 78 табели, 96 графички прикази и 5 слики.

Трудот е структуриран во следниве делови: вовед, теоретски рамки на истражувањето (поделени во три поглавја), методологија на истражувањето, анализа и интерпретација на истражувањето (квантитативна и квалитативна анализа), модел на претприемачка агробизнис-кооператива, заклучни согледувања, кориистена литература и прилози. Главите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно претставување на аналитичкиот материјал.

Во докторската дисертација, предмет на истражување претставува фармерското работење и менаџментот во областа на агробизнисот од аспект на организационите форми на дејсвување, менаџментот на човечки ресурси, со посебен акцент на подигнување на квалитетот на нивото на едукација на фармерите. Како проблем кој притоа се наметнува е дека не постојат соодветни форми на организирање и

здружување во фармерското работење, лош или никаков менаџмент, што од своја страна доведува до намалено производство во обем и квалитет, и неможност да се следат и имплементираат светските стандарди во оваа сфера. Тоа има свои импликации и врз севкупниот развој на агробизнисот во Република Македонија што директно влијае врз нивото на економски развој. Кон ова треба да се додаде ниското ниво на едукација на фармерите, како во поглед на светските достигнувања во оваа сфера, така и од аспект на менаџерското работење. Тоа значи ограничени можности во планирање, организирање, координирање, екипирање, водење и контрола во процесот на работењето. Затоа, како предмет на истражувањето се поставува моделирањето на менаџмент во организационите форми – кооперативи во фармерското работење во Република Македонија.

Оваа докторска дисертација има за цел дијагностицирање на моменталната состојба во агробизнисот и афирмирање на потребата на земјоделско здружување во кооперативи, изнаоѓање на начини на нивно менаџирање, анализа на податоците, издвојување на детерминантите кои го забавуваат процесот на здружување во кооперативи, како и пронаоѓање методи и форми за нивно ефективно и ефикасно менаџирање во насока на подобрување и нивна имплементација во практика. Тенденцијата е да се моделира применлив ефикасен менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија.

По својата структура, докторската дисертација е поделена во четири дела, поделени во глави и наслови.

Во првиот дел насловен како **Теоретски рамки на истражувањето** се прикажани и анализирани теоретските основи на докторската дисертација. Во првата глава од првиот дел, насловен: *Кооперативите како колективна форма на економијата*, преку четири наслови се истражени и анализирани историските основи и генезата на кооперативното движење како идеја и практика, настанокот и развојот на современите кооперативи во Европа, дефинирани се поимите кооператива и кооперација, а подетално се анализирани и формите на кооперативите.

Во второто поглавје насловено како: *Кооперативите во земјите од Европската унија*, со оглед на фактот дека Република Македонија е земја-кандидат за членство во ЕУ, опишан е историскиот развој на кооперативите во Европа, а од достапната научна и стручна литература и европските истражувања во оваа област, анализирани се актуелните состојби на кооперативите во земјите од Европската унија, како и мерките и регулативите за поддршка на кооперативите. Во ова насока, подетално се истражени и

практичните искуства на одделни земји од Европската унија, но за споредба се опишува и кооперативното движење во другите земји од OECD кои не се членки на ЕУ.

Улогата на менаџирањето во тековната организациона форма и обезбедувањето на поддршка во давањето услуги во агробизнисот се објаснети и анализирани во третата глава од првиот, теоретски дел. Тука се разгледува и анализира системот на управување на кооперативите од агробизнисот, носителите на функции во кооперативите, а подетално е анализирана улогата и значењето на менаџментот во кооперативите, преку дефинирање на поимот и функциите на менаџментот, анализа на носителите на функции, како и можните цели и однесувањето на менаџерите. Посебно внимание е посветено на карактеристиките на успешните менаџери во кооперативите. Во посебен наслов, подетално е објаснето обезбедувањето поддршка во давањето услуги во агробизнисот, каде што се потенцира значењето на земјоделското советодавство и во таа насока се објаснети мисијата, целите и активностите на агенциите и фармерските здруженија кои дејствуваат во Република Македонија. Исто така, во оваа глава се истражувани развојот и состојбата на земјоделските кооперативи во Република Македонија, како и нивната перспектива.

Во вториот дел од докторската дисертација, насловен како **Методологија на истражувањето**, се опишани методолошкиот приод во истражувањето, предметот и целта на истражувањето, хипотетската рамка и е дефиниран примерокот на емпириското истражување, методите на истражувањето, изворите на податоците, инструментите и постапката на емпириското истражување. Во третиот, истражувачки дел од докторската дисертација со наслов: **Анализа и интерпретација на резултатите од емпириското истражување**, извршена е интерпретација на аналитичкиот материјал и докажување на поставените хипотези.

Во четвртиот дел од докторската дисертација е презентираан предложениот модел на претприемачка агробизнис-кооператива, во која подетално е објаснет и графички е претставен понудениот модел, како и предложениот систем за менаџирање во кооперативите од агробизнисот.

На крајот, во делот **Заклучни согледувања** се даваат заклучоците и препораките кои произлегуваат од теориското и емпириското истражување спроведено во оваа докторска дисертација.

По приложениот попис на *Користена литература*, како прилог се дадени инструментите користени во истражувањето и подетални статистички резултати добиени од спроведеното емпириско истражување.

Примерокот на емпириското истражување е случаен. Спроведена е анкета на 374 фармери во пелагонискиот регион. Во истражувањето е направено интервју на 21 менаџер во областа на агробизнисот.

Истражувачкиот процес е реализиран со помош на научни методи кои одговараат на предметот, целите на истражувањето, но и на поставените хипотези.

Добиените податоци се компјутерски обработени, а потоа е извршена и интерпретација на аналитичкиот материјал, а резултатите се прикажани табеларно и графички.

При квантитативната обработка на податоците за статистичко пресметување е користена статистичката програма SPSS 22 и оперативниот софтвер Microsoft Excel 2013, и тоа за пресметување на следните статистички величини и постапки: фреквенции и проценти; аритметичка средина (M) на измерените централни вредности; стандардна девијација (SD) и варијанса (мерка на варијабилноста); χ^2 и неговата значајност; коефициент на контингенција (C) и неговата значајност; анализа на варијанси (F) и значајност на разликите помеѓу аритметичките средини (t -тест).

Преку анализата на резултатите од истражувањето е докажана генералната хипотеза поставена во контекст на истражувањето, а таа е: „Ако се дефинира практичен модел на менаџирање на различни организациони нивоа и облици во фармерското работење во Република Македонија, под претпоставка на искажан интерес и потреба од страна на фармерите, тогаш ќе се обезбеди поголема ефикасност и квалитет во агробизнисот, во подигањето образовното ниво на фармерите, запознавање со потребите на пазарот, а со крајна цел-зголемување на обемот на производство и квалитет согласно со светските стандарди“.

Врз основа на анализата на резултатите од истражувањето, издиференцирани се следниве препораки:

- реструктурирање на земјоделското производство во Република Македонија како предуслов за успешно позиционирање на земја на меѓународниот пазар со земјоделско-прехранбени производи;
- за проблемите на реструктурирање на аграрот треба да се дебатира на регионално и на локално ниво;
- кооперативите треба да бидат во согласност со законите во земјата, но во никој случај не треба владата директно да влијае врз нивната работа. Кооперативата треба да биде постојано насочена кон организирање на производството, преработката и можноста да се купат овие производи во секое време и по достапни цени;

- кооперативите треба да се формираат со цел да се зголеми можноста за проширување на пазарот или обезбедување на пристап до пазарот, подобрување на квалитетот на производите и услугите, зголемување на приходите и подобрување на условите за живот и работа на фармерите.

ОЦЕНКА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација на кандидатот м-р Благој Салев, со наслов **Моделирање на менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија**, претставува самостоен и оригинален изработен труд којшто ги задоволува стандардите за еден ваков труд. Кандидатот во целина ги следел предметот на истражувањето, дефинираните цели, хипотетската рамка и избраните методи и техники на истражувањето. Комисијата има посебно задоволство да констатира дека докторската дисертација е резултат на сублимираните теоретски сознанија и богатото емпириско истражување, подигнати на степен на синтеза, што е битен предуслов за научноистражувачката работа. Посебна научна тежина на докторската дисертација дава развиениот модел на организирање на фармерите и препораките наведени во дисертацијата.

Со докторската дисертација на тема: **Моделирање на менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија**, кандидатот дава значаен научен придонес, во областа на менаџментот на индивидуалните земјоделски производители. Врз основа на сето изнесено, Комисијата за оцена на докторската дисертација со наслов: **Моделирање на менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија**, на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања му предлага:

1. да ја прифати позитивната рецензија на докторската дисертација **Моделирање на менаџмент во кооперативите на агробизнисот во Република Македонија**;
2. да дозволи јавна одбрана на докторската дисертација

КОМИСИЈА

Проф. д-р Јорде Јаќимовски, с.р.

Проф. д-р Васил Поповски, с.р.

Проф. д-р Петар Атанасов, с.р.

Проф. д-р Радмил Поленаковиќ, с.р.

Доц. д-р Весна Забијакин Чатлеска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „УСЛОВИ И МОЖНОСТИ ЗА ОРГАНИЗАЦИСКА ТРАНСФОРМАЦИЈА НА ЧОВЕЧКИТЕ РЕСУРСИ ВО ХУМАН КАПИТАЛ“ ОД М-Р ГАБРИЕЛА КРСТЕВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ

Со решение бр.02-1144/14 од 16.10.2015 год., Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, формира Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација „Услови и можности за организациска трансформација на човечките ресурси во хуман капитал“, во состав: проф.д-р Јорде Јаќимовски, проф.д-р Мирјана Борота Поповска, проф.д-р Славејко Сасајковски, вонр.проф.д-р Кирил Постолов и доц.д-р Марија Топузовска Латковиќ. Комисијата во горниот состав ја прегледа и ја оцени докторската дисертација на кандидатката и на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Габриела Крстевска, со наслов „Услови и можности за организациска трансформација на човечките ресурси во хуман капитал“, содржи 226 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 2,0 проред и големина на букви 12, со 65 фусноти и 59 библиографски единици. Трудот е структуриран во теоретски и емпириски дел, во 3 глави и нивни подглави, вовед, заклучни согледувања и заклучок. Главите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно претставување на аналитичкиот материјал.

Кандидатката во докторската дисертација тргнува со следниве прашања:

Постои ли соодветен третман од страна на организациите кон вработените? Можат ли вработените да се „калкулираат“ како вредност на организациите? Постои ли круцијална разлика помеѓу менаџментот на човечките ресурси и менаџментот на хуманиот капитал? Можат ли луѓето да се именуваат со поимот „капитал“ на организацијата? Може ли со организацискиот хуман капитал да се менаџира на идентичен начин како со човечките ресурси? Постои ли разлика помеѓу менаџирање на човечките ресурси и менаџирањето на хуманиот капитал, или се работи за просто преименување на идентична појава?

Првата глава од докторската дисертација на кандидатката претставува појаснување на методолошкиот приод во истражувањето. Кандидатката ги дефинира истражувањето, актуелноста на темата и предметот на истражувањето. Понатаму зборува за целите на истражувањето, хипотезите и кои се очекуваните резултати.

Во **втората глава** е содржана теоретска разработка на проблематиката која што е предмет на истражувањето. Кандидатката м-р Габриела Крстевска во првата подглава извршила дефинирање на поимите кои се поврзани со луѓето што се во работен однос. Направено е разграничување помеѓу тоа што значат поимите работна сила, кадри, човечки потенцијал, човечки ресурси и хуман капитал. Воедно, дефинирани се поимите и анализирани се ставовите на различни автори кои ги проучувале овие прашања. На крајот на оваа подглава појаснети и дадени се дефиниции на менаџментот на човечките ресурси и менаџментот на хуманиот капитал и прикажана е дистинкцијата помеѓу овие два вида на менаџирање на вработените.

Во подглавите два, три и четири од Глава два, многу суштински е прикажан развојот на функцијата менаџмент на човечките ресурси, потоа која е улогата на секторот во организациите кој се занимава со менаџирањето на човечките ресурси, како и кои се недостатоците кои што често се јавуваат при менаџирањето на вработените. Прикажувајќи ги актуелните бизнис-услови, кандидатката ја појаснува потребата од промената на улогата на секторот на човечки ресурси, ставајќи акцент на засегнатите страни од овој сектор без оглед дали се работи за стејхолдери кои се дел од самата организација или се надворешни чинители поврзани со организацијата.

Подглавите пет, шест и седум на Глава два ја разработуваат потребата од трансформација на секторот човечки ресурси, преку воведување на новиот тренд- хуманиот капитал и менаџирањето со организациите. Во овие глави, кандидатката ги пренесува искуствата на познати автори кои што пишуваат за човечките ресурси, укажувајќи на фактот дека најголем предизвик на секторот кој што се занимава со вработените во една организација треба да претставува изнаоѓање на начин и методи овие сектори да им помогнат на нивните организации да бидат успешни. Предлози за успешноста на организациите кои ги дава кандидатката м-р Габриела Крстевска се: намалување на трошоците, поголем пристап до пазарот, воведување на нови технологии и иновации, односно ефикасното користење на човечкиот капитал.. Притоа, направен е соодветен осврт на можните закани при трансформацијата на менаџментот на човечки ресурси. Се проучува можноста за воведување на менаџмент на хуманиот капитал во организациите преку предлог-модел преземен од други автори, кој всушност претставува посебен модел за управување со хуманиот капитал. Кандидатката, во овој дел од дисертацијата, пришто укажува на неопходноста од мерењето на перформансите на вработените, што претставува основа за воведување на менаџмент на хуманиот капитал во организациите. Со тврдењето дека сите вработени не претставуваат хуман капитал на една организацација, кандидатката прави сегментација на вработените во неколку групи со цел да може да се направи потребната селекција на оние вработени кои што претставуваат хуман капитал на организацијата. Во овој дел од дисертацијата, дополнително се претставени и разликите помеѓу менаџментот на човечките ресурси и менаџментот на хуманиот капитал.

Подглава седум од Глава два носи наслов „Вреднување на хуманиот капитал: причини за и против“. Тука, м-р Габриела Крстевска ја има истражено потребата од изнаоѓање на модел за вреднување на вработените, притоа отворајќи одредени дилеми од морален аспект, како на пример: Дали изразот „капитал“ е соодветен за користење во контекст на луѓето, и дали со тоа можеби се руши човечноста? Дали луѓето наместо „вредност“ имаат своја положба и достоинство? Што треба при вреднувањето на хуманиот капитал да се опфати? Кои параметри се битни при вреднувањето? и слично.

Во понатамошната разработка на дисертацијата, кандидатката говори за „Стратешката улога и перспективите на секторот/одделението на човечки ресурси“ и неговата трансформацијата во сектор хуман капитал, како и за „Влијанието на топ менаџментот врз третманот на човечките ресурси“ во организацијата. Направена е анализа за вклопување на генералната стратегија на генерацијата со стратегијата на човечките ресурси, со претставување на различни модели на нивен меѓусебен однос, како и значајноста која што професионалците кои што се занимаваат со менаџментот на човечките ресурси во една организација ја имаат во дефинирање и поставување на улогата на секторот во однос на останатите делови на организацијата. Надоврзујавќи се со активностите на менаџмент во однос на вработените на една организација, кандидатката говори за влијанието кое што врвниот менаџмент го има при можната трансформација на човечките ресурси во хуман капитал. Ставајќи акцент на посветеноста на менаџментот, прикажани се клучните менаџерски активности кои што би требало да се практикуваат за да би можел да дојде до промена на ставот, гледањето и развојот на човечките ресурси.

Во десеттата и последна подглава на Глава два со наслов „Учењето во функција на хуманиот капитал“, прикажана е важноста на разните форми на учење во развојот на организацискиот хуман капитал. Обуките во организациите, и покрај тоа што честопати се фаворизираат како нешто што е потребно, како на индивидуално ниво така и на ниво на организација, сепак нивното практикување се гледа како трошок од кој нема никаков конкретен повраток од инвестицијата, поради што во ситуација на рецесија, криза и слично, најнапред се кратат „трошоците“ за различни тренинзи, обуки, едукација. Причина за таквата ситуација најверојатно е што организациите, начелно, не знаат како да ја пресметаат добивката и бенефитот од обуката, поради што таа никогаш не се смета како инвестиција.

Третата глава претставува емпириско истражување на условите и можностите за организациска трансформација на човечките ресурси во хуман капитал. Во оваа глава целосно се претставени и разработени резултатите од спроведеното истражување. За согледување и истражување на односот кој организациите го имаат кон својот хуман капитал, врз основа на можностите за трансформација на човечките ресурси во хуманиот капитал, како примероци за истражување се земени различни типови на организации како по својот состав, така и по својата големина и дејноста на работење.

Краток опис на применетите методи

Како методи со кои се истражени и проверени хипотезите, користена е комбинација од квалитативна и квантитативна метода, со поголем акцент врз резултатите кои што се добиени од квалитативното истражување. Основната причина за ваквата интерпретација на резултатите е тоа што примерокот кој бил истражуван е мал, односно во секоја од истражуваните организации, испитувањето се сведува на едно до две лице со длабинско испитување на појавите кои што се истражувани, како што е тоа случајот со квалитативниот метод. Ваквиот начин на истражување овозможува да се согледаат ставовите на врвниот менаџмент кон хуманиот капитал, и неговото учество во трасирањето на патиштата кон трансформација на човечките ресурси. Од друга страна, пак, истражувањето овозможи согледување на улогата и односот на секторот или одговорниот за менаџмент на човечките ресурси во организациите кон постојниот или потенцијалниот менаџмент на хуманиот капитал, односно нивното размислување и став кон оваа организациска вредност.

Направени се истражувања во вкупно 5 организации, кои што по големина, според законите во Република Македонија, се класифицираат во мали и средни претпријатија. Дејноста на работење на организациите е најразлична: од производствена, услужна до образовна, а лоцирани се низ повеќе градови во Македонија.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Габриела Крстевска претставува истражување од областа на менаџментот на човечки ресурси. Истражувањето ја потврдило генералната хипотеза дека: хуманиот капитал е неопиплив и со него не може да се менаџира на начин како со човечките ресурси, бидејќи е условен од колективната вредност на способноста, знаењето, вештините, искуството и посветеноста кон работата од страна на вработените, што како очекуван исход го овозможува крајниот стремеж на денешните организации задоволни клиенти.

Менаџментот во компаниите, и покрај развиената свест во напредните општества за практикување на менаџментот на човечки ресурси, тој се уште кај нас не е подготвен да ги наоѓа и да ги развива најдобрите кандидати и истовремено да ги подобрува условите за работа. Истражувањето покажува дека секторите за човечки ресурси претежно се занимаваат со административни и персонални политики. Кај сите истражувани организации воопшто не се креира стратегија за управување со човечките ресурси, односно не се создават повисоки пазарни вредности за компаниите. Стратешкото управување со човечките ресурси треба да претставува дел од организациската конкурентност, а планирањето на човечките ресурси да претставува набавка и задржување на вработените. Истражувањето, исто така, покажа дека одговорните лица кои што се занимаваат со прашањата и активностите поврзани со менаџментот на човечките ресурси го имаат добиено звањето „менаџер на човечки ресурси“, но активностите што ги извршуваат се повеќе активности од оној класичен кадровски менаџмент, отколку модерен менаџмент на човечки ресурси. За менаџмент на хуманиот капитал, пак, воопшто не може да стане збор. Поделбата

на работните задачи помеѓу човечки ресурси и останатите оддели варира од компанија во компанија. Потребна е поголема соработка меѓу менаџерите на другите сектори со менаџерот или вработените во човечки ресурси.

Заклучок и предлози

Главени научни придонеси на кандидатката м-р Габриела Крстевска се:

- хуманиот капитал не претставуваат само вработените во компанијата, туку и она што вработените го придонесуваат за успехот на компанијата;
- менаџментот на хуманиот капитал не треба да се из земе како посебна активност од менаџментот на човечките ресурси, тие се поврзани и споени;
- концептот на менаџмент на хуман капитал го надополнува и го зајакнува концептот за менаџмент на човечки ресурси;
- и двата концепта треба да се охрабруваат како витални компоненти во процесот на менаџирање на вработените во организациите. Колку и да се поддржува парадигмата за хуманиот капитал, сепак класичниот менаџмент на човечките ресурси е се уште важна област во менаџментот;
- земено во целина, системот на управување треба да обезбеди ефикасно и делотворно користење на човечките ресурси/ хуман капитал во корист на постигнувањето на целите на организацијата.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Габриела Крстевска** со наслов: **Услови и можности за организациска трансформација на човечките ресурси во хуман капитал.**

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Јорде Јакимовски	с.р.
2. Проф. д-р Мирјана Борота Поповска	с.р.
3. Проф. д-р Славеко Сасајковски	с.р.
4. Вонр. проф д-р Кирил Постолов	с.р.
5. Доц. д-р Марија Топузовска Латковиќ	с.р.